Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 79 — ԿԻՐԱԿԻ 2 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ DIMANCHE 2 AVRIL 1933 - 2me Année No. 79

ՄԱՐՏԿՈՑ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis-Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՎԵՐՋ ԱՄՈՒԼ ՃԱՌԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՒՆԱՅՆ ԽՕՍՔԵՐՈՒՆ

ԴԷՊԻ ԳՈՐԾ

ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏՈՎ

ԴԺԳՈՀ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ, ՄԻԱՑԷՔ

Եւ ձեր դժգոհութիւնը միացուցէք «Մարտկոց»ի շուրջ որ էր, է եւ կը մնայ միակ օրկանը նախ Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի եւ յետոյ Ընդհ. Ժողովի կողմէ կրկնապէս անիրաւուած Եւր. Կեդր. Կոմիտէին, որ իր վերջնական անունով եւ դիմագիծով երեւան կուգայ մօտ ատենէն, համաձայն Շրջանային արտակարգ Ժողովի որոշման։

ՏԱՃԿԱՀԱՅ ԴԱՏԻՆ ՆՈՐ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ

Թրքահայ դատը բացարձակապէս անլոյծ կը մնայ։ Թուրքիոյ գործած ոճիրը չի կրնար մեզ անտարբեր Թողուլ, մեզ համակերպութեան ստիպել։ Թէ ինչ որ ալ ըսեն, ինչ որ ալ ըսուի այդ դատը իր լուծումին կը սպասէ։ Հետեւաբար, այդ դատը օրգան մը պիտի ունենայ դէպքէ դէպք, առիթէ առիթ յիշելու, արծարծելու, հետապնդելու համար զայն։

Մեր առաջին յօդուածին մէջն իսկ անվերապահօրէն («Մարտկոց» թիւ 77) այս պարագան շեշտեցինք։

Այդ դատը երկար ատենէ ի վեր գոյութիւն ունի, իր ներքին էութիւնն եւ արտաքին ծաւալը փոխած է Ալեքսանդրապոլի (1920) և Լօզանի (1923) դաշնագիրներէն ի վեր։ Փոխանակ յառաջ երթալու ետ գացած։ Բնական զարգացման գործողութեան (1914 Հօֆ եւ Վէսթէնէնկ) գրեթէ լուծման (1918 Մայիս 28) յաջորդող աղէտները զայն դուրս հանած բերած էին Պերլինի 61րդ յօդուածի եւ Սեւռի դաշնագրի բանաձեւումներէն։ Այսօր՝ ո՛չ բարենորոգումներու եւ ո՛չ ալ անկախութեան տարազը ունի ան։

Ամբողջ հայրենիքի մը համայնացումէն, մոխրակոյտի վերածուելէն յետոյ աշխարհի չորս ծագերուն անտէր, անտիրական եւ իբրեւ հայմաթլոս փռուած 800 հազար տաճկահայութեան խնդիրն է ան։

Այս թափառական, ծփուն եւ անիրաւուած ժողովուրդը 90 առ հարիւրով վերջնական կայք մը գտած չէ։

Այս ժողովուրդին ստուարագոյն զանգուածները, որքան ալ այսօր ընդհ. համակերպութեան մը արտաքին նշանները ցոյց տան, մազաչափ հրաժարած չեն իրենց պատմական իրաւունքներէն, ու մոռցած չեն թրքական զուլումն ու սարսափները, ինչպէս դաշնակիցներու խաբէութիւնները, նենգութիւնները։

Այսօրուան համաշխարհային տնտեսական համատարած տագնապին մէջ աւելի քան երբեք, անոնց վիճակը տագնապալի դարձած է։

Հաւաքական, միջազգային -աւալով եւ չափով լուծումի մը անհրաժեշտութիւնը տագնապալիօրէն սեղանին վրան դնելով։

Ասիկա նոր տուեալ մըն է, կրկին յիշելու, նիշելու, յիշեցնելու ամենուրեք, որ տաճկահայ տարագիր ժողովուրդին վիճակը ծանրացման սաստկագոյն կէտին հասած է։

Միաժամանակ ներքին դիմադրութեան մշակութային նակատի ընդարձակաշխատանքին։ ինչպէս նաեւ յեղափոխական պայքարի մեր աշխատանքին, պիտի ստեղծենք նաեւ դիւանագիտական գործունեութեան նակատ մը։

Դիւանագիտական ճակատի վրայ Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը ազգակ մը չէ, քանի որ անիկա հին գիրքերու պահպանութեամբ եւ Սէվռի դաշնագրի սահմաններէն դուրս չի կրնար գալ և օրգանական տեսակէտով և թէ հոգեբանական պատճառներով։

Մենք որ զանազան առիթներով, ու 5—6 տարիէ ի վեր ազգային միութեան մը գաղափարը կը ջատագովենք, կը պաշտպանենք, հետագային հանգեցանք արեւմտահայ համագումարի գաղափարին, ոևէ յետին միտք չունինք, եթէ կ'ուզէք յետին միտք մը ունինք բաց եւ աշկարա, այն որ 800 հազար տաճկահայութիւնը ազգայնօրէն, մշակութապէս, բաղաքականապէս վրատանգուած է, վտանգուած է հիմէն ու խորունկ կերպով, եւ եթէ յառաջիկայ քանի մը տարիներու ընթացքին մենք առաւելագոյն ճիգը, յեղափոխական թափը, հայրենիքին մէջ ազգահաւաքման աշխատանքին չլծուինք ազգօրէն ու մէկ ճակատով, ֆիզիքական հայրենիքի կորուստէն, մոխրացումէն յետոյ պիտի կորսնցնենք նաեւ հոգեկան հայրենիքը, այն որ դեռ կայ եւ հակառակ հազարաւոր դժուարութիւններուն, արգելքներուն կը յամառի տեւել, ապրիլ հայրենիքով եւ ապրիլ հայրենիքի համար։

Արեւմտահայ մտաւորականութեան, նոր սերունդին, աշխատաւորներուն պարտքն է խորհիլ, մտածել այս կացութեան վրայ, ուսումնասիրել թէ այսօրուան ծանր, անստոյգ պայմաններուն մէջէն ո՛ւր կ'երթայ գաղթահայ ժողովուրդը։

Տիրող տնտեսական տագնապին պատճառած մտահոգութեան չափ ուրիշ մտահոգութիւն մըն ալ կ'աւելնայ ու կը սպառնայ մեզի։ Այսօր անոնչան ի լինելութեան մէջ, որ վաղը կրնայ մէկէն պոռթկալ։ Մեր ժողովուրդին մէջն ալ զօրաւոր է անհատական նախաձեռնութեան ոգին։ Տեղ-տեղ արագօրէն հարստացողներ կան տնտեսական նոր մրցակցութեան բռնուած տեղացի տարրերու հետ Սուրիա, Լիբանան, Յունաստան։

Հրէութեան դէմ գոյութիւն ունեցող միջազգային աւերիչ տրամադրութեանց պէս, հակահայ սպառնալից ամպեր կը նշմարենք մենք, որոնք կրնան օր մը ծանր անակալներու առջեւ դնել մեզ։

Եթէ կառավարելը նախատեսել կը նշանակէ, այսօրուընէ մենք մեր դատին ամրօրէն պիտի կառչինք, արդար եւ տրամաբանական լուծում պիտի հետապնդենք բոլոր նակատներու վրայ տրամադրելի բոլոր միջոցներով։

Գաղթահայ 800 հազար ժողովուրդը եթէ նոյնիսկ արիւնոտ դատի մը պատմութիւնը չունենար, այսօր պիտի ունենար իր դատը։

Այս դատը կայ բոլոր մըտքերու եւ բոլոր խղճերու առջեւ։

Դատախազը քնացած է։

Ժամանակն է որ դատախազը ոտքի կանգնի, տէրը դառնայ իր դատին ու ստեղծէ համապատասխան օրկանը՝ փոխան Հ. Հ. Պատուիրակութեան ազգային պատուիրակութիւն։

Կը խնդրուի ձեռագիրները գրել նեղ Թուղթի եւ մէկ երեսի վրայ, մելանով եւ դիւրընթեռնելի։

Մանաւանդ հատ հատ գրել՝ հասցէներ, անուններ եւ Թուանշաններ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿԸ ՀԱՐՍԱՆԻՔԷՆ ՈՒ ԽՐԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՅԵՏՈՅ

ԱՅԱ ԲՈՒՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Նորէն խորհրդաւոր շշուկներ շրջան կ'ընեն։ Ազգը փրկելու խօսքեր կան։ «12րդ Ընդհ. Ժողովը» գտած է նոր թմրեցուցիչ մը։ «Անյայտ» ուժ մը ստեղծած է։ «Տեղն ալ, անուններն ալ անյայտ պիտի մնան»։

Ասոր կ'ըսեն խորհրդաւորութիւն, միսթիֆիքասիոն։

Ինչ խորհրդաւորութիւն է այս։

Մինչդեռ ժողովուրդն ու շարքերը՝ սիպերիական աքսորավայրերէն, կովկասեան լեռնաշղթային այս կողմէն, Պարսկաստանէն մինչեւ Պուէնոս-Այրէս տարագրութեան ամենախուլ անկիւնները, շիտակ, բաց, անկեղծ ու տաք խօսքի կը սպասեն, Դաշնակցութեան խօսքին կը սպասեն, յեղափոխական զարթօնքի մը կը սպասեն, փրկութեան ուղիի մը կը սպասեն, յստակ ու պարզ հեռանկար մը կ'ուզեն, ասդին այդ բոլոր մտահոգութիւններուն կը պատասխանեն կարճ եւ ազդու։

— Բիւրօն անյայտ պիտի մնայ։

— Վայրը անյայտ պիտի մնայ։

Ենթադրե՞լ ուրեմն որ պիտի փակուին դաշնակցական բոլոր թերթերը, ժողովասրահները, պարասրահները։ Վե՞րջ պիտի տրուին տօնակատարութիւններուն, հացկերոյթներուն, հաւաքոյթներուն։

Ուրեմն՝ հաստա՞տ է որ պիտի փակուի Քլէպէրը։

Եթէ ոչ, ինչո՞ւ համար է mystificationը, հայ կեանքի ներկայ պայմաններուն տակ, «գաղտնիք»ն ինչ ուժ եւ տեւողութիւն պիտի ունենայ։ Քանի որ ուշ կամ կանուխ պիտի իմացուի, վարագոյրը պիտի պատռի, ինչո՞ւ այսօրուընէ եւ անմիջապէս, ժողովրդային տրամադրութեանց այս վայրկեանին ի լուր բոլորին չպիտի յայտարարուի կատարուած «փոփոխութեանց» իմասն ու արժէքը։ Չէ՞ որ ամէն մարդ, Դանիոյ թագաւորութեան մէջ «բանի մը փոփոխութեան» կը սպասէ։ Չէ՞ որ հայ ժողովուրդը Դաշնակցութիւնը իր միսէն եւ ոսկորէն կը համարէ, զայն արտայայտիչը կը նկատէ իր իղձերուն, ձգտումներուն, իբրեւ այդ կը քաջալերէ զայն, եւ ակնկառոյց նորութեանց կը սպասէ։ Որոշած է ալ չհանդուրժել իր գլխուն վրայէն խաղցուելիք խաղերուն։ Գաղտնիք չէ որ շարքերը ճամբայ ելան վերջ տալու համար բոլոր խորհրդաւոր խաղերուն, վերջակէտ դնելու համար mystificationներուն, ափ-աշկարա գործ կ'ուզեն, փրկութեան վճռական ուղի մը գտնելու համար կուսակցութեան ներկայ ճգնաժամը ըստեղծեցին, ահա «12րդ. Ընդհ. Ժողովը» օդապարիկ մը կը թռցնէ, ու կ'ըսէ մի գիտնաք թէ ինչ է մէջինը։

Այդ չէր որ կ'ուզէինք մենք։

Աւելի բան մը կը սպասէինք։

Կը սպասէինք որ ՀԻՒԱՆԴԻՆ (հիւանդը հայ ժողովուրդն է) սնարին մօտ կանչուած բժիշկները, գերագոյն խղճահարութեամբ, գերագոյն բարեխղճութեամբ ընդհանուր կոչ պիտի ուղղեն բոլոր մասնագէտներուն, բոլոր բրոֆէսոօրներուն, բոլոր հայ հայրենասէրներուն ընդհանուր խորհրդակցութիւն մը կատարելու, հնարաւոր բոլոր առաջարկները քննելու, բոլոր առաջարկները հաւաքելու եւ հայ ժողովուրդը փրկելու համար բացարձակապէս նոր, բոլորովին նոր շրջան մը բանալու, նոր դարման մը գտնելու։

Կը սպասէինք որ ի լուր բոլորին՝ ու քաղաքացիական պարկեշտութեամբ ու քաջութիւնով՝ յայտարարեն որ ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ տուեալ կացութեան մէջ, դատապարտուած են բոլոր հին մեթոտներն ու դերակատարները՝ եւ յանուն հայ հայրենիքի եւ հայ ժողովուրդին փրկութեան հրապարակ բերուած են նոր դերակատարներ, մշակուած է գործունէութեան ամբողջապէս նոր ուղեգիծ, որ պիտի կիրառուի ու հետապնդուի բոլորովին նոր մեթոտներով, նոր հոգեբանութեամբ ու նոր եւ աւելի լայն հայեացքներով։

Կը սպասէինք ու կը յուսայինք տեսնել որ պարզ ու վճիտ պիտի դառնան կատարուելիք ձեռնարկները եւ թէ բարձր բարոյականի տէր ու վստահելի, թրքահայոց ցաւն ու զուլումը հասկցողներէն կազմուած են նորընտիր ձեռնարկուները։

Կը սպասենք որ բոլոր մութ ու խորհրդաւոր խաղերը վերջ պիտի գտնեն, ազգային գործակցութեան, համերաշխութեան փառաւոր շրջան մը պիտի բանան, փրկութեան գերագոյն, հանրապարտադիր հանգանակի մը շուրջը բոլորելու համար բոլոր կենդանի ուժերը, բոլոր հայ հայրենասէրները։ Եղբայրական ձեռք կարկարկառելով բոլորին։

Մինչդե՛ռ...

Մերժեցին իրենց իսկ ընկերներուն առաջարկութիւնները, չբարեհաճեցան լսել Ընդհ. Ժողովին համար ընտրուած մեր պատգամաւորները, Ֆրանսայի աւելի քան 600 ընկերներուն ձայնը խեղդեցին։ Ընդհ. Ժողովը Բիւրոյին մեղսակից եղաւ։ Ֆրանսայի ընկերներուն՝ որոնք կուսակցութեան պարտութեան օրերուն եկան համախումբ խտացնելու շարքերը, զոհեցին ամէն բան, այդ ընկերներուն արդարութիւն չըրաւ ժողովը՝ 600 ընկերներ այժմ արդարութիւնը անձամբ պիտի փնտռեն։ Փոխանակ բուն ՀԻՒԱՆԴԸ (հայ ժողովուրդը) փրկելու մասին խորհելու իրենց հիւանդը (Բիւրօն) փրկելու աշխատեցան։

Չդատապարտեցին հին մեթոտները ու դերակատարները։ Ազգային ու միջազգային տուեալ կացութեան համապատասխան նոր ուղի մը որդեգրելու, նոր ոգեւորութիւն եւ խանդավառութիւն ստեղծելու փոխարէն կատարեալ mistification մը ստեղծեցին, իբրեւ յայտարար նշանը նոյն կախարդական շրջանակի պահպանութեան եւ անսխալականութեան։

Իսկ «գաղտնին եւ անյայտ»ը յայտարար նշաններ, ջախջախիչ ապացոյցներ են ապացուցանող թէ՝ ՀԻՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ ՈՉ ՄԷԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՅ, Դանիոյ թագաւորութիւնը այն երանելի երկիրն է ուր նոյնիսկ յեղափոխութեամբ կարելի չէ բան փոխել։ «Դանիոյ թագաւորութեան» համար գէթ, հրաշքի դարը կը շարունակէ իր կախարդանքը պատցնել ու ելեկարականութեան ու պողպատի այս դարուն մէջ երանելի մարդիկ կան որ հրաշքին կը հաւատան, «անյայտէն եւ անծանօթէն» ծնելիք Մեսիային պիտի սպասեն։

Տակաւին չորս տարի։

Արդարեւ փառաւոր գիւտ ու փառաւոր դեղթափ-թմրեցուցիչ։

Գաղտնի եւ անյայտ։

Այս քամբախտ բառերը ինչ անմեկնելի զօրութիւն ունին եղեր։

Ի՛նչ հրաշքներ պիտի գործեն։ Եւ ի՛նչ ապաւէն՝ յոգնած, նահանջող, պարտուած, յեղափոխականօրէն կոտրած եւ սակայն դեռ ապրելու պէտք ունեցող սերունդին համար։

Գաղտնի՛ եւ Անյա՛յտ...։

Նոյն կախարդական շրջանակը։

Այս բառերը եթէ քօղամերկենք իրենց հրապուրիչ ու հետաքրքրութիւն առթող տարազէն, հետեւեալը բացարձակ ճշմարտութիւն կը մնայ։

Գաղտնին եւ Անյայտը տարագիր արեւմտահայ յեղափոխական մակընթաց սերունդին թափը կոտրելու համար պարզ ծուղակ մըն է, հայ յեղափոխութեան ներքինՊԱՍԹԻՅՆ է ԱՆ բանտարկելու համար կապանքներէն ազատած միտքը։

Գրոհը պիտի տանք այդ նորաստեղծ ու նորագիւտ Պասթիյին վրայ։ Քաջ եղէք։

Վճռական եւ արթուն։

Դժուարը սերունդներուն յեղափոխական գիտակցութեան բռնկումն է, եւ Մարտկոցով բռնկած են գիտակցութիւններուն հետ յեղափոխական խիղճերնալ։

Այժմ մեր վարարուն կրակը պիտի ճարակէ բովանդակ գաղթաշխարհը։

Ոտքի՛ ընկերներ։

Ամօթ չէ, խոստովանի՛նք կրկին խաբուած ենք։

Արդէն մեր պայքարը այնքան ծաւալուն է, մեր տեսակէտները այնքան խորարմատական, որ մեզի համար իրաւախոհութիւն չկայ, կամ ամբողջապէս պիտի նուաճենք, յաղթենք կամ պարտուինք

Աւելի քան երբե՛ք հաւատք ունինք յաղթելու, այսօր աւելի՝ քան երէկ։

«ՄԱՐՏԿՈՑ»

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԿԱՐԳԸ ԵԿԱՒ ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻՒ

ԱՀԱԲԵԿՄԱՆ ՎԻԺԱԾ ՓՈՐՁ ՄԸ

Ըսած ենք ու յետ այսու պիտի չդադրինք կրկնելէ.— ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՈԽԵՐԻՄ ԹԸՇՆԱՄԻՆԵՐԸ, ՓԱՌԱՊԱՆԾ ԱՆՑԵԱԼՈՎ ԱՅԴ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՓՈՍԱՊԵՂՆԵՐԸ, ԴՈՒՐԵԸ՝ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԿԱՄ ԴԺԳՈՀՈՒԹԵԱՄԲ ՀԵՌԱՑՂՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ, ԱՅԼ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ ՆԵՐՍ։

Անոնց մէջ իսկ որ թափառական անտէր ու անտեսուած ժողովուրդի մը ճակատագիրը վարելու յաւակնութեամբ, կանգներ են կուսակցութեան գլուխը, զայն քայքայելու համար՝ բանիւ եւ գործով։

Չէր բաւեր գաղութները պառակտել՝ պէտք էր նաեւ անոնց մէջ ստեղծել գրգռութեան թունաւոր մթնոլորտ։

Չէր բաւեր քսութեամբ ու շնական վարկաբեկումսերով. փակելու ելլել ճշմարտախօս բերանները։

Պէտք էր նաեւ աճաբեկումով եւ արիւնահեղութեամբ, լռութեան դատապարտել բոլոր անոնք որյանձն առած են կուսակցութեան եւ անով՝ ժողովուրդին թշնամիները մատնանշել, յանուն ժողովուրդին եւ կուսակցութեան կատարուած անիմաստ ու վտանգաւոր աճպարարութիւններու քօղը պատռել։

Եւ ահա, աճաբեկումը՝ ֆրանսայէն կը փոխադրուի Ամերիկա։

Կարգը եկաւ ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻՒՆ, ինչ որ անակնկալ չէր, ինչ որ կը սպասէինք դառն յուզումով, մտահոգութեամբ։

Գիտէինք, երեք շաբաթէ ի վեր ու կը լռէինք մեր սիրելի ընկերոջ իսկ յանձնարարութեամբ։ Ուրախ ենք որ շնորհիւ իր իսկ աչալրջութեան, այս գարշելի դաւն ալ երեւան ելած է ու անգամ մը եւս մեր զգուանքը կը յայտնենք բոլոր կայէններուն։

ՈՒՐԱԽ ԵՆՔ ՆԱԵՒ ՅԱՅՏՆԵԼՈՒ ԹԷ ՇԱՏ ՉԱՆՑԱԾ, ԸՆԿԵՐ ՆԱԹԱԼԻ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ ՖՐԱՆՍԱ, ԳՈՀԱՑՈՒՄ ՏԱԼՈՎ ՄԵՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՄԻԱՀԱՄՈՒՌ ՓԱՓԱՔԻՆ։

Այս առթիւ, ընկեր Նաթալի հետեւեալ գրութիւնը ուղղած է մեզի։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՇԱՐՔԵՐՈՒՆ

Քաջալերուած իրենց եղբայրասպան քայլերուն մէջ, Դաշնակցութեան անհարազատ խմբակի Բօստօնի հոգեկիցները իրենց օձիքը ձեռք տուած են իմ անձիս դէմ այս անդամ ալ ֆիզիքական ահաբեկումի քայլին մէջ։

Թալէաթներ ահաբեկող երբեմնի փառաւոր կուսակցութեան այսօրուան եղբայրասպան տէրերը կը յղանան Շահանը ահաբեկելու իրենց վայել ձեւ մը — փնտռել, գտնել հայ կեանքով չզբաղող մէկը եւ դօլարով վարձել զայն, իրենց ծրագիրը գործադրելու անձիս վրայ։

Դաւը թելադրողները, անոր մասնակցողները, տեղով, թուականով, կայէնեան գումարը սակարկուած քանակով՝ փասաերով ձեռքիս տակն են։

Շատ գիւրութեամբ կրնայի զիրենք յանձնել արդարութեան ձեռքը, եւ արդար էր ընել այդ, եթէ չուզէի խնայել Դաշնակցութեան անունին, որ ինքնաբերաբար կրնար քաշկռտուիլ օտար դատարաններու առջեւ, շնորհիւ կարգմը չհայերու։

Այս թող ըլլայ իմ վերջին տուրքը։

Իսկ անձիս պաշտպանութիւնը կը վերաբերի անձիս։ Եւ ես կը հոգամ այդ մասին։

Որովհետեւ մայրս զիս չծնաւ, ո՛չ ալ հայրս ինկաւ թուրքի գնդակէն, որ իրենց զաւակը՝ իր ուխտի ճամբուն վրայ, լուռ ու մունջ իյնայ եղբայրադաւ քլիքի մը դաւերուն տակ։ Այդքան քրիստոնեայ երբեք եղած չեմ։

ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻ

Ծան.— Ղրկուած է «Հայրենիք»ի, «Պայքար»ի, «Կոչնակ»ի, «Երիտասարդ Հայաստան»ի, «Բանւոր»ի, «Կռունկ»ի, «Մշակ»ի։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Մաքտոնալտ, Սըր Ճօն Սայմըն եւ ամերիկեան պատուիրակ Նօրմըն Տէվիս տեսակցութիւն մը ունեցած են, որուն գլխաւոր առանցքը եղած է Տնտեսական Համաշխարհային Խորհրդաժողովի նախապատրաստական աշխատանքները անմիջապէս սկսելու անգլիական առաջարկը։ Պր. Նօրմըն Տէվիս այս առաջարկը պիտի հաղորդէ իր կառավարութեան, բայց չի կարծուիր թէ Ամերիկա համաձայն ըլլայ անմիջական աշխատանքի մը։

Պր. Տէվիս կրկին պիտի տեսնուի անգլիացի պետական անձնաւորութեանց հետ, Փարիզ մեկնելէ առաջ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Համայնավար գրգռութեանց իբր հակազդեցութիւն, Պուլկարիոյ նախարարներու խորհուրդը որոշեց խիստ միջոցներու դիմել, զսպելու համար չարժումը։

Շաբթու ընթացքին «Սօպրանիէ»ին պիտի ներկայացուի օրէնքի նախագիծ մը, ուր կ'առաջարկուի բոլոր համայնավար երեսփոխաններուն եւ քաղաքային խորհրդականներուն ընտրութիւնը չեղեալ նկատել։

Նոյն միջոցները ձեռք պիտի առնուին նաեւ ձախակողմեան «Ցանքօֆ»ականներուն դէմ, որոնք կը սպառնան փողոց իջնել եւ յեղափոխութիւնը պայթեցնել։

(«Միջազգային Լուրեր»ու բաժինը տեսնել Գ. էջ)

"ՀԱՅՐԵՆԻՔ,, ԱՄՍԱԳԻՐԸ

Գրեց՝ ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻ

«Հայրինիք» ամսագրի տասնամեակին կ'աշխատուի առանձին գոյն մը տրուիլ։

Ո՛չ ոքէ պակաս ճաշակն ունինք գիր ու գրականութեան եւ ո՛չ ոքէ նուազ կը գնահատենք գիրն ու գիրքը։

Որ 120 հատոր հայ գիր ինքն իր մէջ արժէք մըն է, այդ մասին չէ որ պիտի վիճինք։

Որեւէ արժէքի իրական գնահատութիւնը, սակայն, կախուած է այն իրողութենէն թէ այդ արժէքը իսկապէ՞ս լաւագոյնն է իր վրայ ապառած զոհողութիւններով ձեռք բերուելիք ոեւէ արժէքի։

Այս տեսակէտէն մեր եզրակացութիւնը չատ կը տարբերի անոնցմէ, որոնք մասնաւոր ճիգ մը ունին աչխարհի չորս ծագերէն ապագրուած գնահատանքներ թափելու այս առիթով։

Մենք կը տարբերինք նաեւ անոնցմէ, «Հայրենիք» ամսագրի բովանդակութեան եւ գրական արժէքի մասին հրապարակն յորդող չատ մը գնահատութիւններէն։ Համաձայն չենք նաեւ որեւատանZարեան մը կամ Համաստեղ մը այդ ամսագրին ծնունդներն են։ Փաստը այդպէս չէ։ Ո՛չ ալ կ'ընդունինք թէ երեւան եկող տաղանդներ պիտի ցամքէին անյայտ, եթէ պատահէր որ այդ ամսագիրը հրապարակ չեկլէր։

Կրկնենք անգամ մըն ալ որ այս բառերը երբեք չեն ժխտեր 120 հատոր հայ գիրի իւրայատուկ արժէքը։ Պիտի ուզէինք նման տասնեակ մը ամսագիրներ ալ ունենալ, եթէ անոնք ի վիճակ չատ աւելի քանակարժէք բաներու չըլլային։

Պարզ խօսինք։ Ապարանք մը միչտ ալ արժէք մըն է։ Բայց երբ այդ ապարանքը չինելու համար չքնաղ հնութիւն մը ներկայացնող տաճարի մը քարերը կը քանդուէին, այդ ապարանքը անկախ իր ընթացիկ արժէքէն, ինքզինքը կը դնէ գնահատութեան ուրիչ նժարի մը վրայ։

Այս կողմէն է որ պիտի դիտենք «Հայրինիք» ամսագիրը, որպէսզի իր տասնամեակին նուիրուած յօդուածները եւ ցանկ նիւթոցը լրացուին։

Թո՛ղ չգրգռուին անոնք, որ չէին ուզեր երբեք ամսագիրը դիտել այդ անկիւնէն։ Տասը տարի մենք արիւնոտ սրտով դիտեցինք գեղեցիկ տաճարի մը քանդումը քարառ քար։ Ո՛չ ալ թող փորձեն վլվլուկ բարձրացնել հայ գիր ու գրականութեան անունով։ Գիտցողները չատ են այլեւս թէ նման վլվլուկ հանողները ընդունակ են մէկ լուցկիով ամբողջ հայ գրականութիւնը այրելու, եթէ այդ իրենց չահ մը չի բերեր, եւ մէկ հարուածով ամբողջ հայ գրագիտութիւնը սպաննել, եթէ ան իրենց գարչապարը չի լիզեր։

«Հայրենիք» ամսագրի պէս հրատարակութիւն մը՝ տասը տարի, աւելորդ է ըսել, նիւթական հսկայ ծախսի կը կարօտի։

Դարձեալ ոչինչ ունինք ըսելիք եթէ հայ ընթերցող հասարակութիւնը իր մտային հաճոյքին համար պահէր նման ձեռնարկ մը։

Բայց ա՞յդ է իրողութիւնը։ Ահա հարցը։

Տասը տարուան մէջ այդ ամսագիրը կուսակցութեան գանձէն չափչփակած է աւելի քան 50,000 տոլար։ Եւ այս եղած է խնամով ջոկուած խումբ մը մարդեր վարձատրելու համար։

Անչուշտ որ գրչի վաստակաւորը պէտք է վարձատրուի, եւ եթէ կարելի է, առատօրէն։ Բայց երբե՛ք յեղափոխական դրամներու, չատուկ ֆոնտերու դրամներով։ Այսպէս չպիտի ըլլար գոնէ հայ յեղափոխութեան մէջ։ Այս էր որ ըրաւ «Հայրենիք» ամսագիրը։

Սողոմոն Թէհլէրեան Թալէաթի գանկը չպայթեցուց, ոչ ալ վրիժածարաւ հայ սրտեր իրենց տոլարները տուին այս առիթով, որպէսզի տասնեակ հազարով տոլարները հօգուտ գրուած խումբ մը գրողներու։

Ցատուկ ֆոնտերը չկազմուեցան եւ սրտբուղխօրէն այնտեղ հոսող գումարները անոր համար չէին որ ամսագրի որոշ աչխատակիցներ իրենց ամսական մէկ եւ երբեմն երկու (տարբեր առորակրութիւնով) 25ական տոլար գրավարձք առնէին։

Եւ երբեմն ի՞նչ նիւթերու համար։ Այնպիսի գրութիւններու համար որ միայն հայհոյութիւններ են այն հոգիներուն դէմ, որ իրենց գրամներ տուեր էին իրենց հոգիներու բաղձանքները մարմնաւորուած տեսնելու հատատքով։

Եւ որո՞նք կ'օգտուէին։ Անոնք որ Բիւրոյի անդամ էին ու են, արդէն վճարուած իրենց պաչտօնին համար։

Խմբագիրը երբ կ'առնէ առանձին առանձին չարաթական ե՛ւ օրաթերթին ե՛ւ ամսագրին համար։ Զամանալի ոչինչ կը մնայ այլեւս։

Ե՛ւ այս բոլորը միչտ յեղափոխական որոշ դրամներէ, որոնք միայն մէկ նպատակով տրուած էին։

Հարցուցէք անոնց որ Բիւրոյի անդամ են եւ երեւցած են ու կ'երեւան ամսագրին մէջ, թող հաճին հաչիւ մը տալ, թէ իբր գրավարձք իրենց ստացածներու գումարը քանի՞ հազարի կը հասնի։ Այո՛, հազարներու, մի զարմանաք։ Ե՛ւ այլեւս չէք զարմանար այն գովքերուն առիւծ որ այդ անգամները կը հիւսեն ամսագրին չուրջ։ Չէ՞ր կարելի ցանկ նիւթոցին վիացնել նաեւ քանի մը էջ ալ հաչիւ, ստացողներու անունով։ Եւ մանաւանդ պահանջել խմբագրէն որ ըսէր թէ ո՞ր աղբիւրէն, ո՞ր ֆոնտէն կը յափչտակուէին այդ գումարները։

Անչուշտ որ չպիտի ընդէնայդ։ Այն առեն բոլորը պիտի գիտնային թէ քանի՞ հոգի եւ քանի՞ անուններով, քանիո՞վ չահակից են այն խանութին, որ երբեմն տաճար մըն էր։ Պիտի գիտցուի թէ՝ չկան այլ եւս այն ֆոնտերը, որոնք այդ տաճարը տուրբ կը պահէին, որովհետեւ անոնք այլեւս սպառած են եւ քանդած վտանգութեան խորանը։

Ու այս բոլորը գիտնալէ յետոյ, «Հայրենիք» ամսագրի հատորներով կ'ուզէք չենք մը չինեցէք։ Բայց անկարելի է որ անոր առջեւ կանգնած չափսոսանք.— Չէ՛յ վախ այն տաճարին, որուն քարերը գողնալով չինեցին այս չէնքը։

Եւ այս ափսոսանքը, հայութեան ներկայ պահանջներուն մէջ, ճշդագոյնն է «Հայրենիք» ամսագրի տասնամեակի գնահատութեան։

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

ցարաճվան գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքզ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիչները։ Կարդա՛ այս թերթը ուչի ուչով եւ կարդացո՛ւր նաեւ ուրիչներուն ալ։

Ո՞ՒՐ Է ԹԱԳԱՒՈՐԴ

ՆԱՀԱՆՋԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Գրեց՝ ՊԵՏՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Զ.

Արիւնէն, լքումէն եւ հսկայ կորուստներէ յետոյ, նահանջի կիսաեր ու կիսամութ ճամբաներուն վրայ, Ռուսական լայնածաւալ կայսրութիւնը, անսպասելի ուժգնութեամբ մը, ինքն իր վրայ փլաւ ու ծալլեց փչերը։ Ցարերու կործանած փառքերուն ու հետքերուն վրայ խեղճ ու տկլոր, ոտքի կեցաւ մարդ մը՝ Կերենսկին։ Ուզեց անկումէ ու անիչխանութենէ փրկել պետութիւնը, յուսադրել ազգմայոյզ ժողովուրդը, սովի ճիրաններուն մէջ գալարուող Փորձեց վերակազմել խուճապահար եւ քայքայուած բանակը, ուժը, նոր եւ ազատաբեր կարգախօսի տակ։

Այս ժողովրդավար կարգերու սպիտակ յեղաչրջումը եւ ժամանակաւոր տիրապետութիւնը, գաղջութեամբ հոսեցաւ Անդրկովկասի բունէն բռնկած, խարխափող, չեարուն եւ հիւանդագին որոնումի մէջ կքած քաղաքական մաքին վրայ։ Ինչ մը արեւը չողաց բոլորին վրայ ալ։ Երեւութական, վանգաւոր եւ խարուսիկ խաղաղութիւն մը իչաւ։ Շատերը գիտցան, սպանիական դղեակներ չինեցին, հեռանկարներ, պատկերազարդ ծրագիրներ եւ յուզիչ ցնորքներ ունեցան, պարզամտութեամբ մը՝ որ իրենց պիտի ճնայ յաւէտ։ Հեզնէհէ հասունցան եւ ծանրացան օրերը։

Շաղրչէ քաղի մը տակ Անդրկովկասը սկսաւ չարժիլ։ Թըլճամին, Քէմալական Թուրքիան, իր էրզրումի եւ ապա Սեբաստիոյ խորհրդաժողովներուն մէջ, քննած էր իր ուժերը, գաւառացած էր զանոնք հմտութեամբ մը որ քնաւ մինչ չունեցանք։ Ցետոյ վերլուծած էր քաղաքական նոր եւ անակնկալ գաւառացումները իր սահմանամերձ երկիրներուն մէջ։ Աւելի գօտեպինդ իր համացեղային հին խէալներով, յատկօրէն ճչդած էր իր ուղեգիծն ու գիրքը եւ կը չարժէր գանգաղ, անզգայ, պիրկ բայց նուրբ վճռակատնութեամբ մը։

Իր պալատէն, ուր կըծկուած եւ սեղմուած էր թագաւորդ, ահա կ'իչնէ վար, Ազգային Խորհուրդով, իր վիպական չափերուն ու ժանգոտած նժարովը։ Իր յանցապարտ, մեղկ, անարիւն եւ անդամալոյծ մարդոցմով։

Անհրաժեչտ էր ծանրօրէն եւ հայրենասիրութեամբ քննել ելեքտրական սուր ու աւերիչ հոսանքը որ կը քաչէր իրերն ու մարդիկը։ Հարկ էր գօսացած ծուլութեան ծիրանին նետել ուսէն եւ զրկել կոկորդը օղիի փրփուրներէն։ Գոցել անձնական ճղճիմ ուրախութիւններու, բարեկամութիւններու եւ քաղցր ապահովութիւններու դռները, ցեղին իրաւական ու հաւաքական գոյութեան դիմաց։ Երկիրը պարպուած էր այլեւս օտար ուժերէն։ Կար ու չկար թագաւորդ կար իբրեւ նեցուկ եւ դիմադրութիւն։

Թագաւորդ՝ անտարբեր, սկեպտիկ,

Հիմնովին յեղաչրջուած էին պայմանները։ Անհրաժեչտ էր գնահատել դէպքերն ու կացութիւնը խորացող, ճանչնալ՝ իր զրացիներուն չերմագին բարեկամութեան արժէքը ըզրական եւ թչնամիին իրական ուժը, ձգտումները։ Թագաւորդ, ինքնապաստան ու անփոյթ, երբեք չհետեւեցաւ եւ չհետապնդեց թչնամին։ Անոր նախապատրաստութիւնները աննչմար անցան։ Երբեք օտոյգ տեղեկութիւններ չունեցաւ անգամ անոր Անդրկովկասի վրայ կատարած ուժեղ ներարկումին։ Զուզեց հաւատալ որ թուրքը թէեւ պարտուած, կրնայ հին երազներով ու ծրագրով հին ճամբան իչնել և արգիլել մեր ասճումը։

Թերագնահատեց թչնամիին ուժը, գոհացաւ հեռուէ հեռու իր կցկտուր և չամախ անիմաստ լսածներովը։ Մամուլի մէջ երեւցած կասկածելի եւ վիճելի նչմարներով առաջնորդուեցաւ։ Զգեց որ դէպքերը բնական կարգով հասունանան, ինչպէս միչտ, եւ ինքը առանց զոյզն ճիգի մղէ և կազմակերպէ։ Ինչ փոյթ թէ ժամանակը չի կենար, կը քանդէ, կը ՃԱսէ ու կը փախչի։ Նոյնիսկ յուսաց որ եւրոպան իրրեւ զաչնակից, «ազգայական» ձեռք պիտի երկարէ եւ փրկէ ցեղը։

Թագաւորդ՝ հաւատարիմ և ուղղափառ ընկերվարական, չարժեցաւ այս սկզբունքներով։ Խոչոր բայց կարելի ազգային խօլաթափ յեղափոխութիւն մը կրնար արմատական փոփոխութիւն մը առաջացնել, ստեղծուած անորոչէն, եթէ հայոց երկիրը արագ աչխատանքի լծուէր։ Թագաւորդ՝ ջիղերը կտրած՝ չէր մտածեր այլեւս չարժուելի մասին, եւ ժպղէ կամուրջներ կը չինէր Անդրկովկասի «դէմոկրատ» ղեկավարներու, Փօրտանիաներու եւ Ռամիչվիլիներու հետ։

Ու օր մը, արիւնո՜տ, ահո՜ւչ օր մը ծնաւ... Սեյմը։ Անդրկովկասի երեք փոքր ազգերու քաղաքական մաքի խառն խորհրդաժողովը, որ յաոոյ փաստօրէն գարձաւ ինքնակոչ և ապերասան կառավարութիւն մը հաւաստարաչէս երեք ժողովուրդներու վրայ։ Այս օրօրանը ուր թագաւորդ պառակտեցին, ստեղծուած էր Անդրկովկասի ընդհանուր չահերը արդարութեամբ եւ համագործակցութեամբ աչխատանքի լծուելու, սահմանները արտաքին ներխուժումէ պաչտպանելու համար։

Իր խորքին մէջ սակայն այս հիւանդկան մարմինը, նահգութիւններու, անկայան վէճերու, լուռ ցաւերու եւ խափկանքներու խրատիլակ մը գարձաւ եւ Հայաստանի դէմ մանաւորապէս հակոտնեայ քաղաքականութիւն վարող գաղտնի ազգակ մը, թերքական ներչնչումին եւ ազդեցութեան ներքեւ։ Հոն՝ Վրաստան եւ Ադրպէճան, քնացուցին թագաւորդ, ձեռք առին կարեւորագոյն միջոցները, իրենց ազգային նախագծուած չատուկ չահերը ապահովելու եւ գանոնք ուղղաւթեամբ պաչտպանելու մտօք։ Զինուորական բոլոր ցանցերը իրենց ափին մէջ, բոլոր գործողութիւններուն իրենք հրամայեցին եւ չաճախ ճակատագրական ելքերու տարին Հայաստանի արդէն տկարակամ զինուորական ուժն ու գնացքը։ Վէճեր, կրքեր, ներքին խուլ բաղխումներ ատոր վրայ բովանդակութիւնը անարժէք դարձուցին։ Ադրպէյճանի եւ Վրաստանի «ընկերվարական» գործիչները համագործակցութեան չուքին տակ ժամանակ չտեսան եւ իրենց քաղաքական պահանջներն ու ուղեգծերը ամրացուցին, առանց սկզբունքներն ու «թեորիաները» իրականութեան եւ գործին հետ չփոթելու։ Սէյմը միջոց եղաւ անոնց համար եւ ոչ թէ նպատակ։

Իսկ թագաւորդ, անկեղծ ու հարազատ տեսաբան-քննկերվարական, հաւատաց, անձնատուր եղաւ Անդրկովկասի համագործակցութեան գաղափարին, նպատակ դարձուց եւ միչտ ալ խարուեցաւ։ Դաղափարական անհիմն ու անտնկ համերաչխութիւնով, հակամարտ ցեղերու չահերը կարծեց թէ կրնան իրագէս դրական արդիւնքի հասնիլ։ Ազատութեան ու Անկախութեան ձգտումը տարաբ կապեց Սէյմի խաւաքարտէ սիւներուն, որ չատոյ գարձան գրգռութիւններու, խարդախութիւններու եւ քայքայումի սերմը։ Հակակչռ բայց չատ ո՜ւչ։ Երբ կամուրջները փլան։ Դաղաքական իրատես, գործնական ուղղութիւն եւ չատակօրէն ձեւակերպած պահանջներ չունեցաւ թագաւորդ։ Քալեց պղտոր ջուրն ի վար, մեղկութեամբ հետեւելով դէպքերու գահավէժ ընթացքին։ Սպասեց որ գործողութիւնները գան եւ ինքնաստ իրեն դասաւորուին։ Աչք չունեցաւ տեսնելու, զանազանելու, քննելու եւ գործելու համար։ Հրամայեց որ մաքրագործումները սահմանային պարսպադիր կռիւներն ու լուրջ հրամայեն անգամ գագրին, իր վարած «դիւանագիտական յարաբերութիւնները» չխանգարելու համար։ Տարիներու փորձերը, մաչած սպասումներն ու ցնորական յոյսերը, տակաւին թագաւորդ անհրաժեչտ համոզումի չէին բերած թուղթէ արժէք եւ չիմար քաղաքականութեան մասին։ Մոռցած էր Խրիմեան Հայրիկի չերեփը։

Գերագոյն յանդգնութիւն մը հարկ էր, ցնցելու յուսահատուր ժողովուրդն ու չախչախած սերունդին մարտահրաւիրելու համար

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԵՐԸ ՀԱԻԱՆԱՅԻ ՄԷՋ

(Սեփ. թղթակցութիւն)

ՀԱՒԱՆԱ-ՔՈՒԲԱ, 14 Մարտ. — Ներկայիս Հաւանայի մէջ 400 հոգիի հասնող հայութիւն մը կայ: Անցեալին մէջ այս թիւը եռապատիկն էր, որուն մէկ մասը յայողեցաւ Մ. Նահանգները ընդունելով, իսկ ոմանք նոյն նպատակաւ խոշոր գումարներ ծախսելով հանդերձ չյայողելէ վերջ, յուսահատ մեկնեցան Ֆրանսա:

Հաւանայէն դուրս ունինք ցրուած հայրենակիցներ եւս, որոնք Քուպայի կեդրոնական քաղաքներու մէջ առեւտուրով կը պարապին: Ասոնց մէջ թուաւասը իր տասնեակ մը հայութիւնով ունի Հ. Ը. Դ. «Շանթ» կոմիտէն: Իսկ Հաւանայի հայոց գլխաւոր զբաղումն է հնակարկատութիւնը: կան նաեւ ձեռքի վրայ վաճառորդներ, մէկ նպարավաճառ, մէկ ապիրիչ, ծնկակապի եւ թաշկինակի գործարան մը: Առեն մը՝ մեր հայրենակիցները գիւրութեամբ կրնային ապրուստ մը ճարել եւ նոյն իսկ բան մըն ալ խնայել միշտ նեղ օրերու համար: Սակայն հիմա տնտեսական գժնդակ տագնապը մեծապէս ընկճած է մեր գաղութը: Գործերը կանգ առած են բոլոր ճիւղերու վրայ, եւ անհնարին կը դարձնեն ապրուստ մը ճարելը:

Շատ մը հայրենակիցներ կ'ուզեն հոսկէ մեկնիլ, սակայն ճամբու ծախքէն զուրս, 500 տոլար չունին որ ցոյց տալով արտօնութիւն ստանան մեկնելու, ստիպուած կը սպասեն լաւ օրերու:

Կազմակերպութիւն ըլլալով կայ, Հ. Ը. Դ. «Իչխան» կոմիտէն իր ճոխ գրադարանով, Հ.Կ.Մաչը, Ռ. Ա. ակումբը, Հօկը եւ Հայ Գաղթային Միութիւնը իր ղպրոցով:

Հ. Ը. Դ. գրադարանը բաց է բոլորին առջեւ, որմէ ձրի կ'օգտուին ընկերները եւ Կ. Մաչի անդամները, իսկ դուրսէն ընթերցողները կը վճարեն չնչին ամսավճար մը: Կոմիտէի ընկերներու թիւը զգալապէս սկսած է նուազիլ, չարամիտ քաղաքականութեան մը հետեւանքով, միշտ քանի մը հոգիի կողմէ: Հ. Կ. Մաչը իր բարեգործութիւններով եւ գիտասրտութիւններով քաջալերանքի արժանի է: Ռ. Ա. ակումբը տարուան տասներկու ամիսներն ամբողջութեան դասապարտուած է 6-7 անդամներով: Տարին անգամ մը, եթէ չմոռնայ, Ապրիլ 11-24ի օրուան իր մասնակցութիւնը կը բերէ: Համեմատաբար Հօկը բաւականին ուժով կազմ ունի: Անցնող տարին փորձեցին Պետ. Կ. Մաչի մասնաճիւղ մը կազմել, բայց հող չգտաւ:

Հայ Գաղթային Միութիւնը անցեալ տարիներուն ունէր 50-60 անդամներ, իր ղպրոցը լաւ վիճակի մէջ էր կարող ուսուցչուհիներով: Ցաճախ դասախօսութիւններ ու հանդէսներ տեղի կ'ունենային ու կը ծանուցէին ազգային ծանեօրը, իրենց ժամանակին պատշաճ կերպով: Ներկայիս անոնց եւ ոչ մէկը կը կատարուի: Անդամներու թիւը 12ը չանցնիր, իսկ դպրոցը եղած է բամբասանքի վայր մը, չնորհիւ վարչութեան ապիկարութեան եւ վարժուհիին չնորհուած սանձարձակ ազատութեան: Այդ պատճառաւ չատ մը ծնողքներ իրենց փոքրիկները չեն ղրկեր «Արմենիա» ղպրոցը, անոնք կը նախընտրեն տեղականը չատ իրաւացի պատճառներով, որոնց հանդէպ Գ. Մ. Վարչութիւնը խուլ ըլլալ կը ձեւացնէ:

Միութեան ընդհ. նիստին մէջ անդամներու եւ վարչութեան միջեւ ծագած վէճ մը անմիջապէս կռուի հանգամանք առաւ, որուն հետեւանքով բազմաթիւ անդամներ հրաժարեցան: Նոյն վէճի իբր կանութեան մէջ, 15 հոգինոց «Անտոք» խումբը, կ'երեւի ինքզինքը կոյր կը ձեւացնէ, անտես կ'առնէ, «Մարտկոց»ի կողքին կանգնած, Սէն Շամօնի, Ռուանի Տիկուանի ենթակոմիտէ խումբերը եւ ինքզինքը կը յորջորջէ «Շրջ. կոմիտէ»ի տիտղոսով:

* * *

Կ'իմանամ թէ Լուառի Նահանգապետարանի հրամանագրով, Սէն-Շամոնի Հայերը մօտ 40, տեղւոյն օտիկանատունը կանչուած են իբրեւ կասկածելի տարրեր, որոնց մէջ են Հօկեր, Դաշնակցականներ եւ չեզոքներ:

Ահա հոգեր ու ցաւեր, որ միփիայն թշուառ, անտէր հայուն բաժին կ'իյնան այս ափերուն վրայ:

ՍՐԹՈՒՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐսԷԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ը

Տեղիս Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունեցաւ իր վերջին մրցումը «U. S. Hellénique» ի դէմ, հակառակորդին դաշտին վրայ, յաղթական հանդիսանալով:

Խաղը սկսաւ կէսօրէն վերջ ժամը 3ին: Ցոյները սկսան յառաջանալ բուռն յարձակողականով մը: Բայց մեր կորովի մարզիկները ետ քշեցին հակառակորդները, մինչեւ իրենց բերդը:

Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդը մեծ ջանքեր թափեց հաւասարելու համար, բայց ապարդիւն: Խաղը վերջացաւ 1—0 մերիններու յաղթութեամբ: Այս մրցումով, 1 կէտով առաջին կը հանդիսանան իրենց կարգին մէջ, ասկէ զատ ունին 5—6 մրցում եւս:

Ցաջողութիւն Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներուն:

Ց. Էսկիճեան

ԱՐՈՒԵՍՏԻ Լ.ՐԱՏՈՒ

Փարիզի Հայ «Ազատ Արուեստագէտներու Միութեան» տարեկան ցուցահանդէսը բացուեցաւ երէկ, չաբաթ օր, Galerie d'Art Pleyelի սրահներուն մէջ (252, rue du Fbg. St. Honoré):

Ցուցահանդէսը, որուն կը մասնակցին քառասունի չափ արուեստագէտներ, պիտի տեւէ մինչեւ կիրակի 23 Ապրիլ:

Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Սեւբի Մուբատեան վարժարանի դահլիճին մէջ (26, rue Troyon, Sèvres) այսօր, կիրակի, ժամը 3ին, Վ.եր. Հ. Սահակ Վրդ. Տեր Մովսեսեան կը սկսի իր դասախօսութեանց չարքը, նիւթ ունենալով՝

«ՀԱՑ ԱԶԳԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ»

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԱԿԱՀՐԷԱԿԱՆ ՊՈՅՔՈՏԸ ՍԿՍԱՒ

Համաձայն որուած որոշման, ամբողջ Գերմանիոյ մէջ հակահրէական պոյքոթը սկսաւ երէկ, չաբաթ առտու ժամը 10ին:

Ուրբաթ գիշեր, գլխաւոր քաղաքներուն մէջ հսկայ ցոյցեր կազմակերպուեցան եւ թափօրներ պտտեցան, ցոյց տալով մեծաթիւ յայտարարութիւններ՝ որոնք ժողովուրդը կը հրաւիրէին «պոյքոթի ենթարկել բոլոր հրեայ առեւտուրը, պայքարելու համար հրեաներու արտաքսհմանեան սուտերուն եւ զրպարտութիւններուն դէմ»: Պատերուն վրայ նոյնիսկ յայտարարութիւններ կային ամէն կողմ: Շաբաթ առաւօտ գլխաւոր պողոտաներուն վրայ ինքնաշարժներ կը չրջէին, նոյն հրահանգները կրող ցուցատախտակներով:

Հակահրէական պոյքոթին առթիւ հիթլէրեան կուսակցութեան կեդրոնը հրատարակած է ուղեգիծ մը, որուն մէջ կ'ըսուի ի միջի այլոց.

Մկրտուած, կաթոլիկ կամ բողոքական կրօնքն ընդունած Հրեաները պիտի ենթարկուին պոյքոթին:

Հրեայ չահակիցներ ունեցող առեւտրական տուներու ժասին ըլլալիք կարգադրութիւնը յետագային պիտի հաղորդուի:

Եթէ առեւտրական տան մը տիրուհին հրեայ չէ բայց ամուսինը հրեայ, տունը պոյքոթի պիտի ենթարկուի: Ինչպէս նաեւ այն տուները՝ որոնց տիրուհին հրեւհի է իսկ ամուսինը ոչ:

Հրեայ իսնութներուն առջեւ պահակներ պիտի կանգնին ցոյց տալու համար ժողովուրդին թէ տէրը հրեայ է եւ ոչինչ պէտք է գնել: Սակայն արգիլուած է պահակներուն բռնի ուժի դիմել հաւանական յաճախորդներուն դէմ եւ խանութը փակել:

Հրեայ հաստատութիւնները չեն կրնար իրենց ոչ հրեայ պաշտօնեաները գործէ հանել:

ԱՆԳԼԻԱ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՐ ԴԵՍՊԱՆԸ ԵՏ ԿԸ ԿԱՆՉԷ

Ռուսահանգլիական վէճը որ ծագեցաւ «Մեթրոփոլիթըն Վիքըրս» ընկերութեան Մոսկուայի պաշտօնեաներուն ձերբակալութեան հետեւանքով եւ որոնք ամբաստանուած են տնտեսական ծրագիրները ձախողութեան մատնելու աշխատանքներով, կը սպառնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ:

Մոսկուայի անգլիական դեսպանը Սըր Էսմոնտ Օվէյ Լոնտոն կանչուեցաւ որպէս թէ կացութեան մասին բացատրութիւններ տալու, բայց իրականին մէջ վերջին ազդարարութիւն մը տալու համար Խորհրդային վարիչներուն, դիւանագիտական յարաբերութիւնները գէթ մասամբ խզելէ առաջ ու եթէ Անգլիա գոհացում չտանայ, դեսպանին վերադարձը պիտի յետաձգուի անժամանակ կերպով:

Դեսպանը մեկնած է արդէն, անգլիական չահերու պաշտպանութիւնը ձգելով դեսպանական խորհրդական Պ. Սթրանկի եւ Լոնտոն կը հասնի այսօր:

Դահլիճը նիստ պիտի գումարէ երկուշաբթի, լսելու համար դեսպանին տեղեկագիրը:

Դեսպանին այս յանկարծական կանչուելուն պատճառը, Անգլիոյ արժանապատուութեան համար նուաստացուցիչ տեսակցութիւն մըն է՝ որ տեղի ունեցած է Սըր Էսմոնտ Օվէյի եւ խորհրդային արտաքին գործակալ Լիթվինոֆի միջեւ:

Անգլիական դեսպանը կը պարզէր այն միջոցները որոնց պիտի դիմէ իր կառավարութիւնը եթէ անգլիացի պաշտօնեաներուն հետապնդումը վերջ չգտնէ:

Խորհրդային գործակալը թոյլ չտուաւ դեսպանին իր խօսքը լրացնել:

— Եթէ տեղեկութիւններ է որ կ'ուզէք, ըսաւ, ձեռքով մը, կրնամ ձեր փափաքին գոհացում տալ: Ստացայ արդէն ընդհանուր դատախազին տեղեկագիրը եւ իր որոշումը: Ամբաստանեալները պիտի դատուին մօտ ատենէն: Ոչինչ կրնայ արգիլել այս որոշման գործադրութիւնը:

Եթէ կ'ուզէք մեր վրայ ազդել, պարզելով ձեր կառավարութեան ձեռք առնելիք միջոցները, ի զուր կ'աշխատիք, որովհետեւ ձեր այցելութիւնը ապարդիւն պիտի անցնի: Ճնչման այդ ձեւերը կրնան երբեմն ազդեցիկ ըլլալ Մեքսիքայի մէջ, իսկ Մոսկուայի մէջ ձախողութեան դատապարտուած են»

Սըր Օվէյ, ատենօք Մեքսիքայի դեսպան եղած է եւ Լիթվինոֆի ակնարկութիւնը անձնական անարգանքի մը հանգամանք ունի:

Լոնտոնի մէջ այս միջադէպը խոր ազդեցութիւն յառաջ բերած է: Խորհրդարանին մէջ, արտաքին նախարար Սըր Ճոն Ճայմըն յայտարարեց թէ հեռագրած է դեսպանին անմիջապէս մեկնիլ: Նախարարը մերժեց ուղիղ մանրամասնութիւն տալ, ըսելով.

— «Անգլիական կառավարութիւնը ամենայն լրջութեամբ կը հետեւի կացութեան:

«ՁՈՐՍԵՐՈՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Անգլիացի աչխատաւորականներու օրկան «Տէյլի Հերլըտ» թերթը հրատարակած է Մուսոլինիի կողմէ Մաքտոնալտի ներկայացուած «չորսերու համաձայնութեան» ծրագիրը եւ զոր վաւերական կը հռչակէ:

Ծրագիրը կը բաղկանայ հետեւեալ վեց կէտերէն.

Ա) Արեւմտեան չորս պետութիւնները, Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա եւ Իտալիա յանձն կ'առնեն իրենց մէջ իրականացնել տեւական գործակցութեան քաղաքականութիւն մը, որ կը ձգտի խաղաղութեան պահպանման՝ համաձայն Քէլլոգի եւ «բռնութեան չդիմելու» դաշնագիրերու ոգւոյն: Ցանձն կ'առնուն նաեւ եւրոպական յարաբերութիւններու մարզին մէջ, աչխատիլ այն ուղղութեամբ որ ի հարկին միւս պետութիւնները եւս ընդգրկեն խաղաղութեան այդ քաղաքականութիւնը:

Բ) Զորս պետութիւնները կը հաստատեն խաղաղութեան դաշնագիրերու վերաքննութեան սկզբունքը, համաձայն Ազգերու Լիկայի պայմանագրութեան տրամադրութիւններուն: կը յայտարարեն նաեւ թէ այդ վերաքննութեան սկզբունքը կ'իրագործուի միայն Ազգերու Լիկայի չրջանակին մէջ, փոխադարձ հասկացողութեան մը եւ չահերու ներդաչնակութեան մը մթնոլորտին մէջ:

Գ) Ֆրանսա, Անգլիա, եւ Իտալիա, կը յայտարարեն թէ՝ այն պարագային որ Ջինաթափութեան Խորհրդաժողովը մասնակի արգիւնքներու միայն հասնի, նախապէս Գերմանիոյ արտօնած հաւասարութեան իրաւունքը գործադրութեան պիտի մտնէ: Իսկ Գերմանիա իր կողմէ յանձն կ'առնէ հաւասարութիւնը իրականացնել քանի մը հանգրուաններով, որոնք պիտի ճշդուին փոխադարձ համաձայնութեամբ մը և դիւանագիտական սովորական ճանապարհով:

Զորս պետութիւնները յանձն կ'առնեն նման համաձայնութիւններ գոյացնել նաեւ Աւստրիոյ, Հունգարիոյ եւ Պուլկարիոյ հետ:

Դ) Զորս պետութիւնները յանձն կ'առնեն ըստ կարելւոյն գործունէութեան միատեակ ուղեգիծ մը որդեգրել, եւրոպական, արտաեւրոպական եւ գաղթային բոլոր երկիրներուն մէջ:

ե) Փոխադարձ հաւերաչխութեան եւ գործակցութեան այս ծրագիրը, ի հարկին պիտի ենթարկուի երեք ամսուան ընթացքին, իւրաքանչիւր պետութեան խորհրդարանի վաւերացման եւ ի զօրու պիտի ըլլայ տասը տարի: Նոր տասը տարուան չրջանի մը համար ինքնաբերաբար վերանորոգուած պիտի նկատուի, եթէ կողմերէն մէկը կամ միւսը չհրաժարի տարի մը առաջ տեղեկացնելով:

Զ) Ներկայ համաձայնագիրը պիտի վաւերագրուի Ազգերու Դաչնակցութեան քարտուղարութեան կողմէ,

ԽՈՒՎԱՅՈՑԶ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԸ

ԿԱՆՏԻ ՈՐԴԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Հնդկաստանի ազգային ժողովը գումարուելու անկարելիութեան մէջ է: կալկաթա հասնող բոլոր կառախումբերը կը խուզարկուին եւ կասկած ներչնչող անձերը անմիջապէս կը ձերբակալուին: Ձերբակալուած են նաեւ ազգային ժողովի նախագահը եւ յիսունի չափ անդամներ, որոնց կարգին կանտիի տղոցմէ մին:

Կալկաթա բանակավայրի մը կերպարանքն ստացած է, հոն կեդրոնացած զինուորական եւ ոստիկանական հսկայ ուժերուն պատճառաւ:

Այս բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են յարգել տալու համար ազգային ժողովի գումարումն արգիլող հրամանագիրը եւ զոր Հնդիկները ուզած էին անտեսել:

ՓՐՈՖ. ՄԱՐ Կ'ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԷ ԹՈՒՐՔ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք կառավարութեան հրաւէրին պատասխանելով Պոլիս հասած են ռուս յայտնի գիտուններ Փրոֆ. Մար եւ Սամոյիլովիչ, որոնք պիտի ուսումնասիրեն եւ իրենց կարծիքը յայտնեն Թուրքիոյ մէջ փորձուած լեզուական յեղափոխութեան մասին:

Այս առթիւ, Փրոֆ. Սամոյիլովիչ, որ քաջահմուտ է Թուրքերէնի, հետեւեալը յայտարարած է մամուլին.

— Թուրքիոյ լեզուական յեղափոխութիւնը եւ պատմական քննութիւնները կը հետաքրքրեն ռուս գիտուններու: Մեր նպատակն է սերտ յարաբերութիւններ հաստատել երկու երկիրներու գիտական հաստատութեանց միջեւ: Ոչ թէ գրքերէն, այլ ժողովուրդի բերնէն իսկ լեզուն քննելու Թուրքիոյ ընդգրկած ձեւը իրաւացի է եւ լաւագոյնը անչուշտ: Մօտ ատենէն պիտի այցելենք Էնկիւրի, տեսակցելու համար Թուրքիոյ կրթական գործակարին հետ:

ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ, Արարատի ըմբոստութեան վերջին երեսուներկու ամբաստանեալներէն, քանեւութիւն դէմ մահապատիժ պահանջած է ընդհ. դատախազը, Առանայի եղեռնագործ ատեանին առջեւ: Ամբաստանեալներէն մին, Իլյօ ծանրապէս հիւանդ ըլլալուն, իր դատը յետաձգուած է: Իսկ ուրիշ մը, Ըչմօ, մեռած է բանտարկութեան ընթացքին:

ԹԻՄՈՒՐԹԱՇ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Թէհրանէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, երբեմն պարսիկ Շահին լիակատար վստահութիւնը վայելող նախկին պալատական նախարար Թիմուրթաշ, որ չնորհազուրկ եղած էր նախապէս, ոճրագործ ատեանին կողմէ հինգ տարի բանտարկութեան եւ 63,000 Թուման հատուցման դատապարտուեցաւ որպէս դրամաշորթ եւ հարստահարիչ:

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. Ը. Դ. Լիոնի ժողովրդային գրադարանը փոխադրուած է Պ. Կ. Վարդանեանի սրճարանը 14, rue François Garcin: Բաց է երկուշաբթի չորեքչաբթի եւ ուրբաթ իրիկուններ, ժամը 8էն 9: Ճոխ գրացանկ: կարելի է կարդալու համար գրքեր առնել չաբաթական 1, ամսական 3 ֆր. վճարումով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ ԴՈՐԾԵՐՈՒՆ (անտիպ ու տպուած)

ՄԵՆ ԺՈՂՈՎԱՍՈՒՆ

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ

Մեծանկար հայելի արտասահմանեան դէմքերու եւ դէպքերու

Ամբողջ ծիծաղ՝ 300 էջ

երգիչական վէպեր, դէմքեր ու բազմազան էջեր

Գին Ֆրանսա եւ գաղութներ 15 ֆր.

Միւս երկիրներ՝ 20 ֆր.

Դիմել՝ 17 Rue Damesme, Paris (13), Imprimerie A. Der

ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

8 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 8,30ին

Նախագահութեամբ Պարոն Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

Խօսք պիտի առնեն՝

Պ. Պ. Ա. Ահարոնեան, Լ. Բաշալեան եւ ուրիշներ

Արտասանութիւններ պիտի կատարեն Պ. Պ. Մախուտեան, Շահխաթունի, Լեօն Յարութ եւ ուրիշներ։

Պիտի մեներգէ ՕՐ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ «Սիփան» երգչախումբը, լիակատար կազմով իր լաւագոյն երգացանկովը

ՕՐ. ԼԻՏԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ ջութակի սօլօներ։

Շուտով կարեւոր մանրամասնութիւններ

Սրահի եւ թուականի ակամայ փոփոխորթիւն

100ԻՆ 50 ՋԵՂՉ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Վրէժ» գրատունը, իր վերաբացման առթիւ, աննախընթաց զեղջով կը ծախէ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Մինչեւ 15 Մայիս հարիւրին 50 զեղչ նշանակած ենք։ Օգտուեցէք առիթէն:

Մէկ քանի օրինակներ.

Հայ Ժող. Սիրային Երգեր 1 ֆր. 50, Արարատ գրպանի երգարան 5 ֆր, Ոճիրին Պանդոկը (2 հատոր) 7 ֆր. Ֆօմա Կօրտէֆ 7.50, Արսէն Լիւբէն 7.50, Մակաբոյծը 3, Պարելու Արուեստը 3.50, Մեր Խաչը 3, Հայ. Ֆրանս. Խօսակցութիւն 3, Nouvel Alphabet Français-Arménien 2.50, Մանկութեանս Մեղքերը 7.50, Ամենուն հասցէն 1931 (1932ին սպառած է) 3 ֆր. եւլն. եւայլն։

Դիմել՝ Պետրոս Սահաթճեանի, 13-15, Rue Victorien-Sardou, Lyon.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Մարսէյլի Հայ Երաժշտական Միութեան

տարեկան մեծ պարահանդէսը

Ապրիլ 8 Շաբաթ գիշեր

«Salon Massilia»

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Տեղի կ'ունենայ կիրակի 23 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին

PETIT JOURNALի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

21 rue Cadet, Métro Cadet

Վարժարանին շրջանաւարտները կը ներկայացնեն

ԾՈՎԻՆԱՐ օրերէթը երկու արար

Հեղինակութիւն՝ ԱՐԱՄ ՉԱՐԸԳի

Երաժշտութիւն՝ Փրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Կը մասնակցին Օրիորդ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, Պ. Պ. Ժ. ՄՐՐԻԿԵԱՆ եւ Ժ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Բեմադրութիւն՝ տաղանդաւոր դերասան Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ

Երաժշտական բաժնի ղեկավարութիւն՝ յայտնի երաժշտագէտ Բրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԹԱՓՈՐԸ

(Լապտերներու պարով)

Ղեկավարութիւն վարժարանի մարզանքի ուսուցչուհի

Mlle LAHITTEի

Կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ինչպէս նաեւ ուրիշ ծանօթ արուեստագէտներ

Գին տոմսերու 20, 15 եւ 10 ֆրանք

ՆՊԱՐԱՏՈՒՆ ԵՓՐԱՏ

ՎԱՀԷ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ

Արեւելեան եւ Եւրոպական նպարներ

Ջկայ՝ չկայ, մաքուր եւ աժան:

9 rue Jouye-Rouve, Paris (20e) Tél. Ménil. 50-09

ՆՊԱՐԱՏՈՒՆ մէթրօ Պէլվիլ

ՀՄԱՅԵԱԿ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆԻ

8, Allée Paul-Lafargue, Pavillon s. Bois

ԾԱԽՈՒ ԿԱՄ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՌԻԹ ՄԸ

Վարձու է 12 սենեակնոց առուն մը, առանձին լուացարանով եւ կառաժով. տարեկան 8850 ֆրանքով, առանց հաշուելու տանտիրոջ յատկացուած երեք սենեակ։

Ջուր, ելեկտրականութիւն։ Մաքուր օդ։

Ամբողջ տունը ծախու է 110 հազար ֆրանքի։ Կար Սէն Լազարէն 15 վայրկեան։

Տունը տեսնելու եւ պայմաններուն մասին բանակցելու համար դիմել՝

M. Stanislas de la Puenteի, 18, Rue des Grands Buissons, 18, NANTERRE.

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11.12 եւ 2-7.30

ՊԱՏԵՀ ԱՌԻԹ

ԾԱԽՈՒ է՝ քանի մը ամիս միայն գործածուած թրիքօ հիւսելու մեքենայ մը, բոլոր տեսակի գործիքներովը միասին, Marque Diamant jauge 8—80։

Արհեստէն չհասկցողին յանձն կ'առնենք վարժեցնել։ Աշխատասէր մէկը դիւրութեամբ պիտի կրնայ օրական առնուազն 40 ֆրանք շահիլ։

Դիւրամատչելի գին, օգտուեցէք առիթէն։

Դիմել՝ Z. Boyadjianի 109, Rue Moncey, Lyon.

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՉՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՉՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն:

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ՀՎԻՐԱՎՈՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱՔՈՒԹԻՒՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵԻԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ: Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը: Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ: Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար:

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է: Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բազդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի ընթերցասրահի վարչութիւնը խոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ արտասահմանի բոլոր այն թերթերուն վարչութեանց, որ ընթացք տալով իր դիմումին, բարի եղան մեզ ուղղել մէկ մէկ օրինակ իրենց թերթէն։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Ինքնաշարժի փորձառու վարիչ մը: Դիմել՝

ՅԱԿՈԲ ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆԻ

Parc Hendes

261, Avenue Jean d'Albert

Morsange s)Orge (S. O.)

ՔՂԻԻ Հայրենակց. Միութեան հասցէն հետեւեալն է.

19, Rue des Petites Marie. Marseille

ՎԱՐՁՈՒ Է կահաւոր եւ հանգստաւէտ սենեակ մը, խոհանոցով։ Ամսական 150 ֆր.։ Դիմել՝ 26, ruc des Petites Maries, Marseille.

«ՊԱՐՏԷԶ»

Մանկական պարբերաթերթ Ա. տարի թիւ 5։ Ճոխ բովանդակութիւն, հաճելի բնթերցում մանուկներու համար. տարեկան բաժանորդագրութիւն 10 ֆրանք։ Դիմել՝ «Մարտկոց»ի վարչութեան կամ Marachlian Agop, Passage Covo, Plovdiv (Bulgarie).

Կարդացէ՛ք,

Կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուի խմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍՈՒՐԷՆ ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆԻ

ԿՕՇԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

61, Rue Piat

Ուր կը ծախուին իր սեփական գործարանին մէջ պատրաստուած կանացի եւ այր մարդու տոկուն կօշիկներ:

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆՈՎ

այսինքն՝ այն գնով որ կը ծախէ Փարիզի կօշիկի վաճառատուններուն

Արժէքաւոր նուէրներ յանախորդներուն

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒՋԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ,

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

9, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

իր նշանաւոր ՏԷօնէր Քէպապը, Փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, ՃՈՒ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

ԼԻՈՆԻ Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկերութեան ներկայացումը

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

8 Ապրիլ Չորեքշաբթի երեկոյ

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը

ՊԻՅԱՆՔՈՒՌԻ մէջ «Մարտկոց» կը ծախուի Librairie Oféniа, 28 bis rue Nationale.

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

Փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie AL BA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 80 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ MERCREDI 5 AVRIL 1933 - 2me Année No. 80

ՄԱՐՏԿՈՑ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ԹՈՂ ՄԵՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ՀԱՐՑ ՏԱՆ
Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ
ԵՒ Ի՞ՆՉ ՍՏԱՑԱՆՔ
Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ

Ընդհ. Ժողովի այն պատգամաւորները՝ որոնք յանձն առեր են «շարքերը» լուսաբանել..., սկսեր են խօսիլ «Մարտկոց»ի անունէն, «Մարտկոց»ի կատարած փրկարար դերէն, անոր դրած սկզբունքներու ճշտութենէն, մէկ խօսքով՝ ՆԵՐՍԷՆ ՄԱՐԴՈՒ ՊԷՍ ԿԸ ՃԱՌԵՆ, ԻՆՉՊԷՍ ՆԺԴԵՀԸ Մարսիլիոյ մէջ։ Օրօրի նոր բառեր՝ հին եղանակով...։ Յիշեցէք աղուէսին ու ագռաւին առակը։ Իսկ մեր ընկերները որ եօթն ամիս մաքառեցան աննման կորովով եւ օրինակելի հաստատամտութեամբ, չեն կրնար մոռնալ թէ Բիւրոյէն յետոյ՝ բոլորովին անտեսուեցան եւ արհամարհուեցան Ընդհ. Ժողովէն ալ։

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ ՅԵՏՈՅ

Ի՞ՆՉ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆՔ ԵՒ Ի՞ՆՉ ՍՏԱՑԱՆՔ

Ա.

Գրեց՝ ՄԿՐՏՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

«Մարտկոց»ի ընթերցողները գիտեն թէ այս շարժման համար հանգրուան մը ըլլալու կոչուած էր Հ. Յ. Դ. ԺԲ. Ընդհ. Ժողովը, որուն յաճախակի ոգեկոչումը մեր հրապարակային արտայայտութիւններուն մէջ՝ մեզ հանդէպ ստեղծեր էին թերահաւատութիւն, արգահատանք, հեգնանք, մեր հեռաւոր բարեկամներուն, համակիրներուն, կամ հակառակորդներուն կողմէ։

Անցած եօթն ամիսներու ընթացքին, յաճախ, յուզումով եւ դառնութեամբ կարդացեր ենք Սելանիկի «Արեւելք»ներուն և Աթէնքի «Վերելք»ներուն եւ ուրիշներու կողմէ՝ Մարտկոցականներուս ուղղուած զգաստութեան եւ սթափումի սրտաբուխ յորդորները։

Եօթն ամիս անընդհատ, թոյլ տուինք որ մեր ծանօթ ու անծանօթ բարեկամները, Դաշնակցութեան Բիւրոյէն յետոյ՝ իրենց կարգին, մեզ կոչեն «անփորձ»... ձաղկեն մեր «միամտութիւն»ը, դատափետեն «Ֆիրմա»ին կապուած մնալու մեր յամառութիւնը եւ մանաւանդ, անոր գերագոյն ժողովէն որեւէ բան սպասելու մեր վստահութիւնը։

Տակաւին երկու չաբաթ առաջ, մեծանուն եւ վաստակաւոր բարեկամ մը— ուրիշ զոհ մը բիւրոյական դաւերու— կը գրէր եօթ սահմաններով հեռու իր մենաստանէն.

— Այլեւս կը դադրիմ ձեզ յորդոր կարդալէ, յայտնելով հիացումս ձեր յամառութեան վրայ։ Ցանուն կուսակցական միասնականութեան, ըրիք առաւելագոյն զիջումները Ընդհ. Ժողովի մը, որմէ ոչինչ կըրնայիք սպասել, գիտնալէ յետոյ անոր կազմը։ Հիմա, այնքան ուրիշներէ յետոյ, կարգը ձերն է ձեր գլուխները զարնելու Ընդհ. Ժողովի չինական պարիսպներուն, որոնցմէ երբեք չեն կրնար թափանցել արդարութեան ամենէն բամբ կանչերն իսկ»...

Ընդհ. Ժողովներէն դառնացած ու յուսաբեկ հոգիներու թելադրութիւնն էր այս։

Արտաքին, փորձառուներու այս տրամադրութիւններէն զատ, որմէ կրնայինք ազդուիլ ըստ այնմ դիմաւորելու համար Ընդհ. Ժողովը, կար եւ ներքին, «անփորձ»ներու, վըտարուած, կամ իբր մարտկոցական մեկուսացուած ու անտեսուած դաշնակցականներու տրամադրութիւնը։

Եւ ուղիղը, տրամաբանականն ու անհրաժեշտը այս վերջինն էր։

Տրամաբանօրէն, կարելի և ընդունելի չէր կրնար ըլլալ անտեսել ժողով մը, որուն միայն պէտք էր ուղղել որ և է պահանջ, դատական բողոքի և քաղաքական առաջադրութիւններու ստորաբաժանումներով։

Ընդհ. Ժողովը սահմանուած չէ միայն քննելու քաղաքական հարցեր, և կուսակցութեան ու անոր գործադիր մարմնին համար որոշելու լո՛կ քաղաքական գործունէութեան ուղեգիծ մը։

Ի հարկին, է նաև դաստական գերագոյն ատեան։

Իսկ շարժումը որ Մարտկոցով յայտնուեցաւ, իր դատական ու քաղաքական պահանջներու ամբողջութեամբ, լրիւ կը համապատասխանէր միմիայն Ընդհ. Ժողովի իրաւասութիւններուն։

Կար եւ ուրիշ պատճառ մը — նոյնքան զօրեղ — որ Մարտկոցականները կը պարտադրէր դիմելու Ընդհ. Ժողովին։

1932 *Սեպտ. 4ի արտաքսման որոշումով, մարմնին մէկ թեւը ո՛չ թէ կ՚անջատուէր, այլ կը կտրուէր ու կը նետուէր մէկդի՝ կոպտօրէն։*

Ընդունիլ «արտաքսում»ը իբր վերջնական եւ ըստ այնմ դիրք ճշդել մայր-կուսակցութեան հանդէպ, պարզապէս կը նշանակէր մեր կողմէ նուիրագործել անջատումը։

Իսկ Մարտկոցականները ոչ անջատուածներ էին, ոչ ալ անջատողականներ։

Այլ, միայն ու միայն վերաքննականներ էին, կարգ մը հարցերու հանդէպ, իրենց յըստակ առաջադրութիւններով։

Տակաւին չարտաքսուած՝ ուզեր էին,—արտաքսուելէ յետոյ՝ կ՚ուզէին ներքին խողովակով, հարցերու հիմնական եւ ոչ երեւութական վերաքննութիւն պարտադրել կուսակցութեան գերագոյն ժողովին, — պահելով մէկտեղ Դաշնակցութիւնը իր անցեալ աւանդութիւններով՝ փոփոխութեան ենթարկել անոր բովանդակութիւնը՝ համաձայն օրուան պահանջներուն, թըրքահայ գաղութներու առարկայական պէտքերուն, քաղաքական եւ ընկերային պայմաններուն։

Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովը կատարե՛ց անկեղծ փորձ մը հասկնալու Մարտկոցական շարժման այս հարազատ բովանդակութիւնը։ Ու հասկցա՞ւ։

— *Ո՛չ, կը հաստատէր նախորդ օր, «Մարտկոց»ի խմբագրականը.*

«Հ. Յ. Դ. ԺԲ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ ՔԱԼԱՑ ՃԱՄԲԷՆ ՈՐ ԻՐՄԷ ԱՌԱՋ ԲԻՒՐՈՅԻՆՆ ԵՂԱՒ» (Մարտկոց թիւ 78)։

Ընդհ. Ժողովը չհասկցաւ թէ Հ. Յ. Դ. Եւր. բողոքող Կեդրոնական Կոմիտէութեան Արտակարգ Շրջ. Ժողովին կողմէ իրեն ներկայացուած պահանջներուն առաջին կէտը— բեկանում արտաքսման, որոշուած Բիւրոյի կողմէ ի բացակայութեան եւ հակառակ կազմական կանոններու— չափանիշը պիտի ըլլար իր արդարադատութեան եւ իմաստութեան։

(Շարունակութիւնը Գ. էջ)

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ԳԱՂԹԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

"ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ,, ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Ո՞ՒՐ Է ԵԼՔԸ

Արեւմտահայ մնացորդները որոնք կազմեցին հայկական Սփիւռքը, ծանր տագնապի մատնուած են թէ՝ հոգե-բարոյական եւ թէ նիւթական- տնտեսական պատճառներով։

Ամենէն բարեբախտը համարուող մեր ազգային ու կուսակցական, յեղափոխական ձեռնարկներուն համար նիւթական հիմքերը առատօրէն եւ առանց սակարկելու հայթայթող ամերիկահայ գաղութը աննախընթաց տնտեսական տագնապի մը մէջ կը գալարուի։

Ամերիկահայ գաղութը հետզհետէ իր ազգային-յեղափոխական վառ դիմագիծը կը կորսնցնէ, հիները արդէն տարիքնին առած, ծանրօրէն ազդուած տիրող տագնապէն, քիչ մըն ալ յուսալքուած կատարուած հսկայ զոհողութեանց վտիտ արդիւնքէն, յաճախ գրեթէ աննշմարելի՝ քէնոտած են ճակատագրին դէմ։ Իրենց յուսախաբութեանց ու լքումին մէջ ԱՆՈՐՈՇ, ԱՆՈՒՆԸ ՉՏՐՈՒԱԾ ԲԱՆԻ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ։

Իսկ իրենց զաւակները, անոնք որ Ամերիկայի մէջ ծնան ու հասակ նետեցին, արդէն ամերիկեան վիթխարի հալոցին մէջ արագօրէն, գլխապտոյտ ձեւով կը հեռանան մեր ցեղային արժէքներէն, մշակոյթէն ու ցեղային խոր ձգտումներէն։

Հիւսիսային Ամերիկայէն յետոյ ահա եւ հարաւայինը, որուն համեմատաբար նոր գաղութը միշտ եռացած ջուրի վրան է, նոյնպէս յուսախաբ ու դառնացած։

Աւելի լաւ վիճակի մէջ չեն նոր գաղութները, Ֆրանսան ու Պալքանները, Սուրիան եւ Իրաքը։

Ամէն տեղ զարնուած տագնապէն, անապահով վաղուան համար, հոգեբեկում կ՚ապրին, տնտեսական տագնապի, գործազրկութեան պատճառաւ մատնուած են հոգեկան տագնապի։ Խռովքոտ, խռովալի վիճակի մը։

Միջազգայնօրէն ապրուած այս տագնապը յուզիչ ու կսկծալի է մանաւանդ մեր ժողովուրդին համար, անհայրենիք եւ գրեթէ անտուն, հետեւաբար կրկնապէս անապահով, ու տեղ տեղ յայտնապէս կամ թաքուն ձեւերով հալածուած կամ հալածանքի սպառնալիքին տակ։

Բարդեցէք ասոնց վրան գաղթահայ կեանքը յուզող, փոթորկող միւս խնդիրները, կուսակցական պառակտումներն ու արիւնոտ բախումները, կ՚ունենանք լրիւ պատկերը տիրող հոգեբարոյական ու նիւթական-տնտեսական մտահոգիչ տագնապին։

Գաղթահայ աշխատաւորութեան այս տագնապը՝ աշխատաւորական զանգուածներուն կողմէն իսկ ձեւակերպուած բանաձեւումով՝ հաց, գործ կամ հայրենիք, ըստ ինքեան, իբրեւ առանձնացած երեւոյթ կարելի չէ բացատրել, հասկնալ, լուսաբանել։ Առանց միջազգային պայմաններու կապակցութեան, յարաբերութեան։

Ընդհանուր պատերազմէն յետոյ յեղաշրջուած է աշխարհը։ Պատերազմը նոր տիպի մարդ ստեղծած է որ շատ չնմանիր նախապատերազմեան մարդուն։ Փլուզումները միայն նիւթական չեղան, նիւթականէն աւելի խոշոր փլուզումներ կատարուեցան մարդոց հոգեկան աշխարհներուն մէջ։

Ըմբռնումները փոխուեցան, ըմբռնումներուն հետ ձգտումներն ալ։ Այսօր աւելի տեսանելի, աւելի հասկնալի է քան պատերազմէն անմիջապէս յետոյ, որ ամբողջ բարոյական աշխարհ մը փուլ եկած է, ու մարդկութիւնը երկու ծայրայեղ թեւերու բաժնուած բարոյական ու Ֆիզիքական նոր աշխարհ մը կերտելու կ՚աշխատի։

Պատերազմին հետեւող կացութիւնը, ազգէ ազգ, դասակարգէ դասակարգ եւ սահմանէ սահման խոր անվստահութիւն, ծաւալուն դժգոհութիւն սերմանած է։ Որոնք ախտանշաններն են մեր պառաւած հինցած աշխարհի ներքին անբուժելի հիւանդութեան, թէ ներկայ ձեւերով ու ներկայ կարգերով անհնար է մարդկային լայն զանգուածներուն բարօրութիւնը գտնել։

Ծայրայեղ աջերուն եւ ծայրայեղ ձախերուն հակադիր դրօշներու շուրջ արագ համախմբումը եւ երկուքին միջեւ բախման կէտերու օր աւուր բազմապատկումը՝ կ՚ապացուցանեն միւս կողմէն որ դժգոհութիւնները միատեսակ չեն, մէկտեղ չեն, հակամարտութիւններ կան կեանքի բոլոր ասպարէզներուն վրայ եւ իրօք համաշխարհային երկունքի շրջան մը կ՚ապրինք։

Դէպի պատերա՞զմ կ՚երթանք թէ դէպի յեղափոխութիւն։

Կարեւորը երբեք այդ չէ։

Կարեւորն ու էականը այն է որ տիրող տագնապին մէջ մարդկութիւնը ելք կը փնտռէ։

Առաւելագոյն բարօրութեան ձգտումը առաջնորդող աստղ դարձած է։

Համաշխարհային պարտուած բոլոր ժողովուրդները ուժասպառած դաշնագիրներու լուծին տակ, վերջին տարիներու ընթացքին սաստկագոյն թափով վերականգնումի յախուռն ճիգեր կը փորձեն, ԵԼՔ կը փնտռեն։

Անհամար բազմութիւններ մտած են պայքարի դաշտը, ու կռիւը տեղի կ՚ունենայ բազմութիւններու, միլիոններու միջեւ։

Սուր ու կատաղի է բախումը, դէպքէ դէպք կրնայ աւերիչ յորձանքներով պոռթկալ եւ վերջնապէս խորտակել հին աշխարհը։

Տեսնելէ յետոյ մեր վայրաւատին ցեղին հոգե-բարոյական տագնապը, խորունկ դժգոհութիւնը, ըմբոստացումը ճակատագրին դէմ, եւ տեսնելէ յետոյ միջազգային տագնապը, խուլ, ընդերկրեայ որոտներով նոր աշխարհի մը բարձրացումը հին աշխարհի աւերակներէն վեր, յստակօրէն պարզ է շրջապատէն անդրադարձումը մեր վրան։

Ընդհ. պատերազմի չարաչար պարտուածներէն մէկն է նաեւ մեր ցեղը։

Ընդհ. պատերազմի վերքերը կապած չէ եւ կապելու հնարաւորութիւն չունի մեր ժողովուրդը։

Զարհուրելի դաշնագիր մը (Լօզան) ճնշած է մեր ցեղը, արիւնաքամ դարձուցած է, ու երկանաքարի պէս ծանրացած մեր ցեղի ամենարդար երազներուն վրան։

Ինչպէս բոլոր ժողովուրդները, պարտուածները՝ նաեւ մեր ցեղը ելք կը փնտռէ։

Լօզանի պատանքը պատռել կ՚ուզէ։

Ինչպէս բոլոր ժողովուրդներուն, նոյնպէս մեր ժողովուրդին յետ-պատերազմեան տիպարը չնմանիր հայուն նախապատերազմեան տիպարին։

Ինչպէս բոլոր ժողովուրդներուն մէջ, նոյնպէս մեր ժողովուրդին մէջ ՄԷԿԻ, ՀԱԶԱՐԻ ՓՈԽԱՐԷՆ ՀԱԶԱՐՆԵՐ ՊԻՏԻ ՄՏՆԵՆ ՊԱՑՔԱՐԻ ԴԱՇՏԸ։

Անհանգիստ եւ այրած է մեր ցեղին հոգին։

Դժգոհ է իր սեփական ճակատագրէն, դժգոհ է աշխարհի արդարութենէն, վերականգնումի հզօր ու յախուռն ճիգ մը կը փորձէ, եւ այդ ցեղական ու ցեղաշունչ ճիգինծնունդնէ ՄԱՐՏԿՈՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ։

Բայց, ի՞նչ է Մարտկոցականութիւնը...։

«ՄԱՐՏԿՈՑ»

ՅԱՏԿԱՆՇԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

ԻՐԱՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻՆ ՄԷՋ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ ՄԸ ՏԵՂԻՈՅՆ Կ. Կ.ԻՆ

ՄԱՐՏԿՈՑ.— Երկար ատենէ ի վեր գիտէինք թէ Իրաքի Դաշնակցական կազմին մէջ եւս դժգոհութեան խմորումներ կան, ինչպէս ամէն տեղ, ԱՄԷՆ ՏԵՂ, հակառակ զանոնք պարտկելու ապարդիւն ճիգերուն։ Ամիսներէ ի վեր, վստահելի եւ մեզ ծանօթ ընկերներու կողմէ մեզ տրուած տեղեկութիւնները այդ կը հաստատեն։

Եւ ահա, առաջին պոռթկում մը, կորովի եւ սրտցաւ ընկերներէ կազմուած ուժեղ խումբ մը տեղւոյն Կ. Կ.ին ուղղած է բաց նամակ մը որմէ ստորեւ կուտանք հետեւեալ մասը.

Ամենէն առաջ եւ յատկապէս կ՚ուզենք շեշտել անգամ մը եւս, ձեզի հասկցնելու համար որ մենք երբե՛ք եւ ոչ մէկ ատեն դատուած ենք մեր կուսակցութեան մէջ պառակտումներ ու խաչաձեւումներ ստեղծելու այն տխուր դերէն զոր դուք ձեր գրութեամբ մեզի կը վերագրէք։

Առանց ատոր մեր ներսը կոտտացող ցաւը ա՛լ աւելի կը սաստկանայ ու կը ճնշէ մեր սիրտերը, երբ կը տեսնենք յանձինս ձեզի, մեր վերին մարմնի այդ թիւր ըմբռնողութիւնը, ձեր այդ անշարժութիւնն ու անգործունէութիւնը։

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, կարծես յատկապէս ստեղծուած ըլլար, պալ ու լպիրշ քաղաքներու և բոլոր Պաղտատներու և Փարիզներու մէջ գոյութիւն ունեցող եւ չուկայիկ հաշիւներով յառաջացող կարգ մը մարդոց սեփականութիւնը դառնալու, որպէս զի անոնք, անհոգ ու անվրդով նստին իրենց տեղերը, լոկ ճառ ու յօդուած թխեն և հանդիսատես ըլլան զարհուրանքների վերապրող մեր խլեակներու ամենավերջին փլուզումին։

Մերկուսակցութեան ներսն ու դուրսը գոյութիւն ունեցող բոլոր անախորժ իրողութիւնները, ցաւառիթ երևոյթները, մէկ առ մէկ թուելու՝ եւ ձեզի հետ նստիլ վիճելու փոխարէն, մենք կ՚ուզենք կրկին ըլլալով կարճ ու վճռական յայտնել —

Ո՛ր Դաշնակցութիւնը պէտք է զտուի ու դառնայ, «Սուրբ Դաշնակցութիւն»ը։

Ո՛ր անոր անդամագրուող ամէն մէկը, զինուորի մը պէս կարգապահ եւ հայդուկի մը պէս խիզախ ու անձնուէր միշտ ալ պէտք է իր սիրտէն ու հոգիէն արիւն հոսեցնէ անվերջ ու անդադար, մինչեւ մեր ժողովուրդին ամբողջական ու վերջնական ազատագրումը իրականանայ։

Եւ որովհետեւ, մեր հասկացած Դաշնակցութիւնը այս տեսակէն է եղած, մենք կը հեռանանք ձեզմէ ու ձեզի պէս միայն անձնական հանգստութիւնը փափաքող եւ օրն ի բուն ձեզի պէս փոքերի եւ այլ տեսակ թղթախաղութեան — հանդերձ ընտանեօք — տիղմերուն մէջ սողացող բոլոր ընկերներէն ու մարմիններէն, քանի որ դուք կը մնաք միշտ ալ այն, ինչ որ եղած էք ցարդ։

«Դուք գործելու փոխարէն միայն խուրմայ էք կերած այստեղ»։ Այս բնորոշումը ձեզի ըրած էր ընկեր Ռուբէնը, որը եթէ տեղեակ ըլլար նաեւ ձեր միւս տկարութեանց, գուցէ աւելի ուրիշ խարանում մը աւելցնէր արմաւին վրայ։

Ահա թէ ինչո՞ւ մենք կը հեռանանք ձեզմէ, եւ ի բոլոր սրտէ, որոշաձայն կը գոչենք.

— Ողջոյն «Մարտկոց»ին, և զայն հրապարակ բերող արի ընկերներուն։

Եւ անվերապահօրէն կը միանանք «Մարտկոց»ին, ու զայն ընդունելու որպէս մեր ղեկավարն ու վերին մարմինը, մեր անդամավճարներէն գոյացած, երկու փաուն (անգլ.) և հինգ շիլինկը ներփակեալ անոր կ՚ուղարկենք։

ՖՐԱՆՍԱ

ԿԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՑՑ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԴԱՇՆԱԳՐԵՐՈՒ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պր. Տ. Ժուվընէլ, Հռոմի Ֆրանսական դեսպանը, որ Փարիզ եկած էր Իտալիոյ վարչապետ Մուսոլինիի հետ իր ունեցած տեսակցութիւններուն մանրամասնութիւնները տալու, ներկայացաւ նախարարներու խորհուրդին։

Խորհուրդը, իր նիստէն վերջ, յայտարարութիւն մը յանձնեց մամուլին, որուն մէջ կ՚ըսուի թէ «նախարարներու խորհուրդը տեղեկացաւ արեւմտեան չորս պետութեանց միջեւ համագործակցութեան ծրագրին շուրջ տարուած բանակցութեանց մանրամասնութեան։

Անգլիոյ յուշագիրը ստանալէ ի վեր, ի ձեռին ունենալով քննութեան անհրաժեշտ բոլոր տարրերը, որոշուեցաւ անգլեւիտալական առաջարկներուն պատասխանել յուշագրով մը՝ որ պիտի ենթարկուի նախարարներու խորհուրդին հաւանութեան, յառաջիկայ նիստին մէջ. որ պիտի գումարուի չորեքշաբթի»։

Այս առթիւ տեղական թերթերը կը շեշտեն թէ նախարարներու նիստը բացառիկ նշանակութիւն մը ունէր եւ թէ Պ. Տալատիէի վիճակուած է պատմական դեր մը։ Թերթերը կը յայտնեն թէ մատուցուելիք յուշագիրը հակառաջարկ մը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի իրական տեսակէտը պարզող, որուն ձգտումն է ընդունելով հանդերձ Ազգերու Դաշնակցութեան շրջանակին մէջ չորս պետութեանց համագործակցութիւնը, մերժել դաշնագրերու վերաքննութեան որեւէ փորձ եւ միւս կողմէ ապահովել փոքր պետութեանց կենսական շահերու պաշտպանութիւնը։

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԹԵՐԹ 36 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 6-ԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով Հայկական ՍՍՀ Աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների մասին Հայկական ՍՍՀ Սահմանադրության 49-րդ հոդվածի 2-րդ կետով՝

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը որոշում է.

1. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը կազմել 1938 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ 1 միլիոն 200 հազար մարդ։

2. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը կազմել հետևյալ հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

3. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը կազմել 1200 պատգամավոր հաշվով։

4. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել ընդհանուր, հավասար, ուղղակի ընտրական իրավունքի հիման վրա գաղտնի քվեարկությամբ։

5. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

6. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

7. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

8. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

9. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

10. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

11. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

12. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

13. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

14. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

15. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

16. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

17. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

18. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

19. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

20. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

21. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

22. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

23. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

24. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

25. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

26. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

27. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

28. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

29. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

30. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

31. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

32. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

33. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

34. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

35. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

36. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

37. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

38. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

39. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

40. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

41. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մարդ։

բ) Ալավերդու, Ախթալայի, Գյումրու, Կիրովականի, Նոր Բայազետի, Սևանի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի քաղաքային խորհուրդներից՝ 100 հազար մարդ։

գ) Ամասիայի, Ապարանի, Արագածի, Արթիկի, Արտաշատի, Բաղրամյանի, Բասարգեչարի, Գուգարքի, Եղեգնաձորի, Թալինի, Լենինականի, Լոռու, Կամոյի, Կոտայքի, Հրազդանի, Մարտունու, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 1000 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

դ) Գորիսի, Դարալագյազի, Զանգեզուրի, Իջևանի, Կապանի, Մեղրիի, Նոյեմբերյանի, Շամշադինի, Վարդենիսի, Վեդիի, Վեդու, Վանաձորի, Ստեփանավանի, Ջալալօղլիի, Ջուլֆայի, Ռազդանի, Ֆիոլետովոյի շրջանային խորհուրդներից՝ 500 մարդուց մեկ պատգամավոր հաշվով։

42. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել 4 տարի ժամկետով։

43. Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների պատգամավորությունը ընտրել հետևյալ ընտրական տեղամասերի հաշվով՝

ա) Երևանի քաղաքային խորհրդից՝ 100 հազար մ

ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ԴԻՄԱԿՆԵՐԸ ԹԱՓԱՆՑԻԿ ԵՆ

Հակաբոլշեւիկ վրացեան-ներու մէկ թերթը,- «Պայքարի Արձագանգ» — (փարիզ), վերջերս հրատարակած է յօդուած մը, որ, իբր թէ պէտք ըլլար, համոզելու թուրքը, որպէս զի ամուր պահէ այն հաւատքը, թէ «թուրքիոյ կենսական շահերը կը պահանջեն, որպէս զի կովկասը կամ կովկասեան ազգերը անկախ պետութիւն մը կազմեն եւ միանգամայն ընդմիշտ բաժնեն Ռուսիան Թուրքիայէն:»

Այս յօդուածը, աւելորդ է ըսել, «Պրոմէթէ»ականութեան բաց եղանակ մըն է:

Դարբինեան, «Հայրենիք»ի խմբագիրը, այս առիթով կը գրէ խմբագրական մը (փետր. 19, 1933), ուր նաեւ, ինչպէս վերջերս յաճախ, (իր «Պրոմէթէ»ի մը ըլլալը ծածկելու յայտնի ձիգով) կը գրէ.—

«Ի՞նչ ապահովութիւն կայ որ Ռուսիոյ այժմ ըրածը այն ատեն աւելի վատթար կերպով պիտի չընէ թուրքիան:»

«Գծբախտութիւն մըն է, թէ կովկասի ազատութեան խնդիրը ռուսականէն զատ ունի նաեւ թրքական կողմ եւ թէ ռուսէն աւելի կայ թուրքին վտանգը, որ կը սպառնայ կովկասեան ժողովուրդներու ոչ միայն ազատութեան այլ եւ անոնցմէ ոմանց գոյութեան:»

Ո՛չ ոք թող փորձէ համոզել որեւէ մէկը, թէ Դարբինեան նոր միայն գիտցած է վերի բառերուն իմաստը:

Այդ պայմանով կարդանք նաեւ հետեւեալ բառերը նոյն Դարբինեանին գրիչէն ելած վերջինտասնեակ տարիներուն իբր քաղաքական ուխտ ու գործ.—

«Մեր հարեւանները—Վրացիներն ու Թաթարները — Թուրքիոյ հետ քաղաքական վէճեր չունին եւ դիւրութեամբ կարող են հաժանձայնութեան գալ իրարու հետ, մինչդեռ թէ՛ վրացիները եւ թէ՛ Թաթարները չեն կրնար իրենց անկախութիւնն ու ազատութիւնը վերստանալ՝ առանց պայքարելու Թ. Ռուսիոյ դէմ:»

Իսկ «մեր ազգային քաղաքականութիւնն ալ աւելի քան երբեք պիտի թելադրուի ուներգաչնակութիւն մեր բաղդակից կովկասեան հարեւաններու հետ» (Հայ գաղաք. Մտքի դեգերումներ)

Ուրեմն՝ «Տարբական ողջմտութիւնը մեզի կ'ըսէ, որ պէտք է ամենայն անկեղծութեամբ ու լրջութեամբ փնտռենք Թուրքիոյ հետ հաշտութեան ճամբան, որ անխուսափելիօրէն պիտի դառնայ նաեւ համագործակցութեան ճամբայ»

Դարբինեանի վերջին խօսքերուն հանդէպ անկեղծութիւնը ապացուցուած է իր 12 տարուան գործերով: իսկ 1933 փետր. 19ի խմբագրականին նոր կեղծիք մը ըլլալու մեր արդար համոզումը մէկ պայմանով կը մեղմէ իր կսկիծը — Դարբինեանի հեռացումով դաշնակցութենէն, որու հետ արդէն աղերս չէ ունեցած երբեք:

ՆԱՀԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ամենայն Հայոց նորընտիր վեհափառ Հայրապետ՝ Տ. Տ. Խորէն Ա. կաթողիկոսը, քաջալերելու համար Լիոնի «Հայ Մայրերու Միութիւն»ը, հրահանգած է Լոնտոնի Աբգարեան Աւանդի խնամակալութեան, 50 անգլ. ոսկի տրամադրել Միութեանս:

Վարչութիւնս ամենամեծ հաճոյքով ստացաւ անցեալ օր՝ 50 անգլ. ոսկիի չէք մը, որուն համար հրապարակաւ կը յայտնէ մեր խորին եւ անկեղծ շնորհակալութիւնները և երախտագիտութիւնը թէ նորին Ս. Օծութեան՝ Վեհափառ Հայրապետին եւ թէ Աբգարեան Աւանդի խնամակալութեան:

Միութիւնս մեծապէս խրախուսուած այս սրտաբուխ նուիրատուութենէն, պիտի կրկնապատկէ իր ազգանուէր ջանքերը յօգուտ հայ գաղութներուն:

Ի դիմաց Լիոնի «Հայ Մայրերու Միութեան Վարչութեան
Աստեղ Տիար՝
Անիկ Էլմասեան
Ատենադպրուհի՝
Նուարդ Կոզկոզեան

ԲԻԹՔԱՆԻՈՅ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԻԷՐ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Երկրորդ անգամ ըլլալով Պուա-Քոլոմպ-Անիէրի Բիւթանացի հայրենակիցները գումարում մը ունեցան Բիւթանիոյ Հայրենակցական Միութեան ժողովի մը հիմնելու, անցեալ չաբաթ երեկոյ: Ներկայ էին Փարիզի վարչութեան ատենապետը եւ քարտուղարը: Ներկաները միաձայնութեամբ ընդունելով արդէն ընդունուած ծրագիր-կանոնագիրը 5 հոգինոց վարչութիւն մը կազմեցին հետեւեալներէն. Օ. Քայառեան, Ա. Հօլասեան, Գ. Գասպարեան, Կ. Հատութեան: Միութեանս քարտուղարին հասցէն է.— Արփիար Լօշեան, 18 Villa des Roses, Bois-Colombes (Seine):

Օ. ՔԱՋԱՌԵԱՆ

ՁՈՄԻ ՁԵՌՆԱՐԿԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ձ. Ե. Ո. Միութեան Վալանսի Մասնաճիւղը հրաւէր ուղղած էր տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն, խորհրդակցելու Պէյրութի աղետեալներուն օգնութեան մասին: Ժողովը տեղի ունեցաւ Մարտ 22ին Պր. Պաքայեանի սրճարանը: Առաջին խորհրդակցութենէ յետոյ, երկրորդ ժողովը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի: Ընտրուեցաւ հանգանակիչ յանձնախումբ մը, բաղկացած Պ. Պ. Ս. Ձէլէպեանէ, Օ. Պօյաճեանէ, Մելքոն Կիրակոսեանէ, Խ. Մուրատեանէ Իւ եր. Տէր Ղուկասեանէ:

Ներկայ մր

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

ՎԱԼԱՆՍ.— Շապին Քարահիսարի Արիւնոտ Դաշտի Արծիւ Հայր. Միութեան Թէյասեղանը անցեալ չաբաթ երեկոյ տեղի ունեցաւ. կոկիկ բազմութեամբ մը:

Կը նախագահէր Պ. Ա. Աւետիքեան, որ հանդէսը բացաւ բացատրութիւններ տալով Միութեան նպատակին եւ գործունէութեան մասին:

Փոքրիկներու կողմէ կատարուած արտասանութիւններէ եւ մինուերգներէ յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Պ. Կիւրեղ Խրոյեան որ երկարօրէն բացատրեց հայրենակցական միութեանց գլխաւոր գերն ու պարտականութիւնը:

Բանախօսութենէն յետոյ, կատարուած աճուրդէն գոյացաւ կոկիկ գումար մը: Վ.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻԹԼԷՐԻ ՀԱԿԱՀՐԷԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՇՈՒՐՋ

Գերմանիոյ հակահրէական պոյքոթը պաշտօնապէս վերջացաւ չաբաթ օր, ի հարկին այսօր չորեքշաբթի վերըսկսելու համար: Բայց Գերմանիոյ վարիչները գործնականապէս անկարելի դարձուցած են հրեաներուն կացութիւնը:

Բրուսիոյ արգարութեան նախարարին որոշմամբ, Պերլինի դատարաններուն մէջ գործելու իրաւունք ունեցող հրեայ փաստաբաններու թիւը պիտի սահմանափակուի երեսունհինգի:

Բոլոր թերթերը յոյս կը յայտնեն որ արտասահմանի հակագերմանական գրգռութիւնները վերջ պիտի գտնեն եւ հետեւաբար կառավարութիւնը պիտի չհարկադրուի այսօր վերըսկսիլ իր հակահրէական պոյքոթը, մանաւանդ որ պոյքոթը «իր բարերար ազդեցութիւնը ունեցած է արդէն արտասահմանի վրայ»:

Գերման նացիներու ամբողջ մամուլը, գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ թէ արհեստակցական եւ չհակցական կազմակերպութիւններու ղեկավարութիւնը, առեւտրական սենեակները, ճարտարարուեստական խմբակները, թերթերու վարչութիւններն ու խմբագրութիւնները, առեւտրական խոշոր հաստատութեանց եւ քաղաքապետական հիմնարկութիւններու վարչութիւնները անցած են Հիթլէրականներու ձեռքը, որոնք խստօրէն պիտի հսկեն յետ այսու անոնց գործունէութեան վրայ:

Կը կարծուի թէ այդ կազմակերպութիւններուն ժամանակցող հրեաները պիտի բռնադատուին իրենց հրաժարականը ներկայացնելու:

Պերլինի բոլոր հրեայ ուսուցիչները եւ խնայողական արնտուկներու հրեայ պաշտօնեաները անժամանակ կերպով դադրեցուցած են պաշտօնավարելէ:

Հրեայ անձերու դէմ զանազան ու զարմանազան խնդիրներով կառավարութեան ներկայացուած բողոքները այնքան շատ են, որ ներքին նախարար Ֆրիք յայտարարութեամբ մը հրաւիրած է ժողովուրդը չափաւորելու իր բողոքելու եռանդը:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՀՐԿԻԶՈՂԸ - ՊԻՏԻ ԿԱԽՈՒԻ

Անպաշտօն տեղեկագրութիւն մը կը յայտնէ թէ Գերմանիոյ խորհրդարանը հրկիզող հոլանտացի Վան Տէր Լուպպէ հրապարակ պիտի կախուի, անմիջապէս որ Լայպցիկի Գերագոյն Առեանը իր վճիռը ապայ:

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ հիթլէրական համակրանքի զօրաւոր հոսանք մը յառաջ եկած է նաեւ իչխան Սթահրեմպերկի ազգայնական կազմակերպութեան մէջ, մասնաւորապէս եւ բրիտանադէպ տարրին մօտ, բայց ընկերվարական պետերը հիթլէրականներու եւ ազգայնականներու գործակցութիւն մը հաւանական չեն նկատեր Աւստրիոյ մէջ, որուան ըլլալով որ իչխան Սթահրեմպերկի եւ նացիներու վերջերս վարած բանակցութիւնները դեռ նոր խզուեցան:

ՊԱՐՏՔԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Պ. Նօրմըն Տէվիս, ամերիկեան պատուիրակը, օրագրողներուն յայտնած է թէ վարչապետ Մաքտոնալտի եւ Սըր Ճօն Սայմընի հետ իր ունեցած տեսակցութեանց ընթացքին անդրադարձած են նաեւ պատերազմական պարտքերու խնդրոյն: Ըստ Պ. Տէվիսի, այդ խնդրի կարգադրութեամբ զբաղիլէ առաջ անհրաժեշտ է հոգեբանութեան փոփոխութիւն մը յառաջ բերել անոր հետ կապ ունեցող ժողովուրդներուն մէջ:

Ամերիկեան ներկայացուցիչը կ'ընդունի թէ «անջրպետ» մը կայ Ամերիկայի եւ Եւրոպացիներու միջեւ պատերազմի պարտքերու կարգադրութեան շուրջ, եւ անհրաժեշտ կը նկատէ «մերձեցմամբ մը» լեցնել այդ անջրպետը:

Պ. Տէվիս, որուն կը յիշեցնէին թէ Անգլիա կ'ուզէ պարտքերու խնդիրը կապել անտեսական համաչխարհային խորհրդաժողովին հետ, վճռապէս յայտարարեց թէ որեւէ սակարկութիւն չի կրնար տեղի ունենալ այդ ուղղութեամբ իր կառավարութեան եւ պաբտական պետութիւններուն միջեւ:

Ամերիկայի ներկայացուցիչը համոզուած է որ պարտքերու հարցին վերջնական կարգադրութիւնը, անմիջական ազդեցութիւն մը պիտի չունենայ ներկայ անտեսական տագնապին վրայ, հետեւաբար պէտք է ամէն ջանք թափուի յաջողեցնելու համար Տնտեսական Համաչխարհային Խորհրդաժողովը, որ միայն կրնայ մեղմացնել այդ տագնապը:

Պ. Տէվիս մտադիր է այդ հարցերը արծարծել Ֆրանսայի վարչապետ Պ. Տալատիէի եւ արտաքին գործոց նախարար Պ. Փօլ Պոնքուռի հետ իր յառաջիկայ տեսակցութեան ընթացքին:

ՍԻՐՏԸ ՁԻՆԱՍՏԱՆԻՆ, ԳԼՈՒԽԸ ՃԱՓՈՆԻՆ

Պր. Մացուօքա, Ճափոնի վարչապետը յայտարարութիւն մը ըրած է մամուլին իր երկրի եւ Միացեալ Նահանգներու յարաբերութեանց չուրջ:

Պր. Մացուօքա կը յիշեցնէ թէ Միացեալ Նահանգներուն Ճափոնի հետ ունեցած առեւտուրը կը գերազանցէ միւս բոլոր երկիրներուինը, ի բաց առեալ Անգլիայէն՝ որ առաջինն է Ամերիկայի յարաբերութիւններուն չարքին վրայ:

Ամերիկայի դէմ Ճափոն ունեցած տարեկան արտածումներուն քանակը աւելի է քան Ծայրագոյն Արեւելքի մնացեալ բոլոր հողամասերուն ժէջ կատարուած արտածումը, մէջն ըլլալով նաեւ Փիլիպեան կղզիները:

Ճափոն ո եւ է մտադրութիւն չունի Չինաստանի դռները փակել աշխատելու ամերիկեան վաճառականութեան առջեւ, ինչպէս չէ փակած իր դռները, որովհետեւ Միացեալ Նահանգները կարեւորագոյն յաճախորդներն են ճափոնական ապրանքներուն:

Ահա այդ պատճառով է որ Ճափոն ոչ կ'ուզէ իր եւ ոչ ալ չինական առեւտուրին դռները փակել անոր առջեւ:

Պր. Մացուօքա չի բաժներ իր հայրենակիցներէն չատերուն մտավախութիւնը, Ամերիկայի հակաճափոնական տրամադրութեանց մասին, այլ իր երկրի պաշտօնական անձնաւորութեանց չատերուն հետ կը կարծէ որ եթէ Ամերիկայի սիրտը հակառակ տրամադրութեան Չինաստանի հետ է, ի վերջոյ «գլուխը պիտի գերակշռէ սրտին վրայ» Ճափոնի հետ ըլլալու համար:

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԸ ՂՐԿԵՆ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ, Ցունաստանի անգլիացի պարտապահանջները հաւանած են իրենց ներկայացուցիչ Ա.Քէնք ղրկել Ազգերու Դաշնակցութեան մէկ փարձադէտը, որ պիտի զբաղի Ցունաստանի անտեսական եւ ելմտական վիճակի ուսումնասիրութեամբ:

ՈՃԻՐՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ՆՈՐՕՐԻՆԱԿ ՓՈՍԱՊԵՂ ՄԸ

Ցայտնի է թէ օտար աշխատաւորները որոնք օտարութեան մէջ կը դեգերին աշ ու ձախ, իւնչ չահատակութեանց կ'ենթարկուին: Դէպքը սակայն, որ պիտի պատմենք, դժուար թէ իր նախընթացը ունեցած ըլլայ:

Երեք փորթուկալցի գործաւորներ դիմում կատարեր էին Մէն - Սէպասթիէնի մէջ գաղտնի բանող գործակալութեան մը, որ յանձն առած, երիքը մէկ գաղտնօրէն անցընել սահմանէն անդին: Եւ ատոր համար ալ, գործաւորները վճարեցին 600 ֆրանք:

Ու գործակալութիւնը բանուորները յանձնեց, իր մէկ վստահելի ու փորձ... մարդուն, որ զանոնք առաջնորդէ դէպի սահմանագլուխ:

Երեք օրուան ճամբորդութենէ մը յետոյ, առաջնորդութեամբ գործակալութեան մարդուկին, երեք փախստականները հասան սահմանագլուխին մօտիկ գիւղ մը, Հոն սակայն, իւրաքանչիւրին փոխուսը դիւրացնելու պատրուակին տակ, մարդուկը վար դրաւ մէկը, ու հեռացուց միացեալ երկուքը, կարգաւ, իւրաքանչիւրն առանձին, սահմանագլուխէն անցընելու համար: Ու երբ մինակ մնաց առաջին գործաւորին հետ, քաշեց դաշոյնը ու նետուեցաւ վրան: Գործաւորը թէև ծանրօրէն վիրաւոր, կատաղութեամբ պաշտպանեց ինքզինքը, մինչեւ որ իր ընկերները հասան ու զինքը փրկեցին ստոյգ մահուընէ:

Հակցուեցաւ թէ վիրաւորը իր վրայ կը կրէր գործաւորներուն ամբողջ դրամական հարստութիւնը եւ զայն կողոպտելու համար էր որ առաջնորդը յարձակեր էր վրան ու որպէսզի ոճրէն հետք չմնայ, օր առաջ, գիւղին մօտերը, հոն ուր ոճիրը գործեր էր, բացեր էր երիք փոս, հոն թաղկոտ համար գործաւորները:

Ոճրագործը որ յետ քննութեան հակցուեցաւ թէ գաղտնի գործակալութեան մը կը պատկանի, բանտ նետուեցաւ:

ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄ ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տեսինի «Մարտկոց» գրադարանի բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ապրիլ 9ին, կիրակի երեկոյեան ժամը 7ին: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ ընկերահամակրական խնջոյք մը: Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ:

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. Լիոնի ժողովրդային գրադարանը փոխադրուած է Պ. Կ. Վարդանեանի սրճարանը 14, rue François Garcin: Բաց է երկուշաբթի չորեքշաբթի եւ ուրբաթ իրիկուններ, ժամը 8էն 9: Ճոխ գրացանկ: Կարելի է կարդալու համար գրքեր առանց չաբաթական 1, ամսական 3 ֆր. վճարումով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ
ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ (անտիպ ու տպուած)
ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ
ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ
Մեծանկար հայելի արտասահմանեան դէմքերու եւ դէպքերու
Ամբողջ ծիծաղ՝ 300 էջ
Երգիծական վէպեր, դէմքեր ու բազմազան էջեր
Գին Ֆրանսա եւ գաղութներ 15 ֆր.
Միւս երկիրներ՝ 20 ֆր.
Դիմել՝ 17 Rue Damesme, Paris (13), Imprimerie A. Der

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԵՏԻՆ ՄՏՔԵՐ

ՆՈՑՆԻՍԿ ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՄԷՋ

Տեսին Ֆրանսահայութեան ամենէն հոծ բազմութիւնը կը բովանդակէ, օժտուած ամէն դիւրութիւններով եւ առաւելութիւններով:

Գաղութներու մէջ կանքաղաքական, ազգային կազմակերպութիւններ ու հայրենակցականներ, եկեղեցասէր ու տիկնանց միութիւններ:

Պէյրութի վերջին աղէտը բոլորիս ալ սիրտը թունդ հանեց ու կը սպասէինք իրօք, որ միութիւն մը նախաձեռնէ, մեր հէգ հայրենակիցներուն օժանդակութեան գործը:

Եւ ահա, բարի նախանձ տարուած, Սերաստիոյ Ուսումնասիրացիանդամներուն թէ, արդեօ՞ք ուրիշ խմբակէ մը կը ստանան իրենց հրահանգները, քանի որ անոր ներկայացուցիչը կը մասնակցի հաւաքոյթին:

Տարօնցիներու նկատմամբ ցուցիչը կը հարցնէ թէ ո՞ւր է Դուբան-Բարձրաւանդակ կոմիտէի ներկայացուցիչը: Ցայտնի քլիքի ներկայացուցիչը կը պատասխանէ ըսելով. եթէ ատնոնք գան մենք կը մեկնինք:

Այս պարոնները եթէ կ'ամգիտանան «Մարտկոցական»ներու եւ այլ միութեանց գոյութիւնը, որոնք գաղութին լայն համակրութիւնը կը վայելեն, հապա ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ չորսուկէս անդամ ունեցող կարմիր Խաչերուն հետ ժողովի կը նստին, երբ անոնք որեւէ չօշափելի արդիւնք ու գործունէութիւն չեն ունեցած հինգ տարուան ընթացքին:

Եւ բնականաբար, առանց արդիւնքի ժողովը կը ցրուի:

Ցաջորդ կիրակիին կրկին հրաւէրներ կ'ուղղուին Խաբեբերի Հայրենակցական Միութեան կողմէ: Դարձեալ մեծամասնութիւնը կը պահանջէ որ անխտիր գաղութիս բոլոր կազմակերպութիւններն ու միութիւնները մասնակցին ձեռնարկին: Բայց յայտնի դժոխագէմ պատահիչը կը յայտնողի ընդունիլ տալ որ քաղաքական կազմակերպութիւնները չմասնակցին:

Տիկիններ ու պարոններ կը սկսին գործել: Ու մէկ չաբաթ փողոցները դեգերիլէ վերջ, հազիւ կարողացան, 900 ֆրանքի գումար մը հաւաքել: Հակառակ որ հասարակ հիւանդի մը կամ աղքատիկ ընտանիքի մը համար երկու հոգիով աւելի մեծ գումարներ հանգանակուած են: Ցանցանքը ոչ նախաձեռնող Միութեանն է եւ ոչ ալ ժողովուրդինը: Այլ ժողովուրդին մէջ համակրութիւն չվայելող կարգ մը բանասարկուներուն, որ իրենց արհեստ դարձուցած են պղտորել պատակել ու խառնչակել:

Նոյն բարենպատակ ձեռնարկը չէախողեցնելու մտօք մենք ու մեր կոմիտէն, լուրջ դիտողի դերին մէջ գտնուեցանք: Քայ վստահ ըլլալով որ ժարդիկ իրենց լարած թակարդին մէջ արդէն ինկած են:

Համերաշխութիւն ի՞նչպէս կարելի է գոյացնել, երբ նախապէս յայտարարուած հանդէս մը խաչաձեւելու կ'ելլէն, պարագլուխ ունենալով ծանօթ անլիքոր մը:

Բաւական է այսքան հաւանձնքներէ, չարչարանքներէ յետոյ, թափառական ժողովուրդի մը բեկորներուն հետ խաղալ:

Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պուա-Քոլոմպի «Փոթորիկ», «Եռագոյն» և «Ազատամարտ» ինչպէս նաեւ Փարիզի «Արմէն Գարօ», «Քրիստափոր» եւ «Մարտկոց» խումբերու բոլոր ընկերները այս կիրակի, 9 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշտ 3ին, 11 rue Louio Blancի սրճարանը։

«ՄԱՐՏԿՈՑ» խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս հինգշաբթի 6 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8,30ին, 11 rue Louis Blanc։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Պ. ՕՏՏՕ.— «Հրայր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին, այս կիրակի, իրենց նոր հաւաքատեղիին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՍԷՆ ԼՈՒ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, Ակումբին մէջ, ժամը 8,30ին։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՍԷՆ ԺԻԼԻԷՆ.— «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՔԱՂԱՔ.— «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին, պար Կամպէթայի սրահին մէջ։ Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԿԱՐՏԱՆ.— «Քեռի» խումբի ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷԻ ներկայացուցիչը։

ՔԱՂԱՔ.— «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին, պար Կամպէթայի սրահին մէջ։ Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարերու մրցում։ Ա. Բ. Գ. պատուոյ վկայականներ պիտի տրուին փոխ-քաղաքապետէն ստորագրուած։

Հաւկթախաղ։

Պարերու հսկիչ Յ. ՂԷՄՍԻԶԵԱՆ, պիտի նուագէ Ս. ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ եւ իր խումբը։

Նախաձեռնութեամբ «Կէմէրէկի եւ չրջակայից Հայրենակցական Միութեան» եւ մասնակցութեամբ տասնեակ մը Վերաշինաց, Հայրենակցական եւ այլ Միութիւններու։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

15 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Մարսէյլի փոխ-քաղաքապետի նախագահութեամբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Պրեպան Մարսէյեէի ընդարձակ սրահներուն մէջ

246, Ave. des Chartreux

ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

8 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 8,30ին

Նախագահութեամբ Պարոն Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

Խօսք պիտի առնեն՝

Պ. Պ. Ա. Ահարոնեան, Լ. Բաշալեան եւ ուրիշներ

Արտասանութիւններ պիտի կատարեն Պ. Պ. Մախուտեան, Շահխաթունի, Լեօն Յարութ եւ ուրիշներ։

Պիտի մեներգէ ՕՐ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ «Սիփան» երգչախումբը, լիակատար կազմով իր լաւագոյն երգացանկովը

ՕՐ. ԼԻՏԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ ջութակի սօլօներ

Շուտով կարեւոր մանրամասնութիւններ

Սրահի եւ թուականի ակամայ փոփոխորթիւն

ՆՊԱՐԱՏՈՒՆ ԵՓՐԱՏ

ՎԱՀԷ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ

Արեւելեան եւ Եւրոպական նպարներ

Չկայ՝ չկայ, մաքուր եւ աժան։

9 rue Jouye-Rouve, Paris (20e) Tél. Ménil. 50-09

ՆՊԱՐԱՏՈՒՆ մէթրօ Պէլվիլ

ՀՄԱՅԵԱԿ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆԻ

8, Allée Paul-Lafargue, Pavillon s. Bois

ԾԱԽՈՒ ԿԱՄ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՌԻԹ ՄԸ

Վարձու է 12 սենեակնոց առուն մը, առանձին լուացարանով եւ կառաժով. տարեկան 8850 ֆրանքով, առանց հաշուելու տանտիրոջ յատկացուած երեք սենեակ։

Ջուր, ելեկտրականութիւն։ Մաքուր օդ։

Ամբողջ տունը ծախու է 110 հազար ֆրանքի։ Կար Սէն Լազարէն 15 վայրկեան։

Տունը տեսնելու եւ պայմաններուն մասին բանակցելու համար դիմել՝

M. Stanislas de la Puente, 18, Rue des Grands Buissons, 18, NANTERRE.

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11.12 եւ 2-7.30

ՄԱՐՍԷՅԼ—ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈյի «Մարտկոցի ցրուիչն է ընկեր ԵՐՈՒԱՆԴ ՃՈՐՈԽԵԱՆ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն։

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ՋՐԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ։ Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը։ Եւ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ։ Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար։

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է։ Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։

ԳԻՇԵՐ ՄԸ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Մարսէյլցիներ, մանրամասնութիւնները տեսէք «Մարտկոց»ի յաջորդ թիւին մէջ։

ՎԱՐՁՈՒ ԱԹԸԼԻԷ

ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԿԱՄ ԴԵՐՁԱԿԻ

Գործաւորներու յարմար, կազ, ելեկտրականութիւն, օդասուն եւ արեւոտ, տարեկան վարձք 800 ֆրանք։ Մէթրօ Քուռօնին քովը։

Պայմաններուն համար դիմել՝ 26, Rue de la Chapelle, Մէթրօ Շափէլ, Պ. Ռ. Պահատուրեանին։

ՔՂԻԻ Հայրենակց. Միութեան հասցէն հետեւեալն է.

19, Rue des Petites Marie. Marseille

ՎԱՐՁՈՒ Է կահաւոր եւ հանգստաւէտ սենեակ մը, խոհանոցով։ Ամսական 150 ֆր.։ Դիմել՝ 26, ruc des Petites Maries, Marseille.

«ՊԱՐՏԷԶ»

Մանկական պարբերաթերթ Ա. տարի թիւ 5։ Ճոխ բովանդակութիւն, հաճելի ընթերցում մանուկներու համար. տարեկան բաժանորդագրութիւն 10 ֆրանք։ Դիմել՝ «Մարտկոց»ի վարչութեան կամ Marachlian Agop, Passage Covo, Plovdiv (Bulgarie).

Կարդացէ՛ք,

Կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Ջուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուիխմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍՈՒՐԷՆ ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆԻ

ԿՕՇԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

61, Rue Piat

Ուր կը ծախուին իր սեփական գործարանին մէջ պատրաստուած կանացի եւ այր մարդու տոկուն կօշիկներ։

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆՈՎ

այսինքն՝ այն գնով որ կը ծախէ Փարիզի կօշիկի վաճառատուններուն

Արժէքաւոր նուէրներ յաճախորդներուն

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒՋԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։ Առաւօտները ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ

Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18

եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել,

մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր Տէօնէր Քէպապը, Փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, Ճոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

ԼԻՈՆԻ Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկերութեան ներկայացումը

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

8 Ապրիլ Չորեքշաբթի երեկոյ

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը

ՊԻՅԱՆՔՈՒՌԻ մէջ «Մարտկոց» կը ծախուի Librairie Ofénia, 28 bis rue Nationale.

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

Փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

Le Gérant : M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 81 — ՈՒՐԲԱԹ 7 ԱՊՐԻԼ 1933 | ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ | VENDREDI 7 AVRIL 1933 - 2me Année No. 81

ՄԱՐԴԿՈՑ

Հ. Յ. Դ. Կ. Կ. Օրգան

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՀԱՆՋ ԿԸ ՄՆԱՆ

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԷՆ

1.- Հ. Յ. Դ. Եւրոպայի արտաքսուած Կ. Կ.ի վրայէն ա-ռանց քննութեան վերցնել Բիւրոյի կախակայման ու ար-տաքսման որոշումները՝ նկատելով որ անոնք արուած են ի բացակայութեան եւ առանց յարգելու կազմական կա-նոնները, որոնք կ'երաշխաւորեն ժողովրդի տրամադրութիւնները, անոր վերադարձնել իր կուսակցական բոլոր իրաւունքները։

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ ՅԵՏՈՑ

Ի՞ՆՉ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆՔ ԵՒ Ի՞ՆՉ ՍՏԱՑԱՆՔ

Բ.

ԽԱԶՈՒԱԾ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեց՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

Ըսինք թէ — «Ընդհ. ժո-ղովը չհակացաւ թէ Հ. Յ. Դ. եւր. բողոքող կեդր. կոմի-տէութեան Արտակարգ Շրջ. Ժողովին կողմէ իրեն ներկա-յացուած պահանջներուն առա-ջին կէտը — քեկանուած արա-տաքսման, որոշուած Բիւրոյի կողմէ ի բացակայութեան եւ հակառակ կազմ.կանոններու— չափանիշը պիտի ըլլար իր արդարադատութեան եւ իմաս-տութեան»

Կը ծանրանանք այս կէտին վրայ, ո՛չ թէ անձնական նկա-տումներով։ Հինգ հոգիի ար-տաքսումը, վերջին հաշուով, ո՛չ մէկ կերպով կրնայ ան-դրադառնալ կուսակցութեան մը վարկին ու գործունէու-թեան վրայ, եթէ ասկայն, կանխամտածուած ու դիտում-ցուած չէ։

Իսկ կանխամտածման ու դիտումի փաստերը բազմու-թեամբ վիրաւ կը հրմշտկեն առուտր ամբաստանագրին մէջ, որ Արտ. Շրջ. Ժողովին կողմէ ներկայացուեցաւ Հ. Յ. Դ. Ժ.Բ. Ընդհ. Ժողովին, ընդդէմ Բիւ-րոյի եւ ի մասին անոր գոր-ծունէութեան։

Ի՞նչ ըրաւ Ընդհ. Ժողովը.— ըսինք՝ քալեց ճամբէն որ իրմէ առաջ, Բիւրոյինն եղաւ։ Այսինքն՝ չրջեց գլուխը, ամ-բաստանեալներ փնտռելու երթալ հոն, ուր դասախազներ կային, ի բացակայութեան դատելով՝ վաւերացուց ի բացակայութեան արուած արտաքսման վճիռ մը եւ առով՝ հաստատեց արտաքս-ման առն առող կանխամտա-ծումն ու դիտումը։

Իսկ այս չրջանը՝ գիտակ ու խորապէս համոզուած Բիւրոյի ազդրանքին, կը պահանջէր — եւ արդարութիւնն ալ այդ կը պարտադրէր— եւրոպայի օրի-նաւոր Կ. Կ.ին վրայէն առանց ֆնութեան վերցնել Բիւրոյի կախակայման եւ արտաքսման որոշումները, նկատելով որ անոնք արուած են ի բացա-կայութեան, առանց յարգելու Դաշնակցութեան Կազմ. Կա-նոններու տրամադրութիւն-ները, առանց ամբաստանեա-լին — եթէ կար — տուած ըլլալու պաշտպանութեան տարրական իրաւունքը։ Եւ որով, պէտք էր նոյն Կ. Կ.ին վերադարձնել նաեւ իր կու-սակցական բոլոր իրաւունք-ները։

Ի՞նչ կ'ըլլար հետեւանքը՝ Ընդհ. Ժողովի կողմէ նման կարգադրութեան մը։

1) «Արտաքսուած» Կ. Կ.ը եւ անոր կապուած չրջանը կը վերստանային իրենց կուսակ-ցական բոլոր իրաւունքները եւ Տեսինի ողբերգա-զաւեշ-տական Ժողովէն ծնած կո-միտէին տեղ՝ Ընդհ. Ժողովին կը ներկայանային իրենց պատ-գամաւորներով։ 2) Ընդհ. Ժո-ղովի կողմէ նման կարգադրու-թիւն մը բացայայտօրէն պիտի նշանակէր Բիւրոյի ընթաց-քին դատապարտութիւնը։

3) «Արտաքսուած» Կ. Կ.ի եւ իր չրջանին պատգամաւոր-ներուն՝ Ընդհ. Ժողով մուտ-քովը՝ Բիւրօն պիտի նստէր ամբաստանեալի աթոռին վրայ։

Նման հանգանակութիւն կրնար իրականանալ միայն՝ իսկապէս յեղափոխական Ընդ-հանուր Ժողովի մը կողմէ։

Ընդհ. Ժողովը չունեցաւ այդ մեծութիւնն ու հոգին։ Որովհետեւ, չէր կրնար ունե-նալ։ Մեր ընկերները որ ծա-նօթ են անոր կազմին, պիտի հաստատեն թէ «Ընդհ. Ժո-ղովը Բիւրօն ինքն է»,— ինչ-պէս կ'ըսէր ընկեր մը Շրջ. Ժողովին մէջ,— աւելի լայն չրջանակի մէջ գրուած։

Ընդհ. Ժողովին ներկա-յացուած բողոքի պահանջնե-րու այս առաջին կէտը — ո-րուն վրայ պէտք էր ծանրա-նալ —փորձաքար մըն էր ու-րիմն։ Ան, ո՛չ միայն արդա-րութեամբ, այլ իմաստու-թեամբ ալ չկրցաւ լուծել իր սեղանին վրայ դրուած այս հանգոյցը։

Ընդհակառակն։ Ոչ միայն վաւերացուց Բիւրոյի արտաքս-ման որոշումը, այլ լրացուց նաեւ անոր պակասը վտար-ուած յայտարարելով բոլոր անոնք որ, առաջին օրէն իսկ յամառօրէն կապուած բողո-քի շարժման, թեւ ու թիկունք հանդիսացան անոր՝ բանիւ եւ գործով։

Մեր պահանջներու առա-ջին կէտին դէմ՝ այս էր որ առացանք ուրիմն։

Ընդհ. Ժողովէն մեր ըն-կերները կը սպասէին արդա-րութեան կտրուկ պատգամմը։

Պատասխանատու աւելի մեծաց-ուալ անարդարութեան մը շը-փոթ վիճակը։

Ընդհ. Ժողովը՝ իր անար-դարութիւնը սաստկօրէն կը չեշտէ սակայն, երբ մարակո-ցական չարժումը դատապար-տելու կ'ելլէ իբր «հակադաշ-նակցական» իր ծագման պատ-ճառներով եւ արտայայտու-թեան ձեւերով» ինչպէս Մար-սիլիոյ մէջ հաւատեր է պատ-գամաւոր մը։

Հարց տանք, հեռուաբար։

Ի՞նչ էին այս չարժման դրդապատճառները։

Տարիներէ ի վեր կուսակ-ցութեան գլխուն բազմած սա-կաւաթիւ մը կամայա-կանութիւնները, բռնատիրա-կան վտանգաւոր զուարճալի-քները։ Աւելորդ են անգամ մը եւս մանրամասնել ու վերյի-շել ինչ որ կատարուած է, յաճախ այս մասին խօսուած ըլլալով «Մարակոց»ի մէջ։

Ուրեմն, ըստ Ընդհ. Ժողովի «հակադաշնակցական» արարք է բողոքելու ելլել վաւերական անիրաւութիւններու դէմ։

Թող մեզ չպատասխանեն թափօնու խօսքերով թէ՝ բո-ղոքի իրաւունքը չի ժխտուիր բայց թէ՝ պէտք է ան ընթա-նայ կանոնագրական ճամբով...

Կը պատասխանենք եւ կը հաստատենք թէ Կ. Կ.ը բողոքի բոլոր օրինաւոր միջոցները սպառած էր, երբ խելակորոյս Բիւրօն կարծեց իջեցնել լաս-տի հարուածը՝ «արտաքսում» յայտարարելով։

Կը պատասխանենք նաեւ թէ «արտաքսում»ի պարագան բոլորովին կը տարբերէր։ Անձ մը չէր, այլ կեդրոնական մար-մին մը՝ իրեն կապուած չր-ջանով՝ որ դուրս կը նետուէր կուսակցութենէն։ Բացառիկ պարագայ ուրեմն՝ որ չէ նա-խատեսած օրէնք կանոնա-գրով եւ հետեւաբար, չի կր-նար ընթանալ կանոնագրի սովորական ցուցմունքներով։

Բայց, այս «հակադաշնակ-ցական պատճառ»ի ձեւական կողմն է։ Նայինք բովանդա-կութիւնը։

Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովէն յե-տոյ, որ չղազրիւռ սպասումներու մէջ գու-մարեցաւ՝ բեղուն երկունքի մը հաւաս-տիքներով եւ իր աշխատանքները վերջա-ցուց, ծնունդ տալով ուզուած խորհրդա-ւորութեան մը..., կացութիւնը հիմա ա-ւելի պարզ ու յստակ պէտք է ըլլայ մեր ընթերնլուն համար։

Ըսինք թէ ան, այս անգամ, թօթա-փելով քառամեայ հանդիսաւոր արարողու-թեան մը իր հանդերձանքը, կոչուած էր կատարելու ճակատագրական գեր մը, ան-կիւնադարձ մը բանալու կուսակցութեան ճամբուն վրայ։

Արդարացո՞ւց իր վրայ դրուած յոյ-սերը։ Կատարե՞ց անկեղծ փորձ մը խորա-չափելու գժգոհութեան ալիքը՝ որ Դաշ-նակցութեան ծոցէն իսկ կը բարձրանար՝ սակաւաթիւրութեան մը այլանդակօրէն միակուռ ճակատին դէմ, գործունէու-թեան նուազ արկածախնդրական, աւելի իմաստուն, ու յուսատու պահանջներով։

Չենք կրնար հաւաստել։ Իբր պատաս-խան ամէն հարցականի՝ կը գտնուինք խորհրդաւորութեան մը առջեւ, որ միայն կասկած կրնայ ներշնչել Ընդհ. Ժողովի աշխատանքներու արդիւնքին մասին։

Ու որքա՜ն ալ ուզենք բարեմտու-թեամբ վերլուծել այս նոր խաղը, չենք կրնար, հաշուի չառնելով այս պահուն, ան-փոյթօրէն անտեսել իրողութիւնները՝ որոնք մատնանշելով Ընդհ. Ժողովի աշխատան-քի եղանակը, մեզ կ'առաջնորդեն գնահա-տելու անոր արդիւնքը։

Հաստատեցինք անգամ մը թէ Ընդհ. Ժողովը, այս շրջանի դասական պահանջին հանդէպ, բռնեց ճամբան, որ իրմէ առաջ Բիւրոյինն էր եղած։

Հաստատենք նաեւ թէ, բարեկամու-թեան ու սրտցաւ ընկերականութեան դի-մակին տակ, իր բարձր անտարբերութիւնն ու արհամարհանքը չքաշուեցաւ զգացնել հանդէպ առօրեայ ու գիտակից այս շրջանին, մերժելով ընդունիլ անոր պատգամաւո-րութիւնը, կատարելով անարժան խաղ մը՝ շրջանը բաժնելու իր կեդր. կոմիտէէն։

Սակայն արդէն, Ընդհ. Ժողովը կը մատ-նէր իր բարոյական դիմագիծը։ Ու, ըն-կերներուն կը թելադրէր ամէն յոյս վեր-ցնել իր արդարադատութենէն եւ իմաս-տութենէն։

Համբերելու եւ հանդուրժելու հա-մար, կը մնար սակայն իր սեղանին վրայ դրուած քաղաքական առաջադրութիւննե-րու եւ ուղեգծի վերաքննութեան հարցերը։

Ո՞վ էր դրեր այդ հարցերը։

«Արտաքսուած» այս շրջանը մի՞այն ու միայն, որքան գիտենք։ Եւ ատոր հա-մար չէ՞ր գլխաւարաքաշ, որ արժանի եղեր էր «արտաքսում»ի...

Կարելի՞ է սակայն, որ եւ է հարց քննել, զայն դնողին բացակայութեան, առանց լսելու անոր պահանջները, բացա-րութիւններն ու փաստարկութիւնները։

Այո՛։ Հէքեաթի, անակնկալի եւ արա-կածներու այս աշխարհին մէջ, շատ բան կարելի է։ Բայց, ի՞նչ կերպով։

Չի բաւեր՝ պատգամաւորներու լեզ-ուով — որ կրնայ ոսկոր չունենալ՝ ինչ-պէս հաւարակ մահկանացուներունը— հա-ւատալ թէ «Մարտկոցականներու դրած-բոլոր հարցերը քննուած ու գոհացում գտած են՝ թէեւ իրենց բացակայութեան»...

Կը բաւէ կարդալ Ընդհ. Ժողովի հրապարակային յայտարարութիւնը՝ հաս-տատելու համար թէ ոչինչ կայ փոխուած Դանիոյ թաղաւորութեան մէջ...

Եօթնամսեայ պայքարէ մը յետոյ՝ հաշուեյարդարի սեղանին շուրջ բոլոր-ուած մեր ընկերները սակայն, այնքան ալ պէտք չունին ենթադրութիւններու կամ հակակշռ խուսափող, լպրծուն հա-ւաստիքներու երկունքին մէջ սաւառնելու։

Ունէին իրենց դժգոհութիւնները՝ տարիներու ընթացքին գիտակցութեամբ հասունցած, փորձառութեամբ ամրացած եւ գատողութեամբ հաստատուած։

Ունեցան եւ իրենց դժգոհութեանց բանաձեւումը՝ չնորհիւ Վալանսի Շրջ. Ժողովին, որուն յայտարարութիւնը (Mars-կոց, թիւ 24) ամփոփումն էր քաղաքական ու կուսակցական պահանջներու մէկ երեսին մի՞այն։

Ի՞նչ կը պահանջուէր ատով։ Մի՛շտ արդարութեան գործ մը, «խստագոյն պա-տիժ 1914ին ի վեր համաճայ կեսմիի մէջ պա-տահած ազգային եւ պետական ադեցներու բո-լոր պատասխանատուներուն»։ Կամ «ամբաս-տանեալի աթոռին վրայ նստեցնել անոր (Դաշ-նակցութեան) այն ղեկավարները որ տարիներու անպատիժ եւ անհիակոչիռ գործունէութեամբ մեզ բերին այսեղ։»

Պարզ ու արդար պահանջներ, բանա-ձեւուած յստակ լեզուով՝ բոլոր անոնց կողմէ որոնք էին, են եւ կը մնան գոհերը՝ «ազգային եւ պետական աղէտներուն», գոհեր՝ որոնք «այստեղ»ուանքն ինկան՝ քաւելու համար անարժան ղեկավարներու մեղքերը։

Ո՛վ կը հաւաստէ թէ գոհացումն ստա-ցաւ իր այս պահանջին։

Ա՛լ խօսքն իսկ չենք ըներ կուսակ-ցական եւ քաղաքական այլ պահանջնե-րու, որոնց գոհացումով՝ կուսակցութիւնը պիտի գտնէր իր հարազատ դիմագիծը, պի-տի այլակերպուէր հոգեպէս, ու բովան-դակութեամբ աւելի թարմ ու առոյգ, նոր թափով պիտի նետուէր հայ ժողովուրդի իրական շահերուն հետապնդմանն ու պաշտ-պանութեան ճամբաններուն վրայ։

Չի բաւեր ուռուցիկ խօսքերու ուժով, վերականգնելու ելլել խախտած հաւատք-ները, դառնացած սրտերուն մէջ ցամքե-ցնելէ յետոյ վստահութեան բոլոր աղ-բիւրները։

Չի բաւեր անմէջ եւ անվաւեր հա-ւատաքներու օթոցը փռել անցեալ սխալ-ներու վրայ, որոնց պատասխանատուները ո՛չ միայն կը պտտին ազատ, հպարտ ու ճակատագոչ, այլ իրենց յանձնուած նոր գործերուն մէջ պիղծ նոր սե՛աւելի խոր վէրքեր ու ճամբան։

Ու չի բաւեր գաղթական զանգուած-ներու տխուր ու մռայլ ներկան պարու-րելու ելլել ոսկեզօծ մշուշով մը՝ որմէ անդին ոչ ոք ոչինչ կը տեսնէ։

Ջարդերու, աքսորներու երկար տարի-ներէն եւ ազատագրութեան մը կարճ պա-հերէն յետոյ, օտարութեան տասնեակ տա-րիներու փորձառութիւնը նստած է հայ մտքերուն ու սրտերուն վրայ։

Ու այլեւս, Հայուն հասուն գիտակ-ցութիւնն ու քննադատական ողջմտութիւնը չեն վազեր ամէն ձայնի ետեւէ որ՝ «մո-տալուտ փրկութիւնը» կ'երգէ...

Այս է ահա, որ յստակ աչքերով կը տեսնեն մեր ընկերները, որ «շատ աշխա-տեցան ու ոչինչ ստացան» որ նուազագոյն գոհացում մը տար իրենց։

Պայքարն ուրեմն կը շարունակուի՝ յանուն Դաշնակցութեան եւ հայ ժողո-վուրդի իրական շահերուն։

Զօրս տարին անգամ մը գումարուող Ընդհանուր Ժողովը չուզեց խոնարհիլ ու ականջ տալ համեստ ու անշահախնդիր սրտերու բաբախիւնին, չուզեց լսել քունա-զուսղ լռութենէ մը յետոյ բացուող բե-րանները կանչը։ Դուրս չելաւ ֆլէպէռի չորս պատերէն, ճի՛շդ ինչպէս Բիւրօն, ճի՛շդ ինչպէս Բիւրօն։

Եւ եթէ կարծեց խօսքի ուժով եւ չեժողովեան կարգադրութիւններով փրկել խախտած կացութիւն մը՝ մեղքը իր ճիտը։

Պարսկաստանէն մինչեւ Ամերիկա ու Պալքաններէն մինչեւ Սուրիա, գժգոհու-թեան ալիքները կ'ուռին, կը թաւալին եւ իրարու կը բախին՝ խախտելով քառասնամ-եայ գեղակերտ շէնքին հիմերը։

Եւ եթէ անոր օրհնաւոր պահապան-ները կը քնանան, մենք ու մեր ընկեր-ները— բռնութեամբ անկից դուրս նետ-ուածներս՝ կը հսկենք արթուն։

Որովհետեւ, Դաշնակցութենէն ներս թէ դուրս, կը մնանք հաւատացողները ա-նոր աւանդական ու նուիրական առաքե-լութեան— միայն ու միայն Թրահայ դա-տի հետապնդման — առաքելութիւն՝ որ լքուեցաւ ու պղծուեցաւ շնորհիւ վատ առաջնորդներու ղեկավարութեան, իրենց հայութեամբն իսկ՝ կասկածելի ղեկա-վարներու առաջնորդութեան։

Ու եօթն ամիսներու ընթացքին, քա-նիցս փորձի ենթարկուելէ յետոյ Բիւրոյի շահախնդիր գործակալներուն եւ Ընդհ. Ժողովին իսկ կողմէ, թող մեր ընկերները՝ նոյն արժանաւոր յատկանութեամբ եւ ի-րենց սովորական չամառութեամբ փարին գործին, որ այս անգամ, կը խոստանայ պտղաբերել նոր ու իրական նուաճումներ։

«ՄԱՐԴԿՈՑ»

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է

Զօրսերու համաձայնութեան չուրջ իտալեւանգլիական ծրագիրներուն իբր հակառաջարկ, Ֆրանսական կառավարու-թեան մատուցանելիք յուշագիրը վաւերացուեցաւ չորեքշաբթի օր նախարարներու խորհուրդին կողմէ։

Այդ յուշագիրը կը նախատեսէ բանակցութենէն վերսկ-սումը Ազգերու Դաշնակցութեան չրջանակին մէջ։ Իբր սկզ-բունք կը յայտարարէ բոլոր պետութենէն հաւասարութեան իրաւունքը եւ կը ձգտի «չորս»երու համաձայնութեան մաս-նակից ընել եւրոպական ուրիշ պետութիւններ եւս, որ կ'ակ-նարկէ անշուշտ Լիհաստանի եւ Փոքր Համաձայնութեան։

Իսկ դաշնագրերու վերաքննութեան հարցին չուրջ, յու-շագիրը առայժմ կը բաւականանայ աւելի լայն բացատրութիւն-ներ ուզելով Իտալիոյ եւ Անգլիոյ տեսակէտներուն չուրջ։ Բայց նոյն ատեն կը յիշեցնէ նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան կազ-մակերպական յօդուածները, որոնք կ'երաշխաւորեն ժամանակից պետութենէն հոգային ամբողջութիւններն ու դաշնագրերու յարգութիւնը։

Պ. ՄԱՔՏՈՆԱԼՏ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

Ցամաք գրոյց կը չրջի թէ Անգլիոյ վարչապետը Զատկի արձակուրդներէն օգտուելով ճամրորդութիւն մը պիտի կատա-րէ դէպի Ամերիկա, անձամբ տեսակցելու համար նախագահ Ռուզվելթի հետ։

«Թայմզ» թերթը,որ չաբաթ մը առաջ արդէն արձագանգ եղած էր այս լուրին, այս անգամ մանաւորապէս կը չեշտէ այդ տեսակցութեան կարեւորութեան վրայ, տրուած ըլլալով որ Պ. Մաքտոնալտ պիտի նախագահէ յառաջիկայ Տնտեսական Համաչխարհային Ժողովին։

Այս ժողովը, կ'ըսէ թերթը, ճախողութեան կը դատա-պարտի, եթէ նախապէս ամուր համաձայնութիւն մը չկա-տարուի Միացեալ Նահանգներուն եւ Անգլիոյ միջեւ։

Պ. ՆՈՐՄԸՆ ՏԷՎԻՍԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պ. Նորմըն Տէվիս, Ամերիկայի նախագահ Ռուզվելթի լիազօր ներկայացուցիչ եւ առաջին պատուիրակ դինա-թափութեան խորհրդաժողովին, Լոնտոնի իր տեսակցութիւն-ները աւարտելէ վերջ եկած էր Փարիզ, նոյն աչխատանքները տանելու համար Ֆրանսայի պետական չրջանակին մէջ։

Պ. Նորմըն Տէվիս նախ այցելեց արտաքին գործոց նա-խարար Փօլ Պոնքուռ եւ ապա վարչապետ Տալատիէի, պար-զապէս յայտնելու համար թէ՝ չորսերու համաձայնութեան խնդիրին մէջ, Ամերիկա հակառակ ըլլալ հետաքրքրու-թեան մշտադիտելիք չափով եւրոպական խնդիրներուն, մինչեւ անդին չէ ելլելու իր սկզբունքին, չի կրնար որոշ վե-րապահութեամբ չընդունիլ զինաթափութեան հետ կապ ունե-ցող մասնակի ձեռնարկի մը իրականացումը։

Ամերիկեան պատուիրակը յայտնեց նաեւ որ իր կառա-վարութիւնը կը փափաքի անյապաղ գումարումը տեսնել Ու-չինկթընի մէջ փորձագէտներուն՝ որոնք պիտի պատրաստեն Տնտեսական Համաչխարհային Ժողովին աչխատանքները։

Պ. Տէվիս Փարիզէն կը մեկնի Պերլին նման տեսակցու-թիւններու առաջադրութեամբ։

ՀԻՓԼԻՐԻ ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՊՈՅՔՕԸ ԴԱԴՐԵՑԱՒ

Գերմանիոյ հակահրէական պոյքօթը, որ պիտի վերըս-կսէր չորեքշաբթի օր, եթէ արտաքսմանի թերթերը չդադ-րեցնեն իրենց պայքարը, առ այժմ տեղի չունեցաւ։

Երկու օրէ ի վեր Հիթլէրեան թերթերը, խոչոր տառերով կը յայտարարեն թէ «Հիթլէր յաղթական է», «Հիթլէրի ա-ռաջին յաղթանակը» եւլն.։

Արդարեւ յաղթական է, որովհետեւ հրեաներուն պնդու-մով իսկ արտաքսմանի թերթերը մեղմացուցին իրենց յար-ձակումները։ Հրեաները հետացուց բոլոր հանրային պաշտօնեա-բէն եւ հաստատութիւններէն եւ ապա յաջողեցաւ սանձել նաեւ ամենէն հակահրէական նացիներուն իսկ եռանդը։

ՖՕՆ ՓԱՓԷՆ ՀՌՈՄ Կ'ԵՐԹԱՅ

Պերլինէն արուած հեռագրի մը համաձայն գերման փոխ-վարչապետ Ֆօն Փափէն եւ Պ. Կէօերինկ Հռոմ պիտի երթան բայց իշխանութիւնը առանձինն։

Կ'ըսուի թէ նախ Ֆօն Փափէն պիտի մեկնի Պապին հետ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալու համար։ Ցայտնի է արդէն որ ժամանակէ մը ի վեր կաթոլիկէ եկեղեցին համակ-րական աչքով մը կը դիտէ Նացիներու չարժումը։

Իսկ Պ. Կէօերինկ Զատիկ տօներուն պիտի մեկնի, տեսակ-ցելու համար Մուսոլինիի հետ զոր երկար ատենէ ի վեր կը ճանչնայ։

ԱՄԵՐԻԿԱ ՈՍԿԻ Կ'ԱՄՐԱՐԷ

Նախագահ Ռուզվելթի հրամանագիր մը տորագրած է, որուն համաձայն ամէն անձնք որ 100 տոլարէն աւելի ոսկի դրամ ունին պարտաւոր են յանձնել զայն պետութեան գան-ձարանին։ Ընդդիմացողները 10,000 տոլար տուգանքի եւ տասը տարի բանտարկութեան պիտի դատապարտուին։

Այդ հրամանագիրը ճչդած է նաեւ ճարտարարուեստական ճիւղերուն մէջ գործածուելիք ոսկիին առեւտուրին եղանակ-ները։

(«Միջազգային Լուրեր»ու բաժինը տեսնել Գ. էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՊԱՏՄԱԳՐԻՆ ԽՂՃՄՏԱՆՔԸ

(ԼԷՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Ը.

ՑՈՅՑԵՐ ԵՒ ԶԱՆԳՈՒԱԾԱՅԻՆ ՋԱՐԴԵՐ

Գրեց՝ ՀԱՅ ԳՆԴՈՒՆԻ

Մեծ պետութեանց մի քանիին միջամտութեան ու անշահախնդրութեան վրայ սին յոյսեր դնող Հայերը՝ անորոշութեան մէջ մնացեր էին պահ մը, թէ Սուլթան Համիտ պիտի ընդունի՞ բարենորոգումներու ծրագիրը եւ կամ գործադրութեան պիտի դնէ՞ զայն։

Եւ խելքի բերելու համար թուրք կառավարութիւնը, Հնչակեանները ձեռք կ'առնեն նոր զէնք մը — Պապը Ալիի ցոյցը կազմակերպելով 1895ի Սեպտեմբերին, ինչպէս ըրեր էին նախապէս՝ Գում-Գաբուի անփառունակ եւ ապարդիւն ելոյթով։

«Ես յիշում եմ տարիներ յետոյ տեղի ունեցած մի լրագրական վէճ՝ Թրքահայ յայտնի գրող Լեւոն Բաշալեանի եւ հնչակեան հին յեղափոխական Ռ. Խանազատեանի մէջ, այն դերի մասին, որ ռուսահայերը կատարել են վերջին տասնամեակների ընթացքում՝ Թրքահայերի ճակատագրի մէջ։ Այդտեղից ես իմացայ, որ հնչակեան այս երկրորդ պոլսական ցոյցը ծրագրել էին գլխաւորապէս ռուսահայեր, որոնք միաժամանակ հոգս էին տանում, որ իրանք խառնուած չլինեն ցոյցի մէջ և չվնասուեն։ Բաշալեանն ասում էր, որ ցոյցը կազմակերպելու համար Կ. Պոլիս գնաց Խանազատեանը։ Ամէն ինչ որոշուեց, նշանակուեց օրն ու ժամը, երբ պիտի սկսուէր ցոյցը։ Բայց նրա նախօրեակին, Խանազատեանն անյայտանում էր Կ. Պոլսից, թողնելով որ Թրքահայերը պատասխան տան իր յղացած գործի համար»։ («Անցեալից», էջ 109)։

Պապը Ալիի այս ցոյցը ճընշուեցաւ տրակոնական միջոցներով, անսպասելի գազանութեամբ։ Պոլսոյ փողոցները ներկուեցան հայու անմեղ արիւնով, առանց հարցուփորձելու թէ ո՛վ էր Հնչակեան կամ ոչ-յեղափոխական, մինչ եւրոպական դեսպանները անհոգ նստած էին իրենց պաշտօնատուներուն մէջ։

«Այս մի արիւնոտ նախատօնակ էր այն քստմնելի, պատմութեան մէջ չնականութեան (սինիզմի) կողմից իր նմանը չունեցող մի զաւեշտի, որ գալիս էր «քաղաքակիրթ» կոչուած մարդկութեան առաջ խաղալու արիւնոռուշտ սուլթանիզմը՝ եւրոպական մեծ պետութիւնների աշխատակցութեամբ։ Կ. Պոլսի այդ արիւնոտ օրերին էր որ Ապտիւլ Համիտ վաւերացնում էր մայիսեան բարենորոգումները և սրանց իրագործումը գաւառներում՝ յանձնարարում էր Շաքիր փաշային։ Փաշան ճանապարհուում էրփոքր-ասիական նահանգները եւ ամէն տեղ մտցնում էր բարենորոգումները, այսինքն հայերի զանգուածային կոտորածներ էր սարքում։ Կանոնաւոր, կազմակերպուած մի ոճիր, որ սուլթանական հրամանով գընում էր զբօսնելու հայաբնակ գաւառներում եւ նրանց բոլոր անկիւններն արիւնով լցնելու։ Այսպիսով կոտորածները Կ. Պոլսից անցան Տրապիզոն, այնտեղից Էրզրում եւ երկրի խորքերը, մինչեւ իսկ Փոքր-Ասիայի քաղաքներն ու գիւղերը»։ (Էջ 110—111)։

Մէկ-երկու անգամ չեշտեցինք, որ Հայերու անվերապահ նուիրումն ու կոյր վստահութիւնը Անգլիոյ վրայ, միացած ուրիշ պատճառներու հետ, հակակրութեան եւ թշնամանքի սեւ մթնոլորտ ստեղծեր էին Ռուսիոյ եւ մեր միջեւ։ «Հայաստանն առանց հայու» գրաւել ուզող ցարական կառավարութեան Պոլսոյ դեսպանը Նելիդով, 1895ի ջարդերուն ատեն Սուլթան Համիտին կ'ըսէ եղեր,— Massacrez, Majesté, massacrez! (ջարդեցէք, ձերդ Վեհափառութիւն, ջարդեցէք)։

300,000 հայ դիակ արժեցին Պապը-Ալիի ցոյցին յաջորդող կոտորածները Թուրքիոյ մէջ, իսկ կովկասեան կամ ռուսական բանտերն ալ լեցուեցան հայ մտաւորականներով, որոնցմէ ամէնէն շատ հալածուողներն էին հնչակեանները, իրենց ընկերվարական ծրագրին համար։ Այդ օրերուն նուազ վտանգաւոր ընկերվարականներ կամ յեղափոխականներ կը նկատուէին դաշնակցականները ռուս իշխանութեանց աչքին։

Ռուսերու մօտիկութիւնը Սուլթան Համիտին, ծանրացուց մեր և մեր դատին դրութիւնը։ Կաթողիկոս Խրիմեանի դիմումը Ցարին՝ բան մը չփոխեց կացութենէն։

Ֆրանսան եւս բարեկամ էր Ռուսիոյ եւ մնաց հանդիսատեսի դերին մէջ, թոյլ տալով որ իր արտաքին գործոց նախարար Հանօթօն յատուկ չքանչան ստանայ Կլատըսթընի մկրտած կարմիր սուլթանէն, Ֆրանսական մամուլի մէկ մասէն արժանանալով «Հանօթօ փաշա» յորջորջումին։

Եւ դեռ հայերու յոյսը գլխաւորապէս Անգլիոյ վրայ էր։

Լէօ, 1895ի նոյեմբերին Թիֆլիս կը հասնի եւ կը մտնէ «Մշակ»ի խմբագրութեան մէջ, ուր ղեկավարի պաշտօն կը վարէր Խաչատուր Մալումեանը (Է. Ակնունի)։ Այդ թուականին, կ'ըսէ Լէօ, Ակնունին դեռ գունաւորուած դաշնակցական չէր եւ իր համակրանքներով աւելի դէպի հնչակեանութեանն էր թեքուած, թէեւ «Մշակ»ի խմբագրութեան աւելի մօտ էր ամէնէն շատ Քրիստափոր Միքայէլեանը, որ ռուսական «Նովոյէ Օպոզրէնիէ» թերթին սրբագրիչն էր այն ատեն եւ յաճախ կ'այցելէր «Մշակ»ի խմբագրատունը։ «Շատ անգամ էին մեր խմբագրատանը վիճաբանութիւններ սկսւում թուրքաց Հայաստանի դրութեան մասին։ Մալումեանը միշտ վրդովուած էր, երբ յեղափոխականներից լսում էր, թէ Սասունի եւ այլ տեղերի կոտորածները հարկաւոր էին, որպէսզի [illegible]ոպան ճանաչէ հայ ժողովուրդը, տեղեկանայ նրա դատին...։

«— Կոտորել տալ, 100, 200 եւ աւելի հազար մարդ՝ լոկ մեր փոքրիկ ժողովուրդը ճանաչեցնե՞լ տալու համար, բացագանչում է Մալումեանը տաքացած — այս ի՞նչ աշխարհահայեցողութիւն է, ասացէք խնդրեմ...։

«Միեւնոյն հայեացքին էին եւ խմբագիրը, Ալեքսանդր Քալանթար եւ միւս գլխաւոր աշխատակից Յովհ. Տէր Մարկոսեանը»։ (Էջ 114—115)։

Լէօ՝ հոս լռելեայն կ'ուզէ հասկցնել՝ թէ Քրիստափոր Միքայէլեանի եւ նմաններու կարծիքին է որ կը հակաճառէին Ակնունին եւ միւսնիրը։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ

ՓԱՐԱՏԵՆՔ ԱՅՍ ՎԱԽԸ

Գրեց՝ Մ. Գ. ՖԵՐԱՀԵԱՆ

Դաշնակցութեան առաջնորդները վերջին տասը տարիներուն Դաշնակցութեան տրուած սնունդը անթերի եւ առողջապահական կը նկատեն, սնունդ տուող Բիւրոյի անդամները—հայ իրականութեան մէջ ամենէն կարող, վստահելի եւ ազգային շահերու նուիրուած անձեր են եւ անոնց իշխանութիւնը որեւէ խմբակցութեան իշխանութենէն աւելի գերադասելի է—կ'ըսեն («Հայրենիք»ի խմբագրական, Յուն. 18 1933)։ Անոնց հասկցողութեամբ, Դաշնակցութեան հետեւած քաղաքականութիւնը իր ներկայ Բիւրոյով քննադատութեան արժանի կէտ մը չունի իր մէջ, հետեւաբար փոփոխութեան կարիք չեն զգար։

Վերլուծենք անոնց տուած այդ պատասխանը։ Անձի մը յատկութիւնները բաղդատական ու յարաբերական կշիռով կը չափեն։ Այդ առաջնորդները — Բիւրոն — որոնց իշխանութիւնը ուրիշներէն գերադասելի կը նկատեն, տասը տարիներէ աւելի է որ շարունակ Դաշնակցութեան ղեկավարի դերին մէջ մնացած են։ Իբր Բիւրոյի անդամներ Դաշնակցութիւնը կառավարած են։ Դաշնակցութիւնը վերջին տաս տարիներուն ուրիշ իշխանութիւն չէ ունեցած, որպէս զի այդ իշխանութիւնը ամենակարող կոչուած ներկայ իշխանութեան հետ կարենանք բաղդատել։ Ուրեմն բաղդատութեան կոչուած իշխանութիւնը բաղդատենք զայն կանխող [illegible]աջնորդներու իշխանութեան [illegible] Կարո՞ղ ենք ըսել թէ [illegible] իշխանութիւնը աւելի կարող, վստահելի եւ զոհաբերող եղած է քան թէ իր նախորդը։

Վերջին տասը տարիներուն որեւէ խմբակցութիւն իշխանութեան փորձաքարէն անցած չէ։ Արդ ի՞նչ բաղդատութեամբ է որ կ'ըսուի, թէ՝ ներկաներու իշխանութիւնը գերադասելի է, թէ՝ անոնք ամենէն կարող ու վստահելիներն են։ Վերջին տասը տարիներուն Դաշնակցութիւնը սնուցանողները անփոփոխ մի եւ նոյն ձեռքերը եղած են, տրուած սնունդը անփոփոխ միեւնոյնը եղած է։ Ի՞նչպէս կարելի է ըսել, թէ՝ այդ ձեռքերը ամենակարողներն են, թէ՝ այդ սնունդը ամենաառողջապահականն է։ Ո՞ր ձեռքերու, ո՞ր սնունդի հետ բաղդատելով է որ այդ եզրակացութեան յանգած են, եւ կ'ուզեն որ մենք ալ իրենց պէս հաւատանք։

Երբ ներկայ վարիչները Դաշնակցութեան շարքերու մէջ ամենակարողը, հետեւաբար անոնց ղեկավարի պաշտօնի մէջ անփոփոխ մնալը անհրաժեշտութիւն հռչակուած կը տեսնեմ, անմիջապէս միտքըս կուգայ հետեւեալ դէպքը։ 1901 թուականներուն Դաշնակցութեան եւ Վեր. Հնչակեանութեան միջեւ մերձեցում առաջ բերելու խնդիրը հրապարակ դրուած էր, յարաբերութեան դուռ բացուած էր։ Սակայն Դաշնակցութիւնը այդ դռնէն ներս ոտք դնելու համար իբր նախապայման կ'առաջարկէր Արփիար Արփիարեանի չէզոքացումը։ Վեր. Հնչակեանները կը պատասխանէին — Արփիարը Հայ իրականութեան մէջ ամենակարող հրապարակագիրն է, անոր կարողութենէն օգտուիլ իրենց համար անհրաժեշտութիւն մըն է եւ չեն կրնար անտես առնել Արփիարը։ Մերձեցումը այլեւս առաջ չգնաց։

Այդ պատասխանը, իր ժամանակին, Դաշնակցականներուս խորհել տուած էր, թէ Վեր. Հնչակեանութիւնը մէկ անձի վրայ կանգնած է, այդ անձին հեռացումը կազմակերպութեան հիմքերը կը խախտէ։ Միեւնոյնն է որ այժմ կը պատահի Դաշնակցութեան համար։ Բիւրոյի վարիչները, ոչ թէ միայն Դաշնակցութեան, այլ ամբողջ հայ իրականութեան մէջ, ամենակարող, ամենավստահելի անձերն են կ'ըսեն, անոնց իշխանութիւնը Դաշնակցութեան գոյութեան համար անհրաժեշտութիւն դարձած է, անոնց չեզոքացումով Դաշնակցութեան հիմքերը պիտի խախտին։ Ուրեմն, Դաշնակցութեան կեանքի օրերը համրուած են։ Դաշնակցութեան կեանքը անհատներու կեանքին հետ կապուած է, իսկ անհատներու կեանքի օրերը համրուած են։

Պալարը ճեղքել, կտրել եւ թարախը մաքրելու առաջարկը եւս կը մերժեն։ Դաշնակցութեան առաջնորդներըկ'ըսենթէ պալարը կտրել ուզող ձեռքերը վարպետ վիրահատներ չեն, կտրելու դանակը հականեխական բաղադրութենէ անցած չէ։ Առրկութիւնը ձեւերու եւ կերպերու դէմ։ Սակայն ո՛չ վարպետ վիրահատ ձեռքերու կը դիմեն, ոչ ալ դանակին համար հականեխական բաղադրութիւն կը պատրաստեն։ Իրականին մէջ դանակի անունէն, տեսքէն, կը վախնան, կը սոսկան։ Դանակին Դաշնակցութեան մարմնոյն դպելէն սարսուռ կը զգան։ Կը նախընտրեն Դաշնակցութեան մարմնոյն վրայ պալարին աճիլը, տարածուիլը տեսնել, քան թէ վիրաբուժական գործողութեան ենթարկուիլ։

Դաշնակցութեան մարմնոյն վրայ բուսած պալարը անոր տրուած անյարմար սնունդին վերագրողներու եւ սնունդը մատակարարող առաջնորդներու միջեւ ծագած պայքարը պառակտումի եզր հասցուցած է կազմակերպութիւնը։ Որովհետեւ Դաշնակցութեան առաջնորդները կազմակերպութիւնը իբր իրենց կալուածը կը նկատեն եւ առանց շրջահայեցութեան — տարբեր սնունդ տանք Դաշնակցութեան — պահանջքը ներկայացնողները Դաշնակցութենէն կ'արտաքսեն։ Որովհետեւ շարքերը պառակտումի վախէն սմքած՝ ոմանք կուռքերուն կը սպասարկեն, ոմանք ալ թազստոցէն գաղտագողի կը դիտեն անցուդարձերը իրենց դիրքը ապագային որոշելու համար։ Շարքերը ոչ մի լուրջ աշխատանք կատարած են եղած պահանջները քննութեան ենթարկելու, ընդհակառակն, դատապարտելի անտարբերութիւն եւ չեզոքութիւն ցոյց տուած են, կարծես պայքարի կէտը Դաշնակցութեան համար խորթ ու օտար բան մը եղած ըլլար։

Պայքարի բնոյթը երկու կողմեր դէմ դէմի բերած է։ Մէկ կողմ կը կանգնին շարժումը ստեղծողները — յարձակողական, իսկ անոնց դէմ կանգնած են Դաշնակցութեան առաջնորդները — պաշտպանողական դիրքով։ Անգամ մը եւս յիշենք, յարձակումը Դաշնակցութեան վրայ չէ։ Դաշնակցութիւնը գաղափար մըն է, շարժում մըն է, ուխտ մըն է։ Յարձակումը · Դաշնակցութիւնը անաղարտ, անխախտ, եւ անբիծ պահելու ճամբուն վրայ չկանգնող առաջնորդներու վրայ է։ Առաջնորդները իրենց դիրքերը, այսինքն իրենց դեղագրած սննդատուութեան պատշաճ ու յարմարութիւնը կը պաշտպանեն, զայն անարգել չարունակել կը ձգտին։ Առաջնորդներու օգնութեան հասնող շարքայիններու մատուցած ծառայութիւնը պիտի ըլլայ իրերու կացութիւնը եղածին պէս պահել, Դաշնակցութիւնը միեւնոյն առաջնորդներով կառավարել, միեւնոյն սնունդով կերակրել։

(2) (Շարունակելի)

ԺԱՄ ՄԸ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի օր, հոծ ու երկսեռ բազմութեան մը ներկայութեան, որուն մէջ կը տեսնուէր փարիզահայ ծանօթ ազգայիններու եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին սաներու կարեւոր թիւ մը, Սևրի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիկթաշլեան» սրահին մէջ, վարժարանին տնօրէն եւ ծանօթ պատմագէտ Վ. Հ. Սահակ Վրդ. Տէր Մովսէսեան տուաւ իր առաջադրած դասախօսութեանց շարքէն առաջինը, նիւթ ունենալով՝ «Հայ Ազգին ծագումը»։

Յարգելի դասախօսը, որուն պատմական գիտութիւնն ու քաջահմուտ հայերէնը վեր են ամէն գովասանքէ, գրեթէ ժամ մը տեւող իր դասախօսութեամբ համադրեց այն բոլոր վարկածներն ու փաստերը որ կան Հայ Ազգի ծագման շուրջ։ Աւելորդ է չեշտել նման նիւթի մը առթած հետաքրքրութիւնը, երբ մանաւանդ դասախօսը Վ. Տէր Մովսէսեան վարդապետն է։

Զայնը մեղմ, շարժումները զուսպ են սկիզբը, որոնք սակայն դասախօսութեան ընթացքին հետ կը զարգանան, գտնելու համար ուժգնութեան թափը, երբ վարդապետը արդար զայրոյթով եւ իրական ցաւով կը դժգոհի թէ Հայոց Պատմութեան ուսումը կ'անտեսուի մեր մէջ։ Դասախօսութիւնը սրտագին կոչ մըն էր նոյն ատեն գործնական և գիտակից հայրենասիրութեան և մէջ ընդ մէջ անզգալաբար կը չեղէր նիւթէն, հասնելու համար հայրենասիրութեան յորդորին եւ ապա, նոյնքան ճար-

---

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ ԹԻՒ 37

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

Գրեց՝ ԱՐՆՈԼՏ ՊԵՆԵԹ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՇՈԳԵՆԱՒԸ

— Հո՛ն։ Եւ ինչպէս կ'ըլլայ որ այդ մարդը մեաաքսեայ գլխարկ կը կրէ չոգենաւին վրայ։

Երիտասարդը նայեցաւ հալածիչիս ուղղութեամբ, բայց ան յանկարծ դառնալով ուղղուեցաւ դէպի նաւուն ետեւի կողմը ուր անհետացաւ։

— Կռնակէն դիտելով, լաւ տպաւորութիւն մը չի թողուր, ըսաւ երիտասարդը։ Արդեօք ինք չէ՞ ղեկավարը սարսափեցնողը։

Սկսայ խնդալ, եւ նոյն ատեն անուշադրութեամբ ձեռքէս ինկաւ Ռօզայի արկղիկը որ մինչ այդ վայրկեան մը իսկ չէի ձգած։ Փութով վերցուցի։

— Մեծ կարեւորութիւն տալ կը թուիք այդ արկղիկին, ըսաւ երիտասարդը։ Եթէ ընկղմած ըլլայինք, պիտի լքէի՞ք զայն թէ պիտի ջանայիք լողալ զայն պահելով հանդերձ։

— Արդարեւ չեմ դիտեր, ըսի, ժպիտին փոխարէն ժպտելով։

Նաւաբեկութեան մը ընթացքին, մտերմութիւնը շուտ կը հաստատուի, նոյնիսկ անծանօթներու միջեւ։

— Եթէ չեմ սխալիր, գոհարեղէններու արկղիկ մըն է։

— Գոհարեղէնի արկղիկ մըն է։

Գլուխը շարժեց ճիշտ բարոյագէտի մը պէս որ կը խորհի աշխարհիկ հարստութիւններու սին պաշտամունքին վրայ, որ կը մղէ մարդ մը չբաժնուիլ գոհարեղէններու արկղիկէ մը, երբ քանի մը վայրկեան վերջ կրնայ ծովուն խորն իջած ըլլալ։ Գէթ այդպէս մեկնեցի իր գլխու շարժումը... Եղբայրն եւ քոյրը — վերջը իմացայ այդպէս ըլլալնին — հեռացան, զիս ձգելով մտածումներուս եւ արկղիկիս հանդէպ տածած խնամքիս։

Ինչո՞ւ ձգած էի արկղիկը։ Արդեօ՞ք որովհետեւ ազդուած էի խորհրդաւոր մարդը ղեկավարը սարսափեցնողին հետ նոյնացնելու երիտասարդին ըրած ակնարկութենէն։

Այդ ակնարկութիւնը կատակ մըն էր, բայց չէի կրնար չհաւատալ թէ ճշմարտութեան կը համապատասխանէ ան։ Աւելին իսկ, գիտէի թէ ճշմարտութիւնը կ'արտայայտէր։ Բնազդաբար գիտէի։

Բայց եթէ իրողութիւնը կար, ի՞նչ տրամաբանական եզրակացութիւն պէտք էր հանել անկէ։ Ի՞նչ նպատակ կը հետապնդէր այդ առեղծուածային մարդը, երբ իր արտասովոր ազդեցութեամբ կը պարտադրէր անմեղ նաւազի մը չոգենաւը ուղղել դէպի իր կորուստը — չոգենաւը՝ որուն ճամբորդն էի ես։ — Իսկ չոգեկառքի արկա՞ծը։ Հնոցպանը յայտարած էր թէ մեքենավարը յանկարծական խենթութեան մը բռնուած էր, — ճիշդ ղեկավարին պէս։ Բայց ո՛չ. կէտ մը կայ ուր երեւակայութիւնը կը մերժէ յառաջանալ։ Չէի համարձակեր գաղափարներու այս շղթային հետեւիլ։

Բարեբախտաբար այլեւս թշնամիս չտեսայ, գէթ այս ճամբորդութեան ընթացքին։ Արշալոյսը հասաւ — սեպտեմբերեան հրաշալի արշալոյս մը — եւ էութիւնս խաղաղեցաւ։ Երբեք աւելի ուրախ սրտով չէի ողջունած արեւը, եւ վստահ եմ թէ նաւուն վրայ իւրաքանչիւրը կը բաժնէր իմ զգացումներս։ Որքան լոյսը կը տարածուէր կապարագոյն ջուրերուն վրայ եւ որքան աւելի որոշ կը նշմարուէր Ֆրանսայի ծովեզերքը, ճամբորդները աւելի եւս կ'ըմբռնէին թէ վտանգը մեծ եղած էր եւ թէ փրկուած էին։

Ոմանք ծնրադրեցին, իրենց ուրախութեան արտայայտութիւնը ջերմեռանդ աղօթքի մը մէջ գտնելով։ Ուրիշներ վերսկսան տաղեր երգել։ Ուրիշներ դարձեալ ջղայնօրէն կը խնդային ու կը խօսէին անընդհատ։ Ուրիշներ ի վերջոյ լուռ կը մնային, անխռով արտաքինով մը, որոնց կարգին եւ ես։

Մեքենաները կրկին սկսան դառնալ։ Բայց աջակողմեան պտուտակը խուլ ճարճատիւն մը հանեց եւ մեքենաները յանկարծ կանգ առին...։ Անդրադարձանք որ չոգենաւը աւելի եւս հակած էր կողքին վրայ։ Ինչ որ մնացած էր ցարդ պտուտակէն, կորսուեցաւ ծովուն խորը։ Տաղերգուները լռեցին անձկութեամբ։ Վերջապէս, հրամաններէ եւ հակահրամաններէ վերջ, մեքենաներէ վերսկսան աշխատիլ։ Այս անգամ, բնականաբար, գործողը միայն ձախակողմեան պտուտակն էր որ գրեթէ ջուրէն դուրս ցցուած էր։ Շատ դանդաղօրէն կը յառաջանայինք վերջապէս եւ այդ էր կարեւորը։ Ճամբորդները ուրախութեան աղաղակներ կ'արձակէին։

Աղեղներ կը գծէինք, փոխանակ ուղիղ գիծով յառաջանալու, բայց աղեղներէն իւրաքանչիւրը աւելի եւս կը մօտեցնէր զմեզՔալէի։ Երբ նաւահանգիստին մօտհասանք, նաւակներու եւ չոգեմակոյկներու ամբողջ բազմութիւն մը մեզ դիմաւորեց։ Շոգեմակոյկները կը սուլէին զիլօրէն, իսկ նաւավարները կը պոռային։ Ծայրայեղ եռանդ մը ունէին մեզ օգնելու։ Չէ՞ որ արկածեալներ էինք եւ անգլիական ընկերութիւնը առատօրէն չէ՞ր վարձատրէր այդքան սրտագին օգնութիւններ։ Մեր նաւապետը սակայն չպատասխանեց այդ առաջարկներուն եւ նաւը վիրաւոր ու կատաղի գազանի մը պէս՝ որուն փոքր ցեղակիցները երկիւղով կը քաշուին ճամբայ բանալու համար, մտաւ նաւահանգիստ, ուր ծովային արհեստի մը ամէն նրբութեամբ եւ բազմալեզուեան հայհոյանքներով զայն կցեցին քարափին։

Այն ատեն տեսանք եւ ոչ առանց ամօթի թէ գիշերուան խաւարը որքան մեծցուցեր էր արկածին համեմատութիւնը, որքան կը փոքրանար ան այժմ, թերթերու մէջ հազիւ կէս սիւնակ կարենալ լեցնելու չափ։

Եւ ի՛նչ արհամարհոտ աչքով դիտած ըլլալու էին նաւուն սպաները ճամբորդներուն շփոթն ու իրարանցումը եւ որոնք կը մերժէին լսել հանդարտեցուցիչ ամէն բացատրութիւն։

Ակնթարթի մը մէջ կատարուեցաւ նաւուն դատարկումը։ Երբեք տեսած չէի Մանչի չոգենաւ մը այդքան չուտ պարպուիլ։ Կարծես թէ ներքին վախ մը կը մղէր իւրաքանչիւրը ժամ առաջ դուրս նետուիլ արկածեալ նաւէն։

Մաքսատան եռուզեռին մէջ, չկրցի տեսնել ոչ երիտասարդ բարեկամս եւ իր քոյրը, եւ ոչ ալ թշնամիս, որ մինչ այդ այնքան յամառօրէն հետեւած էր ինձ։

Տեղեկաց յ որ կառախումբ մը պիտի մեկնէր քառորդ ժամ մը վերջ։ Կայարանի սրճարանը սուրճ մը եւ պզտիկ հաց մը առի։ Մինչ այդ հաւեստ ճաշը ուտելու զբաղած էի, վրայ հասան երիտասարդ բարեկամս եւ իր քոյրը։

(Շար.)

տարութեամբ կը վերադառնար Նիւթին, Հայոց Ծագման։

Որքան իրական վայելք մըն էր այդ դասախօսութիւնը, մանաւանդ անոնց համար, որոնք տարիներ առաջ վարդապետին աչակերտելու բախտը ունեցած էին և այժմ սիրելի ձայնի մը, ծանօթ չեչտի մը կ'ունկնդրէին հաճելի վերապրումով մը։

Ջանանք տարեւ ամփոփել դասախօսութեան գլխաւոր գիծերը։ Ջանանք կ'ըսեմ, որովհետեւ դասախօս վարդապետը ըստ իր վաղեմի սովորութեան, թուղթի կտոր մ'իսկ չունէր ի ձեռին, որուն օժանդակութենէ դիմել փորձէր լրաբերը։

Վալէրի Պրուսօֆ ռուս պատմագէտը կը գտնէ որ Հայոց պատմութեան ուսումը անհրաժեշտ է Արեւելքի պատմութեան ծանօթանալու համար, որուան ըլլալով այն կարեւորագոյն գերը, որ ատնոնք ունեցած են հոն։ Արդ, որքան եւս առաւել անհրաժեշտ է ան մեզ համար, ժանաւանդ մեր ազգային կեանքին ընթացք եւ ուղղութիւն տալու գործին մէջ։

Դառնալով Նիւթին, ոմանք անվերապահօրէն եւ գրեթէ բառ առ բառ կաղմեցին զայն ընդունելու Հայոց պատմութեան առասպելները, ի մասնաւորի յիշատակուած Մովսէս Խորենացիէն։ Իսկ ուրիշներ, մերժելով որեւէ առասպել, կ'ընդունէին միայն բացայայտ փաստերու վրայ հիմնուած պատմութիւնը։ Պէտք չէ մոռնալ սակայն որ որեւէ առասպել ու աւանդավէպ իր խորքին մէջ կը պահէ ճշմարտութեան մասնիկ մը, զոր պէտք չէ անտեսել։

Հռոդոտոս հեղինակութիւն էր Հայոց պատմութեան աղբիւրներուն մէջ, մինչեւ որ Շուլա յաղթեցաւ կարգալվանոյ, Նինուէի և Ասորեստանի արձանագրութիւնները, որով հաստատուեցաւ թէ Հայերէն առաջ Հայոց աչխարհը բնակած է ուրիշ ցեղ մը, կոչուած Նայիրի կամ Ուբարտացիներ, որոնք թերեւս ցեղակից էին Հիւրիթներուն։ Ուզեցին նաեւ այդ արձանագրութիւնները կարդալ հայերէնով, բայց եւ րոպայի գիտական չրջանակները մերժեցին անոր կասկածելի արդիւնքը։

Ընդունուած է որ յունական գաղթ մը կատարուեցաւ, ուրկէ ցեղ մը, Արմէնները կամ Արմիններ, Վոսփորն անցնելով եկան հաստատուիլ Ուբարտուի մէջ։ Եկան հաստատուիլ որպէս տէրեր ու իշխաններ, սեւելի ճարտար ու զարգացած եւ տիրեցին դարեր չարունակ։

Այս կը տուգաբանուի մեր պատմագիրներու վկայութեամբ ալ, մանաւանդ երբ Ծովհաննէս պատմիչ, կը յիշատակէ այն աւանդութիւնը, որուն համաձայն ժողովուրդ մը Թրակիայէն գաղթած է Հայաստան։ Սարապոն, Արմէնիոն քաջին ծնունդները կը համարէ Հայերը գաղթած Թեսաղոնիկէ քաղաքէն եւ մասնաւորապէս կը պնդէ, թերեւս ասնոր համար որ ինքն ալ այդ քաղաքը ծնած էր։

Միլլէր լեզուաբանը, լեզուական փաստերով կ'ուզէ ապացուցանել եւրոպական այս գաղթի ճշմարտութիւնը դէպի Հայաստան եւ կը գտնէ որ հայերէնը համազօր է յունարէնին եւ հռովմայերէնին, որքան որ հայերէնը իրանեան ազդեցութիւնը կրած ըլլայ։ Ասպացոյց մը եւս ցեղակցութեան։

Վիհան Հոփթ, հայոց ցեղային անունը կը համարէ Արմին, զոր իրենք իրենց դիւցազին անունով կոչած են հայ։ Դիւցազնի մը անունէմ կոչուիլը յատուկ չէ միայն Հայերուն։ Այսպէս Հելլէններըը կը կոչուին իրենց Հելլէն դիւցազնին անունով։ Գերմաններըը, որ իրենք կը ճանչնան Տէօչ՝ որ է Տեւտոն ցեղ, ուրիշներ կը կոչեն Գերման, Գերմանիկոսի անունէմ։ Նոյնը եւ Թուրքերը՝ Օսմանի անունով կամ Հռովմայեցիները Հռոմոլոսի մը անունէմ։

Արմէն անունին առաջին անգամ կը հանդիպինք Դարեհ Վշտասպեանի արձանագրութեանց մէջ, մինչ հայ անունը կուգայ չատ վերջ։

Հայկ դիւցազն կը ճանչցուէր որպէս քաջ որսորդ եւ ցեղին արիութիւնը կը չատ կանչէր։ Հայերը համաստեղութիւն մըն ալ նուիրած են իր անունէն։ Ագաթանգեղոս իր պատմութեան մէջ կը գործածէ նաեւ «հայկաբար» բացատրութիւնը ըսելու համար քաջաբար։

Մեր նախնիքը ուզած են տասնհնգերորդ հարիւրեակին զգացումը եւ գիտնալ որ ինքը պատասխանատու է Հայոց ապագայ ճակատագրին եւ ըստ այնմ չարժի։

Դառնալով Նիւթին, ոմանք անվերապահօրէն եւ գրեթէ բառ առ բառ կաղմեցին զայն ընդունելու Հայոց պատմութեան առասպելները, ի մասնաւորի յիշատակուած Մովսէս Խորենացիէն։ Իսկ ուրիշներ, մերժելով որեւէ առասպել, կ'ընդունէին միայն բացայայտ փաստերու վրայ հիմնուած պատմութիւնը։ Պէտք չէ մոռնալ սակայն որ որեւէ առասպել ու աւանդավէպ իր խորքին մէջ կը պահէ ճշմարտութեան մասնիկ մը, զոր պէտք չէ անտեսել։

Հռոդոտոս հեղինակութիւն էր Հայոց պատմութեան աղբիւրներուն մէջ, մինչեւ որ Շուլա յաղթեցաւ կարգալվանոյ, Նինուէի և Ասորեստանի արձանագրութիւնները, որով հաստատուեցաւ թէ Հայերէն առաջ Հայոց աչխարհը բնակած է ուրիշ ցեղ մը, կոչուած Նայիրի կամ Ուբարտացիներ, որոնք թերեւս ցեղակից էին Հիւրիթներուն։ Ուզեցին նաեւ այդ արձանագրութիւնները կարդալ հայերէնով, բայց եւ րոպայի գիտական չրջանակները մերժեցին անոր կասկածելի արդիւնքը։

Ընդունուած է որ յունական գաղթ մը կատարուեցաւ, ուրկէ ցեղ մը, Արմէնները կամ Արմիններ, Վոսփորն անցնելով եկան հաստատուիլ Ուբարտուի մէջ։ Եկան հաստատուիլ որպէս տէրեր ու իշխաններ, սեւելի ճարտար ու զարգացած եւ տիրեցին դարեր չարունակ։

Այս կը տուգաբանուի մեր պատմագիրներու վկայութեամբ ալ, մանաւանդ երբ Ծովհաննէս պատմիչ, կը յիշատակէ այն ուանդութիւնը, որուն համաձայն ժողովուրդ մը Թրակիայէն գաղթած է Հայաստան։ Սարապոն, Արմէնիոն քաջին ծնունդները կը համարէ Հայերը գաղթած Թեսաղոնիկէ քաղաքէն եւ մասնաւորապէս կը պնդէ, թերեւս ասնոր համար որ ինքն ալ այդ քաղաքը ծնած էր։

Միլլէր լեզուաբանը, լեզուական փաստերով կ'ուզէ ապացուցանել եւրոպական այս գաղթի ճշմարտութիւնը դէպի Հայաստան եւ կը գտնէ որ հայերէնը համազօր է յունարէնին եւ հռովմայերէնին, որքան որ հայերէնը իրանեան ազդեցութիւնը կրած ըլլայ։ Ասպացոյց մը եւս ցեղակցութեան։

Վիհան Հոփթ, հայոց ցեղային անունը կը համարէ Արմին, զոր իրենք իրենց դիւցազն

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պուա-Քոլոմպի «Փոթորիկ», «Եռագոյն» և «Ազատամարտ» ինչպէս նաեւ Փարիզի «Արմէն Գարօ», «Քրիստափոր» եւ «Մարտկոց» խումբերու բոլոր ընկերները այս կիրակի, 9 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշտ 3ին, 11 rue Louis Blanc-ի սրճարանը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Պ. ՕՏՏՕ.— «Հրայր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին, այս կիրակի, իրենց նոր հաւաքատեղիին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՍԷՆ ԼՈՒ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, Ակումբին մէջ, ժամը 8,30ին։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆ.— «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ՔԱՂԱՔ.— «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին, այսօր ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին, պար Կամպէթայի սրահին մէջ։ Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԿԱՐՏԱՆ.— «Քեռի» խումբի ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷԻ ներկայացուցիչը։

ՔԱՂԱՔ.— «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այսօր ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին, Պար Կամպէթայի սրահին մէջ։ Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ՏԵՂԻ կ'ունենայ կիրակի 23 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին

PETIT JOURNAL-ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

21 rue Cadet, Métro Cadet

Վարժարանին շրջանաւարտները կը ներկայացնեն

ԾՈՎԻՆԱՐ օրերէթը երկու արար

Հեղինակութիւն՝ ԱՐԱՄ ՉԱՐԸԳի

Երաժշտութիւն՝ Փրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Կը մասնակցին Օրիորդ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, Պ. Պ. Ժ. ՄՐՐԻԿԵԱՆ եւ Ժ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Բեմադրութիւն՝ տաղանդաւոր դերասան Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ

Երաժշտական բաժնի ղեկավարութիւն՝ յայտնի երաժշտագէտ Բրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԹԱՓՈՐԸ

(Լապտերներու պարով)

Ղեկավարութիւն վարժարանի մարզանքի ուսուցչուհի

Mlle LAHITTE-ի

Կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. ԱՂԱԶԱՐԵԱՆ

ինչպէս նաեւ ուրիշ ծանօթ արուեստագէտներ

Գին տոմսերու 20, 15 եւ 10 ֆրանք

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

15 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Մարսէյլի փոխ-քաղաքապետի նախագահութեամբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Պրեպան Մարսէյեէի ընդարձակ սրահներուն մէջ

246, Ave. des Chartreux

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարերու մրցում։ Ա. Բ. Գ. պատուոյ վկայականներ պիտի տրուին փոխ-քաղաքապետէն ստորագրուած։

Հաւկթախաղ։

Պարերու հսկիչ Յ. ՂԷՄՍԻՋԵԱՆ, պիտի նուագէ Ս. ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ եւ իր խումբը։

Նախաձեռնութեամբ «Կէմէրէկի եւ շրջակայից Հայրենակցական Միութեան» եւ մասնակցութեամբ տասնեակ մը Վերաշինաց, Հայրենակցական եւ այլ Միութիւններու։

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

8 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 8,30ին

Նախագահութեամբ Պարոն Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

Խօսք պիտի առնեն՝

Պ. Պ. Ա. Ահարոնեան, Լ. Բաշալեան եւ ուրիշներ

Արտասանութիւններ պիտի կատարեն

Պ. Պ. Մախուտեան, Շահխաթունի, Լեօն Յարութ եւ ուրիշներ։

Պիտի մեներգեն ՕՐ. Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ և Պ. ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

«Սիփան» երգչախումբը, լիակատար կազմով

իր լաւագոյն երգացանկովը

ՕՐ. ԼԻՏԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ ջութակի սօլօներ

Շուտով կարեւոր մանրամասնութիւններ

Սրահի եւ թուականի ակամայ փոփոխորթիւն

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

(ԳԻՇԵՐ ՄԸ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ)

Տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ, 8 Ապրիլ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ։

ՍԱԼՈՆ ՄՍԻԼԻԱՅԻ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Bal

Attractions

Cotillons. Wonder-Jazz

Ճոխ պիւֆէ Միութեան սպասարկութեամբ եւ սովորական գիներով, առանց յաւելումի։

Ծնթ.— Եթէ կ'ուզէք քիչ ծախքով հաճելի ժամանակ մը անցընել, մի փախցնէք այս առիթը որ տարին մէկ անգամ միայն կը ներկայանայ։

Ներկայանալի արտաքին

Մուտք.— Տիկիններ 10 ֆրանք Պարոններ 15 ֆր.։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. **Téléphones Roquette 39_35**

« 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն։

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptien-ի I, II եւ III serie-ները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Fer-ները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ։ Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցօղուեք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղաձայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը։ Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ։ Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար։

Առանին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է։ Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատու[illegible]նց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան [illegible]նումը։

ՎԱՐՁԱԿԱՆ

Վիէն, Ս. Փ.ին։ Կը խնդրուի շուտով մեր նամակին պատասխանել։

ՎԱՐՁՈՒ ԱԹԸԼԻԷ

ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԿԱՄ ԴԵՐՁԱԿԻ

Գործաւորներու յարմար, կազ, ելեկտրականութիւն, օդասուն եւ արեւոտ, տարեկան վարձք 800 ֆրանք։ Մէթրօ Քուռօնին քովը։

Պայմաններուն համար դիմել՝ 26, Rue de la Chapelle, Մէթրօ Շափէլ, Պ. Ռ. Պահատուրեանին։

ՔՂԻԻ Հայրենակց. Միութեան հասցէն հետեւեալն է.

19, Rue des Petites Marie-Marseille

ՎԱՐՁՈՒ Է կահաւոր եւ հանգստաւէտ սենեակ մը, խոհանոցով։ Ամսական 150 ֆր.։ Դիմել՝ 26, ruc des Petites Maries, Marseille.

«ՊԱՐՏԷԶ»

Մանկական պարբերաթերթ Ա. տարի թիւ 5։ Ճոխ բովանդակութիւն, հաճելի բնթերցում մանուկներու համար. տարեկան բաժանորդագրութիւն 10 ֆրանք։ Դիմել՝ «Մարտկոց»ի վարչութեան կամ Marachlian Agop, Passage Covo, Plovdiv (Bulgarie).

Կարդացէ՛ք,

Կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Ջուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կը խնդրուի խմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍՈՒՐԷՆ ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆԻ

ԿՕՇԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

61, Rue Piat

Ուր կը ծախուին իր սեփական գործարանին մէջ պատրաստուած կանացի եւ այր մարդու տոկուն կօշիկներ։

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆՈՎ

այսինքն՝ այն գնով որ կը ծախէ Փարիզի կօշիկի վաճառատուններուն

Արժէքաւոր նուէրներ յանախորդներուն

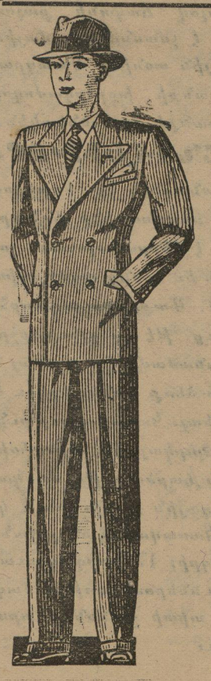

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒԶԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ,

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։ Առաւօտները ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր ՏԷօնէր ֆէպապը, փիտէլի ֆէպապը, Եօղուրտլու ֆէպապը

Լաւ Օղի, ձոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

ԼԻՈՆԻ Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկերութեան ներկայացումը

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

8 Ապրիլ Չորեքշաբթի երեկոյ

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը

ՊԻՅԱՆՔՈՒՌԻ մէջ «Մարտկոց» կը ծախուի *Librairie Ofénia, 28 bis rue Nationale.*

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

Le Gérant : M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 82 — ԿԻՐԱԿԻ 9 ԱՊՐԻԼ 1933 ԶԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ DIMANCHE 9 AVRIL 1933 - 2me Année No. 82

ՄԱՐՏԿՈՑ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction-Administration:

11, Rue Louis-Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՀԱՆՋ ԿԸ ՄՆԱՆ

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԷՆ

2.— Զեղեալ նկատել Տէսինի Շրջ. Ժողովը, Ֆրանսայի Շրջանի, օրինաւոր եւ իրաւասու միակ Շրջ. Ժողով համարել Վալանսի Շրջ. Ժողովը եւ ԺԲ. Ընդհ. Ժողովին ընդունիլ միայն անոր կողմէ ընտրուած պատգամաւորները։

(Շարունակելի) Արտակարգ Շրջ. Ժողով

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ ՅԵՏՈՅ

ԻՆՉ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆՔ ԵՒ ԻՆՉ ՍՏԱՑԱՆՔ

Գ.

«ՀԱԿԱԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐ»

Գրեց՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

Ուրեմն, քալելով Բիւրոյի բացած ճամբէն, Ընդհ. Ժողովն եւս փութաց խաչել արդարութիւնը, այս չարժումը նկատելով «հակադաշնակցական՝ իր ծագման պատճառներով եւ արտայայտութեան ձեւերով»։

Տեսանք նման դատաստանի մը ձեւական կողմը, որուն կ'անդրադառնանք տակաւին։ Ու մտադրեցինք նայիլ անոր բովանդակութեանը։

Ի հարկէ, որ և է կուսակցութեան կեդրոնական պատասխանատու մարմնի մը հաւաքական «արտաքսում»ը չէր կրնար բերումն ըլլալ պարզ ու անակնկալ պատճառներու։ Պէտք էր ունենար իր խոր պատճառները եւ ունէր,— Բիւրոյի ատելութիւնն ու հակակրանքը՝ հանդէպ Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին։

Ուրկէ՞ կը բխէին սակայն այդ ատելութիւնն ու հակակրանքը։ Չխրելու համար հոգեբանականպատճառներու վերլուծման մէջ, ներկայացնենք անոնց սաստկացման սնունդ տուող տարրերը։

1930ի Օգոստոսին էր որ, Կրընոպլի մէջ կը կազմուէր 1932 Սեպտեմբերին «արտաքսուած» Կեդր. Կոմիտէն, ինքն իր մէջ համաձայնելէ յետոյ մէկ քանի կէտերու շուրջ.

1) Կուսակցական ներքին միջոցներով աշխատիլ ղեկավարութեան փոփոխութեան. այսինքն՝ վերջ տալ սակաւատիրական կազմին ու դրութեան։

2) Առաջացնել քաղաքական ուղեգծի փոփոխութիւն։

Կուսակցութեան օգտին իսկ համար, անշահախնդրօրէն եւ առանց որեւէ յետին մտքի գոյացած այս համաձայնութիւնն արդէն՝ դատապարտութիւնն էր Բիւրոյի անխախտ կազմին եւ անոր վարած արկածախնդրական քաղաքականութեան։

Ու Կեդր. Կոմիտէն այս համոզումով ու համաձայնութեամբ լծուեր էր գործի, կուսակցական միջոցներով հետապնդելու համար իր առաջադրութիւնները։

Եւ առաջին առթիւ իսկ, ան կը մղուէր նախապատրաստական, աւելի ճիշդը, հետախուզական աշխատանքներ կատարելու, Կեդր. Կոմիտէներու ուղղուած շրոաբերականով մը։

1931ի Փետրուարին, ուրեմն իր արտաքսումէն 20 ամիս առաջ, Կեդր. Կոմիտէներու ուղղուած շրջաբերականով մը, կը հրաւիրէր զանոնք թղթակցական խորհրդակցութեան, կուսակցական եւ ազգային-քաղաքական կարգ մը հարցերու շուրջ։

Ահա ամփոփումը այդ շրջաբերականին, որ կը բացուէր հաստատումներու շարքով մը։

1.— Հայկական դատի հետապնդումը երթալով կը դժուարանայ։ Անոր լուծման թշնամի նկատուած Խորհ. Միութիւնը իր 160 միլիոն բնակչութեամբ, Թուրքիա իր 15 միլիոն բնակչութեամբ, հետզհետէ կը զօրանան, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ։

2.— Մենք 800,000, ցրուած աշխարհի ամէն կողմը, քայքայուած նիւթապէս թէ բարոյապէս եւ մանաւանդ պառակտած։

3.— Զուլում եւ այլասերումկը սպառնան հայ գաղութներուն։ Մեր ամենէն մեծ թշնամին ժամանակն է։ Պէտք է գործել, ինչպէս կը պահանջեն շարքերը եւ ո՛չ թէ զանոնք օրօրել յոյսերով որոնք երբեք չեն իրականանար։

4.— Անհրաժեշտ է վերաքննութեան ենթարկել, Դաշնակցութեան քաղաքական ուղեգիծը։

5.— «Կարծիքի յանցանք»ի պատրուակով, ո՛չ մէկ դաշնակցական պէտք է ենթարկուի կարգապահական հետապնդումներու (ինչպէս էր այդ օրերուն Ֆէրահեանի եւ իր խումբին պարագան։) Ընդհակառակն պէտք է բանալ ներքին ազատ վիճաբանութեան շրջան մը, թոյլ տալու համար որ շարքերու ձգտումները յայտնուին առանց ոևէ բռնադատութեան։

Ի՞նչ կայ «հակադաշնակցական» այս հաստատումներուն մէջ։ Ցանցա՞նք է տեսնել Խորհ. Միութիւն մը 160 միլիոն բնակչութեամբ, որ տարիներէ ի վեր ցոյց կը տրուի բոնամի հայ դատին լուծման, որուն մօտալուտ անկումը կը գուշակեն դաշնակցական թերթերը՝ տասնեակ տարիներէ ի վեր եւ որ ամէն օր, կը զօրանայ, կ'ամրանայ եւ նուաճումներ կ'արձանագրէ ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ։

Ցանցա՞նք է տեսնել Թուրքիան՝ յաւիտենական թշնամին հայ դատին, որուն քայքայումը կ'աւետեն ամէն առթիւ եւ որ բարեկամութիւններու և նպաստաւոր դաշնագրերու ցանցով մը կը ջանայ շրջապատել իր սահմանները։

Ցանցա՞նք է տեսնել գաղթական, ցրուած, անուժ ժողովուրդ մը, որուն ներքին պառակտումը խորացնելու ո՛չ մէկ ջանք կը խնայուի, չեշտել քաղաքական ուղեգծի վերաքննութեան անհրաժեշտութիւնը, անոր իրական պէտքերուն եւ օրուան պայմաններուն համապատասխան քաղաքական ուղեգիծ մը որդեգրելու հաւանականութեամբ։

Այո՛։ Դաշնակցութեան Բիւրոյին համար, այս տարրական իրատեսութեան մը եզրակացութիւններն իսկ, ո՛չ թէ պարզ այլ քրէական յանցանքներէին, ինչպէս իրենցմէ մէկուն բերնով՝ ըսուեցաւ, խառն ժողովի մը ընթացքին, շրջաբերականի առաքումէն երկու ամիս յետոյ։

Կ. Կ.ի այս զուտ կուսակցական-ազգային մտահոգութիւններէն զատ, Բիւրօն գիտէր նաեւ, անոր կողմէ իր կազմին հանդէպ սնուցուած անվստահութիւնը, ինչպէս չէր կրնար չանդրադառնալ թէ փետրուարի այդ շրջաբերականը իր հաստատումներով, ուղեգծի վերաքննութեան պահանջումով եւ Ընդհ. Ժողովի արագ գումարման առաջարկը հիմնաւորող նկատումներու շարքով, կոչուած էր ուժգնօրէն հարուածելու իր տասնամեայ ոչ թէ Դաշնակցական, այլ Սակաւատիրական քաղաքականութիւնը։

Բիւրոյի համար ուրեմն, ընդդէմ Կ. Կ.ի, «հակադաշնակցական» պատճառներ էին ասոնք։

Ու Բիւրոյէն յետոյ՝ իր մասնաւոր հոգածութեամբ... կազմուած ու հրաւիրուած Ընդհ. Ժողովը չէր կրնար տարբեր աչքով դիտել կացութիւնը, երբ մանաւանդ, շրջանը կ'որդեգրէր ամբողջութեամբ եւ իրենկը ներկայացնէր Բիւրոյի դէմ գրուած յուշագիր-ամբաստանագիրը։

Այդ ամբաստանագիրը, հիմնաւորելով այս շրջանի դժգոհութիւնը, Հ. Յ. Դ. Ընդհ. Ժողովը կը դնէր յստակ պահանջներու առջեւ, երբ կը հաստատէր թէ ամբաստանեալ Բիւրոն՝

1) Եղած է հատուածական։

2) Վարած է արկածախնդրական քաղաքականութիւն։

3) Պառակտած է գաղութները.

4) Լքած է թրքահայ դատը, պայքարի ճակատը փոխադրելով Խ. Միութեան դէմ։

5) Ջանք չէ խնայած հայրենիք ու գաղութներ իրարու դէմ հանելու, գաղութներու մէջ հրահրեով գրգռութիւններ ու թշնամական ոգի հայրենիքի դէմ, անոր համար որ կը գտնուի խորհրդային վարչաձեւի տակ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ՈՒՐ Է ԵԼՔԸ

ՄԱՐՏԿՈՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԵԼՔ կը փնտռէ ամբողջ մարդկութիւնը, ԵԼՔ կը փնտռէ նաեւ ցիրուցան արեւմտահայ ժողովուրդը։ Որովհետեւ,

Անհանգիստ եւ այրած է մեր ցեղին հոգին։

Դժգոհ է իր սեփական հակատագրէն, դրժգոհ է աշխարհի արդարութենէն, վերականգնումի հզօր ու յախուռն հիգ մը կը փորձէ, եւ այդ ցեղական ու ցեղաշունչ հիգին ծնունդն է Մարտկոցականութիւնը։

Այսպէս կը վերջացնէինք մեր նախանցեալ խմբագրականը (թիւ 80,—5 Ապրիլ) արագ ակնարկ մը նետելէ յետոյ ազգային ու միջազգային տուեալ կացութեան վրայ։

Այժմ ամէն տեղէն հարցումներ կ'ուղղուին մեզի,

— Ի՞նչ է Մարտկոցականութիւնը.

Մարտկոցականութիւնը նախ եւ առաջ մարտունակ տարրերու դաշինք մըն է, ռազմական ուխտ մը, ցեղին փրկագործութեան նախագիծ մը։

Մարտկոցականութիւնը զօրաշարժն է ցեղին տրամադրելի եւ թաքուն ուժերուն, շեփորումը՝ անոր անցեալ փառքերուն եւ ապագայի փառասիրութիւններուն։ Իր ծագման պատճառներով եւ արտայայտութեան ձեւերով՝ մարտահրաւէր մըն է ուղղուած բոլոր անոնց որոնք կամք, հաւատք ու յոյս ունին մեր ցեղի կոչումին ու մարդկային ընտանիքի մէջ անոր կատարելիք առաքելութեան մասին։

Հուրէն ու սուրէն ազատագրուած սակայն թափառական մնացած ժողովուրդի մը մարտիկ զաւակներուն ու ՄԱՐՏՈՒՆԱԿ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, որ պիտի պայքարի ցեղին ոգին անաղարտ պահելու, անոր թռիչքը հզօրացնելու, հայրենիքը ուժովցնելու եւ ի մի խմբելու անոր ցիրուցան զաւակները, ու մեր հաւաքական հայրենիքին մէջ հաւասարութիւն, եղբայրութիւն եւ ազատութիւն կերտելու համար։

Պիտի մէկտեղէ մեր հինաւուրց ցեղին բոլոր տարանջատ ուժերը, մէկ յայտարարի պիտի բերէ անոնց բոլոր ազնիւ ձգտումները։ Հազարամեայ մեր պատմութեան մէջէն կարմիր թելի պէս երկարող ցեղական յամառութիւնը իր զարգացման գագաթնակէտին պիտի հասցնէ։ այդ հանրածանօթ յամառութեան պիտի զուգորդէ բարձր մարտական առաքինութիւն եւ մեր գոյամարտը մեթոտիկ, հետեւողական եւ արդիական դարձնելով։

Անիկա մարտ ու պայքար մը պիտի դառնայ միաժամանակ բոլոր անոնց դէմ, որոնք որ եւ է ատեն եւ որ եւ է տեղ պիտի դաւեն հայրենիքին դէմ, թրքական հակումի փորձեր պիտի կատարեն։

Ամբարտակ, պատուար պիտի ծառայէ գաղութներու մէջ խառնակչութեան, գրգռութեան, պառակտումի բոլոր գոյնի ասպետներուն դէմ, բոլոր անոնց դէմ որոնք եղբայրադաւ կռիւներով պիտի ջլատեն մեր ուժերը, կազմալուծելով գաղթահայ հանրային կեանքը։

Առաւել եւս պիտի պայքարի անոնց դէմ, որոնք անիմաստ կռիւներով պիտի պառակտեն արեւմտահայ անհայրենիք աշխատաւորութիւնը եւ երկրաբնակ-քրտնաթոր ստեղծագործող եղբայրները։

Կռիւը պիտի ուղղուի անոնց դէմ որոնք մեր ուշադրութիւնը պիտի հեռացնեն թրքական ճակատէն ու Թրքահայաստանէն, մեզ պիտի մղեն հակախորհրդային ու հակահայաստանեան պայքարի մը՝ պատճառ դառնալով երկրի մէջ շինարարական խափանարարութիւններու կամ զինեալ ըմբոստութեան փորձերու, տալով մէկ արդիւնք,— երկրի համար պիտանի տարրերուն քշումը հայրենիքէն։

Մարտկոցականութիւնը՝ գեր-կուսակցական դաշինք մըն է բոլոր այն ուժերուն հետ, որոնք մեր ցեղին օտար ափերուն վրայ օրհասին զարհուրանքը կ'ապրին, ու գերմարդկային ճիգերով պատմութենէն խլել կ'ուզեն իր պատմական հայրենիքին մէջ իբրեւ ցեղ եւ իբրեւ ազգ ապրելու եւ ստեղծագործելու իրաւունքը։

Դաշինք մը նաեւ բոլոր այն դրական ուժերուն եւ ազդակներուն հետ, որոնք Մերձաւոր Արեւելքի ճնշուած ժողովուրդներուն ազգային, ընկերային, քաղաքական ազատութեան կը ձգտին։

Մարտկոցականութիւնն է որ պիտի կազմէ հաշուեկշիռը մեր յիսնամեայ ազատամարտին, ընդհանուր հաշուեյարդարի մը պիտի նստի այն անփառունակ սերունդին հետ որոնք թէպէտեւ նկուն ու նահանջական, այլ սակայն ապրելու կենսաբանական պահանջէն մղուած, ի ձեռին կը պահեն մեր հանրային կեանքին զրսպանակները, արգիլելով բնականոն պայմաններուն մեր վերադարձը։

Ու մենք ամբողջապէս տէրն ենք, ու մեր ժողովուրդի հետագայ պատմութեան առջեւ հպարտանքն ունինք կրելու ՎՐԷԺԸ մեռնողներուն, ու կոչումը կը զգանք անքթիթ պահակները դառնալու անոնց թողած աւանդին։

Ու մեր վրէժը ուղղուած պիտի ըլլայ ոչ միայն թուրք պետականութեան դէմ, որ ոչնչացնելէ յետոյ մէկ ու կէս միլիոնը, ցրուելէ յետոյ մէկ միլիոնը կը պահէ նաեւ անոնց հայրենիքը, այլեւ ուղղուած պիտի ըլլայ բոլոր անոնց դէմ որոնք չկրցան փոթորիկներէն մեր ազգային նաւը փրկել։

Մարտկոցականութիւնը ցեղին վերականգնումին սատարն է, անոր վերագնահատման կամքը։

Դարձակէտ մը, թէեւ յապաղած ուշացած, բայց դարձակէտ է։

Այս դարձակէտէն մենք կ'ողջունենք արեւմտահայ թափառական եւ հայրենաբաղձ բազմութիւնները։

Կեցցէ՝ արեւմտահայ ժողովուրդին գիտակցութեան այս զարթօնքը։

Կեցցէ՝ անապատներէն եւ կրակներէն անցած յեղափոխական սերունդին մարտական-մարտկոցական Դաշնակցութիւնը։

Կեցցէ՝ Հայ Յեղափոխականներու Դաշնակցութիւնը։

Բացուած է պայքարը, պիտի շարունակուի կռիւը։ Ով որ կամք, հաւատք ու յոյս ունի մեր ցեղին մարդկային ընտանիքին մէջ ունեցած առաքելութեան մասին, թող նաեւ, յանդգնութիւնն ունենայ քալելու մեզ հետ։

Զօրաշարժ է անոնց համար։ Բոլոր դրական, ներգործօն ուժերը դրօշին շուրջը։

Ամէնքս հայրենիքին համար ու հայրենիքը որ կը վերածնի՝ մեզի համար։

«ՄԱՐՏԿՈՑ»

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԵԱՆԵՐԸ ՑՈՅՑ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐԷԻՆ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԳԻԼԵՑ

Պոլսոյ թերթերէն կը տեղեկանանք թէ, ինչպէս ամենուրեք, տեղւոյն Հրեաները եւս միութիւն մը կազմած եւ կոչ մը հրատարակած են, հրաւիրելով իրենց հայրենակիցները պայքարիլ Պոլսոյ Գերմաններուն դէմ։

Իսկ Գերմանացիները կ'որոշեն հաւաքուիլ եւ խմբովին երթալ Այաս Փաշայի իրենց հիւպատոսարանը, բողոքելու համար Հրեաներուն դէմ։

Ոստիկանութիւնը տեղեկանալով որ Հրեաները Թաքսիմի հրապարակին վրայ պիտի հաւաքուին եւ թափօր մը կազմելով երթան գերմանական հիւպատոսարանին առջեւ աղմկելու, արգելիչ միջոցներ ձեռք կ'առնէ։

Նախ Կալաթա Սարայի պահականոցը կը կանչէ Պոլսոյ հիթլէրական պարագլուխները եւ զանոնք վար կը դնէ մինչեւ գիշեր։

Ապա պահակներ կը զետեղէ մասնաւորապէս Շիշհանէ, Թիւնէլ, Եիւքսէք Գալտրըրմ, Բերա, Այաս Փաշա եւ Թաքսիմ արգիլելու համար Հրեայ թափօրի մը կազմութեան ոևէ փորձ։

Հրեաները թէեւ եկած են Թաքսիմ, բայց ոստիկանները տեսնելով ցրուած են։

ԷՏԻՐՆԷԻ ԳՐԱՒՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ՑՈՅՑ ՄԸ ԵՂԱՒ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

«ԷՏԻՐՆԷՆ ԱՄԷՆ ԱՏԵՆԷ ԱՒԵԼԻ ՄԵՐՆ Է»

Կ'ԸՍԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Էնկիւրիէն կ'իմացնեն պոլսական թերթերուն.— 21րդ տարեդարձն է այն օրուան, երբ Էտիրնէն գրաւուեցաւ ամիսներ տեւող հերոսական դիմադրութենէ մը յետոյ։ Այս առթիւ Էտիրնէի Խալք Էվիին մէջ հանդիսութիւններ կատարուած են։

«Հաքիմիէթը Միլլիէ» կ'ըսէ թէ այս հանդիսութիւնները ուղղուած չեն պուլկար կառավարութեան և ազգին դէմ, որոնք բարեկամական եւ անկեղծ քաղաքականութեան մը կը հետեւին մեր նկատմամբ այլ նպատակ ունին թուրք սահմանապահներուն ներկայութիւնը յայտնելու անոնց, որոնք դեռ Թրակիոյ ցնորքը կը ոնուցանեն։

*** Իրֆան Էմին պէյ անթելի առջեւ բանախօսութիւն մը ըրաւ Էտիրնէի գրաւման տարեդարձին առթիւ։

Պատկերացնելէ յետոյ 21 տարի առաջուան սեւ օրերը, բանախօսը ըսաւ.— «Այդ ժամանակուան գրաւումը հակառակ էր նաեւ Պուլկարիոյ իրական շահերուն։ Հակառակ թուրքեւ-պուլկար բարեկամութեան, որուն լրջութեան կարելի չէ կասկածիլ, երբեմն երբեմն հրոսակային գրականութեան մը ձայներ կը լսուին։ Այս ձայներուն իբրեւ պատասխան պարտք կը սեպեմ յիշեցնել Էտիրնէի գրաւման յաջորդող կացութիւնը Չգիտցողները թող գիտնան որ թուրք Էտիրնէն ամէն ատենէ աւելի մերն է եւ որեւէ ատեն օտար ձեռք մը պիտի չկարենայ դպչիլ անոր։»

*** «Միլլիէթ» «դառն օր մը» վերնագրով կը գրէ.—

21րդ տարեդարձն է Էտիրնէի պուլկարական գրաւման։ Էտիրնէցիները պիտի տօնեն այս դառն տարեդարձը եւ այս առթիւ կատարուելիք ցոյցերով անգամ մըն ալ պիտի հաստատեն թէ Էտիրնէն անբաժանելի մէկ մասն է հայրենիքին։

Այսօր, երբ ամէն ատենէ աւելի բարեկամ ենք Պուլկարներուն, դժբախտաբար դեռ հարեւան երկրին մէջ պակաս չեն կարգ մը ֆասակար ցոյցերու գրգռութիւնները։ Անտարակոյս, ներկայ թուրքեւպուլկար բարեկամութիւնը ծնած է երկու երկիրներու շահերու նմանութենէն։ Բայց պակաս չեն նաեւ Պուլկարներ, որոնք դեռ Էտիրնէն վերագրաւելու նման ցնորքէ մը տարուած են։ Այս միամիտ եւ գրգռիչ տարրերը, մեզի չափ մաքուր Պուլկարներն ալ կը ջղայնացնեն։

Կատարուելիք հանդէսը, տեսակ մը ազդարարութիւն պիտի ըլլայ, որպէս զի այս ֆասակար տարրերը այլեւս վերջ մը տան իրենց անտեղի գրգռութեանց եւ քարոզութիւններուն։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Դիմում պիտի կատարուի խորհրդային իշխանութեան, անգլիացի ճարտարագէտներու դատավարութեան սղագրութիւնը առնելու արտօնութիւն ստանալու համար։

Մեթրօբօլիթըն Վիքըրս ընկերութիւնը, որուն Մոսկուայի ճիւղին ծառայութեան մէջ էին ձերբակալուած ճարտարագէտները, կը յայտարարէ թէ իր կողմէ փաստաբան մը զրկած է Մոսկուա իր ճարտարագէտները պաշտպանելու համար խորհրդային դատարանին առջեւ։

ՍԻՊԵՐԻՈՅ ՄԷՋ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ՊԱՏԱՀԱԾ

Խորհրդային «Թաս» գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը հերքէ արտասահմանի մէջ տարածուած լուրերը թէ Սիպերիոյ մէջ իշխանութեանց դէմ ապստամբութիւններ պատահած են եւ ժողովուրդը ոտքի ելած։

Ըստ «Թաս» գործակալութեան հաւաստիքներուն, ոչ Սիպերիոյ եւ ոչ ալ Խորհրդային Միութեան որեւէ մէկ մասին մէջ, ոչինչ պատահած է որ կարենայ հիմք ծառայել այդ տարաձայնութիւններուն։

(«Միջազգային Լուրեր»ու բաժինը տեսնել Գ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ

ՓԱՐԱՏԵՆՔ ԱՅՍ ՎԱԽԸ

Գրեց՝ Մ. Գ. ՖԵՐԱՀԵԱՆ

Դաշնակցութիւնը կը նմանի հսկայ մարմնի մը, բաղկացեալ հազարաւոր անդամներէ։ Մարմինին արուած սընունդը անդամներու առողջութեան հետ սերտ կապ ունի։ Անդամներէն ամանք վերջին տասը տարիներու ընթացքին արուած անունդէն ակարացած են, իրենց կազմակերպական պարտականութիւնը, իրենցմէ սպասուած կազմակերպական գործը չեն կրնար կատարել։ Այսպէս՝ մարմինին մէջ քայքայումը հիմ դրած է։ Վարակուած անդամներուն մարմինին առողջութիւն չի տար, ուրիշ անդամները միեւնոյն ախտէն վարակուելէ չի փրկեր։ Միեւնոյն անունդին չարունակութիւնը այսօր առողջ ճանչցուած անդամները վազը միեւնոյն ախտով պիտի վարակէ։

Դաշնակցութեան ոյժը անդամներու մէջն է։ Անդամներու առողջութեան համագումարը Դաշնակցութեան առողջութեամբ Զէնոբի, ՍՊԱՐՆԱԼԻՔԻ կը դիմեն,,, մահափորձերով, եղբայրասպանութեամբ Դաշնակցութիւնը խաւարումէ ազատել կը փորձեն։

Պէտք էր որ չարքայիններ ամէն օր իրենց հետ չխումէ ունեցող, իրենց հետ թափառող, իրենց մօտիկ գաղափարակից ընկերը աւելի լաւ ճանչցած ըլլային, անոնց ազգասիրութեան ոգին աւելի լաւ թափանցած ըլլային, քան թէ չարքերէն հեռու, չարքերուն հետ անհաղորդ եւ իրենց ազգասիրութիւնը միջազգայնութեան առարազատող Բիւրոյի անդամները։ Պէտք էր որ չարքայինները, յանուն գաղափարի, յանուն սուրբ գործի, իր ճակատ քրտինքը, իր հանգստութիւնը, իր ունեցածը զոհող, իր արիւնը տուող հաւատաւոր Դաշնակցականները աւելի գնահատած ըլլային, քան թէ ի հաշիւ Դաշնակցութեան ապրող առաջնորդները։

Փարիզի եւ Լիոնի փողոցներու սալայատակները եղբօր արիւնով ներկել տուող Դաշնակցութեան առաջնորդներու հասցէին ուղղելիք ոչինչ ունիմ։ Որովհետեւ անոնք գիտակցաբար կը գործեն, իրենց սակաւապետական ծրագրի հետեւողականութեամբ կը քալեն։ Անոնց համար կարգապահութիւնը տարբեր նշանակութիւն ունի։ Ով որ իրենց կամքին ու ծրագրին հակառակ կ'ընթանայ, ով որ իրենց կամայականութեան չենթարկուիր, այդպիսին իբր հակակարգապահ կ'արտաքսուի շարքերէն։ Սակայն ով որ թըշնամին անհետեւով՝ հարազատ եղբօրը արիւնը կը թափէ, ով որ Դաշնակցութեան ուխտը ոտնահարելով՝ սակաւապետութեան ձեռքին մէջ խմոր կը դառնայ ու անոր տուած ձեւը կ'առնէ, այդպիսին, իբր կարգապահ, շարքերուն մէջ պատուոյ տեղի կ'արժանանայ, չարտաքսուիր։ Փարիզի եւ Լիոնի փողոցներու հերոսները սակաւապետութեան պարտաճանչ զինուորներն են։

Սակայն սակաւապետութեան պարտաճանչ զինուորներուն ուղղելիք խօսք ունիմ եւ կը հարցնեմ, ՁԵՐ ԱՑԴ ԸՆԹԱՑՔՈՎ ԻՆՉ ԸՆԵԼ ԿԸ ԽՈՐՀԻՒ։ Եթէ ձեր նպատակն է ձեր պետերուն ծառայել, ձեր մատուցածը ԱՐԶի ծառայութիւն է, ուրիշ ոչինչ։ Ձեր պետերու անձը վտանգի տակ չէ, անոնց փիզիքապէս վնասելու համար որեւէ յարձակումի ենթարկուած չեն, անձնապաշտպանութեան կարիք չկայ, դուք պարզապէս եղբայրասպանութեամբ յափրոխութեան մաքուր անունը կ'արատաւորէք և հայ ժողովուրդը յեղափոխութենէ կը հեռացնէք։ Փոխանակ հայ ժողովուրդը միացնելու, կը պառակտէք։ Մեր թշնամին կ'ուրախացնէք և կը քաջալերէք։ Ազգին դիմադրական ուժը կը ակարացնէք։

Գնդակ, դանակ բարբարոսութեան մնացորդներ են, չատ չատ ինքնապաշտպանութեան միջոց կրնան դառնալ։ Մէկ դի թողուցէք այդ զէնքերը։ Փողոցային ու աւազակապարոյ յարձակումները ոչ ձեզ յաղողութիւն կ'երաշխաւորեն, ոչ ալ մեր չարքերը թուլութեան կ'առաջնորդեն։

Դաշնակցութեան Բարձրագոյն Մարմինը, ժիրդ Ընդհ. ժողովը, իր բարձրութեան ատենադպրութիւնն ու անվայել միջոցներով, էնթրիկներով, կողմնակի ճամբաներով այժմ դուրս մարուած է։ Թէպէտեւ դուրս մարման ձեւը մեզ ոեւէ վրդովմունք չի ներշնչեր հաւատալու թէ՝ նա անկողմնակալ ոգիով պիտի մօտենայ հարցերուն, արդար կարգադրութիւններ պիտի ընէ, այսու ամենայնիւ, մենք որոշած ենք, սպասողական դիրքի մէջ մնալ մինչեւ այդ ժողովին ելքը։

Եթէ անխուսափելիօրէն պատահի, եթէ մենք ստիպուինք մեր ոտքի փոշիները ի սպառ թօթուել, հաւատացէք որ մեր սրտերուն խորը արմատ ձգող Դաշնակցութեան ուխտէն չէ որ պիտի հեռանանք։ Մենք դարձեալ հարազատ Դաշնակցականներու վրայ պիտի նայինք իբր ուխտակիցներու, իբր գաղափարակիցներու։ Մենք մեր ճամբուն վրայ ուխտաւորներ պիտի որոնենք ձեր չարքերէն, միւս ազգային կազմակերպութիւններէն եւ հայ զանգուածէն։

Եթէ դուք այդ ուխտին սրբութիւնը անաղարտ պահած էք ձեր սրտերուն մէջ, եթէ իբր ուխտաւորներ պիտի չարունակէք ձեր ճամբան, եթէ հաւատաւոր պաշտօնեաներ պիտի ընէք, այսու ամենայնիւ, մենք որոշած ենք, սպասողական դիրքի մէջ մնալ մինչեւ այդ ժողովին ելքը։

Եթէ անխուսափելիօրէն պատահի, եթէ մենք ստիպուինք մեր ոտքի փոշիները ի սպառ թօթուել, հաւատացէք որ մեր սրտերուն խորը արմատ ձգող Դաշնակցութեան ուխտէն չէ որ պիտի հեռանանք։ Մենք դարձեալ հարազատ Դաշնակցականներու վրայ պիտի նայինք իբր ուխտակիցներու, իբր գաղափարակիցներու։ Մենք մեր ճամբուն վրայ ուխտաւորներ պիտի որոնենք ձեր չարքերէն, միւս ազգային կազմակերպութիւններէն եւ հայ զանգուածէն։

Եթէ դուք այդ ուխտին սրբութիւնը անաղարտ պահած էք ձեր սրտերուն մէջ, եթէ իբր ուխտաւորներ պիտի չարունակէք ձեր ճամբան, եթէ հաւատաւոր պաշտօնեաներ պիտի ընէք, այսու ամենայնիւ, մենք որոշած ենք, սպասողական դիրքի մէջ մնալ մինչեւ այդ ժողովին ելքը։

(ՎԵՐՋ)

ՍԷՅԻՏ ՁԱՖԷՐ ԱՀՄԷՏ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԻՇԻ

Այնքան ծնողականօրէն հարազատ են ուղղները, որ միութեան գիծը անունները միջեւ կը ջնջէ ինքզինքը։

Մեր կողմէ ո՛չ մէկ խորհրդածութիւն։

Ծանօթութեան համար միայն քանի մը բառ, ընթերցողներուն գործը դիւրացնելու մտքով։

«Հայրենիք» օրաթերթի 1933 Մարտ 15ի խմբագրականին վերնագիրն է «Դիմակները վար»։

Խմբագրին անունը գիտէք բոլորդ ալ։

Ահ՛թը... բայց այդ թող յայտնէ ինքը՝ խմբագրականը։

Ահա.—

«Տխրահռչակ Պրոմեթէ թերթին չուրջ համախմբուած կովկասեան փախստականները կրկին մեծ եռուզեռի մէջ կ'երեւին։

«Սէյիտ Ձաֆէր Ահմէտ անունով մէկը Պրոմեթէի վերջին թիւին մէջ սաորագրած է նշանակալից եւ խիստ յատկանշական յօդուած մը, ուր բացառիկ արտբացութեամբ կը պարզէ իր եւ իր համախոհներու ձգտումները։»

Այսքանը խմբագիր Դարբինեանին խօսքերն են։

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ՍԷՅԻՏ ՁԱՖԷՐ ԱՀՄԷՏ

«Քանի կատարելագոյնս ոչնչացած չէ ռուսական աշխարհակալութիւնը, ոչ միայն կովկասի, Թուրքեստանի եւ Ուկրայնայի ազագան պիտի չապաթովի, այլ եւ Ռուսաստանի ԴՐԱՅԻ պետութեանց գոյութիւնը պիտի վտանգուի.. կովկասեան միութեան ձակատագիրը կախուած ունի ռուսական աշխարհակալութեան անկումէն։ Այս թէ ինչու կովկասի ժողովուրդները պէտք է կռթնին այն ազդակներուն (*) վրայ, որ կրնան դիւրացնել այդ աշխարհակալութեան վերջնական փլուզումը։»

«Պրոմեթէ» 1933

(*) «Յօդուածագիրը կարեւոր տեղ մը կը յատկացնէ Թուրքիոյ՝ այդ ազդակներուն մէջ։» ԽՄԲ. Շ.Ի։

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

«Կովկասը իրերու երկաթէ անհրաժեշտութեամբ վաղ թէ ուշ պէտք է անջատուի հիւսիսէն։

«Մեր հարեւաններու քաղաքական ձակատը այսպէսով ուղղուած է հիւսիսի դէմ, հակաքոլշեւիկ կամ հակառուսական։

«Մենք չենք կարող ըլլալ մեր կովկասեան հարեւաններուն դէմ։

«Տարբական ողջմտութիւնը մեզի կ'ըսէ, որ հայ ժողովուրդը պարտաւոր է հաշտուիլ Թուրքիոյ հետ «ոեւէ կերպով» -- վաղ թէ ուշ — աւելի լաւ է վաղ քան ուշ։ Պէտք է անհնայն լրջութեամբ եւ անկեղծութեամբ փնտռենք Թուրքիոյ հետ հաշտութեան ճամբան, որ անխուսափելիօրէն պիտի դառնայ նաեւ հայամագործակցութեան ճամբայ։»

«Հ.» Ամսագիր, 1922 Դեկտ.

Ով որ կրնայ իրար հայելիացնող այս մէկ քերուածներուն մէջ միութեան գիծով մը իսկ զանազանութիւն դնել, թող ժամր վեր առնէ։

«Դիմակները վար» խմբագրականը կը փակուի այսպէս.—

«Որքան ալ Թուրքերը ուզեն (հոգիպէս անկեղծ դժբախտութիւն) չենք կրնար մոռնալ 1918 Թուի արիւնոտ դասը։ (Թուրքին կովկաս երթալը կ'ակնարկէ)։ Ուստի ՄԵՆԱԳՈՑՆ ՏԻՄԱՅՆԵՐԸ պիտի ըլլայինք, եթէ մեր ձեռքը մեկնէինք այն սարքերուն, որոնք գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար կ'ուզեն կրկնել զայն, թերեւս չատ աւելի աղիտալի հետեւանքներով մեզի համար։»

Եթէ խաբեբայութիւն չեն այս բառերը այս orերուն իբր փոշի նետուելու համար աչքերուն, կը մնայ որ Դարբինեան ընդունի իր իսկ դատաստանն ու որակումը ինքն իրեն համար։

Մեր կողմէ միայն ածականի մը յաւելումով.—

Մեծագոյն արիւնապարս տխմարներ...

ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻ

Ց. Գ.— Եթէ կ'ուզէք անգամ մըն ալ կրնաք կարդալ Ջամալեան-Յաֆեսեանի ճառերը վրացի իշխաններ վերջին դատախօսութեան առթիւ։

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԸ

ՁՇՄԱՐԻՏ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ադեքսանդրիոյ «Արաքս»ին մէջ, Պ. Ց. Մարզպանեան կը գրէ այս խորագրին տակ.

— Հարցնենք իրարու, թէ հայ անհատը, իր միջոցներուն ներած չափովը իսկ, «հայուցը՝ հայուն» սկզբունքը որդեգրելով, ցեղին նիւթական բարգաւաճումին կը նպաստէ՞ այնպէս, ինչպէս ուրիշ ազգեր։ Անշուշտ որ ժխտական պիտի ըլլայ պատասխանը, քանի որ, ցարդ չենք կրցած զատորոշել թէ՝ ազէտի մը առջեւ վարանումով քայլ քանալ, կամ աղքատներ հոգալ բարեգործութիւն է լոկ, երբ՛ք ազգասիրութիւն։

Նոյնը չէ սակայն ազգասիրութիւնը, ինչպէս և հայրենասիրութիւնը, որ իբր տրիտուր մը մարդկային մտքին եւ կամքին, կեանքի պահանջներէն ծնունդ առած եւ հետզհետէ ձեւաւորուած է, որուն միակ նպատակն ալ գոյապահպանումը կամ ցեղապահպանումը եղած է։ Ուրեմն մեր մտքի եւ հոգիի գեղեցիկ յատկութիւններուն գաղափարական յոյզն ու բիւրեղացումը եղող ազգասիրութիւնը կ'արժէ որ համակ նուիրուած պարտադրող զգացում մը ըլլայ, որպէսզի կարենանք գնահատել անոր թէ՛ բարոյական եւ թէ նիւթական արժէքը։

ՋՈՀՈՂՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Պայքար»ի խմբագրականէն.

Որեւէ նուիրատուութեան համար եղած չռնդալից գովաբանութիւն եւ նուիրատուին անձին ուղղեալ խունկը, չոյած ու ածեցուցած է անափառութիւնը մեր ժողովուրդին մէջ վտանգաւոր չափերով։ Ով որ այսօր ոեւէ նպատակի համար քանի մը տողար կամ ոսկի զոհէ, կը կարծէ թէ իր այդ «մեծագործութիւն»ը խոշոր տառերով ու բառերով պէտք է հրապարակի։ Թերեւս կ'երեւակայէին իրենց ալ օր մը մեկնումը դէպի Հնդկաստան։ Բայց ցաւալի է ըսել որ մեր խեղճ զինուորները ոչ տուն ունէին եւ ոչ ընտանիք։ Եւ չատ քիչերուն ծնողքը միայն ազատած էր եւ ողջ։

Հոդ էր որ մեզի տուին բրինձի ալիւրով հաց, չատ գուարաժարս եւ ամբողջովին խմոր։ Դժուարաւ կը ծալէինք։ Հայաստանի մէջ սեւ հացը մեր ձեռքն անցնէր, ուրիշ ի՞նչ կ'ուզէինք։

Պարոնայք Խատիսեան եւ Վրացեան, դուք չատ լաւ գիտէք որ 1915ին, կռուի դաշտին վրայ կամաւորներուն ճափոնական կռուէն մնացած սեւ «սոխարի» (պեխսիմէք) կուտային։ Ամերիկայէն եկած կամաւորներէն չատեր իրենց ոսկի ակռաները կոտրած էին այդ սեւ սոխարին ուտելէն, եւ որ քարի կարծրութիւն ունէր, եւ մանաւանդ թթու։

Այդ սեւ սոխարիին չդիմանալով էր որ Պր. Ջամալեան կամաւորութեան չրջանին քանիցս հրաման ուղած էր Անդրանիկէն տուն մեկնիլ։ Բայց ի վերջոյ Անդրանիկ քարկացաւ ըսելով թէ հազիւ ծրկու օր եղաւ տունէն գալէ։

Լսէ՛, հայ ժողովուրդ, դուն որ յոյսդ եւ ճակատագիրդ կապած ես այս մարդոց, լսէ՛, ասո՞նք են քու փրկիչներդ։

Ծանկարծ սուլիչը հնչեց և քանի մը վայրկեան վերջ դէպի երեւան մեկնեցան։ Դրօ եւ Մանասեան մեկնեցան ինքնաչարժով։

Հեծելազօրքը սկսաւ երգելով յառաջանալ ու փոչին երկինք կը բարձրանար։

Երբ մօտեցանք Երեւանի, հազիւ երեք քիլօմէթր մնացած, Անդրանիկ երեւանէն երկու զինուոր ուզեց, որոնք եկան եւ հրամայեց որ առանց ներս մտնելու, քովէն անցնելով առաջնորդեն դէպի Էջմիածին։ Շատ լաւ բան մը զարքը ու առաջ ինկան։

Անդրանիկ իր չուրջի հաւրիւրապետներուն դառնալով ըսաւ թէ չեն ամչնար այդ մարդիկը, եկած էին զիս երեւան առաջնորդելու։ Շատ չուտ մոռցան իրենց դաւաճանութիւնները։ Իրենց այդ արիւնոտ ձեռքով կ'ուզեն ձեռք սեղմել եւ ապա գիրկս նետելով մօրուքս փետել։ Շատ չուտ մոռցեր են այս վարժապետները թէ կարնոյ ճակատին վրայ զինուորներու բերանն էր թէ «մենք կը սպասենք Դրոյից նամակ»։

Հազիւ երեւան մտած, 200 մէթրի վրայ ձախ դառնալով եւ ձիերը վազցնելով հասանք Զանգու կամուրջը եւ մանք այգիները, իսկ ժողովուրդը թափօր կազմած կը սպասէր Անդրանիկի գալտեան։ Իսկ այն «բացերը» որ երբեք պատերազմի դաշտ տեսած չէին, իրենց չիք հագուստներուն վրայ, կուրծքերնին զարդարած էին պատուոյ խաչերով եւ կարգ մը օտար զեսպաններու հետ կը սպասէին։ Հոն էին զինուորական կազմը եւ եպիսկոպոսները։

Տեսան որ Անդրանիկն ինկաւ ու կ'անցնի, առանց հրապարակին վրայ գալու եւ երեւանի կառավարութեան կեղծաւորօրէն կազմած թափօրը տեսնելու։ Դրօն սեւ ձիուն վրայ նստած այգինեղուն մէջ հասաւ մեր եւեւէն եւ չատ խնդրեց Անդրանիկէն որ հրապարակին վրայ գայ, ըսելով թէ «ամօթ է, հիւրեր կան»։

Անդրանիկ մերժեց, ըսելով. «Ես ալ չատ աղաչեցի, ամօթ է, կռուեցէք, օտարները մեր վրայ կը խնդան ըսի, բայց անօգուտ»։

Ծանկարծ Ամատունիին հետ անգլիական «Թայմզ» թերթի թղթակիցը երեւցաւ եւ ուզեց տեղեկութիւններ առնել անկէ, բայց Անդրանիկ ականջ չկախեց ու մարդուն ճամբու դրաւ։

Անդրանիկ սկսաւ դժգոհիլ չատերէն լսելով թէ «ժեղք որ տաճկահայ պիտի ըլլան, ասոնց հետ մէկ եղած են։ Պօղոս Նուպար փաշան բանակին պէտքերուն համար միլիոններով ոսկի ղրկած է, բայց այս մարդիկը գնդած ու տարած են պետական գործին տալու։ Էջմիածին հաքանելէս վերջ կը տեսնուիս անոնց հետ։»

Երեք ժամ վերջ հասանք Էջմիածին։ Մեր հետեւակները որ չոգեկառքով եկած էին, արդէն փառաւոր յաղթական կամար մը չինած էին ու վրան գրած՝ «Կեցցէ՛ Զօրավար Անդրանիկի հարուածող բանակը»։ Շատ մեծ պատիւով ընդունեցին մեզ։ Հետեւակները ճամբուն երկու կողմերը չարուած էին եւ զէնքերը պատուի առած։ Իսկ ժողո-

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԷՋ

ԳՈՐԻՍԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Գրեց՝ ՀԱՅԿ-ԱՐԱՄ ԳՐԱԼԵԱՆ

Երգի ձայները բռնած էին ամէն կողմ եւ տավուլ զուռնան կը նուագէր անդադար։ Անդրանիկ երբ տեսաւ անսահման ու անծայրածիր դաշտը, բաւ. «Էյ կիտի օրեր, էյ, ո՛վ գիտէ դեռ ո՞րքան մարդիկ պիտի իյնան Հայաստանի մը ազէր գառնալու համար»։

Ձառիվարն իջնելով երկու ժամէն հասանք Տաւելու կայարանը։

Հոս առաջնեք մը կատարեցինք, հեծելազօրքով և հետեւակներով եւ որ չատ յաջող անցաւ։ Անգլիացիները զարմանքով կը դիտէին, ուրիշ հետեւ չէին ուզեր հաւատալ թէ Հայ Հանրապետութիւնը այսքան լաւ կազմով բանակ մը կրնայ ունենալ։ Շնորհիւ Ալեքսանդրապոլի խայտառակ դաշնագրին, Հայաստանի կառավարութիւնը զինաթափ եղած էր, պահելով միայն կարգ մը միլիցիաներ, որոնք կարծես ժողովուրդը կողոպտելու պաշտօն ունէին։

Այստեղ էր որ հասան Երեւանի կառավարութեան երկու պատգամաւորները, հանդիպելու համար Անդրակիկը։

Բայց հակառակ իրենց վարպետ մարդորսներ ըլլալուն, չկրցան համոզել Անդրանիկը։ Այդ պատգամաւորներն էին ներքին գործոց նախարարի օգնական Ս. Մանասեան եւ Երեւանի զինուորական հրամանատար Դրօն՝ որ դեռ տասնուհինգ օր առաջ Փարիզ կը գտնուէր, նորէն իր մարդոսութեան կարողութիւնները ի գործ դնելու, Ֆրանսայի մաքսեր ու երիտասարդ բողոքով դաշնակցականներուն միաքը պղտորելով։ Տարիները կ'անցնին բայց մարդիկը կը մնան նոյնը։

Դրօն Անդրանիկի թեւը ժռած կը ջանար համոզել, բայց անօգուտ։ Ամբողջ չտապը վակօնները լեցուեցաւ ու մեկնեցաւ։ Զինուորները. «Հուռռա՛ ու կեցցէ՛ զօրավար Անդրանիկը» կը պոռային։ Տեսարանը չատ յուզիչ էր։ Ձեղ հնդիկ զինուորները, բերանին բաց ու լեցուած աչքերով մեզ կը դիտէին։ Ո՞վ գիտէ ինչ կը խորհէին։ Թերեւս կ'երեւակայէին իրենց ալ օր մը մեկնումը դէպի Հնդկաստան։ Բայց ցաւալի է ըսել որ մեր խեղճ զինուորները ոչ տուն ունէին եւ ոչ ընտանիք։ Եւ չատ քիչերուն ծնողքը միայն ազատած էր եւ ողջ։

Հոդ էր որ մեզի տուին բրինձի ալիւրով հաց, չատ գուարաժարս եւ ամբողջովին խմոր։ Դժուարաւ կը ծալէինք։ Հայաստանի մէջ սեւ հացը մեր ձեռքն անցնէր, ուրիշ ի՞նչ կ'ուզէինք։

Պարոնայք Խատիսեան եւ Վրացեան, դուք չատ լաւ գիտէք որ 1915ին, կռուի դաշտին վրայ կամաւորներուն ճափոնական կռուէն մնացած սեւ «սոխարի» (պեխսիմէք) կուտային։ Ամերիկայէն եկած կամաւորներէն չատեր իրենց ոսկի ակռաները կոտրած էին այդ սեւ սոխարին ուտելէն, եւ որ քարի կարծրութիւն ունէր, եւ մանաւանդ թթու։

Այդ սեւ սոխարիին չդիմանալով էր որ Պր. Ջամալեան կամաւորութեան չրջանին քանիցս հրաման ուղած էր Անդրանիկէն տուն մեկնիլ։ Բայց ի վերջոյ Անդրանիկ քարկացաւ ըսելով թէ հազիւ ծրկու օր եղաւ տունէն գալէ։

Լսէ՛, հայ ժողովուրդ, դուն որ յոյսդ եւ ճակատագիրդ կապած ես այս մարդոց, լսէ՛, ասո՞նք են քու փրկիչներդ։

Ծանկարծ սուլիչը հնչեց և քանի մը վայրկեան վերջ դէպի երեւան մեկնեցան։ Դրօ եւ Մանասեան մեկնեցան ինքնաչարժով։

Հեծելազօրքը սկսաւ երգելով յառաջանալ ու փոչին երկինք կը բարձրանար։

Երբ մօտեցանք երեւանի, հազիւ երեք քիլօմէթր մնացած, Անդրանիկ երեւանէն երկու զինուոր ուզեց, որոնք եկան եւ հրամայեց որ առանց ներս մտնելու, քովէն անցնելով առաջնորդեն դէպի Էջմիածին։ Շատ լաւ բան մը զարքը ու առաջ ինկան։

Անդրանիկ իր չուրջի հաւրիւրապետներուն դառնալով ըսաւ թէ չեն ամչնար այդ մարդիկը, եկած էին զիս երեւան առաջնորդելու։ Շատ չուտ մոռցան իրենց դաւաճանութիւնները։ Իրենց այդ արիւնոտ ձեռքով կ'ուզեն ձեռք սեղմել եւ ապա գիրկս նետելով մօրուքս փետել։ Շատ չուտ մոռցեր են այս վարժապետները թէ կարնոյ ճակատին վրայ զինուորներու բերանն էր թէ «մենք կը սպասենք Դրոյից նամակ»։

Հազիւ երեւան մտած, 200 մէթրի վրայ ձախ դառնալով եւ ձիերը վազցնելով հասանք Զանգու կամուրջը եւ մանք այգիները, իսկ ժողովուրդը թափօր կազմած կը սպասէր Անդրանիկի գալտեան։ Իսկ այն «բացերը» որ երբեք պատերազմի դաշտ տեսած չէին, իրենց չիք հագուստներուն վրայ, կուրծքերնին զարդարած էին պատուոյ խաչերով եւ կարգ մը օտար զեսպաններու հետ կը սպասէին։ Հոն էին զինուորական կազմը եւ եպիսկոպոսները։

Տեսան որ Անդրանիկն ինկաւ ու կ'անցնի, առանց հրապարակին վրայ գալու եւ երեւանի կառավարութեան կեղծաւորօրէն կազմած թափօրը տեսնելու։ Դրօն սեւ ձիուն վրայ նստած այգինեղուն մէջ հասաւ մեր եւեւէն եւ չատ խնդրեց Անդրանիկէն որ հրապարակին վրայ գայ, ըսելով թէ «ամօթ է, հիւրեր կան»։

Անդրանիկ մերժեց, ըսելով. «Ես ալ չատ աղաչեցի, ամօթ է, կռուեցէք, օտարները մեր վրայ կը խնդան ըսի, բայց անօգուտ»։

Ծանկարծ Ամատունիին հետ անգլիական «Թայմզ» թերթի թղթակիցը երեւցաւ եւ ուզեց տեղեկութիւններ առնել անկէ, բայց Անդրանիկ ականջ չկախեց ու մարդուն ճամբու դրաւ։

Անդրանիկ սկսաւ դժգոհիլ չատերէն լսելով թէ «ժեղք որ տաճկահայ պիտի ըլլան, ասոնց հետ մէկ եղած են։ Պօղոս Նուպար փաշան բանակին պէտքերուն համար միլիոններով ոսկի ղրկած է, բայց այս մարդիկը գնդած ու տարած են պետական գործին տալու։ Էջմիածին հաքանելէս վերջ կը տեսնուիս անոնց հետ։»

Երեք ժամ վերջ հասանք Էջմիածին։ Մեր հետեւակները որ չոգեկառքով եկած էին, արդէն փառաւոր յաղթական կամար մը չինած էին ու վրան գրած՝ «Կեցցէ՛ Զօրավար Անդրանիկի հարուածող բանակը»։ Շատ մեծ պատիւով ընդունեցին մեզ։ Հետեւակները ճամբուն երկու կողմերը չարուած էին եւ զէնքերը պատուի առած։ Իսկ ժողո-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ՀԱՎԱՔԱԳՈՒՅՆ ԺՈՂՈՎԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ՀԱՎԱՔԱԳՈՒՅՆ ԺՈՂՈՎԸ

(Շարունակելի)

«Ամփոփ 1926 Ջրային Տնտեսության Ծրագիր Հայկական Գյուղի Համար» (Ա. Ղազարյան, Ա. Ղուկասյան, Ա. Ղուկասյան, Ա. Ղուկաս

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պուա-Ռոլոմպի «Փոթորիկ», «Եռագոյն» և «Ազատամարտ», ինչպէս նաեւ Փարիզի «Արմէն Գարօ», «Հրխատափոր» եւ «Մարտկոց» խումբերու բոլոր ընկերները այսօր 9 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիչտ 3ին, 11, rue Louis Blancի սրճարանը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Պ. ՕՏՏՕ.— «Հրայր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին, այսօր, իրենց նոր հաւաքատեղիին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷՆ։

ԿԱՐՏԱՆ.— «Բեռի» խումբի ընկերները այսօր կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷԻ ներկայացուցիչը։

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Պէյրութի աղէտեալներուն այակցութեան համար, Տէր-Նի մէջ կազմուած հանգանակիչ յանձնախումբը՝ հաւաքած է 966 ֆրանք, որմէ զեղչելով 16 ֆրանքի զանազան ծախքերու գումար մը, մնացեալ 950ը ուղղակի ղրկած է Պէյրութ Պ. Դասպար Իփէքեանի։

Հանգանակութեան մասնակցած են հետեւեալ ազգայիններըը.

Բարսաքեան եղբարք 30 ֆրանք, Նախկին Ազգ. Մխութեան (լուծուած) 36, Թ. Հերոյեան 25, Բ. Եկէքեան 25, Ա. Միրզայեան, Կ. Մարկոսեան, Կ. Օհանեան, Ց. Պօյաճեան, Ա. Ցովհաննէսեան 20ական, Գ. Զաթալեան, Ա. Ազատեան, Ա. Միքայէլեան, Կ. Գալուստեան 15ական, Ա. Բոշնակեան, Մ. Կակոյեան, Կ. Կալայճեան, Ա. Բոչնակեան, Տ. Ճելոյեան, Գ. Ալանեան, Գ. Արզումանեան, Հ. Կաքաւեան, Կ. Կազանճեան, Ռ. Գասպարեան, Հ. Պոտուրեան, Ս. Բարսեղեան, Մ. Ղազարեան, Կ. Կակոյեան, Հ. Ցովհաննէսեան, Հ. Բոստանեան, Իսկ. Յարութիւնեան, Հ. Չիլինկիրեան, Ս. Ագամեան, Ս. Սվաճեան, Ց. Պետրոսեան, Վ. Քէչիչեան, Վ. Հիւսեան, Տ. Մուրատեան, Թոքաթլեան, Ս. Ասլաքէլեան, Պ. Տէր Պօղոսեան, Մ. Ղազարեան, Ց. Բոստանեան, Օ. Զաթալեան, Պ. Թաշճեան, Ս. Ցակոբեան, Մ. Համբարձումեան, Պ. Սարգիսեան, Տիկ. Հալէպեան, Ա. Ցովիկեան, Օ. Լէյլէկեան, Փ. Մանուկեան, Ս. Կոփոյեան, Ա. Մարգարեան, Տ. Մարտիրոսեան, Մ. Գրիգորեան, Ե. Ջերճեան 10ական, Հ. Գալոյեան, Հ. Խասապեան, Ա. Բերչէլեան, Գ. Պապիկեան, Գ. Օհանեան Վ. Կոլոթեան, Ե. Քարաճեան, Մ. Պետրոսեան, Ս. Կալայճեան, Զ. Սողոմոնեան, Գ. Վարդանեան, Կ. Թուլումպաճեան, Գ. Գրիգորեան, Երամեան, Գասնճեան, Ժրիտագչեան, Օ. Գալուստեան, Կ. Մուրատեան, Ս. Փէհլիվանեան, Հ. Բարսեղեան, Կ. Ճիվէլէքեան, Բ. Բայեան, Տ. Կիւլաճեան. Մ. Մովսէսեան, Գ. Ռոզոյեան, Տ. Գալայճեան, Վ. Բալեան, Ա. Գլանեան, Զ. Պետրոսեան, Պ. Խամոյեան, Ա. Փաչիկեան, Ա. Սարգիսեան, Նիքողա (Ցոյն), Խ. Գարագուչեան, Զ. Ռաճքայէլեան, Կ. Կոփոյեան, Հ. Թաթիկեան, Պ. Ֆրանկիւլեան, Գ. Տիրանեան, Ց. Բաչալեան, Գ. Փափազեան, Ե. Ցարութիւնեան, Մ. Ճանճիկեան, Ա. Հաճիեան, Կ. Ծատուրեան, Ն. Ցարութիւնեան, Ն. Թոթոլեան, Գ. Մխոյեան, Ց. Նավոյեան, Գ. Մխսեան, 5ական ֆր.։ Թ. Շատեան 3, Ա. Ցովիկեան, Ա. Պետրոսեան, Հ. Շուխասարեան, Մ. Ցակոբեան, Ն. Մելիքեան, Կ. Զարիֆեան, Վ. Պետրոսեան, Տիկին Սիմէճեան Շականեան Ս. Մուճիկեան 1, եւ Ոմն 75 սանթիմ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ցեղի կ'ունենայ կիրակի 23 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին

PETIT JOURNALի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

21 rue Cadet, Métro Cadet

վարժարանին շրջանաւարտները կը ներկայացնեն

ՇՈՎԻՆԱՐ օպերէթը երկու արար

Հեղինակութիւն՝ ԱՐԱՄ ԶԱՐԴԻ

երաժշտութիւն՝ Փրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

կը մասնակցին Օրիորդ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, Պ. Պ. Ժ. ՄՐՐԻԿԵԱՆ եւ Ժ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Բեմադրութիւն՝ տաղանդաւոր դերասան Պ. Ա. ՇԱՀԱԱԹՈՒՆԻԻ

ԵՒ ՄԲԵՐԳՆԵՐ

երաժշտական բաժնի վեհավարութիւն՝ յայտնի երաժշտագէտ Բրոֆ. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՁԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԹԱՓՈՐԸ

(Լապտերներու պարով)

Ղեկավարութիւն վարժարանի մարզանքի ուսուցչուհի

Mlle LAHITTEի

կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ ինչպէս նաեւ ուրիշ ծանօթ արուեստագէտներ

Դին տոմսերու 20, 15 եւ 10 ֆրանք

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔԻՔ

15 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Մարսէյլի փոխ-քաղաքապետի նախագահութեամբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Պրեպան Մարսէյէի ընդարձակ սրահներուն մէջ

246, Ave. des Chartreux

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարերու մրցում։ Ա. Բ. Գ. պատուոյ վկայականներ պիտի տրուին փոխ-քաղաքապետէն ստորագրուած։

Հաւկթախաղ։

Պարերու հսկիչ Ց. ՂԷՄՍԻՋԵԱՆ, պիտի նուագէ Ս. ՋԻՕՐԻՃԵԱՆ եւ իր խումբը։

Նախաձեռնութեամբ «Կէմէրլիկի» եւ չրջակայքից Հայրենակցական Միութեան» եւ մասնակցութեամբ տասնեակ մը Վերաչինաց, Հայրենակցական եւ այլ Միութիւններու։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40 ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50 տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65 ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65 ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55 ֆրանք

Դրամական առաքումներու համար՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրկնդրուկիմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ՎԱՐԶԱԿԱՆ

Վիէն, Ս. Փ.ին։ Կը խնդրուի չուտով մեր նամակին պատասխանել։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ կարող *première main* մը կանացի նորաձեւութեանց համար։ Դիմել՝ *A. Anleyan.* 31, *rue Aumaire. Metro: Arts et Métiers.*

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

ցարաձման գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքդ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիշները։ կարդա՝ այս թերթը ուշի ուշով եւ կարդացո՛ւր նաեւ ուրիշներուն ալ։

ՎԱՐՁՈՒ ԱԹԵԼԻԷ

ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԿԱՄ ԴԵՐՁԱԿԻ

Գործաւորներու յարմար, կազ, էլեկտրականութիւն, օդասուն եւ արեւոտ, տարեկան վարձք 800 ֆրանք։ Մէթրօ Ռուոնին քովը։

Պայմաններուն համար դիմել՝ 26, Rue de la Chapelle, Մէթրօ Շափէլ, Պ. Ռ. Պահատուրեանին։

«ՊԱՐՏԷԶ»

Մանկական պարբերաթերթ Ա. տարի թիւ 5։ Ձոխ բովանդակութիւն, հաճելի ընթերցում մանուկներու համար. տարեկան բաժանորդագրութիւն 10 ֆրանք։ Դիմել՝ «Մարտկոց»ի վարչութեան կամ Marachlian Agop, Passage Covo, Plovdiv (Bulgarie).

կարդացէ՛ք,

կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

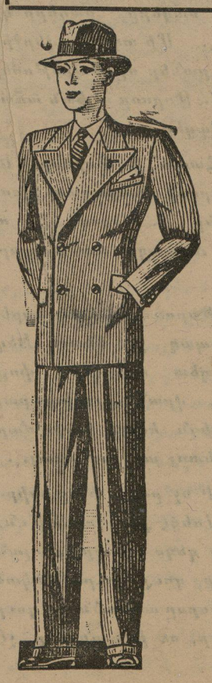

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՒԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն։

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, *ինչպէս նաեւ* Anatolie et Rumélie chemin de Fer*ները։*

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՔԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐՈՒ

ՁՐԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՆԱՒԴԻԶ՝ ԹՈՒՔՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔԻՒ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

ֆիւանցդուբեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։ Առաւօտներ ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ

նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. ֆիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՁԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ նաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՁՕՇԿՈՒՆԻ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՈՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր Տէօնէր Քէպապը, փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, Ձոխ Աղանդերով

ՁՕՇԿՈՒՆ *ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ*

Սիւիվրիի մատուռը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, *Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ*

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, վէրաքին, աղամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը սառնձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆոնոկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (վիլաֆ) մեծերը։

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՓԻՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՁԱՓԱՒԱՐ ԳԻՆ

ընդունելութեան ժամեր 11-12 եւ 2-7.30

ՊԻՑԱՆՔՈՒՐԻ մէջ «Մարտկոց» կը ծախուի *Librairie Oféria, 28 bis rue Nationale.*

TAILOR EGYPTE

եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

Le Gérant : M TAKEMDJIAN

Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 83 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ MERCREDI 12 AVRIL 1933 - 2me Année No. 83

ՄԱՐՏԿՈՑ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմաններ տեսնել Դ. էջ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՀԱՆՋ ԿԸ ՄՆԱՆ ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԷՆ

3.— Դրամական զեղծումի եւ դաւաճանական բացայայտ արարքներէ զատ, մնացեալները նկատելով պատրուակուած հակակարգապահական անհիմն ու շինծու առարկութիւններով, *առանց քննութեան եւ ո՛չ թէ իրը ներում*, չեղեալ նկատել ներկայ Բիւրոյի օրով կատարուած բոլոր վտարումները, առանց նկատի առնելու վտարեալներու ընթացքը՝ յետագային: Չեղեալ նկատել նաեւ «կարծիքի յանցանք»ի հետեւանքներէն խուսափելու համար եղած հրաժարումները։

(Շար.) Արս. Շրջ. Ժողով

ՀԱՅՈՒՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Գրեց՝ Կ. ՊԱԼԵԱՆ

Պայքար բառը հաւանաբար մեր ազգային կեանքին մէջ մասնայատուկ իմաստ մը ստացած է, սկսեալ անցեալ դարու կէսերէն։ Խիստ հետաքրքրական ու դաստիարակիչ պիտի ըլլար այս բառին պատմութիւնը մեր կեանքին մէջ, պատմութիւնը անոր իմաստին ու բովանդակութեան՝ որով ընդունուած է, մեր հանրային կեանքը վարող սերունդներուն կողմէ 19րդ դարէն մինչեւ մեր օրերը։ Ի՞նչ հասկցան անոնք պայքար ըսելով, ի՞նչ ուզեցին, ի՞նչ բանի ձգտեցան անընդհատ պայքար յորջորջելով։ Այո՛, առարկայական պատմաբանի մը պէտք ունինք այդ հասկնալու համար։ Հասկնալու համար անցեալի մէջ անոր ստացած ներքին, մղիչ, պատմական իմաստը։

Մենք գանք սակայն մեր այսօրուան «պայքար»ին:

Հայը պա՛յքարի մէջ է։ Եւ պայքարողներ կան։

Մենք կը կասկածինք թէ մեր այսօրուան պայքարողները յստակ ըմբռնումն ունին «պայքար» բառի իմաստին. կը կասկածինք նաեւ թէ անոնք գիտակցութիւնն ունին թէ ինչո՞ւ կը պայքարին։

Անչուշտ պատասխաններ կան, ձեւաւորուած, ֆորմիւլներու վերածուած, պատրաստ են։ Սակայն ի՞նչ հասարակական կեանքի մէջ ստեղծուած պայքարին գիծը, ուղղութիւնը տեսնելու համար պայքարողին պէ՞տք է հարցնենք. երբե՛ք, այդ գործն է որ պիտի ցցնէ եւ ոչ թէ խօսքը։ «Պայքար» կայ, իսկ գործը չկայ. ահա այսօրուան հայուն պայքարը։

Ճիշդ է որ գործեր կը կատարուին, սակայն, անոնց արդիւնքը չի տեսնուիր։ Ամէն գործ քիչ ժամանակէ յետոյ կը ցնդի օդին մէջ։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ անոնք զիրար չեն ամբողջացներ, անոնց մէջ ներդաշնակութիւն մը չկայ։ Միւս կողմէ, գործ մը կատարուելէն վերջ անոր արդիւնքէն բոլոր եզրակացութիւնները հանելու քաջութիւնը եւ առարկայականութիւնը կը պակսի, գործին արդիւնքը ճշմարիտ, լոյսի տակ ու վճռականօրէն դատելու իմաստութիւնը կը պակսի։

Ամէն գործի վրայէն կ՛անցնինք թեթեւօրէն... ուրիշ գործերու, առանց անոնց մէջ տրամաբանական կապ մը դնելու, առանց զանոնք ընդհանուր ազգային իրականանալի գործին կապելու։ Ստեղծուած է «գործեր» կատարելու, անոնցմով գինովնալու, ինքնախաբէութեան ենթարկուելու վիճակ մը։

Իրօք, մեր հանրային գործերը վարողը ոչ բանականութիւնն է եւ ոչ իսկ առողջ բնազդը։ Այլ տգիտութիւնը, անփութութիւնը։ Աւելցուցէք նաեւ սուտը, սադրանքը, անձնական ոխի հասնող կիրքերն ու կը ստանաք գաղութահայ «պայքար»ի ընդհ. մթնոլորտը։ Մաքուր եւ նկարագրի տէր անձեր այս մթնոլորտին մէջ ի վերջոյ կը յուսալքուին, ու արդարացում եւ մխիթարութիւն կը փնտռեն մեկուսացման մէջ...

Այս պայմաններուն տակ, հանրային գործերուն մէջ տրամաբանութիւն, մաքուր զգացո՞ւմ կը փնտռէք, գաղափարի պայքա՞ր կը փնտռէք։

Հայը պայքարի մէջ է։

Մեղք այս բառին որ սուրբ է, որ սուրբ եղած է նաեւ Հայուն համար... Ան այսօր մեր մէջ դարձած է բիրտ կռիւ, եսամոլներու, փառասէրներու, աղաներու, լակոտներու բամբասանք եւ հայհոյանք։

Մե՛ղք, նաեւ Հայուն, որ կը հանդուրժէ այս «պայքար»ին։

Եւ պայքարը կը չարունակուի։ Սակայն հիմնականը կը մոռցուի։ Մեր ներկայ վիճակը։

Մենք, գաղութներու մէջ ցրուած Հայերս ո՞վ ենք, ի՞նչ ենք, ի՞նչ կ՛ուզենք, վերջ ի վերջոյ ի՞նչ կրնանք ընել։

Այս հարցերուն եթէ բարեխղճօրէն մօտենանք, պիտի տեսնենք որ գաղութահայութիւնը գրեթէ հաշուի չառնուելիք քանակութիւն մըն է ամէն տեսակէտէ եւ ամենուն համար, որ օր ըստ օրէ կը մարի... Այսօրուան «պայքարողները» այս իրողութիւնը չեն ուզեր տեսնել։

Մեր եզրակացութիւնը չէ սակայն պայքարի վերացումը, այլ վերացումը հին սերունդի ցայժմեան պայքարի ձեւին, որով առանց բան մը շահելու կը զոհուի հիմնականը, ներկայի հրամայական պահանջները։

Հայուն պայքարը չի կրնար չչարունակուիլ, ան սակայն քաղաքականութիւն ըսուած բանը պէտք է սորվի, պէտք է իրականութեան զգացումը խտանայ իր պահանջներուն մէջ, պէտք է նուազագոյն ներդաշնակութեան մը համակերպի եւ մանաւանդ իր առարկան դարձնէ ինչ որ հիմնականի սահմանները չի խաղտեր։

Մտաւորականներէ, ղեկավարներէ կը պահանջուի լայնախոհութիւն, բարոյական աւելի բարձր հասկացողութիւն հանրային կեանքի երեւոյթներու մասին, պայքարի մասին։ Պէտք է գիտնանք որ վերջ ի վերջոյ եթէ պայքար կայ, այդ պայքարը անհատ կամ խմբուած հայերու միջեւ չէ, այլ Հայուն մէջն է։

Անհատներ, կուսակցութիւններ պարզ գործիքներ են յօգուտ Հայուն կերտելու համար գործը որ հասարակաց է եւ կը պատկանի ներկային եւ ապագային։

Այսօր, Երեւանէն մինչեւ Փարիզ, կայ մեկ անբաժանելի ոգեկան միաւոր։ Այդ Հայ գիտակցութիւնն է որ կ՛իշխէ բոլորիս վրայ եւ ժամանակի եւ տարածութեան մէջ կը զարգանայ ինք իր մէջ հակասութիւններ ստեղծելով, ձգտելով դէպի իրագործումը Հայ հաւաքականութեան պահանջներուն ու իրաւունքներուն։ Այո՛, պայքա՛ր։ բայց պայքարողը յստակ գիտակցութիւնը ունենալու է իր տեսակէտներու յարաբերականութեանը, եւ մոռնալու չէ հիմնականը, որ մեր ձեռքին մէջ ունինք և որմէ կախում ունի գաղութայութեան կեանքը։

Այո՛, պայքա՛ր։ Բայց հոգեպինդ։

Այդ մասին դեռ ըսելիք կայ սակայն։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ ՅԵՏՈՑ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

«Վերջաբան» խորագրեցինք մեր այսօրուան խմբագրական գրութիւնը։

«Վերջաբա՛ն», ո՛չ սակայն պայքարին՝ որուն ձեռնարկեցինք կուսակցական եւ ազգային կրկնակ մարզի վրայ եւ որուն լծուած կը մնանք առաւելագոյն զոհողութեան պատրաստակամութեամբ եւ վերջնական յաղթանակի անխախտ հաւատքով։

Ու վերջին հանգրուանի, խոնջէնքի ու ձեռնթափութեան այդ տխուր բառը, թող չնշանակէ նաեւ թէ ցամքեցաւ մեր խօսքի ու գործի աղբիւրը,

Ընդհակառակն: Աւելի քան երբեք, ու հպարտօրէն, անհրաժեշտութիւնը կը տեսնենք մեր քննադատական սուր ու անշեղ սլաքներուն, ցուցմունքներուն՝ որոնք պոռթկալով մեր բիւրիցս դառնացած Հայու սրտէն, չեն կրնար լոյսի փրկարար ճեղքը չբանալ մտքի պատին վրայ, որ գաղթահայ քաղաքականութեան... առաջնորդներունն է։

Ասկից վերջն է մանաւանդ, որ «Մեր գործ»ն ու խօսքը պիտի քալեն զուգընթաց։

Ասկից վերջն է նաեւ, որ կրկնապէս անիրաւուած կուսակցականի մեր խօսքը կ՛ուղղուի մարդ-աղբիւրին՝ Դաշնակցութեան, որ առաւելապէս բաղկացած հայրենասէր ու զոհաբեր տարրերէ, այս անգամ ալ՝ չենք գիտեր՝ դէպի ո՞ւր պիտի դեգերի անյայտ եւ անանուն ղեկավարութեան մը մականին տակ...

Վերջացուցինք մեր պայքարը նախկին Բիւրոյին դէմ։ Նոյն մաղձով ու զայրոյթով կը վերյիշենք անշուշտ անոր ամէն մէկ անդամը, ամէն անգամ որ իր աղիտաւոր սխալներով, ու դիտումնաւոր, պղտոր ու հակահայ ձգտումներով, հանդիպինք անոր՝ հայ կեանքի արահետներուն վրայ։

Յետ այսու, կուսակցական մամուլի վրայ, մեր գործը կը կայանայ արթուն պահնորդի, ազդարարի դերին մէջ։

Բայց, անհրաժեշտ է որ, անգամ մը գոնէ, վերջաբանը կնքենք այն յոյսերուն, որոնցմով մեր ընկերները կապուեր էին Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովին:

Եւ ի՛նչ յուզիչ յամառութեամբ։ Եւ ի՛նչ ջերմ հաւատքով։

Այո՛։ Քառասնամեայ կուսակցութիւն մը վարկաբեկող ղեկավարութեան մը հանդէպ, իրաւունք ունէին մեր ընկերները, անոր գերագոյն ժողովէն սպասելու կըտրուկ, կորովի եւ իսկապէս յեղափոխական վճիռ մը:

Եւ ո՛չ թէ նեպոտական կարգադրութիւններ:

Քրիստափորներու հիմնած եւ Անդրանիկներու ամրացուցած կազմակերպութեան Ընդհ. Ժողովին վրայ՝ անխուսափելի պարտքը կ՛իյնար ուշադիր ականջ ներկայացնելու իր մէկ շրջանին քաղաքական ու կուսակցական պահանջներուն։

Այս հաւատքը չէ՞ր որ կը տոգորէր մեր ընկերները եւ զանոնք կը մղէր վրստահութեամբ սպասելու, ամբողջ եօթն ամիս։

Եւ որքան ալ իրենց բարեմիտ սպասումները հանդիպեցան արհամարհական անտարբերութեան մը, թողապահով ըլլան:

Դասը որ առին՝ դատախազի իրենց հպարտ կեցուածքով, գիտակից յեղափոխականի իրենց վայել ընթացքով, եւ սրտառուչ, անխախտ եղբայրակցութեամբ, որ գիտցաւ, անգամ մը եւս ի դերեւ հանել վարպետ սադրանքները, կը մնայ անջինջ՝ ամենէն տկար յիշողութիւններուն մէջ իսկ։

Այո՛։ Կոպտօրէն յուսախաբուեցան մեր ընկերները։ Անոնց հետ, մենք ալ զգացինք ներքին փլուզումներու դառնութիւնը, ոմանց հոգիին խորը նշմարելով զայրոյթի զսպուող փոթորիկներ, ուրիշներու աչքին մէջ տեսնելով ցաւի ու կատաղութեան կայլակներ։

Բայց ատով, հորիզոնն էր որ պայծառացաւ։ Ընդհ. Ժողովի անտարբերութիւնն ու արհամարհանքը փարատեցին խղճահարութեան վերջին ամպերը եւ հիմա, մեր ընկերները աւելի յստակ կը տեսնեն ճամբան, ուրկէ կը քալեն ուխտաւորի նոյն յամառութեամբ։

Քանի մը անձի շուրջ չէր որ բարձրացեր էր այս փոթորիկը եւ ո՛չ ալ սնամէջ աղմուկ մը յարուցանելու փառքին ու հաճոյքին համար։

Այլ՝ ունէր իր առաջադրութիւնները, որոնց հետապնդման կ՛ուզէր լծել Դաշնակցութիւնը՝ անոր ղեկավարութիւնը մաքրագործելով իր խորթ տարրերէն, զայն օժտելով արժանաւոր առաջնորդներով:

Վերջին անտարբերութեան ու արհամարհանքի պարիսպներուն առջեւ, խոստովանինք մեր պարտութիւնը։

Բայց հպարտութեամբ պոռանք՝ մեր առաջադրութիւններու ճամբէն՝ դէպի յաղթանակ քալելու մեր կամքն ու հաւատքը, մեր ձեռքերով իսկ իրագործելու մեր յաւակնութիւնը՝ ինչ որ մեր մտքերով յղացանք։

«Մոլորուածնե՛ր» կոչուեցան մեր ընկերները, ծիծաղելի զոռոզութեամբ մը։

Ջարդի եւ աքսորի գողգոթաներէ «մոլորուած»ներու փաղանգը պիտի գիտնայ նաեւ, ուխտի տապանակը ուսին՝ տանիլ մինչեւ Աւետեաց Երկիրը, հաստատ քայլերով։

Որովհետեւ, պիտի ըսենք ու կրկնենք միշտ հպարտօրէն։

Աղմուկի տղայական մարմաջը չէր որ մեզ մղեց այս ճամբուն վրայ։ Այլ ցաւագին սթափում մը՝ ներարկուած թմրութենէ մը յետոյ։ Փրկարար գիտակցութեան մը, տարիներու ամուլ սպասումներէ յետոյ։

Ու յետ այսու, միայն կուսակցութեան մը գլխուն չէ որ կը մատնահարենք զգաստացման բիրտ կամ բաղաքուշ հրաւէրներով:

Հարազատ զաւակներն ենք ցեղի մը, որուն մէկ հատուածը, ամենէն տանջուածըն ու զրկուածը, ամէն տեղ եւ ամէն ատեն անիրաւուած ու հարստահարուած, շահագործման նախանիւթ դրամատէրներուն ու քաղքէնիներուն, քարոզչական ու հռետորական ելոյթներու յորդառատ աղբիւր՝ բոլոր անոնց որ աշխատաւոր զանգուածներու զրկանքը սորված են հոլովել պերճափայլ սրահներու բեմերէն, ջարդուած, աքսորուած եւ այժմ տարագիր, կը մրափէ անդունդին եզրը։

Կ՛ուզենք որ աչքերը բանայ յարութեան հրապուրիչ տեսիլի մը վրայ ու կարելի արագութեամբ, կենդանութեան ու շարժման հրաշքով մը, վերադառնայ ապահովութեան իր բնավայրը։

Կ՛ուզենք որ, ինչպէս մեր ընկերները, իր փրկութեան հաւատքովը տոգորուն, տրամադիր նաեւ զոհողութիւններու, անընդհատ հրահրէ ջահը՝ որուն աւանդապահը կը մնայ, մինչեւ զայն տանի տեղաւորել իր իսկ ձեռքերով՝ հայրենական խորանին առջեւ։

Որովհետեւ այն ժողովուրդը որուն արմատը կը մխրճուի դարերու մջուշին մէջ, ու գիտցաւ անողոք ճակատագրի մը հարուածներուն դէմ պատնիշել ապրելու եւ տեւելու իր գերազգի կամքը, չի կրնար իր գոյութեան կանթեղը մարել տարաշխարհի հովերէն։

Այս գիտակցութիւնն էր որ իրական յեղափոխութեան մը ճամբուն վրայ նետեց մեր ընկերները՝

— «Մոլորուած»ներու ամրակուռ, միակամ ու աննուաճելի փաղանգը:

«ՄԱՐՏԿՈՑ»

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ՑՐՈՒԻՉ Կ՛ՈՒԶՈՒԻ

ԼԻՈՆի համար կ՛ուզուի ճարպիկ տղայ մը 15—17 տարեկան, «Մարտկոց» ցրուելու համար։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ J. Zaroukian, 10 Rue François Garcin։

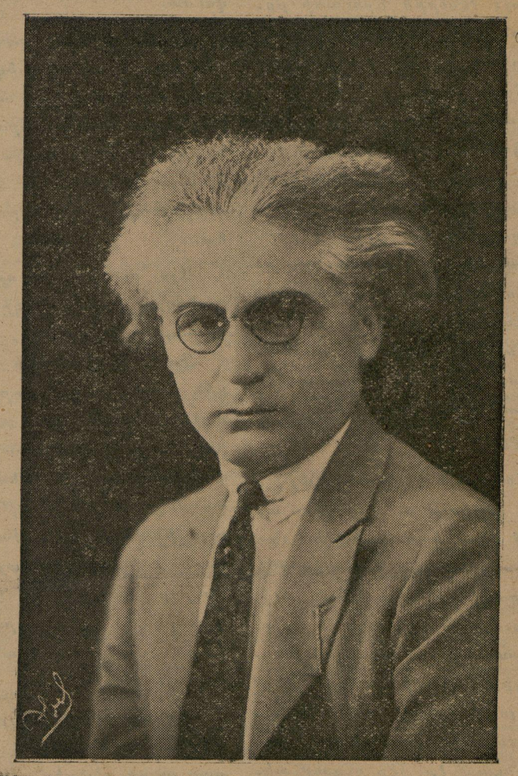

ԸՆԿԵՐ ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻ

Որուն դէմ սարքուած ոճրափորձը այնքան դառնութեամբ եւ զայրոյթով կը լեցնէ մեր ընկերները եւ անգամ մը եւս կուգայ հաստատել թէ ի՛նչ ամուր եւ տաք համակրանք կը վայելէ, հակառակ բոլոր քսութիւններուն:

ԶԶՈՒԱՆՔՈՎ ԵՒ ԶԱՅՐՈՅԹՈՎ ԸՆԴԴԷՄ ԲՃՐԱԳՈՐԾ ՁԵՌՔԵՐՈՒՆ

Հ. Յ. Բողոքող Դաշնակցութեան Փարիզի եւ արուարձաններու ընկերական ընդհ. Ժողովը իր 9 Ապրիլ 1933ի նիստին մէջ, անդրադառնալով ընկ. Շահան Նաթալիի դէմ ծրագրուած մահափորձին իր բուռն զայրոյթը եւ ցասումը կը յայտնէ հանդէպ այդ եղբայրասպան եւ դաւադիր արարքը կաղմակերպող ծանօթ խմբակին՝ որ կը կարծէ թէ արդարութիւնը մեռցնելու իր ձգտումը յաւիտենապէս ի զօրու պիտի մնայ:

ԴԻՒԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզ 12 *Ապրիլ* 1933

***

Աւելորդ է ըսել թէ ինչ նողկանքով ու զայրոյթով իմացանք մեր սիրելի ընկերոջ Շահան Նաթալիի դէմ փորձուած դաւը:

Գիտենք թէ խելակորոյս խմբակը եւ իր համիարզները չունեցան եւ չունին զգաստանալու ընդունակութիւն: Գիտենք թէ չորս պատերու մէջ ապահոված իրենց հանգիստը, երբեք պիտի չդադրին դաւելէ ու պառակտելէ. եւ անարժան ձեռքեր զինելէ ընդդէմ իսկապէս յեղափոխական եւ հայրենասէր տարրերու, որոնք գիտեն իրենց խօսքը արդարացնել գործով:

Կը ցաւինք միայն մեր փառաւոր կուսակցութեան որ անարժան ղեկավարներու մականին տակ՝ կը շեղի սրբազան առաքելութենէն եւ անընդհատ կը վարկաբեկուի ժողովուրդին առջեւ։

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷ

ԷՏՈՒԱՌ ԷՌԻՕ ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ Կ՛ԵՐԹԱՅ

Տեղի տալով Պր. Տալատիէի եւ Պր. Փօլ Պոնքուռի բարեկամական պնդումներուն, Պր. Էտուառ Էռիօ, նախկին վարչապետը ընդունած է Ֆրանսայի կողմէ երթալ Ուաշինկթըն տեսակցութեանց մասնակցելու։

Կը կարծուի թէ Պր. Էռիօ պիտի մեկնի ամսոյս 19ին գաղղիական չոգենաւով, մինչ Պր. Մաքտոնալտի մեկնումը որոշուած է Ապրիլ 15ին, «Պէռէնկառիա» չոգենաւով։

Պր. Էռիօ մերժած է այդ առթիւ յայտարարութիւններ ընել մամուլին։ Բաւականացած է միայն ըսելով թէ «չատ երջանիկ է որ Ամերիկա երթալը առիթ պիտի ըլլայ իրեն կրկին հայրենիքին ծառայութիւն մը մատուցանելու եւ ամրապնդելու Ֆրանսեամերիկեան բարեկամութիւնը՝ որուն նուիրուած է վաղուց»։

Նախարարաց խորհուրդը իր երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ վաւերացուց Պ. Էռիոյի ընտրութիւնը։

Կը կարծուի թէ, երեք պետութեանց տեսակցութիւնը մեծապէս պիտի դիւրացնէ յառաջիկայ Տնտեսական Համաժողովին աշխատանքները։

Այդ տեսակցութեանց պիտի յաջորդեն կ՛ըսուի, տասնեակ մը փոքր պետութիւններու հետ Ամերիկայի տեսակցութիւնները:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ''ՄԱՐՏԿՈՑ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Պ. Պ. Մ. Ծառուկեանի նպարավաճառատունը, 10, rue Francois Garcin, Շատարեւեանի նպարավաճառատունը, 74, rue Rabelais, Նագաշեանի նպարավաճառատունը, 148, rue Garibaldi, սրճարան Բարձր-Հայք, Մովսեսեանի քով, 4, rue François Garcin, սրճարան Վարդանեան, 14, rue François Garcin, Ս. Թաթեոսեանի մօտ 36, rue Voltaire, Խաչատուրեանի նպարավաճառատունը 150, rue Paul Bert։

Վերոյիշեալ տեղերէն օրը օրին կրնաք ստանալ «Մարտկոց»ները ամենայն դիւրութեամբ։

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԷՋ

Գրեց՝ ՀԱՅԿ-ԱՐԱՄ ԳՐԱԼԵԱՆ

«Անդրանիկ կրակ է կըտրում և հրամայում է անմիջապէս հաւաքուել բոլոր զինուորներին, գասաւորում է նրանց և հետեւակով, ձիաւորով, թնդանօթով ու գնդացիրով արշաւում է երեւանի վրայ: Կէսօրին երեւանի բոլուրներին, այգիների յետեւը երեւում են Անդրանիկի առաջապահները, չուտով հասնում է եւ ինքը, բլրի գլխին անկում է գաղնակիցների գրօշակները, թնդանօթների բերանները ուղղում մայրաքաղաքի վրայ, դիրքեր բռնում եւ պատգամաւորների միջոցով կառավարութիւնից բաւարարութիւն եւ յանցաւորներին պատիժ է պահանջում, հակառակ պարագային սպառնալով ռմբակոծել քաղաքը...»

«Կարելի է երեւակայել թէ ինչ զայրոյթ ու վրդովմունք առաջ եկաւ կառավարական ու զինուորական շրջաններում և քաղաքի բնակչութեան մէջ: Զօր. Նազարբէկեանն ու Հախվերտեանը արտօնութիւն խնդրեցին զէնքի ուժով վերջ տալու խայտառակութեանն: Կառավարութիւնը սակայն ամաչում էր, չէր ուզում տեղիք տալ եղբայրասպան ընդհարումների: Միջնորդութիւններով երեկոյեան դէմ երեւանի «պաշարումը» վերացուեց եւ Անդրանիկ իր զօրքերով վերադարձաւ Էջմիածին»:

Այս պատմութեան առթիւ՝ երկու խօսք հեղինակին: Եթէ վստահ ըլլային թէ իրենց զինուորը պիտի կռուի մեր դիմաց, վայրկեան մը իսկ չէին տատանիր ու կը կռուէին: Չէ՞ էր նոյն եղբայրասպան կռիւները սարքեցին հայ մեծամասնականներուն դէմ: Բայց չկռուեցան, որովհետեւ զինուոր չունէին: Ալեքսանդրապոլի կեդրոնական դաշնադիրը զինադադարի բրած էր Հանրապետութեան բիւրօ-կառավարութիւն: Այս յայտնի էր բոլոր ժողովուրդին եւ մեզ կամաւորներուս: Մեր աչքերով տեսանք թէ խնձ գիւղացի մասլատաք (երիտասարդ) տղաքը, իրենց գիւղական տարազով զօրանոցներուն մէջ լեցուցած էին եւ հագուստ չունէին զանոնք հագուեցնելու համար: կատարեալ պաշրպօղուկուս-

թիւնը տիրած էր, որովհետեւ կարսի բերդի հրամանատարը բանալին... դրան վրայ մոռցած էր եւ Գարապէքիր փաչան բանալով ներս մտած... և պատրաստ գտած թէ ռազմամթերք, թէ ուտելիք, թէ հագուստ:

Միայն մաս մը միլիցիաներ կային, որոնք խեղճ ժողովուրդը կողոպտելէ եւ գողնալէ զատ բան մը բրած չունէին: Թուրքին պակաս ձգածը այս միլիցիաները կը լրացնէին: Այնպէս չէ՞ Պր. Վրացեան:

Այս ուժերով էր որ պիտի դիմադրէիք Անդրանիկին, զարմանալի է արդարեւ:

Դուք Անդրանիկի բանակին կազմն ու զինուորին կոթովը տեսաք ձեր աչքերով իսկ, բայց կը զգուշանաք խոստովանելէ եւ կը նեհմացնէք զանոնք որպէս թէ Թուրքեր ըլլային եւ ոչ հայ: Բայց մի մոռնաք նաեւ որ Հայ ժողովուրդը գիտէ թէ ո՞վ էր Անդրանիկ եւ ի՞նչ ըրած, ու խորան մը կը պահէ անոր՝ իր հոգւոյն խորը:

Թուրք զօրականներն իսկ գնահատած են զայն, հակառակ անոր ոխերիմ թշնամին ըլլալուն:

Թիֆլիզի մէջ վրաց արտաքին գործոց նախարար կէնկէլորի, հացկերոյթի մը կուտայ ի պատիւ Վէհիպ, Խալիլ եւ Նուրի փաշաներուն որուն կը մասնակցէին նաեւ հայ հրաւիրեալներ եւ ի միջի այլոց Պր. Ս. Ջամալեան:

Ճաշկերեկոյթի ընթացքին խօսք կ'անցնի Անդրանիկի մասին: Պ. Ջամալեան ամէն բան կ'ուրանայ եւ կը պնդէ թէ իրենք Անդրանիկը չեն ճանչնար եւ կապ չունին անոր հետ:

Բայց Խալիլ փաշա կ'ըսէ.

«Վայրկեան մը ենթադրենք թէ դուք անոր բրած գործերը չէք գիտեր եւ կապ չունիք իրեն հետ, բայց Անդրանիկ չատ լաւ գիտէ թէ ինք ի՛նչ կ'ընէ: կը մտածեմ Ձէ երեսուն տարի է կը կռուի մեր (Թուրք կառավարութեան) դէմ, դեռ չձանձրացա՞ւ, չյոգնեցա՞ւ կամ չծերացա՞ւ: Դուք կրնաք ձեր ուզածն ըսել, կամ ուրանալ զինք եւ կամ չանալ մեզ համոզել, բայց մենք լաւ կը ճանչնանք զինք եւ պիտենք թէ ո՞վ է Անդրանիկ: Միայն կը ցաւիմ որ հայ ծնած է:»

Այս այն խալիլ փաշան էր որ Արալուզի, Պաշգալէի, Նորտուզի, Մազեղքի եւ Ճարճարանի մէջ մեզ հետ դէմ յանդիման կռուած ու պարտուած էր, հետեւաբար չատ լաւ գիտէր Անդրանիկի ո՞վ բլլալը:

Իսկ դուք, Պարոնայք Ջամալեաններ եւ Վրացեաններ, չճանչցաք զայն, ուրացաք եւ հալածեցիք թէ զինք և թէ իր քաջարի կամաւորները, մինչեւ որ օր մըն ալ կարզը ձեզ եկաւ եւ վռնտուեցաք Հայաստանէն:

Անցնինք մեր յուշերուն և պատմենք դէպքերը այնպէս ինչպէս որ են:

1919ի Զատիկի խթման առաւօտը, հարիւրապետ Նազար և պահեստի հարիւրապետ Ցարուեթիւն Թուեթեան եկան արտօնութիւն առին Զատկի տօնը երեւան անցընելու և մեկնեցան ժամը 9ի առեներբ: Խթման իրիկուները Անդրանիկի սենեակն էի որպէս թիկնապահ: Անդրանիկ նստած էր մեր սիրելի բժիշկ Ռուբէն Ալիքսանեանի հետ: Հոն էին նաեւ իր ծառան եւ ուրիշ զինուոր մը:

Անդրանիկ կը խօսէր ու կ'ըսէր. «Էշ կիտի աշխարհ, այսօր խթման չարաթ իրիկուն է, ի՜նչ լաւ օր է այսօր: Զատիկ է: Տղոց համար նոր կօշիկ, նոր հագուստ կը չնէինք: Հիմա ճիշդ հակառակն է: Մեզ զինուորներէս հինգ հարիւր հոգիի ազատական տուի, գացին: Ոչ տուն ունին, ոչ ալ իրենց սիրելիները: Դրամ ալ չունին, հազիւ 250 րուբլի տուի: Պօղոս Նուպար փաշային զրկած եւ իրենց իւրացուցած սա հինգ միլիոն րուբլին եթէ ըլլար պոլ պոլ կուտայի տղոցս, արդար իրաւունք էր իրենց քաշած տառապանքներուն փոխարէն: Հիմա դուբօ պիտի պահկին, չէ՞, բժիշկ»:

Բժիշկը գլուխը չարժեց հաստատական նշանով մը:

Էջմիածին ողողուած էր ուրախութեան եւ ծօնի ձայներով, իսկ Անդրանիկ գլուխը կախ կը մտածէր երկար: Իր զինուորներուն վրայ կը մըտածէր:

Այս տխուր խօսակցութեան ընթացքին, սենեակին պատուհանները բաց էին, օդը տաք բլլալուն: Ցանկարծ ձիաւորի մը ոտնաձայնը լսուեցաւ. Անդրանիկ դադրեցուց խօսակցութիւնը եւ ուշի ուշով ականջ դրաւ ձայնին: Ցայտնի էր որ ձիաւորը կը չտապէր, եւ ոտնաձայնէն հասկցանք որ վանքի դռնէն ներս մտաւ:

Անդրանիկ հրամայեց տեսնել թէ ո՞վ է այդ ձիաւորը և զայն վեր բերել:

Մարմարէ սանդուխներէն վար վազեցի եւ տեսայ որ ձիաւորն ալ իմ կողմս կը յառաջանայ: «Ո՞վ է ան, պոռացի. ես եմ Ցարութիւնը» եղաւ պատասխանը: Զին կապեցի և չուտով վեր ելանք Անդրանիկին քով:

Հարիւրապետ Ցարութիւն Թուեթեանին պատմածը բառացի կուտամ հոս, յայտնելու համար այն բոլորը որոնց վրայէն լռութեամբ անցնիլը խոհեմութիւն սեպեր է Պր. Վրացեան:

«Փաչա՛, առաւօտուն ճաշբայ ելլնելով ժամը 2ին հասանք Երեւան: Զիերը խան մը ձգելով, «Փայիթօն» մը վարձեցինք եւ յառաջացանք դէպի կիլիքի հրապարակը (Քանթար մէյտանը):

Մեր պեհոտանները (հետեւակ զինուոր) լեցուեր էին հրապարակին վրայ եւ վէճի բռնուած: կառքէն վար իջանք եւ մօտեցանք անոնց: Ցիսնապետներէն մէկը պատմեց թէ մեր ազատական առած զինուորները, ձեր տուած զրամով եկեր են հրապարակին վրայ կօշիկ հագուստ եւայլն գնելու: Երեւանի միլիցիա զինուոր մը, իր զէնքը ընկերոջը յանձնելով, կը մտնէ մեր զինուորներուն մէջ և անոնց-մէ երեքին զրպանէն զրամ կը գողնայ, այն զրամը որ դուք տուած էիք խեղճերուն: Զինուոր մը կը տեսնէ եւ յանցանքի վրայ կը բռնէ «տղաք գող է գող» պոռալէն: Ուրիշ զինուորներ կ'անդրադառնան որ իրենց զրամն ալ չկայ. կը սկսին գողը խուզարկել: Այն տեսնելով միլիցիային ընկերները վրայ հասնելով կը սկսին զէնքի կոթով հարուածներ իջեցնել մեր տղոց: «Շուն տաճկահայեր (եւ հոս ատելի հայհոյանք մը տաճկահայերու հասցէին), ի՞նչ էք կարծում, ձեզի պէս ազազակային խումբի զինուոր էք կարծել մեզ» Սուլիչը կը հնչէ եւ մօտ 25 միլիցիա կուգան օգնութեան եւ կը սկսին զէնքերը պարպել օդը:

(11) (Շարունակելի)

Կարդացէ՛ք,

Կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ԹՈՒՐՔԻԱ ԻՆՉՈ՞Ի ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

ՍԱԻՏ ՀԱԼԻՄԻ ԵՒ ԹԱԼԷԱԹԻ ԴԱՒԼԻՃՆԵՐՈՒՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՁԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

8

Վափիրիւլասիոնեւու խնդիրը

Ես առաջարկեցի ընկերնեռուս որ գաղնակից ազգութեանց դեսպաններուն հետ իրենց ունեցած բանակցութիւնները չարունակեն փութով եւ ջանան տնտեսական եւ ելմտական քարիւրլասիոններու ջնջումին: Դեսպանները, եթէ ոչ ամբողջութեամբ ակայն մեծ մասով համաձայն գտայ քարիւրլասիոններու ջնջումին: ինչպէս արդէն իմ յայտարարութիւններուս ակիզբը ըսի, Ֆրանսայէն և Անգլիայէն այդ կարգադրութիւնը առնուած էր եւ միւս ազգութիւններէն ալ պիտի ապահովուէր:

Դեսպանները մեր հողային ամբողջութիւնը երաշխաւորելու համար գրաւոր պարտաւորութիւններ առանձնեցին, սակայն քարիւրլասիոններու մեկէն ջնջումին համար չի կրցան վճռական պատասխան մը տալ եւ յայտնեցին որ նախ մեր կողմէ կարգ մը բարեկարգութիւններ մացուին եւ հետեւեալ յայտարարութիւնը յանձնեցին Բարձրագոյն Դրան:

«Ֆրանսական, Անգլիական եւ ռուսական դեսպանները, կը յայտնեն որ ներկայիս Եւրոպան բաժնող պատեւ բազմի միջոցին, եթէ Թուրքիան կատարեալ չէզոքութիւն պահէ, գաղնակից ազգութիւնները կը ստանձնեն ապահովել անոր հողային ամբողջութիւնը եւ յանուն իրենց կառավարութեանց կը յայտարարեն որ տնտեսական եւ արտադրութեան վերաբերեալ խնդիրներու չուրջ եղած առաջարկութիւնները նկատի պիտի առնեն բարեկամաբար»:

Նախագահ.— Այս յայտարարութիւնը պաշտօնապէս տրուեցա՞ւ կառավարութեան:

Ճավիտ.— Այո՛, պաշտօնապէս տրուեցաւ:

— Ո՞ր Թուականին տրուեցաւ այդ յուշագիրը:

—1914 տարուան օգոստոսի 16 կամ 17րդ օրը: Օգոստոս 9ին, ռուսական դեսպանատան խորհրդականին հետ տեսնուեցայ: Ան յայտնեց որ մեր առաջարկները տեղեկացուցած են ռուսական կառավարութեան եւ տնտեսական քարիւրլասիոններու ջնջումին ալ ընդունելութիւն հանդիպելը եւ նոյնիսկ կարեւոր փոփոխութիւններու կարեւորութիւնը հաւաստիացուց:

Օգոստոսի 16րդ օրն ալ ֆրանսական դեսպանին հետ տեսակցութիւն ունեցայ: Ան եւս մեր չէզոքութիւնը պահպանելու պէտքին չուրջ խօսելէ վերջ ըսաւ. «Ռուսանիոյ հետ ի զուր տեղ կը բանակցիք, անոնց չէզոքութիւն պահելու որոշման չուրջ ձեզ վճռականօրէն կրնամ վստահացնել»

Եւ իսկապէս ալ այդպէս եղաւ:

— Ինչպէս վերը ըսի, օգոստոսի 17րդ օրը, օսմանեան դեսպանները վերոգրեալ հրաշխարութիւնը տուին, սակայն մենք բան մը տեղի չտեսնելու դիտումով չարունակեցինք բանակցութիւնները: Սակայն ցաւով պիտի յիշեմ այն պարագան որ, այս բանակցութիւններու միջոցին մեզմէ ոմանք անկեղծ չէին:

— Այսինքն խաբե՞ք զաղականութիւն:

— Իրապէս այդպէս է:

— Այդ մտածումը գաղիճի զինուորական՞ն անդամներուն քով կը գտնուէր:

— Այո՛ Այսօ. ամենայնիւ ես այն կարծիքէն եմ որ դաշնակից տէրութիւններն ալ մեծ զոհողութիւններ ընելու կողմնակից չէին:

Գերման դեսպանին սպառնալիքները

Գերման դեսպանը, առանց իրեն հետ գաղափարի փոխանակութիւն ունենալու, դաշնակից դեսպաններու և Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ ու Յունաստանի հետ մեր ունեցած բանակցութեանց առթիւ բողոքեց եւ նման որոշում մը տուած բլլալնուս համար բսպատնաց: Եւ նոյնիսկ յայտնեց որ եթէ անգլիական մարտանաւեր գան եւ նեղուցներէն անցնելով Պոլիսը գրաւել ուզեն իրենք բացարձակապէս պիտի չխառնուին եւ իրենց բոլոր զինուորական կազմակերպիչները առնելով պիտի հեռանան:

Նախագահ.— երանի՛ թէ այդպէս բլլար.

Ճավիտ.— Գերման դեսպանը աւելցուց նաեւ թէ՝ մեր նման չարժումը թշնամիները պիտի ժխացնէ եւ կարելի է Ռուսիա եւ Գերմանիա միանալով հաշուութիւնը ի վնաս Թուրքիոյ պիտի վերջնայ:

Բայց դեսպանի այս բոլոր սպառնալիքներուն եւ բացատրութիւններուն երկու ժամ տեւող բացատրութիւն մը տուի: Վկայ Սաիտ Հալիմ փաշան:

— Դուք ինչ հանգամանքով դեսպանին պատասխանեցիք,

— Գերման դեսպանը եւ կած էր Սաիտ Հալիմ փաշայի քով, ես ալ այդ միջոցին հոն կը գտնուէի, եւ Սաիտ Հալիմ փաշա այն առեն արտաքին գործոց նախարար ալ էր: ես ալ խօսակցութեան խառնուեցայ: Իմ պատասխանս առնելէ վերջ, բսաւ դեսպանը.

— Կը տեսնուի որ դուք պատերազմի պիտի չմասնակցիք. ես Պերլին պիտի գրեմ այս խնդիրը:

Այս առթիւ հարկ կը տեսնեմ աւելցնել որ քարիւրլասիոններու ջնջումին չուրջ մեր տուած որոշման դէմ գաղնակից դեսպանները միխայն պզտ ազգարարագիր մը ղրկեցին, որմէ վերջ գեռ չարունակեցի ես բանակցութիւններս անոնց հետ, ի հարկէ ընկերներուս գիտակցութեամբը: Դաշնակից տէրութիւնները եթէ գիտնային որ մենք իրենց առաջարկը պիտի ընդունինք, սիրով գոհացում պիտի տային մեր պահանջներուն:

Դեսպաններու գլխաւոր առաջարկն ալ մեր երկրին մէջ գտնուող գերմաններու իրենց հայրենիքը դրկուիլն էր: Մինչեւ անգամ, ինձմէ անգամ մը ուզեցին. «եթէ մենք ձեր բոլոր պահանջները ընդունինք, դուք պիտի յարգէ՞ք ձեր չէզոքութիւնը եւ իրենց հայրենիքը դրկուիլն էր: Մինչեւ անգամ, ինձմէ անգամ մը ուզեցին. «եթէ մենք ձեր բոլոր պահանջները ընդունինք, դուք պիտի յարգէ՞ք ձեր չէզոքութիւնը եւ իրենց հայրենիքը պիտի դրկէ՞ք բոլոր գերմանները»: ես պատասխանելով բսած էի. «եթէ դուք մեր պահանջները ընդունիք, ի հարկէ մենք ալ պիտի չմտնենք գոհացնել ձեզ»:

Մինչեւ սեպտեմբեր ես այս կերպով չարունակեցի բանակցութիւններս: Անկէ վերջ Հալիլ պէյին պաշտօն տրուեցաւ վարելու այդ բանակցութիւնները:

Անգլիոյ մեկնաբերը առաջարկը

Պ. Սազանօֆի 10 օգոստոս թուակիր եւ 34 թիւ հեռագրին մէջ ալ Թուրքիոյ բլլա-

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

Գրեց՝ ԱՐՆՈԼՑ ՊԵՆՆԷ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՇՈԳԵՆԱՒԸ

Քոյրը միշտ լռակեաց էր իսկ ինք ուրախ ու զուարթ: Իր չոքոլան խմելով կը չատախօսէր: Բաւ թէ Վաթս կը կոչուի եւ իր քոյրը ներկայացուց ինձ: Իր դիմագիծը, համակրելի բլլալով հանդերձ, նկարագրի որոշ անգոյութիւն մը կը մատնէր, իսկ իր չարժուձեւերը չէին կրնար յայտնել թէ ազնուական՞ մըն է, կամ Լոնտոնի կերպասեղէնի տան մը ներկայացուցիչը՝ որ դէպի բոլոր նորութեանց քաղաքը կը ճամբորդէ: Որեւէ տեղեկութիւն չտուաւ ինք իր գործերուն եւ արհեստին վերաբերեալ: Ինչ որ չզարմացուց զիս, որովհետեւ իր տեղեկութիւններուն փոխարէն իմ անունս իսկ չէի ըսած իրեն:

— Փարի՞զ կ'երթաք, հարցուցի:

— Այո՛, եւ որքան չուտ հասնիմ, այնքան լաւ պիտի բլլայ:

— Ինծի պէս: Շատ անգամներ կարած եմ Մանչը, բայց երբեք այս անգամուան պէս գէշ պայմաններու մէջ:

Եւ սկսանք մեր ապատրութիւնները փոխանակել, մինչեւ որ յանկարծ պաշտօնեայ մը ներս մտաւ և զիլ ձայնով մը պոռաց.

— Ձեր ճաշը պատրաստ է, եթէ կ'ուզէք կրնաք իջնել:

Ասոր վրայ Վաթս վար իջաւ ինծի հետ: Ճաշարանը մեծ չէր, սակայն շատ ընտիր կերպով կարգադրուած էր: Ամէն կողմ ծաղիկներ կային: Ճաշասեղանին վրայ ալ ծաղկեայ զարդեր կային: Ճաշասենեակին մէջ ուրիշ ոչ ոք կար, բացի մեզմէ:

*Ճաշի ընթացքին Վաթս ինծի հետ ծանօթացաւ: Ան ալ ինծի պէս Ամերիկա կ'երթար: Ամերիկա ծնած էր, սակայն ծնողքը Անգլիա կը բնակէին: Ինծի պէս ինք ալ առաջին անգամ Եւրոպա կուգար

ԹԱՏՐՈՆ

"ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ,, ԸՄԱՐՍԻԼԻՈՑՄԷՋ

Այս քանի մը չաբաթը, Մարսիլիոյ մէջ, իրար կը հրմշտկեն պարահանդէսները, երեկոյթները, ներկայացումները, անշուշտ «աննախընթաց» եւ «չքեղ»: Իրար խաչաձեւելու գնով:

Մարդ կը չուարի, ո՞ր մէկուն երթալ եւ որմէ տոմսակ գնել: Կամ ո՞ւր երթալ բոլորէն ազատելու համար: Կան որ հայրենիքի վերաշինութեան ի նպաստ կը աքծնին՝ ոչինչ չահելով, կան որ կը վազվզեն՝ նախ գրպանի և յետոյ՝ մեր գիտցած եւ սպառած «գեղարուեստին» համար: Կան իրապէս ուրիշներ ալ, ոչ տաղանդաւոր, ոչ «քնարերգակ» արհեստաւոր, ոչ ալ "տրաժաթիք", չուքի տակ մնծցող, հայ գրին ու բանին աւելի ծանօթութ ընդունակ, որկր ճրգնին մչակոյթէն փշուր մը ներկայացնելու յուսալքուած ժողովուրդին, որ մեզմէ քիչքիչ կը փախչի, լեզուով իր մչակոյթն ալ, ազգն ալ:

Եւ որովհետեւ գրպանով և արտով տագնապի մէջ է ցեղը, թատրոնն ալ իր բովանդակութենէն կը կորնչնչէ, մոխիրի վրայ նստեցնելով ձեռնարկուները: Եւ չատ անգամ կը պատահի որ ձեռնարկը վրնաս բերէ կազմակերպիչներուն եւ չահը տանի թատրոնի տիրոջ միայն:

Եթէ սիրտ ունիք, հաշուի առէք այս մէկ ամսուան ընթացքին Հայոցմէ դուրս գացած դրամներուն բոլոր գումարները, առանց հաւաքական նուիրեան մը օգուտին եւ վնասրաչինութեան մը չատկացուելուն, պարզապէս սրահին տիրոջ կամ ճաղերուն: Այս մարզին մէջ եւս անկանոն, անեղանակ եւ անճարակ ենք: Բան մը ապահովելու տեղ կը կորնչնենք, հազար թեւի բաժնուած:

Անցեալ չաբաթ, թատրոն Շաբի մէջ, կոկիկ բազմութեան մը առջեւ ներկայացուեցաւ «Պատուի համար»ը, Շիրվանզատէի հմայքաւոր գործը, նոր կազմուած «Ադամեան» թատերախումբին կողմէ: Առաջին ներկայացումն է այս եւ կը հաւատանք որ այս երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները չնորհիւ իրենց համերաչխութեան, գոռովին եւ ճիգերուն, պիտի կրնան վազը իրենց երեսները ճերմակ հանել, եւ հասարակութեան ներկայանալ, աւելի ուժգն, համակրելի եւ պատասու:

Հարկ չկայ կենալու թատերգութեան վրայ: Ան ծանօթ է բոլոր քիչ մը խելք ու միտք ունեցող հայերուն: Շատեր՝ բազմիցս տեսած են «Պատուի համար»ը եւ միշտ ալ փնտռած են: Այսօր եւս, այս ընկերային կեանքէ առնուած ողբերգութիւնը, կը տեւէ, եւ ծաւալած է մեր մէջ ինչպէս երէկ, աւելի կեղտոտ, աւելի զզուելի: Այսօր քի՞չ են մաքսանենգները, անբարոյականները, սրիկաներն ու հրապիտները մեր մէջ, որ ոչ միայն անհատը կը կեղեքեն, կը խաչեն, այլ եւ խումբերն ու հասարակութիւնները կ'օգտագործեն և պատուի համար տարրական զգացումներ չունենն: Քի՞չ են արդարատուութեան և մարդկայնութեան մասին հասարակ մտածում իսկ չունեցողները:

Ասկէ իսկ մեկնելով խիստ յատկանչական էր «Պատուի համար»ի ներկայացումը եւ տարուած աշխատանքն ալ գնահատելի իրապէս: Քրտինքը որ թափուած էր աննկմար չանցաւ հասարակութենէն:

Վ. Տէր Վարդանեան որ կը մանէր էլիզբարովի գլխաւոր և ծանր դերը, իր արտայայտութիւններով, ձեւերով եւ առնդանութիւնով, ցոյց տուաւ, կենդանի վաչխատուի մը բոլոր նենգամտութիւններն ու նրբութիւնները: Ծայրանի էր որ զգացումներով սահմնած էր պատասխանատու դերը:

Ղ. Փիլիկեան, անգամ մը եւս ցոյց տուաւ, որ իր դերերուն մէջ չնորհալի է եւ ցայտուն: Կարելի է վստահութեամբ մտածել այս տղուն եւ արժանի տեղ տալ Փայլուն էր Սաղաքեի տարազին մէջ:

Ց. Էթմէքճեան, հակառակ իր առաջին անգամ բեմ ելլելուն, յաղող էր Օթարեանի մէջ, տակր իր չարժուձիերով, բայց պարզ եւ ուժեղ էր իր ձայնով ու լեզուով:

Սիմոն Տէր Մարտիրոսեան եւ Դ. Տէր Մինասեան նոյնքան յաղողութեամբ տարին իրենց դերերը: Վերջինը հրաչալի միմիք եւ չարժում ունի, տիրապետած էր խաղին, իր արագ զուարճութեամբը: Ափսոս որ իր լեզուն բնական ձեռքերում մը ունի և կը կորնչնէ երբեմն յատկութիւնը նախադասութիւններուն: Թեթեւ վարժութիւնով մը կարելի է սրբագրել:

Իսկ օրիորդներ՝ Ե. Տէր Վարդանեան, Մ. Գրիգորեան եւ Տէպօռա Էթմէքճեան, առաջին անգամ բեմի վրայ թէեւ, բայց իսկապէս գիտցան յաղողութեամբ անսիլ իրենց դերերը, բուռն ծափեր խլելով: Իր ամբողջութեանը մէջ, խումբի աշխատանքները եւ խանդավառութիւնը խիստ գնահատելի էր:

Ներկայացման ընթացքին, արժանի է յիչելու նաեւ որ տեխորները խնամուած, սիրուն եւ տեղին էին: Գեղարուեստի ճաշակ մը տալու համար կարելին բրած էր Ադամեան թատերախումբը: Պէտք է ըսել նաեւ, որ ամթէօր գերասան Վ. Տէր Վարդանեան, որ կը ղեկավարէ խումբը, ամէն ճիգ գործ դրած էր կատարեալ դարձնելու համար բեմադրութիւնը:

Այս անձերու համախմբումը, ցոյց կուտայ որ վազը մեզի պիտի տան աւելի կատարեալ խաղարկութիւն մը, որքագրելով անշուշտ թերիներն ու սկարութիւնները: Կը հաւատանք որ կրնան: Ովովհետեւ այլազան չհաղթահարեցին չունին, ինչպէս «տաղանդաւոր»ներն ու արհեստաւոր բոպիկները: Զեն չահագործեր խաւարի մէջ ձգելով հանրային միաքը, թատրոնի հանդէպ, անոր տալով ամէն կերակուրի նմանցող եւ չարաչար տեսակները: Պէտք է ըսել նաեւ, որ ամթէօր գերասան Վ. Տէր Վարդանեան, որ կը ղեկավարէ խումբը, ամէն ճիգ գործ դրած էր կատարեալ դարձնելու համար բեմադրութիւնը:

Այս անձերու համախմբումը, ցոյց կուտայ որ վազը մեզի պիտի տան աւելի կատարեալ խաղարկութիւն մը, որքագրելով անշուշտ թերիներն ու սկարութիւնները: Կը հաւատանք որ կրնան: Ովովհետեւ այլազան չհաղթահարեցին չունին, ինչպէս «տաղանդաւոր»ներն ու արհեստաւոր բոպիկները: Զեն չահագործեր խաւարի մէջ ձգելով հանրային միաքը, թատրոնի հանդէպ, անոր տալով ամէն կերակուրի նմանցող եւ չարաչար տեսակները: Պէտք է ըսել նաեւ, որ ամթէօր գերասան Վ. Տէր Վարդանեան, որ կը ղեկավարէ խումբը, ամէն ճիգ գործ դրած էր կատարեալ դարձնելու համար բեմադրութիւնը:

Անգլիա, Ֆրանսա եւ Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը կը յարգեն և գրաւոր ապահովութիւն կուտան թէ ասոր հակառակ պայմաններ պիտի չըլլան: Եւ արգարութեան իր երկրին մէջ յարգուիլն ու գործադրութիւնը տեսնելուն պէս, պիտի հրաժարին նաեւ քարիթիւլահօնները: Ասոր փոխարէն Թուրքիան իր չէզոքութիւնը խանգարող բոլոր արգելքներէն պիտի հրաժարի եւ վաճառականական նաւերու նեղուցներէն անցնելուն արտօնութիւն պիտի տայ: Միեւնոյն ատեն անմիջապէս Գերմանիա պիտի ղրկէ «Պրեսլաւ»ն ու «Կէօպէն»ը, ինչպէս նաեւ գերման զինուորականները:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ երեկոյ «Սօսիէթէ Սաւանթի» մեծ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Փարիզի Հայրենակցական Միութիւններուն կողմէ ծնունդ առած յանձնախումբին հանդէսը՝ ի նպաստ Պէյրութի հրկիզումէն աղէտեալներուն:

Հակառակ նպաստակին կարեւորութեան եւ նշանակութեան, հազիւ երեք հարիւր հոգինոց բազմութիւն մը փութացած էր հանդիսավայր, մինչ ակնկալութիւնը չատ աւելի էր եւ իրաւամբ:

Հանդէսին կազմակերպիչ երիտասարդներու յուսախաբութիւնը մեծ եղաւ, որովհետեւ չանք չէին խնայած ձեռնարկը արդիւնաւոր ընելու եւ ըստ կարելւոյն չօչափելի օգնութիւն մը հասցնելու համար Պէյրութի ծայտագրին մէջ յիչատակուած արուեստագէտներէն ոմանք չերեւցան, թերեւս ազգասիրական գործ մը ըլլալուն:

Հանդէսը բացաւ օրուան նախագահ ընկ. Ա. Ահարոնեան՝ որ հակիրճ կերպով բացատրեց աղէտեալներուն եղբայրական օգնութեան ձեռք կարկառելու անհրաժեչտութիւնը եւ ապա ընդհանրացնելով, չէչտեց նաեւ ներկայ պայմաններուն մէջ բոլորին միչեւ սերտ աչակցութիւն մը գոյացնելու անյետաձգելի պահանջը:

Այսքանն եղաւ միայն որպէս բանախօսութիւն, որովհետեւ յայտարարուած բանախօսը՝ Պ. Բայազեան բացակայ էր եւ պատճառը, գէթ հանդիսականներուն, անծանօթ մնաց: Ջինք փոխարինող ալ չեղաւ:

Մնացեալը գեղարուեստական բաժին մըն էր, ըստ բաւականին առատ, առանց ճոխութեան:

«Սիփան» երգչախումբը տուաւ երգերու չարք մը, «Հոմն Ամուշ», «Հօյ Եաման Ամիճան» եւայլն եւ մէջընդմէջ ընկերակցեցաւ իր մենրգչուհիին՝ Օր. Ղազարեանի հետեւեալ մինեերգներուն. «Քեզ եմ մնում», «Ալագեզ Բարձր Սար ա», «Ջինչ ու Ջինչ Տամ» եւ Սայաթ Նովայէն տող մը՝ «Սայեաթ Նովէն ո՞նց անլսանայ»:

Կը թուի թէ Պր. Շահմուրատեանի վիճակած էր հանդէսին տեւողութիւնը տպահովելու գործը: Հերթաբար երեք անգամ բեմ ելաւ, երգելով Ռամանոս Մելիքեանի «Վարդը», Սրուանձտեանցի «Հայրենի Գարուն»ը, ապա «Միամծան», «Մոկաց Միրզէ» և «Արիք Հայեր»:

Դերասան Շահխաթունի արտասանեց «Պուտուայի Ադամանդը» եւ «Կարմիր Վարդը»: Իսկ դերասան Լեւոն Ցարուեի՝ Թումանեանի «Հին օրերին» և Զարենցի «Հայաստան»ը:

Հանդէսը՝ որ սկսած էր իննուկէսին, վերջացաւ տասնեւմէկին:

ԴԷՏ

լիք առաջարկին ձեւը կը բացատրուի: Անգլիական կառավարութեան կողմէ բանաձեւուած առաջարկը այս է.

չահուած, յեղափոխական դէմքերն ու դէպքերը:

Դրամի համար միայն: Աւարի եւ չփոթի մէջ պահելով իրենց վիճելի կարողութիւնները:

Pierrot

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

Ցարածման գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքզ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիչները: Կարգա՛ այս թերթը ուչի ուչով եւ կարգացո՛ւր նաեւ ուրիչներուն ալ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻԹԼԷՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ԵԼՈՑԹԸ

ՄԻԱՅՆ ՆԱՑԻՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԱՇԽԱՏԻՆ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ պաչտօնաթերթը հրատարակած է կառավարական հրամանագիր մը, որուն համաձայն եւ հակառակ գոյութիւն ունեցող օրէնքներու տրամադրութեանց գործատէրերը եւ անհատական թէ հանրային հաստատութեանց վարիչները կ'արտօնուին արձակել այն գործաւորները՝ որոնք «պետութեան դէմ ընդդիմադրական զգացումներ ունին»:

Այս հրամանագիրը կը ձգտի պարզապէս գործարանները վտարել համայնավար եւ ընկերվարական բանուորները և զանոնք փոխարինել նացի բջիջներու անդամ գործաւորներով:

կարելի է ենթադրել որ բանուորներէն չատեր, իրենց գործը չկորնչնելու համար, պիտի արձանագրուին հիթլերական կազմակերպութեան, սակայն հակառակ կատարուելիք հաւատարմութեան երդումներուն, Հիթլերի վայելած համակրութիւններու թիւին վրայ հատ մը իսկ նոր պիտի չաւելնայ:

Այս հրամանագիրը բացայայտօրէն ցոյց կուտայ որ Գերմանիոյ վարչապետը նոր ձեւեր կը փնտռէ իր կուսակիցներուն թիւն ամեցնելով հակառակորդները վերջնական լուծեան դատ պարտելու:

Սաքսի կառավարութիւնը արդէն իսկ գործադրութեան դրած է հրամանագիրը բոլոր պետական հաստատութեանց մէջ:

ԿԷՕՀՐԻՆԿ ԵԻՍ ՀՌՈՄ ԳՆԱՑ

Փոխ-վարչապետ Ֆօն Փափէնէն վերջ, Բրուսիոյ ներքին գործոց նախարար եւ նացի չարժման պարագլուխներէն կէօհրինկ եւս երկուչաբթի օր օդանաւով Հռոմ գնաց, ուր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ մասնաւորապէս Մուսոլինիի եւ իտալական օդային նախարար Իգալօ Պալպոյի հետ:

Իսկ Ֆօն Փափէն որ Հռոմ հասած էր կիրակի առաւօտ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Մուսոլինիի, Պապին և Վատիկանի պետական գործավար Մոնս. Փաչելլիի հետ:

Ընդհանուր առմամբ, գերման եւ իտալական պետական մարդոց տեսակցութիւններուն առանցքը պիտի կազմին զինակիցութեան ժողովը եւ չորսերու համաձայնութիւնը:

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Լրտեսութեամբ ամբաստանուած ճարտարագէտներուն գատը պիտի սկսի այսօր Մոսկուայի գերագոյն ատեանին առջեւ:

Կիրակի օր, ամբաստանեալները արդէն ներկայացան Ատեանին առջեւ, լսելու համար ամբաստանագրին բովանդակութիւնը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԼԻԹՎԻՆՕՖԻ

Կը յիչուի որ Խորհ. Միութեան արտաքին գործավար Լիթվինօֆ բողոք մը ներկայացուցած էր Մոսկուայի գերման դեսպան Ֆօն Տիրքսէնին, կարգ մը խորհրդային քաղաքացիներու Գերմանիոյ մէջ կրած հալածանքներուն եւ խորհրդային առեւտրական հաստատութեանց չահախնդրութեանց դէմ, եւ որուն արձագանգն եղած էր «Մարկոց» ուրբաթ օրուան թիւով:

Ռիկայէն կը հեռագրեն, թէ Ֆօն Տիրքսէն ներկայացած է Լիթվինօֆի, չանձնելու համար իր կառավարութեան պատասխանը, ուր խոստում կը տրուի թէ քննութիւն մը պիտի բացուի խնդրոյ առարկայ դէպքերը ճչդելու համար: Կը յայտնուի նաեւ որ Գերմանիոյ խորհրդային առեւտրական հաստատութիւնները անարգել կրնան չարունակել իրենց գործունէութիւնը:

Սակայն տրուած ըլլալով որ այդ հաստատութեանց պաչտօնեաներէն կարեւոր մաս մը համայնավարներէ կը բաղկանայ, Գերմանիա կը պահանջէ վերջ տալ այդ հաստատութեանց եւ գերման համայնավար կուսակցութեան չարաբերութիւններուն:

Լիթվինօֆ պատասխանած է թէ Գերմանիոյ խորհրդային առեւտրական հաստատութիւնները երբեք չարաբերութիւն չեն մչակած Գերմանիոյ քաղաքական կուսակցութիւններուն հետ: Իսկ միւս կողմէ Մոսկուայի կառավարութիւնը չի կրնար միջամտել իր պաչտօնեաներուն անհատական կուսակցական գործերուն:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐ. ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խորհրդային Միութիւնը որոշած է այլեւս ո եւ է ապահրանք չտալ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ: Ցետ այսու Միութիւնը պիտի դիմէ Շուէտի, Չէխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ Ֆրանսայի ճարտարարուեստներուն:

Միւս կողմէ կը նախատեսուի որ լուրջ ժողովութեանց պիտի մատնուի գերմանական ճարտարարուեստը իր ցարդ կատարած ապսպրանքներուն փոխարժէքը գանձելու համար: Իսկ անգլիական «Մեթրոբոլիթըն Վիքըրս» ընկերութիւնը, որուն ծառայութեան մէջ էին ձերբակալուած հինգ ճարտարագէտները, ներկայիս 1.500.000 սթերլին առնելիք ունի Խորհրդային Միութենէն:

ԱՀ ՈՒ ՍԱՐՍԱՓ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Արեւելեան Նահանգներուն մէջ ներկայիս տեղի կ'ունենան մասնակի աքսորներ եւ զինահաւաքման պատրուակով բազմաթիւ ձերբակալութիւններ: Այս առթիւ կը հրդեհուին գիւղեր:

Փախչողները, մասնաւորապէս Քիւրտերը, ահաւոր պատմութիւններ ունին երկրի կացութեան մասին: Գարնան ընդհ. աքսորի մը պարագան պարզ եւ յայտնի կը թուի:

Քիւրտ Միլլի աչիրէթին պետերը, որոնք Վերան-Շէհիրի չրջանները կը գտնուին, Թուրքերու կողմէ գիչերով պաչարուած եւ անծանօթ ուղղութեամբ աքսորուած են: Աքսորուածներ են Մահմուդ բէկ, Աբդիւրահման բէկ, Մամօ էլ Համտի և Ահմէտ բէկերը իրենց ընտանիքներով: Անոնց ինչքը օր ցերեկով թալանի ենթարկուած է:

Քաղաքներու թէ գիւղերու մէջ քիւրտ բնակչութիւնը իր ունեցած չունեցածով կը ցուցակագրուի:

Արգիլուած է որեւէ չարժուն կամ անչարժ կալուածներու առուծախը:

Համէթ փաչան, Արեւելեան Նահանգները այցելութեան եկած ատեն, 2 օր Ուրֆա, 3 օր Տիգրանակերտ, 5 օր Խարբերդ մնացած է: Ամէն կողմ ժողովուրդը իրեն բազմաթիւ ազերսագիրներ ներկայացուցած է: Ոչ մէկ պատասխան տուած է Համէթ փաչա եւ ժողովուրդէն ոչ մէկ անհատ իր ներկայութեան ընդունած:

Խարբերդի մէջ Համէթ փաչա իր ներկայութեան կանչած է Վանի, Պիթլիսի, Սղերդի, Մարտինի, Տիգրանակերտի և Ուրֆայի կուսակիչները եւ հինգ օր չարունակ ժողով գումարած անոնց հետ: Այս ժողովին մէջ ծրագրուած է, կ'ըսուի, Քիւրտերու տարագրութիւնը յառաջիկայ գարնան:

Այժմ Արեւելեան Նահանգներու Մարզպանին փոխոխութեան եւ իր տեղ զինուորականի մը նչանակման մասին կը խօսուի յամառօրէն:

Հրոսակային գործունէութեանց պատճառով Մուչի չրջանին մէջ կարգ մը գիւղերու խմաները գնդակահարելէ եւ բնակչութիւնը աքսորելէ վերջ, կրակի տուած են գիւղերը: Առաջին հրդեհուած գիւղը Մոլլա Մուսթաֆա գիւղն է, ուր զինուորներու հետ քիւրտ ազատամարտ խումբ մը, արիւնալի ընդհարում մը ունեցած և քանէ աւելի զոհ տուած է:

Այս բոլորին հետեւանքով լեռները կ'ապաստանին զինուած բոլոր Քիւրտերը:

Արեւելեան Նահանգներուն մէջ կոտորածի եւ աքսորի արհաւիրքն է որ կը տիրէ այժմ:

«ՕՔԱԶԻՈՆ»Ի ՏԵՂ «ՔԼԷՓԹԻՐ ԿԱՄ ՓԼՐՍԱԹ»

Մէլամի Իզվէթ պէյ «Վագրի»ի մէջ կ'ըսէ թէ՝ Բերայի կարգ մը հաստատութեանց անունները օտար են.— «Փեդրոկրատ», «Մոսկուա», «Ամպասատէօր», «Շա Նուար», «Օ'զօքազիոն» եւայլն:

Մինչդեռ կարելի է «Փեդրոկրատ»ի տեղ «Փոնիա» ըսել, «Մոսկուայ»ի տեղ «Ատանա» «Շա Նուար»ի տեղ «Բարաքէօյ», «Օ'զօքազիոն»ի տեղ՝ «Քլէյթիր» կամ «Փրըսաթ»:

Երբ Բերա, գարեջրատուն մը երթաք, կարսօնները կ'ըսեն ձեզի.— Օրիսթէ, փաշամ, վու տեզիրէ՞, մեսիէօ, տեօ ֆաֆէ՞ ու տեօ բէ՞...

Կեղծ ֆրէնկները թող յիչեն որ Բերան Պալիս կը նչանակէ եւ Պալիսը Թուրքիոյ մէջ կը գտնուի:

Թրքացէք, էֆէնտիներ, թուրքերէն խօսեցէք, թուրքերէն գրեցէք, պարտաւոր էք այսպէս ընել»...

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԿԸ ԳՈՐԾԱԿՑԻՆ

Էնկլիւրիէն կը հեռագրեն թէ անտեսական գործավար Մահմուտ Ճէլալ պէյի Աթէնք այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլէն վերջ: Ցարդ ո եւ է տեղեկութիւն չի հաղորդուիր այն խնդիրներուն մասին որոնց չուրջ պիտի խորհրդակցին Ճէլալ պէյ եւ հէլլէն անտեսական նախարարը:

Այսուհանդերձ ասոյգ է թէ երկու անտեսական նախարարները պիտի քննեն երկու երկիրները չահագրգռող բոլոր անտեսական խնդիրները եւ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն իրենց երկիրներու անտեսական քաղաքականութիւնը արդի ընդհանուր պայմաններուն պատչաճեցնելու համար:

Ասկէ զատ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի արտածութիւններուն և ներածութիւններուն մասին ալ փոխադարձ համաձայնութիւններ պիտի կնքուին:

ՓՐՈՖ. ՄԱՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Մեր անցեալ թիւերէն մէկուն մէջ հաղորդած էինք թէ ծանօթ լեզուագէտ փրոֆ. Մար եւ ուրիշ ռուս փրոֆ. մը Սանկթ-Փեթերպուրկէն Թուրքիա գացած են Թուրք լեզուական յեղափոխութիւնը ուսումնասիրելու համար:

Այժմ կը հեռագրեն թէ ռուս գիտունները, փրոֆ. Սամոյլովիչ եւ Մառ, տեսակցած են կրթական գործավարին հետ: Լեզուական Միութիւնը հաղկերոյթ մը տուած է, որուն ներկայ եղած են կրթական գործավարը, հանրապետութեան նախագահի ատագ քարտուղարը, Աֆէթ հանըմ եւ Լեզուական Միութեան անդամներ: Ճառ մը խօսած է Եուսուֆ Աչգարա պէյ որուն ի պատասխան փրոֆ. Մառ պատասխանած է Թուրք լեզուի ուսումնասիրութեան գործին կարեւորութիւնը չեչտելով եւ գնահատելով կատարուած աչխատանքը:

Գիտուններն կը չարունակեն տեսակցութիւնները եւ խորհրդակցութիւնները Թուրք լեզուի ուսումնասիրութեան միութեան անդամներուն հետ:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈՒԼԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Քանի մը օր առաջ Փարիզ հասան Փարիզի Հայ Տրամաթիքի հիմնադիր-ղեկավարներ՝ Տիկին Սիրուհի Նչանեան եւ Տրդատ Նչանեան, որոնք երկար թատերական թուռնէի մը ձեռնարկած էին Պալքաններուն մէջ եւ ի ժամայ պիտի սկսին իրենց ներկայացումներու չարքը, նոր խաղացանկով մը:

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. Լիոնի ժողովրդային գրադարանը փոխադրուած է Պ. Կ. Վարդանեանի սրճարանը 14, rue François Garcin: Բաց է երկուչաբթի չորեքչաբթի եւ ուրբաթ իրիկուններըն, ժամը 8էն 9: Ձոխ գրացանկ: կարելի է կարգալու համար գրքեր ստանալ չաբաթական 1, ամսական 3 ֆր. վճարումով:

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ

(Carte d'identité)

վերաբերեալ ամէն դժուարութեանց համար անգամ մը դիմեցէք

ՍՏԵՓԱՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

30 Rue Stéphenson, Paris (18e)

ամէն օր, ժամը 8—12, կէսօրէ վերջ 2.30էն 6.30

„ԱՐԱՊՕ"Ի ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

16 *Ապրիլին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սևրի* «Պեշիկ-թաշլեան» *թատերասրահին մէջ,* 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.) *կը ներկայացուի հայ-քրտական կեանքէ առնուած ԱՐԱՊՕ թատերգութիւնը եւ ԵՐԻՑ ՔԱՋԱՑ զաւեշտը։*

Տոմսերու գիներն են 10, 7 եւ 5 Ֆրանք

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ցեղի կ'ունենայ կիրակի 23 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին

PETIT JOURNALի *ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ*

21 rue Cadet, Métro Cadet

Վարժարանին շրջանաւարտները կը ներկայացնեն

ԾՈՎԻՆԱՐ

օբերէթ երկու արար

Հեղինակութիւն՝ ԱՐԱՄ ՉԱՐԸԳի

Երաժշտութիւն՝ Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀի

Կը մասնակցին Օրիորդ ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ, Պ. Պ. Ժ. ՄԱՐԻԿԵԱՆ եւ Ժ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Բեմադրութիւն՝ դերասան Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻի

ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ

Երաժշտական բաժնի ղեկավարութիւն՝ յայտնի երաժշտագէտ Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀի

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԹԱՓՕՐԸ

(*Լապտերներու պարով*)

Ղեկավարութիւն վարժարանի մարզանքի ուսուցչուհի

Mlle LAHITTEի

Կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ինչպէս նաեւ ուրիշ ծանօթ արուեստագէտներ

Գին տոմսերու 20, 15 *եւ* 10 *Ֆրանք*

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

15 *Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ*

Մարսէյլի փոխ-քաղաքապետի նախագահութեամբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Պրեպան Մարսէյեէի ընդարձակ սրահներուն մէջ

246, Ave. des Chartreux

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարերու մրցում։ Ա. Բ. Գ. պատուոյ վկայականներ պիտի տրուին փոխ-քաղաքապետէն ստորագրուած։

Հաւկթախաղ։

Պարերու հսկիչ՝ Յ. ՂԷՄՍԻՋԵԱՆ, պիտի նուագեն՝ Ս. ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ եւ իր խումբը։

Նախաձեռնութեամբ «Կէմէրէկի եւ շրջակայից Հայրենակցական Միութեան» եւ մասնակցութեամբ տասնեակ մը Վերաշինաց, Հայրենակցական եւ այլ Միութիւններու։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. **Téléphones Roquette 39_35**
« 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 *տոկոս կը բերեն։*

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II *եւ* III serieները, *ինչպէս նաեւ* Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ԶՐԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՁՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. *ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ*

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé *ԳԻՆ՝* 70 *ՖՐԱՆՔ*

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ։ Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք *ճիշդ 4 վայրկեանէն* եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը։ Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ։ Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար։

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է։ Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. *սկզբնատառերով։*

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. *գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։*

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։ Առաւօտները ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅ „ԱԴԱՄԵԱՆ" ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄ

17 *Ապրիլ* 1933, *Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին*

120, Պուլվառ Osso, Շրմեն տր լա Մատրակ, Պար Վէնսանի *մէջ*

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅԻ «ՀՐԱՅՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

Կը ներկայացուի

ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

ՇԻՐՎԱՆՁԱՏԷի լաւագոյն գործերէն *յուզիչ տրամ չորս արար*

Բեմի կառավարիչ՝ *դերասան Մ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ* Ղեկավար՝ *Վ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ*

ՏՍՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	Ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	Ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	Ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	Ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուիխմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

իր նշանաւոր ցէօնէր քէպապը, փիտէլի քէպապը, եօղուրտլու քէպապը

Լաւ Օղի, ճոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ *ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ*

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍՈՒՐԷՆ ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆԻ

ԿՕՇԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

61, Rue Piat

Ուր կը ծախուին իր սեփական գործարանին մէջ պատրաստուած կանացի եւ այր մարդու տոկուն կօշիկներ։

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆՈՎ

այսինքն՝ այն գնով որ կը ծախէ Փարիզի կօշիկի վաճառատուններուն

Արժէքաւոր նուէրներ յանախորդներուն

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, *Ռիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ*

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ *եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։*

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) *հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու* (փլաք) *մթերք։*

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բոլոր ապրանքներու վրայ հարիւրին 20 զեղչ

Եթէ կ'ուզէք համով հոտով եւ կարագ իւղով չէօրէկներ ճաշակել, որ կը մրցի թօքաթլեանի հետ, դիմեցէք

ՎԱՀԷ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆԻՆ

9 rue Jouye-Rouve, Paris (20e) *Tél. Ménil. 50-09*

Métro: Belleville

Ուր պիտի գտնէք նաեւ ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական ուտելիքներ եւ խմիչքներ։

Աժան եւ մաքուր

ԺՈՂՈՎ

Պէրպէրեան Սանուց Միութեան Ընդհանուր Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 14, *Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին,* 51 Rue de Rivoli, Café le Samaritaineի *մէջ։*

Օրակարգ՝

Ա) Վարչութեան ընտրութիւն։

Բ) Ընթացիկ հարցեր եւ առաջարկութիւններ։

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն հետ կարենալ մրցելու համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝

EDGARIAN ԹՐԻՔՈՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ գներով

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը ղրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր *échantillonage*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

կարող *première main* մը կանացի նորաձեւութեանց համար։ Դիմել՝ *A. Anleyan.* 31, *rue Aumaire. Metro: Arts et Métiers.*

ՎԱՐՁՈՒ ԱԹԸԼԻԷ

ԿՕՇԿԱԿԱՐԻ ԿԱՄ ԴԵՐՁԱԿԻ

Գործաւորներու յարմար, կազ, ելեկտրականութիւն, օդասուն եւ արեւոտ, տարեկան վարձք 800 *Ֆրանք։ Մէթրօ Քուռօնին քովը։*

Պայմաններուն համար դիմել՝ 26, Rue de la Chapelle, *Մէթրօ Շափէլ, Պ. Ռ. Պահատուրեանին։*

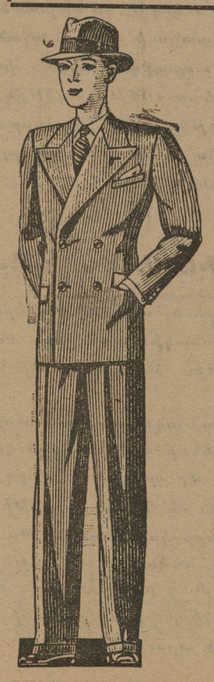

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒԶԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Ռիւ տիւ Թափի Վէր Թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11-12 եւ 2-7.30

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

ՄԱՐՍԷՅԼ—ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅի «Մարտկոց»ի ցրուիչն է ընկեր ԵՐՈՒԱՆԴ ՃՈՐՈԽԵԱՆ

ՊԻՅԱՆՔՈՒՌԻ մէջ «Մարտկոց» կը ծախուի *Librairie Ofénia, 28 bis rue Nationale.*

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 84 — ՈՒՐԲԱԹ 14 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ VENDREDI 14 AVRIL 1933 - 2me Année No. 84

ՄԱՐՏԿՈՑ

Mardgotz
Journal arménien
Paraissant trois fois par semaine
Rédaction - Administration :
11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)
Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՀԱՆՋ ԿԸ ՄՆԱՆ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԷՆ

4.— Բիւրօ նկատել ամբաստանեալ ժողովի բացման իսկ ըստ այնմ վարուիլ անոր հետ՝ կազմելով ամբաստանիչ յանձնախումբ մը, որ ի մասնագրելով բոլոր մեղադրանքները՝ կը ներկայացնէ ընդհ. ժողովին առ ի քննութիւն:

(Շար.)

Արտ. Շրջ. ժողով

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԷՆ ՅԵՏՈՑ

Ի՞ՆՉ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆՔ ԵՒ Ի՞ՆՉ ՍՏԱՑԱՆՔ

Դ.

«ՀԱԿԱԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐ»

Բ.

Գրեց՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

Ուրեմն, Հ. Յ. Դ. ԺԲ. Ընդհ. Ժողովը, ուրիշ եւք չէ գտեր, եթէ ոչ դատապարտել այս չարժուժը՝ իբր «հակադաշնակցական» «իր ծագման պատճառներով եւ արտայայտութեան ձեւերով»

Հարեւանցի տեսանք այս դատապարտութեան ձեւական կողմը, որուն կ'անդրադառնանք գետ: Փնտռենք անոր բովանդակութիւնը: Պարզենք տակաւին, քիչ մը եւս, «հակադաշնակցական պատճառներ»ու էութիւնը:

Ըստ ձեւի, Եւրոպայի «արտաքսուած» կ. կ.ը որակելու համար «հակադաշնակցական», պէտք է գտնենք թուական մը՝ յատուկ իմաստով: Գտանք արդէն: 1930 Օգոստոս, երբ յիշուած կ. կ.ը՝ իր եօթ անդամներով, կը համաձայնի երկու կէտի չուրջ.— 1) զեկավարութեան փոփոխութիւն, 2) քաղաքական ուղեգծի վերաքննութիւն: (*):

Ըստ էութեան, նոյն կ. կ.ը բռնելու համար «հակադաշնակցական» յանցանքի... վրայ, կը գտնենք երկու թուական, է երկու փաստաթուղթ, 1) 1931 փետրուար, կ. կ.ներու ղրկուած չրջաբերականով, 2) 1933 մարտ՝ Հ. Յ. Դ. Ընդհ. Ժողովին ներկայացուած Ցուչագիր-ամբաստանագրով:

Տեսանք առաջինին խտացումը եւ երկրորդին ալ առանցքը:

Տեսնենք հիմա, թէ ի՞նչ կայ հակադաշնակցական առաջինին մէջ:

ՍՍՏ Զեխ.— Բիւրօն կըբնար մեղադրել եւ մեղադրեց ալ, թէ առանց իր հաւանութեան, եւ այդքան ծանրակշիռ... բովանդակութեամբ չրջաբերական ուղարկելու իրաւունք չունէր կ. կ.ը

Կուսակցական ապակեդրոնացման սկզբունքի վրայ հիմնուած Դաշնակցութեան Բիւրօն, առով արդէն կը փաստէ իր սակաւատիրական միտումը:

Դաշնակցութեան Բիւրօն, սկիզբէն իսկ եղած է կուսակցական գործունէութեան համար՝ միայն փոխադարձ կապի գրասենեակ մը, տեղեկատուութեանց կեդրոն մը: Իսկ կեդր. կոմիտէներն եղած են ապակեդրոն, ինքնավար ու պատասխանատու վարիչ մարմիններ, մինչեւ իսկ՝ ահաբեկման եւ զանազանական-յեղափոխական ձեռնարկներ կատարելու իրաւասութեամբ:

Անոնց իրաւասութիւնները սահմանափակող ո՛չ մէկ տրամադրութիւն կը յիշենք՝ որ դեղրուած Ընդհ. Ժողովներու կողմէ:

Ի հարկէ, այսօր, երբ պատգամներն ու պայմանները հիմնիվայր չրջած են, երբ Դաշնակցութիւնը՝ փոխանակ մէկ երկրի — բուն միջավայրին — մէջ գործելու, ժողովուրդին հետ ցրուած է աւելի քան տասնեակ մը երկիրներու մէջ, առաւել եւս, կեդրոնացման դրութեան խօսքն իսկ չի կրնար ըլլալ ու կեդր. կոմիտէները կը մնան գործադիր մարմինները այն որոշումներուն, որոնք արուած են Ընդհ. Ժողովին կողմէ, կուսակցութեան ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան վարիչները՝ իրենց չրջաններուն մէջ:

Այս պայմաններուն մէջ, փարիզ կամ այլուր նստած Բիւրօն կը մնայ ինչ որ էր, համագրող մը եւ որոշումներու ճիշդ գործադրութեան հսկիչ մը:

Բայց, սակաւատիրական դրութիւնը՝ որ տասնամեայ Բիւրոյին վարչական եղանակն եղած է, չի կրնար հանդուրժել ապակեդրոնացման, ու մանաւանդ վերջին տասնամեակին ան, առանց նկատի առնելու յարուցուած բողոքները եւ Ընդհ. Ժողովներու գլխուն վրայէն, յաջողած է տասիւնաթար կապտել կ. կոմիտէներու իրաւասութիւնները, մինչեւ զանոնք վերածած է հարկահաւաք մարմիններու: Մարմիններ՝ որոնց հակակշռի իրաւունքէն կը խուսափին սակայն՝ իրենց իսկ հաւաքած գումարներու յատկացումներուն ու գործածութիւնը:

Այս է Բիւրոյի ստեղծած վարչական կացութիւնը կ. կոմիտէներու չրջէ:

Բայց այդ չէ աւանդութեամբ եւ նաեւ կանոնագրով նուիրագործուած անոնց իրաւական կացութիւնը:

Մանաւանդ պարագան, հարց տանք: Հ. Յ. Եւրոպայի կ. կոմիտէն իրաւո՞ւնք ունէր նման չրջաբերական մը ուղարկելու միւս կ. կոմիտէներուն: Անվարան կը պատասխանենք՝ ԱՅՕ՛:

Եւ այդ՝ համաձայն կուսակցական աւանդութիւններու, կանոնագրերու եւ Բիւրոյի իսկ հին մէկ չրջաբերականէն, զոր յետագային, կ. կ.ի փետրուարեան չրջաբերականին կ'ապակցութեամբ, չրից ուրիշով մը:

Կրնա՞ր ուրեմն, որեւէ «հակադաշնակցական»բան գտնուիլ այդ չրջաբերականի առաջման մէջ:

«Այո», պատասխանեց Բիւրօն այն առեն, եւ իր կարգին Ընդհ. Ժողովն ալ եկաւ հաստատեց, որովհետեւ, այդ չրջաբերականին մէջ էր որ Բիւրօն առաջին անգամ, կարծեց գտնել կ. կ.ի «հակաբիւրոյական» քաղաքականութիւնը ինչ որ Բիւրոյին համար կը նչանակէր «հակադաշնակցական»: Ընդհ. Ժողովն ալ, եկաւ հաստատել թէ իրեն համար ալ նոյն բանն է:

(*) Նախորդ յօդուածիս մէջ («Մարտկոց», թիւ 82) տպուած է (3.— Աղաչացնել հաղաքական ուղեգծի փոփոխութիւն: Պէտք է ըլլայ վերաքննութիւն:

Կարդացէ՛ք,

կարդացուցէ՛ք

եւ տարածեցէք

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ՄԱՐՏՈՒՆԱԿ ՈՒԺԵՐՈՒ ԴԱՇԻՆՔԸ

«Մարտկոցականութիւնը՝ նախ եւ առաջ, մարտունակ տարերու դասիճի մըն է, ռազմական ուխտ մը, ցեղին փրկագործութեան նախագիծ մը», կը գրէինք («Մարտկոց» թիւ 82):

Հրաշագործի յատկութիւններով եւ հաւատիքներով չէ որ հրապարակ նետուած ենք: Այլ վճռակամ առաջադրութիւններով եւ ուժեղ հաւաքով մը:

Նորութիւններ հրամցնելու եւ ուշադրութիւն գրաւելու սնափառութիւնն ալ չենք հետապնդեր:

Բայց, յատկութիւնն ունինք հինին լաւագոյնը լծորդելու՝ այսօրուան յարմարագոյնին, վարանելու վարանումները ու բոլոր քարի արամադրութիւններուն հետ, մեկուսացած զօրեղ կամքերը խմբելու եւ ուղղելու վեհ ու գաժան նպատակին՝ որ թափառականներու այս ժողովուրդին փրկութիւնն է:

Այո՛: Ամէն Հայ, Հայուն ամէն ինչը, ամէն միջոց՝ այդ նպատակին համար:

Եւ առաւելագոյն զոհողութեան այդ տրամադրութիւնն է որ պէտք է գործէ առաւելագոյն չափով: Մեզմով, մեր գործակցութեամբ, մեզմէ դուրս, թէ մեզ դէմ:

Որովհետեւ, մեքենական արագութեան եւ կատարելագործութեան այս թուականին, եթէ չափավորը կախուած է թանգարաններու պատերէն, թրքահայ ժողովուրդի փրկութեան հարցը սակայն, կը ծնայ սեղանի վրայ՝ թնճուկի դժուարութիւններով:

Ու մենք գիտենք թէ ժամանակը՝ այլեւս ամենամեծ թշնամին է այս ժողովուրդին, որ քաղաքակրթութեան առաջին գարերէն կոչուած՝ *Որովհետեւ, հայ գաւառն հանդէպ, եթէ կայ ու կը ծնայ միշտ նոյն թշնամի ճակատը՝ հետզհետէ աւելի զօրեղ, պայքարն այսօր՝ է նաեւ ճակատագրի մը դէմ որ դժուեց բոլոր զոհողութիւնները, ամլութեան դատապարտեց բոլոր ճիգերը եւ ամենէն ամուր յոյսերուն ու խնդավառ բաղձանքներուն առջեւ բանալէ յետոյ անհուն գերեզմաններ, հայ հոգին յանձնեց օտար կամքերու եւ օրէնքներու քմահաճոյքին: Ու հայ մարտունակ կամքերուն առջեւ բացաւ այլասէր տարածուն, հզօր ու խորհրդաւոր ճակատներ: Պէտք է կռուիլ հայ ցեղի մէկ հատուածին խաղաղ կրօտեան դէմ: Պէտք է միանգամայն պայքարը անդուլ շարունակել՝ անոր քաղաքական փրկութեան, դէպի հայրենական հողերը արագ վերադարձին... համար:*

Եղերականօրէն պարզ է ուրեմն: Դարաւոր հալածանքներու եւ հալածահարութեանց դէմ յաղթականօրէն կուրծք տալէ յետոյ, քառերորդ դարու քաղաքակրթութենէն զարնուած մեր ժողովուրդը՝ այս անգամ երկու հուրի մէջեն կը մաքառի, ճակատէն ու կռնակէն: Օրհասական պայքար, որուն մարտիկը անվեհեր ու յանդուգն պէտք է ըլլայ հոգեպէս ու մարմնապէս: Ու այս անգամ, ամբողջ ժողովուրդն է որ իր լաւագոյն տարրերով պէտք է լծուի իր գոյութեան պայքարին:

Ահա թէ ինչո՞ւ, առաջին իսկ պահէն, թօթափելով կուսակցան նեղմտութեան ամէն ազդեցութիւն,ուղեցինք շեփորը հընչեցնել համազգային հասերաշխութեան ու գործակցութեան:

Որովհետեւ, եթէ մատնարձի սնարին մօտ կը լռեն բոլոր կիրքերն ու ատելութիւնները, պայքարին մէջ ուր մեր ցեղին մէկ հատուածին կեանքն է դրուած նժարին մէկ կողմը, պիտի ծալլուին, ծռարուին ու խնամքով անկիւն մը դրուին բոլոր տեսութիւններն ու վարդապետութիւնները՝ իբրեւ կուշտ ու ապահով օրերու ժամանց: Պիտի լռեն եւ մանաւանդ, կուսակցական արժանապատուութիւններն ու սիրտոսաւոր անհատականութիւնները:

Այսպէս է որ մարք միաք ու սրտէ ծիրտ, նոյն ցաւին ու նպատակին շուրջ լծելեալ պիտի հաստատուի դաշինք մը, որ պիտի վնտռէ եւ անշուշտ գտնէ իր արտայայտութիւնն ու գործնականացման ուկիրարկման ձեւը:

Այդպէս է որ գաշինքը պիտի վնտռէ ու գտնէ իր հետապնդման մարիկները յանդուգն հոգիով, քաջ՝ մարմնով, տրամադիր եւ ընդունակ բոլոր կարելի զոհողութիւններուն:

Գիտակցութեամբ ու հաշուակալ մտքի այս դարուն, թափառական Հայը որ այլեւս, առեաւ ոչ մէկ աւելորդ կարիլ ունի քափելիք վիպական ու զգացական արկածախնդրութիւններու ճամբաներուն վրայ, պիտի գտնէ անշուշտ իր իրատես ու հեռատես առաջնորդները,իմաստութեան մականին տակ նետելու համար չափուած, ձեւուած, ամուր, եւ տաով իսկ յանդուգն քայլեր՝ դէպի իր վերլութեան հանգրուանը:

Գիտենք դժուարութիւններ՝ որոնք կը խափանեն ամէն ձեռնարկ որ կը ձգտի հայութիւնը դնելու ուղիղ ճամբուն վրայ: Գիտենք դիտումնաւոր խաչաձեւուածները՝ որոնք կը դարբնուին գրասենեակներու մէջ, իբրու դէմ, հայ ժողովուրդին գլխուն վրայէն:

Բայց անխախտ է մեր հաւատքը ազնիւ քննադատական ոգիմտութեան վրայ, որ ուշ-կանուխ, պիտի արձանագրէ մեծագոյն յաղթանակը՝ իր այսօրուան փոքրագի առաջնորդներուն դէմ:

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ՅՐՈՒԱՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Լիոնի համար կ'ուզուի ճարպիկ աղայ մը 15—17 տարեկան, «Մարտկոց» ցրուելու համար: Լաւ վճարում: Դիմել՝ J. Zaroukian, 10 Rue François Garcin:

ՁԶՈՒԱՆՔՈՎ ԵՒ ՁԱՑՐՈՑՔՈՎ ԸՆԴԴԷՄ ԲՃՐԱԳՈՐԾ ՁԵՌՔԵՐՈՒՆ

ՄԱՐԿՈՑ.— Վալանսէն ստացած ենք հանրագրութիւն մը ստորագրուած՝ աւելի քան 60 երիտասարդներու կողմէ եւ արտասահմանի հայ Թերթերուն կողմէ արտատպման խնդրանքով:

Պարզ է որ ահաբեկման քաղաքականութեամբ չէ որ կարելի պիտի ըլլայ լուծել ամէն վէճ: Պարզ է նաեւ որ նման ձեռնարկներ, ոչ միայն կը ձգտին գաղութները խառնակել, այլ եւ վատօրէն անդրադառնալ կազմակերպուածքին վրայ, որուն անունով կը կատարուին:

Թուէն մը կուսակցական եւ համակիր ու չէզոք երիտասարդներու զայրոյթն ու դիտողութիւնները, որոնք որքան ալ կծու ըլլան, պէտք է որ լուրջ ու դառն խորհրդածութեան արժանանան:

Թող ամէն դաշնակցական ինքզինքէն կարդալէ յետոյ գայրոյթի այս եղոյթները.

— Ո՞ւր կը տանին մեզ այս մարդիկը եւ յանուն ինչի՞...

Վալանս, 10 Ապրիլ

«Մարտկոց»ի 2 տպրիլի թիւին մէջ կարդացինք Շահան Նաթալիի դէմ կատարուած ահաբեկման փորձ. Ու կուգանք մեր բուռն զայրոյթը յայտնել վատ դաւադիրներուն դէմ, որոնք չեն քաչուիր գազանութիւնը մատնել խռովքի եւ վրդովմունքի ու կը դաւեն յետին աչխատաւորէն սկսեալ մինչեւ ամենէն անձնուրաց ժառանգականին դէմ:

Թուրք Թշնամիին պակաս թողածը լրացնել կը ջանան այն անխիղճ իչխանաւորները որ ի վերջոյ իրենց դէմ պիտի գտնեն սրտացաւ ժողովուրդի մը ցասումն ու զայրոյթը:

Կը բաւէ որքան չահագործելի Քրիստափորներու օրոտան Գաչնակցութեանը, եւ հիմա նման եպերելի արարքներով փա՞սը կ'ուզեն տալ թէ իրօք իրենք են հայ ժողովուրդին թշնամիները:

Իբր սրտցաւ հայեր եւ հայրենակիցները ըլլալով Շահան Նաթալիի նման մտաւորականի մը, որ իր անայլայլ հայրենասիրութեան եւ ճչմարտութեան տուրքը կ'երեւի կուտայ նենգ ու վատ դաւադիրներուս:

Հրապարակաւ մեր գարչանքը կը յայտնենք մուխին մէջ գործող այս չարագործներուն:

Չէրիք է այս ազգագաւ գործունէութիւնը: Եթէ այդքան քաչութիւն ունիք, պատրոնե՛ր, ցոյց տուէք գայն մեր դարաւոր թշնամիին, փոխանակ չարագործ հայերու ձեռքով, հայութեան ամէնէն արժանաւոր մտաւորականներէն մէկու մը. իսկական յեղափոխականիմը կանգնին դէմ դաւելու, հայ աչխատաւորներու ձեռքերը զինելով՝ զիրար կոտորել տալու:

Չերիք է: Ձենք մոռցած ձեր արիւնահեղ սխալները, որոնց հետեւանքը կը քաչենք օտարութեան այս ափերուն վրայ: Ու չարդ եւ աքսոր ու անապատ տեսած երիտասարդներու վճռականութեամբ կը յանձնառարենք ձեզ տեղերնիդ ծանր ու հանգարտ նստիլ:

Վալանս

Խումբ մը Վալանսահայ խարբերգիներ

(*) Տես Ա. էջ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԹՈՒՐՔ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Փօլ Պոնքուր ընդունեց այցելութիւնը Թուրքիոյ դեսպանին եւ Էնկիւրիի Ֆրանսական դեսպանին, որոնք եկած էին պարզելու իրեն Թուրք հանրային պարտքի համաձայնութեան մանրամասնութիւնները եւ որ հաւանաբար պիտի ստորագրուի յառաչիկայ երեքչաբթի օր:

Այդ հիման վրայ այժմէն իսկ կարելի է նախատեսել որ Ֆրանսա պիտի վաւերացնէ նաեւ բարեկամական դաչինքը որ կնքուեցաւ 1930ին եւ զոր վաւերացուց արդէն Թուրքիա:

ՁԱՓՈՆ ՄԻՇՏ Կ'ԱՐՇԱԻԷ

Մուքէնէն կը հետագրեն թէ, ձափոնական ուժերը սովորական միջոցներով չկարենալով գրաւել չինական Լինկքու ամրոցը, մեծ պարիսպին մօտերը, առջի գիչեր կատաղի յարձակողականի մը անցան եւ գիրկընդխառն կռիւէ մը վերջ գրաւեցին գայն:

Առաւօտուն բազմաթիւ մեռեալներ ու վիրաւորներ ինկած էին երկու կողմէն ալ:

Ձափոնները, խանգավառուած իրենց յաղթանակէն կատաղօրէն չարունակեցին յառաջացումը դէպի մեծ պարիսպին հարաւի կողմը եւ յաջորդաբար գրաւեցին Շինկ-Շանկ-ենկ, Լիու-Նիսքու եւ ուրիշ բազմաթիւ դիրքեր:

(«Միջազգային Լուրեր»ուբաժինը տեսնել գ. էջ)

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ "ՄԱՐՏԿՈՑ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Պ. Պ. Մ. Ծառուկեանի նպարավաճառատունը, 10, rue Francois Garcin, Շատարեւեանի նպարավաճառատունը, 74, rue Rabelais, Նագաճեանի նպարավաճառատունը, 148, rue Garibaldi, սրճարան Բարձ-Հայէ, Մովսեսեանի քով, 4, rue François Garcin, սրճարան Վարդանեան, 14, rue François Garcin, Ս. Թաքոսեանի մօտ 36, rue Voltaire, Խաչատուրեանի նպարավաճառատունը 150, rue Paul Bert:

Վերոյիչեալ տեղերէն օրը օրին կրնաք ստանալ «Մարտկոց»ները ամենայն դիւրութեամբ:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Գրեց՝ Գ. ՅԻԶՄԷՃԵԱՆ

Ամէն ընկերային վիճակ իտէալ մը ունի գրուած, տարատարմ, անհնարին կը բաւէ զայն զգալ ու պատկերաւորել, տալու համար հանրութեան՝ ուր-կէ յառաջ եկած է, որպէսզի ան զգաստանայ, գիտակցի իր իտէալին։ Ազգային կեանքի մէջ երբ այդ իտէալը կը նըշմարուի քաղաքական գեղի վրայ, զայն զգացողներն են կուսակցութիւնները եւ կամ զանոնք նախորդող, նախ քան կազմակերպութիւնը՝ անհատներ։

Զանդրագռանանք հերոսներուն՝ որոնք անհատաբար կամ անհատական խմբերով բարձրացան լեռները ապատամբի դրօշը պարզած։ Մէկ ծաղիկով գարուն չի գար։ Բայց մտայնութիւնը որ կար այդ չրջանին, չենք կրնար ի նկատի չառնել, որուն արդիւնք էր այդ ժէտթը։ Չենք կրնար քննել կամ գնահատել առանց այդ ժէտթին համապատասխան մտայնութիւնն ու հաւաքական զգալու եղանակը ի նկատի առնելու։ Ամէն ընկերային վիճակ իր խորհելու, դատելու, ըմբռնելու ու զգալու եղանակները ունի։ Ու անոնք մեր յարգանքի խօսքը այդ հերոսներուն՝ որոնք անհատաբար կամ խմբովին ինկան ազատ իտէալի մը համար, որոնք բեղմնաւորեցին մեր ազգային իգացած զգացումները։

Մայր կուսակցութիւնը որ եղաւ Հնչակեանը՝ միչտ գաղթնակէտի մը հասնելու ճամբուն մէջ, բայց որուն երբեք չհասաւ։ Կուսակցութեան մը, ինչպէս որ և է խմբաւորման, տեւականութիւնը կախում ունի երեք տուեալներէ։ 1. Ծնունդ՝ ընկերային բնականոն վիճակներու եւ պայմաններու։ 2. Որոշ, խտացած հաւատք եւ սեղմ ճիգ այդ հաւատքի իրագործման համար՝ խմբաւորումը կազմող անհատներու կողմէ։ 3. Աւանդութիւն։ Արդ, եթէ այս տուեալներուն առաջինը կրնար ներկայանալ, կը պակսէր ուրով չափով երկրորդը, իսկ երրորդը բոլորովին։ Աւանդութիւնը անցեալէն երկարող կապն է, ներկային մէջ կապելու համար մարդիկ՝ իտէալի մը հանդէպ։ Ան հաւատքին խարիսխն է։ Առանց անոր անհնար է խմբակցութիւնը՝ միչտ դատապարտուած երկպառակութեանց, որովհետեւ հաւատքը գոնմանուկ է, ու հակամէտ՝ պզտիկ հովէն իսկ կոտրելու։ Ու այդ էր պատճառներէն մէկը որ Հնչակեան կուսակցութիւնը, հազիւ փորձած քանի մը ապատամբութիւններ, ժամանակին մէջ դատապարտուեցաւ ամլութեան անձայն, անչշուկ, տեղի տալով սադրանքներու եւ անհատական բնոյթ կրող հաչիւներու։

Բայց ախտը որ կար եւ որ դժբաղդութիւնը կը կազմէր մեր գրեթէ բոլոր քաղաքական կազմակերպութեանց՝ օտարամուտ վարդապետութեանց քարոզն էր։ Երկրորդ տուեալ տեւականացման։

Եւրոպական քաղաքակիրթ երկիրներու ընկերային վիճակը չունէինք մենք։ Մենք չէինք հասած տնտեսական, քաղաքական, մտաւոր ու ազգային այն բարձրութեան ուրկէ կրնային ծնիլ ու ծնան վարդապետութիւններ։ Մեզի հագցնել այդ չափիկը, պիտի նմանէր գաճաճի մը էյֆէլեան բարձրութեամբ գլխարկ մը դնելու։ Մեր ժողովուրդը չունէր նաեւ դասակարգ՝ բարին առումով։ Բայց մանաւանդ կէտ մը, որ էական հակասանքը կը կազմէ՝ պայքարին է յանուն ազգային անկախութեան բայց միեւնոյն ատեն միջազգային ձգտումներ հետապնդելով։ Չենք կրնար մեր ուղեղը չարժել միեւնոյն ատեն երկու ուղղութեամբ։ Չենք կրնար խօսիլ միեւնոյն ատեն երկու տարբեր բաներ։ Չի կրնար ժողովուրդ մը իր անկախութիւնը փնտռելի ճամբուն մէջ երկու իտէալ հետապնդել։ Թէ՛ ազգային, թէ միջազգային։ Ու ահաւասիկ. մեր մէջ կուսակցութիւնները ոչ թէ քաղաքական այլ ազգայնական մակդիրը պէտք էին առնէր։ Երկիր չունէինք որ քաղաքականութիւն ընէինք, եւ որպէսզի ազգ կոչուէինք՝ չունէինք կառավարութիւն, չունէինք դասակարգ որ միջազգայնական վարդապետութիւններով օրօրուէինք։ Ցրուած, միայն հաւաքական յիշատակներով իրարու կապուած, ու հաւաքական իտէալով ժողովուրդ մը։ Ժողովուրդ մըն էինք, կ'ուզէինք ազգ մը կ'ենթադրէր իւրաքանչիւրին արդիւնքը միւսին։ Հաւատքը կը ճիւղաւորուէր եւ ճիգը՝ զայն իրագործելու։

Ահա այս եղաւ հասարակաց ախտը որով վարակուեցան մեր երկու լաւագոյն կուսակցութիւնները։ Հնչակեան եւ Դաշնակցական։ Այս վերջինը ծնաւ նոյն պայմաններուն մէջ, սակայն աւելի կազմակերպուած, քիչ մը աւելի չեշտուած ազգայնական, աւելի գաւառական, հնչակեան ատենդութեամբ, հաւատքի մը վերածելով իր կազմակերպութիւնը, կրօնական մոլեռանդութեամբ մը կրցաւ տեւել մինչեւ այսօր։ Անոր արեւմտահայ հատուածը անփորձ ու միամիտ, իր տեսլականութեամբ ու վիպապաշտ խառնուածքով, բայց ընդունինք իր հոգիի մաքրութեամբ, կը կազմէր անոր խանդավառութեան տարրը։ Եւ բնական էր այդ՝ որովհետեւ ան միայն կրնար զգալ իր ցաւը, որովհետեւ իր խանդավառութիւնը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ ցաւին յարուցած մէկ անդրադարձ չարժումը՝ այդ ցաւը չքացնելու։ Արեւելահայ հատուածը բերաւ իր phraséologieն չատ հաւանաբար իր չփման մէջ ազդուած Ռուս յեղափոխականներէն։ Եւ չատ անգամ գործը մնաց առկախ։ Ցեղափոխական գաստիարակութիւնը՝ ոչնչութիւն «խօսքին» քով։ Եւ այս էր պատճառներէն գոնէ մէկը որ Դաշնակցութեան զեկավարութիւնը մնաց չատ անգամ, չըսելու համար միչտ, այս հատուածին ձեռքը՝ իր խօսքերու հետզհետէ տակ խեղդելով Արեւմտահայոց միամտութիւնը։

Մնաց որ յեղափոխական մակդիրը իր վրայ քիչ մը չատ արուեստակեալ էր։ Դաշնակցութիւնը երբեք յեղափոխական չէ եղած ու չէր կրնար ըլլալ բառին իրաւականիմաստով, եթէ կարելի է իրաւականօրէն խօսիլ, որովհետեւ յեղափոխութիւնը այն արարքն է որով տիրող իրաւունքը պիտի քանդուի։ Եւ քանդուելիք վիճակ մը զինք քանդողը չի կրնար կանխատեսել իրականօրէն։ Ոչ մէկ հայ կուսակցութիւն կրնար այդ բառը իր վրան առնել։ Ըմբոստութիւն այո՛, բայց ո՛չ յեղափոխութիւն։ Ժողովուրդներու մէջ յեղափոխութիւնը արագացած ու անմիջական դարձած շարժումն է բնական կեանքին՝ տիրական վիճակ մը վերացնելու համար ուրիշ մը՝ որով զայն յառաջացնողներ պիտի ուզեին կառավարուիլ։ Ենթադրելով թէ նախորդ վիճակը արտայայտութիւնն էր նախորդող պայմաններու, որոնք արդէն չքացած են ու իրենց արդիւնքը եղող պետական կազմը ալ չի կրնար իրաւական որեւէ գոյութիւն ունենալ, եթէ ոչ աւանդական։ Ամէն պետական կազմ իրմով կառավարուող ժողովրդին հաւաքական արտայայտութեան արդիւնքը պէտք է ըլլայ։ Ու հարուածը այդ պետական կազմին կառավարողներու կողմէ, ահա՛ յեղափոխութիւնը։ Այս պայմանները մենք չէինք լրացներ։

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԷՋ

Գրեց՝ ՀԱՅԿ-ԱՐԱՄ ԳՐԱԼԵԱՆ

«Մենք այդ պահուն վրայ հասանք եւ ես ու Նազար վազեցինք տղոց քով, ըսելով թէ տղաք, ի՛նչ կ'ընէք, ամօթ է, բոլորս հայ ենք, եղբայրասպանութի՞ւն եղած է։ Վրայ հասաւ եւ Դրօն իր մօտ 150 զինուորներով, յորդորելով զարնել, կրակել (հոս եւս գարչելի հայհոյութիւնը) և դիակներուն վրայէն անցնիլ։

«Այս հրամանին վրայ, միլիցիաները սկսան կրակել եւ մեր տղաքը անզէն ըլլալով քարերով պատասխանեցին։ Կռուին մէջ Նազարին վրայ յարձակեցան, կուրծքին խաչերը փետեցին եւ տանոցն ու արծաթ սուրը առին։

«Կռուին մէջ մեր տղոցմէն երկու երեք հոգիի իյնալը տեսայ, մտածեցի որ կացութիւնը ծանր է եւ խնդիրը կը բարդանայ։ Պանդոկ վազելով հեծայ ձիս ու փութացի եղելութիւնը պատմել ձեզ։ Մեր տղաքը հաւաքած եւ բանտ առաջնորդած են»։

Երբ այս պատմեց, Անդրանիկ դառնալով բժշկին՝ ըսաւ «կը լսե՞ս բժիշկ, եւ դեռ կը հարցնես թէ ինչո՞ւ երեւան չմտայ։ Այս մարդիկը հայ չեն, այլ հայոց պատուհասներ։ Փոխանակ զինուորներուս տեղ տալու, զանոնք խնամելու, կը սպաննեն ու կը բանտարկեն։ Էհ, չատ լաւ...»։

Դառնալով ինծի, տղա՛յ բաւ, մեր սպաները ձեմարանին եռեւը ճայի հրաւիրուած են, չուտ գնա՝ կանչէ բոլորն ալ։

ուրիշ մը՝ որով զայն յառաջացնողներ պիտի ուզեին կառավարուիլ։ Ենթադրելով թէ նախորդ վիճակը արտայայտութիւնն էր նախորդող պայմաններու, որոնք արդէն չքացած են ու իրենց արդիւնքը եղող պետական կազմը ալ չի կրնար իրաւական որեւէ գոյութիւն ունենալ, եթէ ոչ աւանդական։ Ամէն պետական կազմ իրմով կառավարուող ժողովրդին հաւաքական արտայայտութեան արդիւնքը պէտք է ըլլայ։ Ու հարուածը այդ պետական կազմին կառավարողներու կողմէ, ահա՛ յեղափոխութիւնը։ Այս պայմանները մենք չէինք լրացներ։

Հինգ վայրկեան վերջ բոլորն ալ Զօրավարին ներկայութեան հաւաքուած էին։

Անդրանիկ պատմեց եղելութիւնը եւ հրամէ յետ որ հեռաձայկ եւ հեծելազօրք անմիջապէս պատրաստ ըլլան իր տան առջեւ։ Վա՛յ անոր որ ուշանայ։

Սպաները փութացին կատարել հրամանը եւ քիչ վերջ բանակը կազմ ու պատրաստ էր։

Անդրանիկ հրամայեց կէս ժամուան մէջ զինաթափ ընել էջմիածնի բոլոր զինուորականն ուժերը։ Դասաւորեց վաշտերը եւ հրահանգեց երկու չղթայի մէջ առնել էջմիածնի հեռագրատունը եւ հեռախօսներու կեդրոնը, ինչպէս եւ փողոցներու անկիւնները կեցնել անցորդները որպէսզի չկարենան լուր տալ իրարու։ Զինաթափ ուժերը կեդրոնացնել վանքին մէջ, իրենց հրամանատարներով եւ սպաներով։

Վաշտերը ցրուեցան իրենց պատականութեան գլուխը։

Կը ցաւիմ սակայն, Պր. Վրացեան, որ ձեր գոված ուժերը կէս ժամուան մէջ արդէն զինաթափ էին եւ վանքին մէջ կեդրոնացուած։ Նոյնիսկ հրամանատարը վիշերանց եւ վերարկուով մը միայն բերին վանք։

Ես զարմացած էի թէ այս բոլոր սպաները ուրկէ՞ գտան մեր տղաքը։

Անդրանիկ հրամայեց ինձ տասնեակով մը, անգլիացի քանի մը զինուորները տանիլ եւ վանքին մէջ ապահով տեղ մը պահել։ Կրնար պատահիլ որ անոնցմէ միոյն կամ մեր սպան վնասելով, յետագային մեր վրայ ձգէին։

Հրամանը գործադրեցի։ Գոլոնէլ Կիպոնի զինուորը, Գոյեմ, սկսաւ լալ։ Հանգստացուցի զինք ըսելով որ բան չկայ, այլ մեր բանակը ռազմափորձեր կը կատարէ։

Անդրանիկ ներս մտաւ եւ «մըսըը Գոյեմ, օլրայթ, օլրայ՛թ» ըսաւ խնդալով եւ Անգլիացիներուն քով ձգեց բժիշկ Ռուբէնը զանոնք հանդարտեցնելու համար։

Զինաթափութեան գործը վերջացած էր։ Անդրանիկ հրամայեց ինծի ձերբակալուած քաղաքացիները։ Էջմիածնի ժողովուրդը ապշած էր եւ բան չէր հասկնար անցուդարձէն։

Մաս մը զինուոր պահակ դրուեցաւ վանք կեդրոնացուածներուն վրայ, հազար հոգիէ աւելի, որոնցմէ չատեր կուլային։ Մենք կը ջանայինք հանդարտեցնել, ըսելով որ իրենց համար բան չկայ։ Սպաներուն մէջ ալ լացողներ պակաս չէին։ Անդրանիկ նըշմարելով որ սպայ մը կուլայ, զայրացաւ ու պոռաց երեսնի վեր. «Ձե՞ս ամչնար ու կուլաս, տես քու զինուորդ քեզմէ քաջ է. ի՞նչ սպայ ես դուն, այդպէ՞ս սորվեցուցին քեզ քու գացած դպրոցդ»։

Ապա ուրիշ Անդրանիկ սուրհանդակներ զրկեց Սմբատին, Եզնիկներու գլխաւոր ձիհանկիր ազային, Դարալագեազ՝ Սասունցի Բեթառա Մանուկին եւ Մուշեղին։ Վերջին երկուքը հազարի մօտ զինուոր ունէին, իսկ Սմբատի եւ ձիհանկիր ազայի ուժերը չատ աւելի էին։

Սուրհանդակները չտապցին Անդրանիկի կողմէ հաղորդել թէ «երեւանի կառավարութիւնը մեր տաճկահայ զինուորները վիրաւորեր, սպաններ եւ բանտ լեցուցեր է։ Ես էջմիածինը զինաթափ ընելով կը քալեմ երեւանի վրայ։ Լաւ գաս մը պիտի տամ սորվեցնելու համար թէ ի՞նչ ըսել է անզէն զինուորին վրայ կրակ բանալ։ Թուրքին պահասը այս մարդիկը պիտի լըրացնեն կ'երեւի։ Ուստի կ'ուզեմ որ օգնութեան գաք։ Իմ ուժերս այդեստանի կողմէն պիտի սկսին հարուածել, եթէ մեր վրայ կրակ բանան»։

Գիշերը, ժամը 11ին ատենները, երկու սրբազաններ եկան խնդրելու Անդրանիկէն որ հեռու մնայ եղբայրասպան կռիւներէ եւ առաջարկեցին իրենք երթալ եւ խնդիրը լուսաբանելէ վերջ գոհացում բանալ Անդրանիկի պահանջներուն համաձայն։

Անդրանիկ պատասխանեց. «Սրբազան հայրեր, այս զինուորներս Ամերիկայէն Պուլկարիայէն, Ռումանիայէն եւ աչխարհի չորս ծագերէն եկած են հայազգի ազատագրութեան համար կռուելու։ 1914էն վեր, հինգ տարի, անօթի, ծարաւ, մերկ, ցուրտին, անձրեւին, գնդակին, սուրին ու թուրին կուրծք տուին եւ ասոնց չորս տարի առաջ կը թուէր։ Բայց ազամանդ մը իսկ չկար հաւաքածոյին մէջ։ Կարծես ազամանդը աղջկան մատին մէջ ամրական նշանակութիւն մը առացած ըլլար։

— Զէի գիտեր թէ այդքան չար էք։

— Իմ ալ կարծիքս է։

— Ուրեմն, միչտ գործնական մարդ մը ըլլալուս, ջանացի ծրագիր մը մչակել, ապահովելու համար ինձ վստահուած գանձին պաշտպանութիւնը։

— Արկղիկէն վերցուցի գոհարեղէնները եւ զանոնք բաժնեցի գրպաններուս մէջ։ Ցետոյ արկղիկը ցուցադրեցի ձեռքերուս մէջ, անոնց ուշադրութիւնը դարձնելու համար գրպաններէս։

Նայեցաւ ինձ նախ ծայրայեղ զարմանքի մը արտայայտութեամբ, բայց ապա զէմքը պայծառացաւ։

— Պարզ է, չէ՞։

— Ուրեմն գոհարեղէնները չե՞ն գողցուած։

— Բնականաբար ոչ։ Գոհարները գրպանիս մէջ են։ Եթէկըսիչէք, միայնարկղիկին գողցուիլը հազրդեցիձեզ կը ժպտէի։

— Պարոն Ֆօսթէր, ըսաւ ինք եւս ժպտելով, չատ գայրացած եմ։

— Ներեցէք, կատակ էր, թէեւ անհամ, կը խոստովանիմ, բայց կը յուսամ թէ չատ անհամ չէր, այլապէս ներելի պիտի չըլլար։ Ահա ձեր գոհարները։

*Ցանցանքի վրայ բռնուած աչակերտի մը երեւոյթն ունենալու էի, բայց որ յուսահատած չէ պատիժէն խուսափելէ։ Մէկը միւսին եռեւէն պարպեցի գրպաններս եւ դուրս հանած գանձերս պզպզացին լոյսին տակ։ Գոհարները, Ռոզայի ծունկերուն վրայ զմայլելի ամբողջութիւն մը կը կազմէին։ Մանեակը, զոր մանաւորապէս յիշատակած էր, մարգարիտներէ չարուած էր։ Զմրուխտներ եւ հակինթներ ալ կային որոնց մասնաւոր արժէք տալ

ԶԵԿՈՅՑ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ.-Ի՞ՆՉ ԳՈՐԾ ԿԱՏԱՐԱԾ Է ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

1.— Հայաստանի ներգաղթը յետաձգուած է բնակարանի չգոյութեան պատճառաւ։

2.— Թուանշաններու լոյսին տակ պարզուած թէ ի՞նչ կ'ընէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը։

1.— Ինչպէս յայտարարած էինք, զանազան երկիրներէ, գլխաւորաբար Յունաստանէն եւ վերջերս շեշտուած կերպով Սուրիայէն, ստացած ըլլալով ներգաղթի թախանձագին խնդրանքներ, ոմանք հանրագրութեան ձեւով, քանիցս փութացինք այդ պարագան յանձնել Հայաստանի կառավարութեան եւ անոր լիազօրին քաղ. Շահվերտեանի բարեացակամ ուշադրութեան, խնդրելով անյապաղ կազմակերպել ներգաղթի վեցերորդ կարաւանը, որուն եւս ծախքերը հոգալու յօժարակամութիւն յայտնեցինք միանգամայն։

Ժողկոմխորհի նախագահ Ս. Տէր Գաբրիէլեան եւ Տեղակալ Ա. Երզնկեան, որ մասնաւորապէս կը զբաղին ներգաղթի հարցով, պատասխանած են մեր դիմումներուն թէ, «ընդունելով հանդերձ յայտնուած պատճառաբանութեանց իրաւացիութիւնը եւ ներգաղթը շարունակելու անհրաժեշտութիւնը, կը ցաւին որ կառավարութիւնը առայժմ կարող չէ գոհացում տալ մեր դժբախտ հայրենակիցներուն փափաքին, բնակարանի չգոյութեան պատճառաւ, եւ թէ բնակարանային շինութիւններու ի նպաստ արտասահմանեան բացառիկ օժանդակութիւն մը միմիայն կարող է մօտաւոր ապագայի մէջ թոյլատրել ներգաղթի շարունակութիւնը, Սուրիայէն կամ ուրիշ վայրերէ, այլապէս ներգաղթի շարունակութիւնը, գէթ այս տարի, հաւանական չէ»։

Մեր մասին, Նուպարաշէնի բնակարաններու շինութիւնը եւ մաս մը գաղթականներու տեղաւորումը փութացնելու համար, վերջին անգամ կառավարութեան տրամադրութեան տակ դրինք 11795 անգլ. ոսկիի եւ 50,000 տոլարի կրկին գումարներ, ինչպէս նաեւ շինուածանիւթներու փոխադրութեան համար երկու ինքնաշարժ մեծ քամիոններ։ Բայց անտարակոյս ատիկա չի բաւեր եւ պէտք է արտասահմանի գաղթահայութիւնը դրական օժանդակութեամբ սատարէ բնակարանային շինութեան գործին՝ որ սերտօրէն կապուած է ներգաղթին հետ, որպէսզի հազարաւոր գաղթականներ, որ ակնդէտ կը սպասեն ներգաղթի ազդանշանին, յուսաբեկումի եւ անստուգութեան չի մատնուին ընդ երկար, անգործ եւ թշուառ վիճակի մէջ տարուբերուելով։

2.— Հակառակ որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր հիմնարկութեան առաջին օրէն ամենալայն համարատուութեանսկզբունքը գործադրած եւ մեր ազգային տարեգրութեանց համար աննախընթաց բարեգործութիւններով արդարացուցած է իր անունն ու նպատակը, ցաւալի է որ տակաւին կը գտնուին ազգայիններ որ հարց կ'ուղղեն երբեմն թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ի՞նչ ըրած է եւ ի՞նչ կ'ընէ։

Թէեւ զեկոյցներով պարբերաբար ջանացած ենք լուսաբանել մտքերը, բայց, անցեալ տարեշրջանի համարատուութեան նախօրեակին, կը կարծենք որ ամփոփուած թուանշանները շատ աւելի պերճախօս կերպով կը պարզեն իրողութիւնը, եթէ նոյն իսկ անտես անցնին սոյն համազգային կազմակերպութեան կանգնած բարեգործութեան և ազգաշինութեան բազմազան կոթողները։

Թէ ի՞նչ ըրած է Միութիւնը 27 տարուան ընթացքին, զանազան ձեռնարկներու, հաստատութեանց եւ նպաստներու համար տրամադրած համագումարը այնքան պատկառելի թուանշան մը կը ներկայացնէ, 727,188 անգլ. ոսկի, որ աւելորդ է ո եւ է բառ աւելցնել։

Այդ գումարին 171,709 ոսկին վերջին 10—12 տարուան միջոցին միմիայն Հայաստանի վերաշինութեան, մշակոյթին եւ ներգաղթին յատկացուած է, զանազան վարկերով եւ ձեռնարկներով։

Իսկ վերջին երեք տարիներու ընթացքին, հակառակ տնտեսական տագնապին եւ հասոյթներու նուազումին, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, միշտ պատնէշին վրայ, նպաստներու, հիմնարկութեանց եւ այլ ազգային ձեռնարկներու համար, ինչպէս որ մանրամասնուած է տարեկան հաշուեկշիռներուն մէջ (կցեալ թիւ 6), 1930ին ծախսած է 51171 անգլ. ոսկի, 1931ին 63583 անգլ. ոսկի, եւ 1932ին 62,009 անգլ. ոսկի, այսինքն մինակը ըրած է ան աւելի քան ինչ որ արտասահմանի միւս բարեսիրական ընկերութիւնները միասին հաւաքաբար կրցած են ընել յօգուտ ազգին եւ հայրենիքին։

Ահա թէ ինչ ըրած է Հ. Բ. Ը. Միութիւնը եւ ինչ կ'ընէ այսօր ալ, կէտ նպատակի ունենալով հաժերաշխասէր եւ հայրենանուէր գործունէութիւն մը։

Թող հպարտ ըլլան Միութեանս քանի մը տասնեակ բարերարները եւ քանի մը հազար անդամները որ առանձինն կրցած են այսքան հոյակապ գործ մը կատարել, եւ թող հայ ժողովուրդն ալ հպարտ ըլլայ որ իր սակաւաթիւ զաւակները ազգասիրութեան եւ զոհաբերութեան այսքան գեղեցիկ օրինակ մը կուտան ամէն անոնց որ դեռ կը վարանին լծուելու Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ անոր գանձանակը դնելու իրենց լուման, որպէս զի անիկա կարող ըլլայ շատ աւելին ընելու։

Կը խնդրուի ձեռագիրները գրել նեղ թուղթի եւ մէկ երեսի վրայ, մելանով եւ դիւրընթեռնլի։

Մանաւանդ հատ հատ գրել՝ հասցէներ, անուններ եւ թուանշաններ։

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

Տարածման գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքդ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիշները։ Կարդա՛ այս թերթը ուշի ուշով եւ կարդացո՛ւր նաեւ ուրիշներուն ալ։

պահանջները գոհացում գտած ըլլան, կը կատարենք հրամանը։

Աղօթարանը բացուելուն այգիներուն մէջ էինք և առաւօտուն Զանգու կամուրջը անցնելով մտանք Երեւան։ Կառքը ուղղուեցաւ դէպի առաջնորդարան, իսկ մենք աւերակ խանութներու առջեւէն անցնելով գացինք նախ տըղաքը փնտռելու եւ Անդրանիկի հրամանը հաղորդելու։

(12) (Շարունակելի)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏԷՍԻՆԻ «ՄԱՐՏԿՈՑ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՏԷՍԻՆ, 9 Ապրիլ.— Տեղիս Դուրան Բարձրաւանդակ կոմիտէն ալ ունեցաւ իր սեփական ժողովասրահը, շնորհիւ ընկ. Մուշեղ Ժամկոչեանի, որ առանց որ և է նիւթական ակնկալութեան իր սրահը տրամադրեց «Մարտկոց» գրադարան ընթերցարանին։ Բացումը խնջոյքով մը տեղի ունեցաւ 8 ապրիլ շաբաթ երեկոյ, ժամը 8,30ին։ Ժամանակէն առաջ ընկերներ եւ համակիրներ լեցուցած էին սրահը, որ նեղ կուգար։

Գրադարանի Յանձնախումբի կողմէ ընկ. Խաչատուրեան հակիրճ խօսքերով բացատրեց գրադարաններու օգտակարութիւնն ու դերը։ Ներկաներու փափաքին համաձայն, սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկ. Պ. Մինասեան, որ Մարսէյլէն գալով՝ հիւրաբար՝ տեղս կը գտնուէր։

Ընկեր Մինասեան լայն տեղեկութիւններ տուաւ մարտկոցական շարժման մասին, բացատրեց մեր ղեկավարներու ապիկար գործունէութիւնը, եւ իմաստալից թելադրութիւններով ու խորհրդածութիւններով վերջացուց իր խօսքը։

Անդրադառնալով մեր ղեկավարներու դերին եւ մայրհայրենիքի ու գաղութներու միջեւ, անոնց ստեղծած անդունդին, ընկերը ըսաւ.

— Տեսնուած բան չէ որ որ եւէ կառավարութիւն, վարչաձեւի փոխանձումէ կամ տապալումէ յետոյ, ժողովուրդն ալ քաշէ ու իր հետ տանի։ Դժբախտաբար մեր ղեկավարները այդ ալ ըրին։

«Դարաւոր ստրկութենէ յետոյ, երբ այսօր հայրենիք մը ունինք, այնքան ալ հոգ ընելու չենք թէ ան կը գտնուի վարչաձեւի մը տակ, որ չի համապատասխաներ մեր ընկերային ու ազգային ձգտումներուն։ Պարտինք սիրել մեր հայրենիքը, օժանդակել անոր մեր նիւթական ու բարոյական բոլոր միջոցներով։ Երբ մեր ղեկավարներուն երեսին տանք, հայրենիքի հանդէպ իրենց թշնամական ընթացքը, անոնք մեզ բոլշեւիկներ կ'անուանեն։ Մի՞թէ մարդ իր հայրենիքը պէտք չէ՞ սիրէ, պէտք է ատէ՞ զայն, անոր համար որ, օրուան վարչաձեւը իր գաղափարներուն չի համապատասխաներ։

«Բոլոր աշխարհ պատերազմէն յետոյ, նոր ուժերով, երիտասարդ ղեկավարներով կառավարուիլ սկսաւ։ Հակառակ որ հիները աւելի փորձառութիւն ունէին։ Բայց մեր դաշնակցական ղեկավարները կարծես ցմահ պայմանագրութիւն կնքած են իրենց աթոռներուն հետ ու ոչ միայն կը ճգնին մեր երիտասարդ ուժերը ջլատել զանազան սեւացրէքեան միջոցներով, այլ նաեւ, կուսակցութիւնը կը շեղեցնեն իր բուն առաքելութենէն։ Ուրիշ գործ չգտնելով հայ ժողովուրդի ազատագրութեան համար, կը զբաղին մանր խնդիրներով, կազմել կարմիր Խաչեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ը կիսող ձեռնարկներ կատարել, եւլն., եւլն.։

Այս եւ նման դժգոհութիւններէ ահա, ծնաւ Մարտկոցականութիւնը, որուն միակ նպատակն ու ձգտումն է արեւմտահայ բեկորները համախմբել ու իրենց ազատագրութեան ճամբուն վրայ համերաշխութեան ու համագործակցութեան ոգի մը ստեղծել այդ նպատակին շուրջ։»Բուռն ծափերով ընկերը ողջունուեցաւ։

Արտասանութիւն մը ըրաւ ընկեր Սալլապաշեան, մեներգ մը ընկեր Կէնճոյեան։ Յետոյ բաժակաճառեր եղան «Մարտկոց»ի յարատեւման ու ծաւալման համար։

Խորոված հաւ մը ու շիշ մը շամբանիա աճուրդի դրուեցաւ, որուն Հնչակեան Տէսինի Մասնաճիւղն ալ լայն չափով մասնակցեցաւ։ Աճուրդը բարձրացաւ 360 ֆրանքի. շահեցաւ Տարօնի Հայր. Միութիւնը։ Ս. Յակոբեան 10 ֆր. նուիրեց։

Խօսք տրուեցաւ Հնչակեան Մասնաճիւղի անդամներէն Պ. Մանուկ Փանոսեանի, որ մաղթեց նման տաքուկ մթնոլորտ ու համագործակցութիւն ստեղծող հաւաքոյթներ միշտ ունենալ, եւ թէ ուրախութիւն յայտնեց որ Տէսինի մէջ առաջին անգամն է որ նման հաւաքոյթի մը կը հանդիպի։ Խօսեցաւ նաեւ ընկ. Սարգիսեան, որ յորդորեց համերաշխ ապրիլ այս օտար երկինքի տակ, մինչեւ մտնենք մեր սեփական երկիրը։

Ժամանակը արդէն լրացած ըլլալով, Գրադարանի յանձնախումբին կողմէ ընկ. Շիրինեան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն որ մեր ձեռնարկը քաջալերեցին։

Ներկայիս գրադարանը ունի 200 կտոր գիրք։ Կը խնդրուի արտասահմանի հայ մամուլէն մէյմէկ օրինակ նուիրել։ Կը խնդրուի նաեւ որ հեղինակներ ու գրասէրներ իրենց նուէրները չզլանան։

Հասցէ՝ Bibliothèque «Mardgotz», 79, Ave. Jean Jaurès, Décines (Isère) France։

ՄԱՐՏՈՒՆԻ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նախկին վարչապետ Պ. Էտուառ Էռիօ՝ որ Ֆրանսան պիտի ներկայացնէ Ուաշինկթընի յառաջիկայ տեսակցութեանց ընթացքին, եւ իրեն ընկերացող փորձագէտները պիտի մեկնին երկուշաբթի, ամսոյս 17ին «Իլ-տը-Ֆրանս» շոգենաւով՝ որ իր մեկնումը երկու օրով փութացուցած է։

Պ. Էռիօ չի ճամբորդեր ուրեմն Պ. Մաքտոնալտի հետ՝ որ կը մեկնի վաղը «Պեռենկառիա» շոգենաւով։

Ճամբորդներու այս անջատումը մասնաւորապէս կը վերագրուի անոր՝ որ Միացեալ Նահանգներու նախագահը, Պ. Ռուզվէլթ կը փափաքի նախապէս իր հրաւիրեալներէն իւրաքանչիւրին հետ առանձինն տեսակցիլ եւ այդ փափաքը իսկապէս պիտի յարգուէր ճամբորդողներուն կողմէ։ Եւ երկրորդ, բնական էր նաեւ որ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը ֆրանսական շոգենաւով մը ճամբորդէր։ Այս նկատումներով է որ ֆրանսական կառավարութիւնը եւ Պ. Էռիօ, մեկնումի թուական նշանակած են 17 Ապրիլ, Զատկի երկուշաբթին։

Սակայն տարբեր շոգենաւերով ճամբորդելով հանդերձ, Պ. Էռիօ եւ Պ. Մաքտոնալտ առիթ պիտի ունենան տեսակցելու Ուաշինկթընի մէջ։ Ամէն պարագայի երեքներու միջեւ տեսակցութիւններ նախատեսուած են «Սպիտակ Տան» մէջ։

Արդէն այդ նպատակաւ է որ «Իլ-տը-Ֆրանս»ի մեկնումը երկու օրով փութացուցած են, որովհետեւ եթէ նախապէս որոշուածին համաձայն ամսոյս 19ին մեկնէր, Պ. Էռիօ Անգլիոյ վարչապետին վերադարձէն երկու օր առաջ միայն պիտի հասնէր Ուաշինկթըն, ինչ որ անբաւական է կարեւոր եւ հիմնական խնդիրներու շուրջ տեսակցութեան մը համար։

Ֆրանսայի ներկայացուցչին պիտի ընկերանան, իր երբեմնի աշխատակիցը, Պ. Էռիք Լապօն որ այժմ Մեքսիքայի ֆրանսական դեսպան է։ Պ. Քուլօնտռ, փոխ-տնօրէն արտաքին գործոց նախարարութեան քաղաքական խնդիրներու բաժնին եւ մասնագէտ առեւտրական հարցերու։ Պ. Պիզօ, փոխ տնօրէն ելեւմտական նախարարութեան գանձային բաժնին եւ հմուտ փորձագէտ պատերազմական պարտքերու եւ հատուցումներու խնդրոյն։

Մինչեւ Պ. Էռիոյի ժամանումը, Ուաշինկթընի ֆրանսական նոր դեսպանը Պ. տը Լապուլէյ, որ իր պաշտօնին գլուխն հասաւ չորեքշաբթի օր, պիտի տեսակցի նախագահ Ռուզվէլթի հետ, դիւրացնելու համար աշխատանքները։

Միւս կողմէ, Լոնտոնէն տրուած հեռագիրները կը յայտնեն թէ Պ. Մաքտոնալտի պիտի ընկերակցին պետական ամենէն աչքառու փորձագէտները եւ իր աղջիկը որ իր հօր անձնական քարտուղարն է։

Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ Ուաշինկթընի տեսակցութիւնները կարծուածէն աւելի կարեւորութիւն ունին։

Յամառ զրոյց կը շրջի նաեւ թէ Պ. Մաքտոնալտ որ իր վերադարձի մեկնումը որոշած է ամսոյս 26ին, հարկադրուի քանի մը օրով յետաձգել զայն եւ թէ մեկնելէ առաջ թերեւս հրապարակային բանախօսութիւն մը ընէ Նիւ Եորքի մէջ։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Պ. Մաքտոնալտ Գանատայի ճամբով պիտի վերադառնայ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ

Պերլինէն հեռագրի մը համաձայն Հիթլէր Բրուսիոյ կառավարութեան վարչապետ նշանակեց Կէօհրինկը՝ որ Գերմանիոյ օդային նախարարն է նոյն ատեն։

Իսկ Ֆօն Փափէն, հրաժարեցաւ իր Բրուսիոյ մարզպանի պաշտօնէն, անշուշտ միշտ Հիթլէրի կարգադրութեամբ։

Զրոյց կը շրջի թէ Ֆօն Փափէն Հռոմի մէջ կ'աշխատի Վատիկանի միջնորդութեամբ ոչ միայն աւելի սերտ կապ մը հաստատել Գերման Կեդրոնի կուսակցութեան և Հիթլէրականներուն մէջ, այլ եւ կը ջանայ «Գերման ազգային կաթողիկէ» կուսակցութիւն մը ստեղծել։ Կեդրոնի կուսակցութեան պետը, քահանայ Քաաս, այժմ Հռոմ կը գտնուի։

Միւս կողմէ, գերման ժողովրդական կուսակցութեան կեդրոնը լուծած է Վեսթֆալիոյ, Գոլոնիայի, Էքս-լա-Շափէլի և Գոպլենցայի իր մասնաճիւղերը, թելադրելով որ իր կուսակիցները «առնեն վճռական քայլ մը» անդամագրուելով Հիթլէրի կուսակցութեան։

ԼԱՐՈՒԱԾ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊՈՂՊԱՏԵԱՅ ՍԱՂԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Ալֆրէտ Հիւկէնպէրկ, Գերմանիոյ տնտեսական նախարարը եւ ազգայնականներու պետը, խորհրդարանի ազգայնական հատուածին առջեւ ճառ մը խօսելով ըսած է։

«Զենք ուզեր որ ոմանք օգտուելով ներկայ կացութենէն մեր քաղաքականութեան վրայ ճնշում բանեցնեն։ Որեւէ յետին միտք չունինք մեր դաշնակիցներուն դէմ եւ չենք ուրանար իրենց արժանիքները ազգային զարթօնքի գործին մէջ։ Բայց կը պահանջենք որ մեզ նային որպէս հաւասար իրաւունքով զէնքի ընկերներ եւ թոյլ չենք տար դպչիլ մեզմէ որեւէ մէկուն՝ որ կոուած է մեզ հետ որպէս գերման ազգայնական,— Մենք չենք պատկանիր ք զքենիներու այն դասուն որ դժուարին օրերուն մէջ, վատօրէն կը լքէ դիրքն ու կը հեռանայ։ Կը զգանք որ ապագային համար անհրաժեշտ անձեր ենք։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆ ԱԼ ՀՌՈՄ ԳՆԱՑ

Օդանաւով Հռոմ հասաւ Աւստրիոյ վարչապետ Տօլֆուս, որուն ճամբորդութեան համար կ'ըսուի թէեւ թէ «սուրբ տարի»ին առթիւ եկած է, բայց կասկած չկայ որ քաղաքական տեսակցութիւններ եւս պիտի ունենայ։ Այս այցելութիւնը մասնաւոր նշանակութիւն մը կը ստանայ եթէ նկատի առնուի թէ Հռոմ կը գտնուին նաեւ Գերմանիոյ նախարարական կազմէն երկու կարեւոր անձեր, Կէօհրինկ եւ Ֆօն Փափէն։

ՈՃԻՐՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ԳԻՆԵՄՈԼ ԱՄՈԼԸ

«Լաւ մարդ է» կ'ըսէին դրացիները։ Բայց կը խմէր։ Եւ գիտենք թէ, ով որ կը խմէ, ուշ-կանուխ կը մատնէ իր նկարագրին ամենէն թաքուն թերութիւնն իսկ։ Ինչ որ պատահեցաւ Շարլ Իւկէի, որ խմելու առաջին օրինակներն ու դասերը առեր էր իր հօրմէն։

Եւ ի լրումն ամենայն չարեաց, կարգուեր էր կնոջ մը հետ, որ իրմէ վար չէր մնար։

— Օրական որքա՞ն կը խմէիք, կը հարցնէ հետաքրքիր դատաւորը։

Կինս, կը պատասխանէ Շարլ, կանոնաւոր չորս լիտրա կարմիր կը պարպէր։ Իսկ ես. այդքան չէի խմեր. բայց փոխարէն փէրնօ-մէրնօ, ի՞չ որ գտնէի ճամբուս վրայ՝ չէի մերժեր։

Ու գլուխները լաւ մը տաքցնելէ յետոյ՝ այր ու կին կը սկսէին ձայն բարձրացնել։ Ու տարիներէ ի վեր, դրացիները վարժուած էին կռուի սովորական այս յանկերգին։

— Լաւ մարդիկ են, կ'ըսէին։ Կը պօռան ու կը հանդարտին։

Ու բանի չէին խառնուեր։

Եւ օրմըն ալ պատահեցաւ, ինչ որ գրուած էր։

Առտուան դէմ, ժամը 5ին, Շարլ արթնցաւ, չարաւածոր բերնով մը, որ քացխած գինի կը հոտէր։

Կինը դէմքը պատին տուած կը խոկար արդարի քունով մը։ Սովորականին պէս, 4 լիդրա գինի կար փորին մէջ։

Շարլ ելաւ անկողնէն, շոյեց կատուն, որ կը մլաւէր՝ ոտքերուն շուրջ թափառելով. կտոր մը ուտելիք տուաւ անոր, նշմարեց շունը որ պոչ կը խաղցնէր. տուաւ նաեւ անոր ալ նախաճաշը ու յանկարծ, անկիւնը, սակառին մէջ նշմարեց փոքր կացին մը։ Առաւ, նայեցաւ վրան, մօտեցաւ անկողնին ու չորս հարուածով, փշրեց կնոջ գանկը։ Յետոյ գնաց լուր տուաւ դրացիներէն մէկուն։

— Ինչո՞ւ սպաննեցիր կինդ, կը հարցնէ դատաւորը։

— Չեմ գիտեր, ներսէս եկաւ, կը պատասխանէ մարդը, չմոռնալով սակայն, ինքն իրեն տալու բարի նկարագրի վկայական մըն ալ։ — Գիտէք որ չար մարդ չեմ, հարցուցէք դրացիներուս։

Ու դրացիները, իրօք, կը վկայեն թէ Շարլ չար մարդ չէր։

Բայց դատարանը, որ շատ ականջ չի կախեր վկայութիւններու, մարդը դատապարտեց հինգ տարի բանտարկութեան։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 11-24ի համազգային մեծ սդատօնը Մարսէյլի մէջ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 29ին, Պրէպան Մարսէյլի մէջ, նախաձեռնութեամբ Զ. Ո. Մ. Մարսէյլի Մասնաճիւղին։ Կը խնդուի կազմակերպութիւններէն եւ միութիւններէն որ նկատի ունենան սոյն օրը։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԱԶԴ

Ո եւ է հանգանակութիւն եւ կամ Ազգ. Կեդր. Վարչութեանս տիտղոսը կրող տոմսակ առանց մեր կնիքին, անվաւեր կը նկատուի։

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն
Լիոնի եւ շրջակայից

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ժողովրդային գրադարանը փոխադրուած է Պ. Կ. Վարդանեանի սրճարանը 14, rue François Garcin։ Բաց է երկուշաբթի չորեքշաբթի եւ ուրբաթ իրիկունները, ժամը 8էն 9։ Ճոխ գրացանկ։ Կարելի է կարդալու համար գրքեր ստանալ շաբաթական 1, ամսական 3 ֆր. վճարումով։

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ

(Carte d'identité)

վերաբերեալ ամէն դժուարութեանց համար անգամ մը դիմեցէք

ՍՏԵՓԱՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

30 Rue Stéphenson, Paris (18e)

ամէն օր, ժամը 8—12, կէսօրէ վերջ 2.30էն 6.30

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Յ. Դ. Տեսինի Դուրան - Բարձրաւանդակ կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ օր, 15 ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշտ 2.30ին «Մարտկոց» գրադարանին մէջ։

Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը։

Ներկայանալ անդամատետրով:

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Մարսէյլի «ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»ուն կողմէ

Ի նպաստ Հայ Արիներու միջազգային բանակումին (Ճէմպօրի) մասնակցութեան Հունգարիոյ մէջ

6 Մայիս 1933 Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս «Սալօն Լօնշան»ի սրահին մէջ

33, Boulevard Longchamp—Marseille

Հաճելի երեկոյ — Գեղարուեստական մթնոլորտ

„ԱՐԱՊՕ"Ի ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

16 Ապրիլին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սևրի «Պէշիկթաշլեան» թատերասրահին մէջ, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.) կը ներկայացուի հայ-քրտական կեանքէ առնուած ԱՐԱՊՕ թատերգութիւնը եւ ԵՐԻՑ ՔԱՋԱՑ զաւեշտը։

Տոմսերու գիներն են 10, 7 եւ 5 Ֆրանք

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

15 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Մարսէյլի փոխ-քաղաքապետի նախագահութեամբ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Պրեպան Մարսէյեէի ընդարձակ սրահներուն մէջ

246, Ave. des Chartreux

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարերու մրցում։ Ա. Բ. Գ. պատուոյ վկայականներ պիտի տրուին փոխ-քաղաքապետէն ստորագրուած։

Հաւկթախաղ:

Պարերու հսկիչ՝ Յ. ՂԷՄՍԻԶԵԱՆ, պիտի նուագեն՝ Ս. ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ եւ իր խումբը։

Նախաձեռնութեամբ «Կէմէրէկի եւ շրջակայից Հայրենակցական Միութեան» եւ մասնակցութեամբ տասնեակ մը Վերաշինաց, Հայրենակցական եւ այլ Միութիւններու։

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅ „ԱԴԱՄԵԱՆ" ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄ

17 Ապրիլ 1933, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին

120, Պուլվառ Osso, Շրմէն տր լա Մատրակ, Պար Վէնսանի մէջ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅԻ «ՀՐԱՅՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

Կը ներկայացուի

ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷի լաւագոյն գործերէն — յուզիչ տրամ չորս արար

Բեմի կառավարիչ՝ դերասան Մ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ — Ղեկավար՝ Վ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՏՍՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բոլոր ապրանքներու վրայ հարիւրին 20 զեղչ

Եթէ կ'ուզէք համով հոտով եւ կարագ իւղով չէօրէկներ ճաշակել, որ կը մրցի թօքաթլեանի հետ, դիմեցէք

ՎԱՀԷ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆԻՆ

9 rue Jouye-Rouve, Paris (20e) Tél. Ménil. 50-09

Métro: Belleville

Ուր պիտի գտնէք նաեւ ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական ուտելիքներ եւ խմիչքներ։

Աժան եւ մաքուր

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն հետ կարենալ մրցելու համար, ձեր շաքը կը պահանջէ դիմել՝

EDGARIAN ԹՐԻՔՈՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ գներով

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը դրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր *échantillonage*

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

Փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պ. Գաւուքճեանէ 100 ֆրանք, իբր նուէր իրենց մօրաքրոջ Տիկին Թ. Կիւլպէնկեանի մահուան առթիւ։

ԺՈՂՈՎ

Պէրպէրեան Սանուց Միութեան Ընդհանուր Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 14, այս երեկոյ ժամը 9ին, 51 Rue de Rivoli, Café le Samaritaineի մէջ։

Օրակարգ՝

Ա) Վարչութեան ընտրութիւն։

Բ) Ընթացիկ հարցեր եւ առաջարկութիւններ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ կարող *première main* մը կանացի նորաձեւութեանց համար: Դիմել՝ *A. Anleyan.* 31, *rue Aumaire. Metro: Arts et Métiers.*

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն:

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ՂՐԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé — ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ: Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը: Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ: Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար:

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է: Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուիխմբագրութեան յատուկ դրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱԲԷԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

75, Rue Villebois Mareuil, Asnières (Seine)

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ ուտելիքներ, լաւագոյն Կեսարական ապուխս եւ պահածոյ միս, զանազան տեսակ ձկնեղէններ, անարատ ձիթաիւղ, ձիթապտուղ, կորկոտ, Հալէպի պուլղուր, թարմ և չոր բանջարեղէններ, միրգեր ու պտուղներ:

Մեր ունեցած ապրանքները առաջնակարգ են ու խնամով պատրաստուած Ապսպրանքները կը յանձնուին ցոյց տրուած հասցէին նշդապահութեամբ:

Զատկի առթիւ հարիւրին հինգ զեղչ։

Մեր գիները անմրցելի են

Կ'ՈՒԶԷՔ,

Աժան գիներով, ճաշակաւոր տոկուն ու լաւագոյն հագուստ հագուիլ, դիմեցէք առանց վարանումին

ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

դերձակատունը, որ ներկայ տնտեսական տագնապի առթիւ անհաւատալիօրէն իր գիները զեղչած է:

2, rue des haufourniers — Paris XIX

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր Տէօնէր Քէպապը, փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, ձոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11.12 եւ 2-7.30

ԸՆՏԻՐ ԿԱՐԱԳՈՎ

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ՉԷՕՐԷԿ

Շաքարով՝ 20 Ֆրանք)
Անշաքար՝ 22 Ֆրանք) քիլօն

Livraison à domicile

Usine Electrique TCHIT

9, Rue du Progrès LABARRE (S. & O.)

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 85 — ԿԻՐԱԿԻ 16 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ DIMANCHE 16 AVRIL 1933 - 2me Année No. 85

ՄԱՐՏԿՈՑ

ՕՐԿԱՆ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄՆԻ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՄԵՆՔ ԿՐԿՆԵՑԻՆՔ ՄԵՐ ՈՒԽՏԸ

Եթէ նահանջենք, զարկէք մեզ մեր կռնակէն ինչպէս կը վայելէ հասարակ դաւաճանին։

Եւ ահա՛, կրկին կ՚ըսենք.

— Եթէ ճամբան ուղիղ գտաք, հետեւեցէք մեզ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄՆԻ

Ընկերնե՛ր եւ հայրենասէր Հայեր,

Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներսը, ներկուսակցական ու կանոնական ճամբով, եւ կուսակցական ներքին ժողովրդավարութեան ընձեռած միջոցներով եւ ազատութիւններով մեր հետապնդած վերագնահատական ու վերանորոգչական աշխատանքը դաւադրաբար վիժեցուց Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրօն, եւ որով, 1932 Սեպտ. 4էն ի վեր ան դուրս եկաւ իր ներքին հունէն, դարձաւ հրապարակային, որուն սաստկացման ու ծաւալման պատասխանատուութիւնը «Մարտկոց»ի առաջին թուով իսկ (11 Սեպտ. 932) ձգած էինք Բիւրոյին վրայ։

Մեր շարժման սկիզբը՝ չէինք կրնար նախատեսել անոր հետագայ ամբողջ ընթացքը, որովհետեւ, Հ. Յ. Դ. Բիւրօն՝ արտասահմանի բոլոր Կեդր. Կոմիտէներուն, «հեղինակաւոր» ընկերներուն քար լռութեան եւ անտարբերութեան մէջէն իր ուզած ու նախագծած ռազմավարութիւնը կը պարտադրէր մեզի։ Մարսէյլէն սկսելով պառակտիչ աշխատանքի, կը յանգէր Իսիլէ-Մուլինոյի խոշտանգումին եւ յետոյ Լիոնի եղբայրասպանութեան, որոնց հետեւանքը անկշռելիօրէն մեծ պիտի ըլլար, եթէ մենք չպահէինք մեր ու մեր ընկերներուն պաղարիւնը։ Բիւրոյի ըրածը պարզ էր, կ՚աշխատէր կատարուած իրողութիւններու փաստի առջեւ դնել Հ. Յ. Դ. 12րդ Ընդհ. Ժողովը։

Մեր թերթին, կոմիտէներուն, ընկերներուն զգաստացուցիչ ճիչերուն առջեւ, բրգային լռութիւն պահեցին Կեդր. Կոմիտէները, «հեղինակաւոր» ընկերները, բոլոր անոնք որոնց ձայնը կրնար կշիռ մը ունենալ, խելքի բերելու համար ուղեկորոյս Բիւրօն, զայն եղբայրասպանութիւններէ հեռու պահելու եւ ստեղծուած դրութիւնը չխորացնելու համար, գէթ զգացնելով որ Դաշնակցութիւնը իրենց ագարակը չէ, այս տանջահար ու տանջուած եւ ապրելու իրաւունք պահանջող սերունդին հետ կարելի չէ վարչական հրահանգներով ու տրակոնական կարգադրութիւններով վարուիլ։

Ոչ միայն քոյր Կեդրոնական Կոմիտէները այդպէս չըրին, լուռ դիտեցին Ֆրանսայի մաքուր եւ զոհաբեր ընկերներուն գօտեմարտը չարաղէտ խմբակին հետ, այլ եւ առաջին օրէն իսկ, թշնամական դիրք բռնեցին Ֆրանսայի ամրակուռ շարքերուն հանդէպ ու Դաշնակցութեան պաշտօնական թերթերը չփոխանակեցին «Մարտկոց»ի հետ։

Առաջին օրէն իսկ, մեր դէմ գտանք սակաւատիրական խմբակը իր բոլոր համհարզներով ու կուսակցական մեքենան իր բոլոր միջոցներով։

Այսուհանդերձ, չյուսահատեցանք։ Սպասեցինք 12րդ Ընդհ. Ժողովին՝ այն յոյսով որ գէթ այդ ժողովին ծոցէն ազնիւ եւ անկաշառ մարդիկ ճիգ մը կը փորձեն հասկնալու մեր շրջանի փոթորկոտ ապրումները եւ տանջուած ու տանջահար այս սերունդին արդարութիւն կ՚ընեն, անոնց վրիժածարաւ հոգիներուն բալասան կ՚ըլլան, յստակ եւ ուղիղ ուղեգիծ մը տալով, եւ միւս կողմէ արդար դատավարութեամբ մը ի լուր հայ ժողովուրդին կը յայտարարեն որ պատժուած եւ արտաքսուած են Դաշնակցութեան շարքերէն հայկական աղէտին պատասխանատուները։

Որքան ալ անտեղի ըլլար 12րդ Ընդհ. Ժողովին կապուած այս յոյսերը Կեդր. Կոմիտէներունընթացքըտեսնելէ յետոյ, մենք ժողովական ազնիւ պահի մը հաւատացինք, օրօրեցինք եւ օրօրուեցանք յեղափոխական արդարութեան պատրանքով։

Այսօր, Կեդրոնական Կոմիտէներուն, Դաշնակցական թերթերուն եւ 12րդ Ընդհ. Ժողովին բացայայտ, բացարձակ ու մեղսակից լռութենէն յետոյ, մենք պարտք կը զգանք լուսաբանել հայ հանրային կարծիքը եւ տանջահար ու տառապակոծ բազմութեանց համար մինչեւ մեր յառաջիկայ Ընդհ. Ժողովը նուազագոյն ծրագիր մը առաջարկել։ Նախ քան այդ, հետեւեալ կէտերը անգամ մըն ալ կը հաստատենք ի լուր բոլորին։

1. Մեր շարժումը «իր ծագման պատճառներովեւ արտայայտութեան ձեւերով» գերազանցօրէն մաքուր եւ ուղղափառ դաշնակցական շարժում մը եղած է։ Ընդդէմ եւ հակառակ Դաշնակցութեան կազմակերպութիւն ստեղծելու ոչ միտք, ոչ ալ տրամադրութիւն ունեցած ենք։

2. Մեզի հետ կապուած բոլոր ընկերները ինչպէս երէկ, նոյնպէս այսօր էին ու կը մնան մաքուր ու ծրագրային Դաշնակցականներ։

3. Ինչպէս Վալանսի մեր արտակարգ Շրջ. Ժողովի յայտարարութեամբ կ՚ըսէինք մենք Դաշնակցութիւնը անպարտ դարձնել կ՚ուզենք հայ ժողովուրդին աղէտներուն պատասխանատուութենէն եւ ամբաստանեալի. աթոռին վրայ նստեցնել կ՚ուզենք անոր այն զեկավարները՝ որոնք Կովկասի մէջ՝ Հ. Յ. Դ.եան Կարնոյ 8րդ Ընդհ. Ժողովին որոշումը խախտելով, Կարսի առջեւ պարտուելով, Փետր. 18ի ապստամբութիւնը կազմակերպելով ու «Կիլիկիան հեռաւոր մի գաղութ է» յայտարարելով՝ մեր ցեղին ամենէն տանջահար մէկ հատուածը յանձնեցին աշխարհի չորս հովերուն։

Մենք, անտեսուած Կեդրոնական Կոմիտէներէն, 12րդ Ընդհ. Ժողովէն, սակայն մեր գաղափարներով, առաջադրած բարեփոխութիւններով, ներքին յեղափոխութեան մեր նշանախօսքերով նստած ենք դաշնակցական բոլոր շարքայիններու հոգիներուն մէջ Պարսկաստանէն, Իրագէն, Սուրիայէն, Եգիպտոսէն Պալքաններ ու մինչեւ հեռաւոր Ամերիկան։

Հաւատարիմ մեր սկզբունքներուն, որոնք առաջին օրէն ի վեր մազաչափ փոխուած չեն, պիտի շարունակենք մեր կռիւը, մեր կուսակցութիւնը իր բուն կոչումին եւ արժանապատուութեան տէր դարձնելու համար։

Դաշնակցութիւնը կը նկատենք միա՛կ հնարաւոր լծակը Տաճկահայ դատին. հետեւաբար պիտի չխզենք մեր կապերը Դաշնակցութեան հետ, որովհետեւ, անիկա դարաւոր ստրկութեամբ մը բթացած ժողովուրդին ընդվզման գործիքը եղաւ բռնակալութեան դէմ եւ հայ եւ քիւրտ, եւ արեւելեան ժողովուրդներու համերաշխութեան ու հաւասարութեան իր փորձերով (թէեւ ձախող), մեր ցեղին յարումը ցոյց տուաւ յառաջադէմ մարդկութեան գաղափարին եւ ուզեց «մէկ, ամբողջական ու ներդաշնակ մարդկութեան» մէջ հայ ցեղին ազատ, հաւասար եւ անկաշկանդ զարգացման իրաւունքն ապահովել։

Մեր հայրերը յանուն այդ գաղափարներուն, զանգուածօրէն նահատակուելով՝ հասարակաց հարստութիւն մը եւ ժառանգ մը դարձուցին զայն, որ իր ունեցած ծրագրով, առաջադրած գաղափարներով, թողած աւանդութիւններով ինքնին այնքան կենսունակ է, որ կրելիք յեղաշրջութիւններով թէ բարեշրջութիւններով կրնայ գոհացնել ամենէն արդիական ու յառաջադէմ հայն իսկ։

Այս հասարակաց ժառանգին հանդէպ որ պէտք է աւելի եւս զարգանայ ու ճոխանայ, դառնալով ոչ միայն մեր ցեղին բարօրութեան ու երջանկութեան ազդակը, այլ եւ արեւելեան վերածնող ազգերու միջեւ քաղաքակրթական շաղկապ մը, որդիական ակնածանքով, մեր ցեղային խոր ձգտումէն չհեռանալու մտօք, մեր նահատակուած հայրերուն հետ (որոնց վրէժը մենք միայն կը կրենք երդումի մը ծանրութեամբ) մեր կրակը ու կսկիծի կապերը չթուլցնելու համար կը մնանք դաշնակցական, իրաւունք մը որ ո՛չ մէկ աստուած, ո՛չ մէկ ուժ կրնան խլել մեզմէ։

Մեր շարժումը իր առած ընթացքով, գտած ծաւալով, իր առաջադրած ուղղումներով, շիտակ ճամբու հեռանկարներով առաջին օրէն իսկ աւելի լայն հորիզոն մը գտաւ։

Անգամ մըն ալ ապացոյցներով համոզուեցանք որ բովանդակ գաղթահայ կեանքը բուռն յեղաշրջութեան մը կը կարօտի, ժամանակը եկած է որ նոր սերունդը հրապարակ նետուի հանրային կեանքի բոլոր զսպանակներուն տիրանալու համար։

Աւելի քան երբե՛ք, համոզուեցանք որ լայն գործակցութիւն մը անհրաժեշտ է բոլոր կենդանի, ոգեւոր ու թարմ տարրերու միջեւ։

Աւելի քան երբե՛ք, համոզուեցանք որ ամէն տեղ մաքսաւորներու, փարիսեցիներուփաղանգ մը կը փորձէ յաւերժացնել իր չարաղէտ եւ անձնական տիրապետութիւնը, զոր հարկ է տապալել։

Մեր կռիւը պիտի շարունակենք յանուն այս ժողովուրդի փրկութեան, անոր բոլոր թշնամիներուն դէմ, ինչ գոյնի եւ ինչ պիտակի տակ ալ պահուրտած ըլլան անոնք։

Ի լուսաբանութիւն հայ հանրութեան, այս կէտերը անգամ մըն ալ եւ աւելի քան երբեք վճռակամ ու միասիրտ հաստատելէ յետոյ, մենք սակայն պէտք կը զգանք մեր ի սփիւռս աշխարհի աստանգական ու հալածական հայրենակիցներուն անկեղծութեամբ ու շիտակ յայտարարելու, որ կը մնանք կողմնակից լայն գործակցութեան գաղափարին, մեր ցեղին հնարաւոր բոլոր ուժերը մէկտեղելու մեր սկզբնական ջանքին եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը դարձնելու իրապէս եւ իսկապէս հոյակապ համադաշնակցութիւնը տաճկահայ հալածական ժողովուրդի մարտական ուժերուն, ինչպէս նաեւ հոյակապ համադրոյթը անոր քաղաքակրթական բոլոր արժէքներուն, ցեղային ամենախոր ձգտումներուն՝ ազատութիւն, հաւասարութիւն եւ եղբայրութիւն կերտելու մեր պատմական հայրենիքին մէջ, համաձայն ու համապատասխան թափուած արիւնի գեղեցկութեան ու տակաւին, կատարելի բոլոր զոհողութիւններուն։

Մինչեւ մեր Ընդհ. Ժողովը, իրուն գումարումը նախատեսուած է այս տարուան սեպտեմբերին, կը ներկայացնենք մեր գործունէութեան նուազագոյն ուղեգիծը.

1. Գաղութներու մէջ.— Ծաւալել ու խորացնել մեր գաղափարները, նոր սերունդը համախմբել մեր գրօշին շուրջ, նոր սերունդին տալով հանդերձ քաղաքացիական ու յեղափոխական դաստիարակութիւն, մեծ չափերով զարկ տալ մասնագէտ արհեստաւորներու, ճարտարագէտներու երկրաբաններու պատրաստութեան։

Մեր ցեղային ինքնապաշտպանութեան համար, երկրի մէջ թէ երկրէն դուրս, յատուկ ազգային ֆօնտի մը կազմութեամբ պատրաստել օդաչուներ, ռազմագէտներ, քիմիկոսներ, բոլոր այն տարրերը որոնք անհրաժեշտ են ապագայ բախումի մը ժամանակ, մեր հայրենիքը եւ անոր նորաստեղծ կեանքը պաշտպանելու արտաքին վտանգներու դէմ, մեր ցեղին պատիւը բարձրացնելու եւ տաճկահայոց լքուած և աւերուած հայրենիքին ազատագրութիւնը ի գլուխ հանելու համար։

Բ. Պահել, պահպանել ու զարգացնել մեր մշակութային արժէքները, նոյնպէս ազգային-միջ-հայրենակցական եւ հասարակական զանազան կազմակերպութեանց հակակշռին տակ կազմուած մարմնի մը միջոցաւ քաջալերել ու նեցուկ հանդիսանալ մեր նոր գրականութեան ու երիտասարդ գրողներուն։

Գ. Ուժ տալ դպրոցական ցանցի մը յառաջացման, մեր մանուկները հայ պահելու եւ զանոնք կրթելու, դաստիարակելու համար հայ ոգւով եւ հայ շունչով։

Դ. Նախաձեռնել ամէն տեղ գաղթահայ աշխատաւորութեան տնտեսական շահերու պաշտպանութեան, փոխադարձ օգնութեան սնտուկներու, վարկային գործակցական ընկերութիւններու կազմութեամբ, հայ աշխատաւորութեան ինքնուրոյն պահանջներուն բաւարարման տեսակէտէն, առանց զայն հակադրելու բնիկ աշխատաւորութեան։

2. Թրքական ճակաս.— Ա. Թրքահայ աստանդական ժողովուրդը պահանջատէր է Թուրքիայէն, արդար, անառարկելի, անվիճելի պահանջներ եւ իրաւունքներ ունի անկէ։

Այդ իրաւունքներուն տիրանալու պիտի ձգտին մեր բոլոր պատրաստութիւնները, այդ իրաւունքները ապահովելու համար կը պահենք յեղափոխական գործունէութեան մեր լիակատար ազատութիւնը, առանց մեր ճիգերն ու ջանքերը անջատելու թուրք պետականութեան դէմ մաքառող յեղափոխական ուժերէն, ազգային ու միջազգային ազդակներէն, մեր քաղաքական ու յեղափոխական պայքարը ներդաշնակելով պայքարի ու կռիւի այն աստիճանին, զոր կը ներկայացնեն Սերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդներուն յեղափոխական զանգուածները։

Անոնց հետ պիտի ըլլանք, մեր ճակատագիրը չպիտի անջատենք անոնց ճակատագիրներէն, մեր շահերը գերադասելով անոնց շահերուն։

Եւ այսպէս, սպառիչ կերպով բացատրած կ՚ըլլանք նաեւ մեր քաղաքական հակումը՝ որուն տարերքը պիտի կազմէ բախտակից, անազատ ժողովուրդներու հետ դաշինք մը։

3. Խորհրդ. Հայաստան.— Խ. Հայաստանի հանդէպ մեր վերաբերումը պիտի ըլլայ ջերմ, եղբայրական ու յեղափոխական, ինչպէս կը վայլէ նոյն ցեղի երկու հատուածներուն, որոնք իրարմէ հեռու կը մնան չարաղէտ պայմաններու պարտադրութեամբ։ Անոր տնտեսապէս, մտաւորապէս, թուապէս ու ռազմապէս ուժեղացումը, հզօրացումը մեր նպատակներէն մէկը պիտի ըլլայ։

Պիտի պաշտպանենք զայն բոլոր դաւերուն եւ յարձակումներուն դէմ, եւ անոր ու գաղութներու միջեւ կապերու ամրապնդման պիտի սատարենք։

Պիտի ջանանք որ անիկա իր վերաշինական հսկայ ճիգով գաղթահայ համերաշխութեան, համագործակցութեան եւ գաղութներու հայկական դիմագծի պահպանման հզօր ազդակ դառնայ։

Այս անվերապահօրէն համակրական ու բարեկամական կեցուածքը սակայն ո եւ է ձեւով մեզ պիտի չարգիլէ ուղիղ ու անկեղծ մեր քննադատական խօսքն ուղղելէ երկրին վարիչներուն, ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ. բաց աստի, կրկնենք, մենք արթուն պահակը պիտի ըլլանք գաղթահայ ներքին խաղաղութեան, վճռապէս պիտի ընդդիմանանք եղբայրասպանութիւններուն ու գրգռութիւններուն որ կողմէն ալ գան, ինչ ձեւով ալ արտայայտուին, ինչ գոյն եւ ինչ պիտակ ալ ունենան անոնք, կարմիր, դեղին թէ ճերմակ։

Ահա ընկերներ եւ հայրենակիցներ, սեղմ գծերով մեր ուղեգիծը որ անչեղ կերպով պիտի տանինք մինչեւ մեր Ընդհ. Ժողովը, անկէ յետոյ հրապարակ գալու համար աւելի յստակ քաղաքական ուղեգծով։

Հ. Յ. Դ. Բիւրօն մեռցուց Դաշնակցութիւնը։

Լիաթոք կը գոչենք,— Կեցցէ՛ Դաշնակցութիւնը։

Ահա կը վերածնի հին Դաշնակցութիւնը նոր ընձիւղներով եւ նոր պտուղներով։

Դարձակէտը մենք դրինք. Դաշնակցութիւնը պիտի հանդիսանայ անցեալի ժառանգին վրայ հիմնուած վաղուան լայնարաց թռիչքներու եւ յաղթանակներու նոր Դաշնակցութիւնը, հոյակապ համադաշնակցութիւնը ի սփիւռս աշխարհի ցրուած մեր ժողովուրդին յայտնի ու թաքուն, նիւթական եւ բարոյական բոլոր ուժերուն։

Կեցցէ՛ Տաճկահայ ժողովուրդը որ ստեղծեց Դաշնակցութիւնը։

Կեցցէ՛ Հայ Յեղափոխականներու Մարտական Դաշնակցութիւնը։

Կեցցէ՛ հալածական եւ անհայրենիք տաճկահայ ժողովուրդը։

Կեցցէ՛ վերաշինուող Հայաստանը։

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄԻՆ

(Կնիք)

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ «ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐ։

ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Զատիկ է կ՚ըսեն։

Քրիստոսի յարութեան օրը։

Դարեր չարունակ, քրիստոնեայ աշխարհը խանդավառութեամբ տօներ է զայն, իբր վերածնունդի եւ փրկութեան խորհրդանշան։

Բայց խանդավառութիւնը մաշեր է դարերու ընթացքին հետ ու անոր նշոյլը հազիւ թէ մնացած է այսօր, կամ ապաւինած՝ քանի մը բարեպաշտ ծերունիներու եւ հատուկտոր կրօնասէրներու սրտին մէջ։

Զատիկ է կ՚ըսեն այսօր ու կ՚անցնին։

Յարութեան փրկարար գերին յոյսեր կապողները՝ հազուագիւտ արարածներ են դարձած։

Հայն ալ ատենօք խանդավառութեամբ կը տօնէր իր պապերուն սովորութեան համաձայն, կը տօնէր մասնաւոր գուրգուրանքով մը։

Մրրիկն եկաւ, աւլեց ամէն բանի հետ Հայուն Զատիկն ալ։

Եւ այսօր Հայր, միւսներուն պէս Զատիկ է կ՚ըսէ ու կ՚անցնի։

Աշխարհներ ու հաւատքներ կործանած են մարդոց հոգիներուն մէջ, որոնց աւերակներուն վրայ նոր աշխարհներ ու նոր հաւատքներ պէտք է կանգնեցնել։

Իսկ Հայուն մէջ կործանած է ամէն բան։

Կործանած է, որովհետեւ չար մարդիկ թոյլ տուին որ քար առ քար տապալին բոլոր տաճարները։

Հայուն հոգին ամայացաւ ու Քրիստոս խոյս տուաւ անկէ։

Ու ահա ժամանակը հասած է այլեւս լեցնելու համար զայն նոր Քրիստոսով մը։

Հայուն հոգին պէտք է լեցնել՝ հայով, մեր նոր Քրիստոսով։

Քրիստոս մը ունէինք, աւելի գեղեցիկ քան այն՝ որ քսան դար առաջ յարութիւն առեր էր։ Աւելի հզօր ու փրկիչ քան միւսը եւ աւելի սիրելի, աւելի պայծառ։

Հայուն Քրիստոսը «Հայ»ն է։

Մեր Քրիստոսը՝ մեր ցեղը։

Բայց մեր Քրիստոսը աւելի խստապահանջ ու աւելի միահեծան իշխան է։ Մեր Քրիստոսը կը պահանջէ որ ծառայենք իրեն, հաւատքով, երկիւղածութեամբ ու նուիրումով։

Ծառայենք իրեն մեր ամբողջ թափով, որպէս զի Ան, իր գալոց յարութեամբ անմահութիւն պարգեւէ մեզ։

ՎՐՈՅՐ

ԿՈՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Գրեց՝ Գ. ՀԻԶՄԷՏԵԱՆ

(Շար. նախորդ Թիւէն եւ վերջ)

Հայաստանը մերն էր պատմականօրէն, բայց իրաւականօրէն Թուրքերուն։ Մենք կ'ուզէինք այդ պատմական իրողութիւնը իրաւականօրէն հաստատել։ Այսինքն միացնել պատմութիւն եւ իրաւունք։ Պատմականը չէինք կրնար փոխել. պէտք էր իրաւունքը փոխել։ Ուրեմն Հայաստանը՝ Հայերուն։ Մենք Թրքական վարչաձեւին կամ անոր կազմակերպութեան հետ որեւէ առնչութիւն չունէինք և չէինք կրնար ունենալ։ Թրքական վարչաձեւը մեր ազգային ու հաւաքական կեանքի արտայայտութիւնը չէր եւ չէր ալ կրնար ըլլալ։ Մենք ըմբոստ ենք էինք ուրեմն՝ առնելու համար մեր իրաւունքի բաժինը պատմականօրէն հաստատուած։ Ու աւելին. եթէ ամէն յեղափոխութիւն ըմբոստութեան սաղմ մը ունի իր մէջ, ըմբոստութիւնը սակայն յեղափոխութիւն չէ, այլ սաղմնային վիճակ։ Յեղափոխութիւնը գիտակից եւ կազմակերպուած արտայայտութիւնն է ըմբոստ վիճակներու։ Ըմբոստութիւնը՝ սաղմնային վիճակ։ Ու մենք չէինք հասած գիտակից արտայայտութեան որ երկարատեւարկութեան, կը կարօտէր և պայմաններու, եւ չէինք կրնար ըլլալ յեղափոխական՝ որովհետեւ վարչաձեւ մը չէր որ կը տապալէինք, ոչ ալ այդ վարչաձեւը մերն էր։ Իրաւունք մը կ'ուզէինք պատմութեամբ հաստատել։

Ամէն բանի մէջ հակակշիռ մը գտնել պիտի գիւրացնէր գործը եւ անոր ազդեցութեան տակ, ուժը՝ որ հակակշռուածէր, չփաւոր պիտի ըլլար։ Բարոյական ուժ մը՝ ինքզինք իր առջեւ պատասխանատու զգալու համար, անպայմանօրէն կը կարօտի գինք հակադրողին։ Բայց երկու ուժերը որոնք զիրար կը հակադրեն պէտք է անպայմանօրէն փոխադարձ յարաբերութեան գիտակցութիւնը ունենան, ծնելու համար այն՝ ինչ որ անհրաժեշտ է, ու երկուքին հասարակաց, այն՝որ կը ծնի երկուքին համագործութիւնն։ Մանաւանդ մեր կեանքին մէջ երբ ամէն կազմակերպուած հաւաքական ուժ որ անկախութեան գաղափարով տոգորուած է, ամէն բանէ առաջ կը ձգտի մէկ երազի։ Մենք չենք նմանիր եւրոպական կուսակցութեանց, որոնց մէկ ոմանք երբ կը սիրեն յուսալ միջազգային երազներու իրականացում, ուրիշներ կ'ուզեն ապահովել, իւրաքանչիւրը իրեն տեսակէտով, իր պատկանած ժողովուրդին կարելի երջանկութիւնը։

Այս պայմաններու տակ՝ Դամկավար-Ազատական կուսակցութիւնը՝ իր գոյութեան միակ իրապատճառը այդ՝ ողովհետեւ հայ կեանքը ուրիշ կուսակցութիւն մը ծնելու պայմաններ չէր ներկայացներ։ Մեր կեանքը կը մնար ինչ որ էր։ Ինք հակադրող ոյժը պիտի ըլլար գաղնակցական կուսակցութեան, բայց չեզուացած ներկայացուցչական ծրագրով մը՝ համկավարութեան, որ արդէն Դաշնակցութեան ծրագրին մէջ կար։ Ցնտեսական ծրագրով մը՝ յիշեցնող անգլիական ազատական գրպրոցը 19րդ գարուն, ազգուած անոր ամենադասական հեղինակ՝ Ատամ Սմիթէն։ Անգլիական 19րդ գարը չէր կրնար նմանիլ վազուան Հայաստանին Արեւելքի մէջ։ Չէինք գիտեր, չէինք կրնար նախատեսել թէ անգամ մը պետականացած՝ ինչ անտեսական կեանք և ընկերային պայմաններ պիտի ներկայացնէինք, ըլլայ մեր մէջ, ըլլայ օտար երկիրներու մեր յարաբերութեանց մէջ։ Սմիթներու դարը անցած էր Սմիթներով, իսկ մեզի համար դար մը պէտք է բացուէր 20րդ դարու մէջ, ուրուն համար եթէ պիտի խորհէինք, պէտք է անպայմանօրէն խորհէինք ժողովուրդը անմիջական, տարրական, անհրաժեշտ բայց առժամանակեայ կերպով կառավարիլը մասին՝ տնտեսական թէ քաղաքական գետնի վրայ։

Ազատ փոխանակութիւն թէ մաքսային պաշտպանողական սիստեմ,Սմիթ թէ Մարքս, զուիցերիական թէ ֆրանսական հանրապետական սիստիմ, այս ամէնքը հոլովիլու չրջանը դեռ եկած չէր։ Աւելի քան կանխահաս այս ամէնքը մեր ժողովուրդին համար։ Անկախութիւնն էր անհրաժեշտը։ Բայց ի՞նչ միջոցներով։ Եւրոպական միջամտութիւնը՝ տեսանք ամենայն շեշտակի ողբերգութիւն։ Այս հասարակաց միջոցը եղաւ նաեւ ցարդ միեւնոյն ատեն Դաշնակցութեան միջոցներէն մէկը, որ մէկ կողմէ եթէ կը կանգներ Թուրքին հանգէպ իբրեւ միակ Հայաստանի տէր, միւս կողմէ միջազգայնականէ միջազգայնական, պետութենէ պետութիւն կ'երթար Հայաստան մուրալու։ Տէր եւ մուրացկան կարելի չէր ըլլալ։ Եւ այդ երկփիմի միջոցներուն առեղծուածը նախ ցոյց կուտար որ իսկապէս ինք ալ ընելիքը չէր գիտեր, թէ «Դաշնակցութիւնը այլեւս անելիք չունէր» ու թէ ան պատրաստ էր ամէն գնով ինքզինք պահել իշխանութեան գլուխ։

Տեսանք որ հրապարակին վրայ մեր զինուորներէն չորս հինգ հոգինոց խումբ մը ցուրտին մէջ կծկուած նստեր է։

Մեզ տեսնելնուն պէս տղաքը ոտքի ցատկեցին եւ դէպի մեզ վազելով բոլոր թէ «յիսնապետներ, ինչո՞ւ եկաք, հիմա ձեզ ալ կը ձերբակալեն, զինաթափ կ'ընեն, ձիերը կը գրաւեն եւ բանտ կ'առաչնորդեն։ Փախիք, հիմա միլիցիաները վրայ կը հասնին։»

— «Իսկ ձեզ ինչո՞ւ չեն ձերբակալած»։

«Մենք պանդոկը ապաստանած էինք։ Մեր տղոց մեծ մասը բանտերը լեցուցած են։ Հարիւրապետ Նազարն ալ բանտն է. փառաւոր մը ծեծեցին։»

Աւազը մեր հարիւրապետ Նազարի մասին էր։ Անդրանիկի թիկնապահ հարիւրեակի հարիւրապետը։

Մենք աւելի չրջահայեցութեամբ և մեղմ ձայնով բսինք թէ Անդրանիկի հրամանն է, ըսէք բոլոր ազատ տղոց որ չուտ էջմիածին վերադառնան, առնեն զէնքերը եւ հասնին բանակի հետեւէն որ Երեւանի վրայ կը քալէ։ Մենք երկու սրբազաններու հետ պատուիրակ եկած ենք։ Այսօր կը սկսի կռիւը, եթէ Անդրանիկի պահանջներուն գոհացում չտան։

Մենք վերադարձանք առաչնորդարան ուր հասած էին նաեւ երկու սրբազաններ։ Հեռախօսը սկսաւ անընդհատ գործել։ «Փաժալստա Դրօ իտիթէ» եւայլն (խնդրեմ Դրօ եկէք)։ Հեռախօսը ըստ բաւականին բարձրաձայն կը կատարուէր եւ մենք դիւրաւ կը լսէինք ըսուածը։

Պահ մը վերջ, ինքնաշարժով մը հասաւ Դրօն և սրբազաններուն հետ առանձնացաւ սենեակ մը։ Մեր առջեւէն անցած պահուն Դրօն ոխակալ ու թշնամական ակնարկ մը նետեց մեր վրայ, բայց մեր պաղարիւնը կատարեալ էր։

Կէս ժամէն վերջացաւ տեսակցութիւնը։ Դրօն դուրս ելաւ ընկճուած ձեւով մը եւ մայր։ Վերարկուին օձիքը բարձրացուցած եւ ականջները կիսով գոցած էր։ Շօֆէօրին հրամայեց Գանագեռի ճամբան բռնել ու ինքնաշարժը մեկնեցաւ։

Ընկերոջս հետ խորհրդակցեցանք թէ այս մարդը անպայման կը փախի Գանագեռ այնտեղի ուժերուն վրայ վրնտահելով, բայց չի գիտեր որ Անդրանիկ այդ կէտն ալ հաշուի առած է։

Դրոյի մեկնելէն վերջ մեր կարգին մտանք սրբազաններու սենեակը եւ պարզեցինք որ ժամը արդէն եօթն է եւ դեռ կարգադրութիւն մը չէ եղած մեր մեհեալներուն, վիրաւորներուն և բանտարկեալներուն համար։

Սրբազանները ըսին թէ ոչ մեռած կայ եւ ոչ վիրաւոր, այլ հասարակ զրպարտութիւններ են մեր լսածները։ Բանտն ալ մեր տղոցմէ մարդ չկայ։

Ցիշեցուցինք Սրբազաններուն թէ այս չէր իրենց առաքելութեան առաջադրութիւնը, թէ բանտերը մեր տղոցմով լեցուն ըլլալը ոեւէ կասկածէ դուրս էր։ Ցայտնեցինք որ այդ պարագային մենք պարտաւոր էինք Անդրանիկի հրամանը գործադրել։ Եւ ընկերոջս հետ դուրս ելանք։

Դուրսը խորհրդակցելով, գտանք որ Դրոյի Գանագռ երթալը, Սրբազաններուն առաքացումը եւն. յստակօրէն ցոյց կուտային թէ խաղ մը կը պատրաստուի Անդրանիկին և մեր գլխուն։ Այլեւս անյապաղելի էր հրամանի գործադրութիւնը։

Ուղղուեցանք դէպի ամերիկեան հիւպատոսին բնակարանը։

Առաւօտ կանուխ էր։ Դուռը բացող ծառային յայտնեցինք որ Անդրանիկէն նամակ մը բերած ենք եւ կ'ուզենք հիւպատոսին մեր ձեռամբ իսկ յանձնել, համաձայն հրամանին։

Հիւպատոսի արտօնութեան վրայ, ծառան մեզ առաչնորդեց իր մօտ՝ որ մահճակալին մէջ նստած, նախաճաշ ընելու վրայ էր։

Հիւպատոսին բացատրեցինք եղելութիւնը եւ պարզեցինք որ մինչեւ ժամը 8 պայմանաժամուած է Անդրանիկ, այլապէս քաղաքը պիտի ռմբահոծէ պատասխանատուութիւնը ձգելով կառավարութեան վրայ։

Արդէն տեղեակ էի որ հիւպատոսը կրնայ հայերէն խօսիլ։ Ծամծմուած հայերէնով մը պատասխանեց Ըէ ինք իր հիւանդութեան պատճառաւ չի կրնար զբաղիլ այդ խնդրով և թէ անգլիական ներկայացուցիչի իրաւունքներու սահմանին մէջ կ'իյնայ այդ հարցը։

Մեկնեցանք եւ հասցէին օգնութեամբ գտանք Անգլիոյ կոմիսարը, գնդապետ մը, որուն անունը ժամանակ կը խուսափի յիշողութենէս։

Կոմիսարը, որ դեռ նոր կ'ելլէր անկողնէն, չատ լաւ ընդունեց մեզ, իր նախաճաշին մասնակցելու հրաւիրեց և յայտնեց որ ինք արդէն տեղեակ է խնդրոյն, դէպքերուն ականատես վկայ եղած ըլլալուն։ Դէպի հեռագրատուն երթալու պահուն տեսած էր որ մեր տղաքն ու միլիցիաները գիրկընդխառն կռիւի մը բռնուած էին։ Ըսաւ որ արդէն տեղեկագրած է մանրամասնութիւնները ժենեւրալ Թոմսընին։

— Ո՛չ, անկեղծ չեն օփեռայի երգչուհիի մը հանդէպ որ երիտասարդ, գեղեցիկ եւ հարուստ ըլլալու ժպրախտութիւնն ունի, ինչպէս եւ Թատրոնի մը չրջանակին մէջ խափտող մարդոց կենցաղը իմս չէ։ Պարզ եւ համեստօրէն մեծցայ ես, ինչպէս գուք Տըվնչայրի ձեր հայրենի երդիքին տակ։ Նողկանք կը զգամ կեանքս յատիենապէս գիւանագիտական չարաբերութեանց նման անցընելով։ Փուա՜հ։

Իր ձեռքերը չղայնօրէն կծկուելով փրցուցին ժանեակը եւ մարգարիտները ցրուեցան չորս կողմը։

— Տեսէք։ Այս մանեակը բարեկամներէս մին տուաւ...։

Ու լռեց։

— Իրա՞ւ, ըսի ես, փափաքելով որ չարունակէ խօսքը։

— Մեռած է հիմա։ Իմացաք անշուշտ — ամէն մարդ գիտէ — որ Լօրա Քլարանսէօյի նշանած էին Անիկա բարեկամ մըն էր։ Զիս կը սիրէր։ Մեռաւ։ Իմ բարեկամներս մեռնելու սովորութիւն ունին։ Ալբեսքան ալ մեռաւ։

Լռութիւնը կրկին տիրեց։ Կ'ուզէի գինք հարցուփորձել Լօրա Քլարանսէօյի վրայ, բայց հեռաքրքիր թուելէ կը զգուշանայի։ Ինք մարգարիտները կը հաւաքէր։

— Այո՛, կրկնեց երազուն չեշտով մը, անիկա բարեկամ մըն էր։

Տարօրինակ հաճոյք մը զգացի անդրադառնալով, որ Լօրա Քլարանսէօն գինք սիրած ըլլալը անկեղծօրէն յայտնած պահուն իր խօսքերը չէին մտաներ որ ինք ալ զայն սիրած ըլլայ փոխադարձաբար։

— Լօրա Քլարանսէօն ազնուազոյն մարդ մը եղած ըլլալու է։

(Շար.)

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Մարսէյլի Պոէպանի հըսկայ սրահին մէջ, այս վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին, ազգային բազմաթիւ գործիչներ արտասանեցին ճառներ, որոնց մէկ քանիին չուրջ թերթերը եւ դեմ արտայայտութեան թերթերը, եւ որոնք չատ մը կողմերով կուսակցական կամ հատուածական բնոյթ ունէին, ոչ մէկ նորութիւն բերելով առաջարդ հայութեան։

Անկախ մտաւոր մը չգոյութիւնը, արգելք եղած է ցարդ այդ մասին անկախ մը քաջածանման արտայայտութեան, չփոթի մատնելով չատերը։ Ո՞րն է ճչմարտութիւնը Պ. Պ. Ս. Խատիսեանի եւ Գ. Թոմանեանի խօսքերուն մէջ, երբ անոնք հպարտութեամբ կը յայտարարեն նոյն բանին, թէ՝ իրենք են եղած, որ աչխատած են գաղթական Հայերու արտաքսումը կասեցնելու այս երկրի սահմաններէն, թէ՝ իրենք են եղած, որ միջամտած են պետութեան մօտ, անգործ Հայերուն ալ հաւասարապէս նպաստ տալու համար։

Կ'ըսեմ, ո՞րն է ճչմարտութիւնը, որ լսեցինք, միեւնոյն բեմէն, երկու հակառակ քաղաքական դաւանանքներ ուենեցող գործիչներէ... Մենք, հաստարակ մահկանացուներս չուարեցանք այլեւս, չփոթեցաւ մեր դատողութիւնը եւ տկարացաւ աչքերու լոյսը, զանազանելու համար վատը լաւէն, սուտ մարգարէն իրականէն։

Այս չփոթութեան մէջ, քաղաքացի Գրիգոր Վարդանեանի մանչի երիտասարդ ձէն էր, անուշը չեմ յիչեր գժբախտաբար։ Մեզ տեսնելուն պէս սկսաւ լալ, իսկ մեր վիշտն ու յուզումը եւ մանաւանդ զայրոյթը մեծ էր։ Ինչ թշուառականներ էին սոոնք, հայրենիքին ծառայութեան համար հեռաւոր երկիրներէն կամաւոր փութացող այս տղուն ծունկը գնդակով մը ջախջախած էին։ Ահա թէ ինչպէս կը վարձատրէին հայրենապաշտ երիտասարդները։ Եւ այս դեռ բազմաթիւներէն ժէկն էր։

Ներս տղան կուլար ու կը հեկեկար։

«Ցեսէ՛ք ընկերներ, չորս տարիէ ի վեր թուրքին դէմ հայրենիքիս համար կռուեցայ ու չվիրաւորուեցայ, իսկ այստեղ, մայրաքաղաքին մէջ Հայերու ձեռքով պատահեցաւ այդ։ Ռուսահայէն եկած էի, խանգավառութեամբ և նուիրումով, իսկ այսօր Հայերու ձեռքով ոտքս վրայ տուի։ եթէ պատերազմի գաշտին վրայ պատահած ըլլար թուրքին ու թշնամիին ձեռքով, փառքի նշան մը պիտի ըլլար ինձ համար, ու պիտի ըսէի թէ խեղճ ազգիս ազատագրութեան ճամբուն վրայ տուի ոտքս։ Բայց հիմա ի՞նչ ըսեմ։ Ըսե՞մ որ Հայերը կոտրեցին ոտքս»։

Լսէ՛, հայ ժողովուրդ, ահա ասոնք են այդ մարդոց զոհերը, որոնց միզապարտ լուծը չկրցար տակատին թօթափել օտար ափերուն վրայ անցուցած այս գժնեհ ու անարեւ օրերուդ խակ։

(12) (Շարունակելի)

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

Գրեց՝ ԱՐՆՈԼՏ ՊԵՆՆԵԹ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՌՈԶԱՅԻ ՀԵՏ

— Ա՛յդքան միայն։

— Չէք գիտեր թէ ի՞նչ է իմինիս նման գոյութիւն մը, չարունակեց յուզումնալից։ Փոխ-ման ասննա մըն եմ, մի՛ մոռնաք։ Մարդիկ կ'երեւակային թէ, որովհետեւ երիք ժամուան մէջ այնքան կը չահիմ որքան կարուհի մը երիք տարուան մէջ, որովհետեւ ճոխութեան մէջ կ'ապրիմ, որովհետեւ քմահաճոյքներ ունիմ, որովհետեւ դէմքս յատկանչական խորութիւններ ունի կամ որովհետեւ փոխադարձաբար կը նախանձին եւ ձեռքս համբուրելու չնորհին համար կը կռուին մարդիկ, կ'երեւակային կ'ըսեմ, թէ այլեւս փափաքելու ոչինչ կրնամ ունենալ։

— Ցատկանչական խորութիւննե՛ր, բայց գուք ամենէն գեղեցիկն իսկ էք զոր ես տեսած ըլլամ կեանքիս մէջ։

— Ահա՛, ճիշդ միւսներուն պէս կը խօսիք։ Այդ է որ կ'ատեմ։

— Արգարե՞ւ։ Լաւ ուրեմն, այլեւս երբեք պիտի չըսեմ թէ ձեզ գեղեցիկ կը գտնեմ։ Սակայն երջանիկ կը կարծէի ձեզ։

— Կը կարծէք թէ խի՞ստ ըլլամ։

Լռեցին։ Ինք տուաւ պատասխանն իմ տեղս։

— Շատ լաւ գիտէք թէ իրաւունք ունիմ։

— Բայց ես ալ կը հիանամ ձեր վրայ։

— Դուք տարբեր էք։ Ձեզ պատկանիր նոյն չըրջանակին։ Ինչ որ կը սիրեմ ձեր մէջ այն է՝ որ չունիք ինձ համար ձեր կեանքը զոհելու միչտ պատրաստ ըլլալու ապուշ երեւոյթը, ինչպէս անոնք։ Այս առաւօտ ներս չմտաք ի ձեռին բռնելով խոչոր ծաղկեփունջ մը, խնդրելով որ զանոնք ընդունելու չնորհն ընեմ ձեզ։ (Ծոյց տուաւ սենեակին մէջ գտնուող ծաղիկները)։ Եկաք, ձեռքս սեղմեցիք եւ հարցուցիք թէ ի՞նչ պէս եմ։

— Չմտածեցի ձեզ ծաղիկներ բերել, ըսի չփոթած։

— Ո՛չ, ճիշդ ատոր համար է որ համակրելի էք ինձ։ Ինչ որ չեմ կրնար հանդուրժել, բայց որ պարտաւոր եմ չարունակաբար հանդուրժել, սա «վերաբերմունքներ»ն են, մանաւանդ մարդոց կողմէ՝ որոնք իրենց չարժուձեւերը Ռուսիոյ մեծ-դուքսերուն վրայ կը կապկեն։

— Իսկապէս մեծ-դուքսեր կա՞ն։

— Կա՞ն, ի հարկէ եւ այնքան առատ։ Ինչո՞ւ մարդիկ կը կարծեն թէ կին մը չատ կ'ախորժի իրենց ծաղրելի «վերաբերում»ներէն։ Եթէ գիտնային թէ երբեմն որքա՜ն գժուարաբեր կը զտպեմ խնդուքս։ Պահեր կան, ուր ամէն ինչ պիտի տայի վերադառնալու համար այն օրերուն՝ երբ գոնապահէ մը աւելի կիրթ մէկը չէի ճանչնար։ Այն առեներները բոլորովին ուրիշ մթնոլորտի մը մէջ էի որ անկեղծութիւնն իսկ էր։

— Բայց ի վերջոյ բարձր դասուն մէջ ալ կան մարդիկ որ անկեղծ են։

— Ո՛չ, անկեղծ չեն օփեռայի երգչուհիի մը հանդէպ որ երիտասարդ, գեղեցիկ եւ հարուստ ըլլալու ժպրախտութիւնն ունի, ինչպէս եւ Թատրոնի մը չրջանակին մէջ խափտող մարդոց կենցաղը իմս չէ։ Պարզ եւ համեստօրէն մեծցայ ես, ինչպէս գուք Տըվնչայրի ձեր հայրենի երդիքին տակ։ Նողկանք կը զգամ կեանքս յատիենապէս գիւանագիտական չարաբերութեանց նման անցընելով։ Փուա՜հ։

Իր ձեռքերը չղայնօրէն կծկուելով փրցուցին ժանեակը եւ մարգարիտները ցրուեցան չորս կողմը։

— Տեսէք։ Այս մանեակը բարեկամներէս մին տուաւ...։

Ու լռեց։

— Իրա՞ւ, ըսի ես, փափաքելով որ չարունակէ խօսքը։

— Մեռած է հիմա։ Իմացաք անշուշտ — ամէն մարդ գիտէ — որ Լօրա Քլարանսէօյի նշանած էին Անիկա բարեկամ մըն էր։ Զիս կը սիրէր։ Մեռաւ։ Իմ բարեկամներս մեռնելու սովորութիւն ունին։ Ալբեսքան ալ մեռաւ։

Լռութիւնը կրկին տիրեց։ Կ'ուզէի գինք հարցուփորձել Լօրա Քլարանսէօյի վրայ, բայց հեռաքրքիր թուելէ կը զգուշանայի։ Ինք մարգարիտները կը հաւաքէր։

— Այո՛, կրկնեց երազուն չեշտով մը, անիկա բարեկամ մըն էր։

Տարօրինակ հաճոյք մը զգացի անդրադառնալով, որ Լօրա Քլարանսէօն գինք սիրած ըլլալը անկեղծօրէն յայտնած պահուն իր խօսքերը չէին մտաներ որ ինք ալ զայն սիրած ըլլայ փոխադարձաբար։

— Լօրա Քլարանսէօն ազնուազոյն մարդ մը եղած ըլլալու է։

(Շար.)

ներկայութիւնը մեր գաղութին մէջ, կը թուի մխիթարական ըլլալ։

Ապրիլ 8ի շաբաթ գիշերը, ան խօսեցաւ Պռէպան Մարսէյէի բեմէն, բայց ցաւալի է ըսել որ 250—300 հոգիի ներկայութեան միայն, հետեւանք՝ խաչաձեւումներու։

«Մեծ պետութիւնները իրենցծրագիրներու իրականացման ձգտելով, տաճկահայ աշխատաւոր ժողովուրդը ջարդեցին, ցրուեցին, անապատները ձգեցին... ահա այս աշխատաւոր, ստեղծագործող ժողովրդի մէկ միլիոնն է, որ այսօր, հաւաքուած, խաղաղ կ'ապրի Արարատեան դաշտին վրայ։

«Ուրիշներ ինչ կ'ուզեն թող խօսին, մենք կը գործենք... Այս աշխարհի մէջ մենք ալ մեր տեղն ու դիրքը բռնած ենք, ու մեր տեղերուն եւ կենցաղին տէր կենալու համար, պէտք է ամրացնենք մեր դիրքը։ Ճիշդ ատոր համար, ամէն ճակատի վրայ անխնայ նուաճում, վերելք ու աշխատանք կայ։ Կը կառուցանենք գործարաններ, դպրոցներ, հիւանդանոցներ, ուսումնարաններ, որոնց շնորհիւ այսօր երկրի աշխատաւորութեան կեանքը աւելի տանելի է և ապագան խրախուսիչ։

Տասնըմէկ տարի առաջ երկիրը տեսնող մէկը, եթէ այսօր նորէն տեսնէ, չպիտի ճանչնայ, այնքան մեր երկիրը փոխուեր, այլ սիրելի կերպարանք մըն է ստացեր։

Շինարարութեան ու նոր աւաններու կառուցման շուրջ աւելի ընդարձակ զեկուցում կուտամ շաբաթ օր։

«Խօսքս մասնաւորելով մարզիկներու վրայ, ըսեմ թէ, անոնք կը սկսին մարզուիլ 4-5—6 տարեկանէն սկսեալ, անոնք կը կոչուին «հոկտեմբերիկներ» որ ամէնէն փոքրերն են։ Շատ փոքր հասակէն անոնք կ'առնուին կազմակերպութեան մէջ։

«Մենք չենք ձգեր փոքրիկները փողոցներուն մէջ։ Անոնք ունին իրենց կազմակերպութիւնները, կանոնները, մարզական խաղերը, ակումբները, դասախօսութիւնները, արշաւները։

«Անոնք ամառները՝ պետութեան աջակցութեամբ, 3—4 ամիս դաշտերը կ'անցընեն արեւին տակ, բնութեան ծոցին մէջ կանաչազարդ պուրակներու մէջ, դաստիարակներու հսկողութեան տակ, սկիւռներու նման, թուփէ թուփ, ճիւղէ ճիւղ ցատկրտելով, ու աշնան կը վերադառնան, կայտառ առողջ ու գիրցած։

«Պատանիները 20 հազարէն աւելի են։ Ունին իրենց առանձին խաղերը, ակումբները, դասախօսութիւնները, որոնց կը հրաւիրեն մեզ, հին աշխարհի մարդիկս... չեն ալ հաւնիր մեզ, կը քննադատեն այնպէս ուժգին, որ մարդ կը կարկամի։

«Երիտասարդներն ալ, որոնց կազմակերպումը կը սկսի 15 տարեկանէն զինուորական մարզանքի կըվարժուին և հրացանաձգութեան։ Խորհ. Հայաստանի բոլոր քաղաքացիներն ալ հաւասար կերպով կը վարժուին։

Երիտասարդներ առանձին աշխատանքներ ունին, ամառ թէ ձմեռ, խմբական աշխատանքներ կը կատարեն, Կովկաս, Ռուսաստան և Խ. Միութեան ամէն կողմերը։ Ամէն ինչ ծրագրային ձեւով կ'ընթանայ։ Ասոնք բոլորը միայն մարզանքի համար չեն։ Դպրոցէն ու մարզանքէն յետոյ անոնք կ'երթան իրենց ակումբները, կուտան դասախօսութիւններ, կ'օգնեն հաւաքական գիւղատնտեսական աշխատանքներուն, մէկ խօսքով կը վազեն հոն, ուր իրենց պէտքը կը զգացուի։

Մարսէյլ ՅԻՄԷՆ ՅՈՒՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նկատելով որ կարգ մը անպատասխանատու անհատներ Եգիպտոս հրատարակուող թերթի մը ուղղած են իրականութեան բոլորովին անհամապատասխան թղթակցութիւններ, որոնք իւրացուած եւ խմբագրականներու նիւթ դարձած են նոյն թերթին կողմէն, եւ որոնք կը միտին նախ ծանր եւ արիւնալից համեմատութիւններ տալու անխոհեմ դրդումներէ առաջ եկած դէպքի մը — որ իր ցուցարարական բնոյթով ոստիկանական միջամտորթեան տեղի տուաւ—, եւ երկրորդ Հայ Խնամատարութիւնը ներկայացնելու իբրեւ ներքնապէս պառակտեալ եւ զանազան նեղմիտ եւ հատուածական նկատումներու խաղալիկ դարձած մարմին մը, եւ այս կերպով կը ջանան վարկաբեկել Հայ Խնամատարութիւնը ըլլայ հաւաքաբար, ըլլայ յանձին զայն կազմող այս կամ այն տարրին, առանց խնայելու բարձրաստիճան հոգեւորական պատկառելի դէմքերու եւ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանին— որուն յանիրաւի կը վերագրուին վերաբերումներ որոնք ամբողջովին յերիւրածոյ են— եւ չնայելով որ երեք հոգեւոր պետերու նախագահութիւնը և վստահութիւնը վայելող Մարմին մը բնաւ պիտի չազդուէր այս տեսակ անտեղի յարձակումներէ, եւ լռութեան ու ինքնամփոփումի մէջ իր ըստանձնած ծանր պաշտօնը,

Բայցնկատելով որ այս կարգիանհեթեթ տեղեկութիւններ կրնան թիւրիմացութիւններ առաջ բերել արտասահմանի հայրենակիցներուն և հայ մամուլին մէջ, ինչ որ մեծապէս պիտի վնասէր հրկիզեալներու եւ գործազուրկներու նպաստի գործին, այնպիսի ժամանակ մը երբ նոյն օգնութեան մտահոգութիւնը տակաւին ծանրապէս կը ճնշէ Հայ Խնամատարութեան ուսերուն վրայ, այս միակ մտահոգութեամբ Հայ Խնամատարութիւնս հարկ տեսաւ ներկայ Մարտ ամսուն 23ի իր նիստին մէջ, որ գումարուեցաւ բարձր նախագահութեամբ Ն. Ս. Օծութիւն Բարգէն Կաթողիկոսի, առաջիկայութեամբ Կաթողիկէ Հայոց Կ. Պատրիարքական Փոխանորդ Արհիապատիւ Տ. Յովհաննէս Արքեպիսկոպոս Նազլըեանի, եւ Կաթողիկոսական Փոխանորդ Գերապատիւ Տ. Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Կարոյեանի, և Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ Հովիւ Վերապատուելի Ենովք Կէօքկէօզեանի, ի լուր եւ ի գիտութիւն համայն հայութեան յայտարարել հետեւեալը.

Պէյրութի «Հայ Խնամատարութիւնը համազգային մարմին մին է, կազմուած հայ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերուն համահաճ եւ միասիրտ նախաձեռնութեամբ եւ գործակցութեամբ։ Անոր անդամները նշանակուած են երեք հոգեւոր պետերէն։ Անոր նախագահութեան բարձր կազմին եւ անդամներուն մէջ տիրած է ու կը տիրէ կատարեալ համերաշխութիւն եւ ներդաշնակութիւն։ Ան զերծ է որևէ խտրական ոգի, եւ հատուածական նկատումէ կամ որեւէ գերակշռող ազդեցութենէ։ Անոր անդամներուն մէջ սկիզբէն ի վեր գոյութիւն չէ ունեցած ոչ մէկ տարակարծութիւն, եւ բոլոր ժողովներուն մէջ ամէն որոշում տրուած է գրեթէ միաձայնութեամբ եւ ընդհանուր համերաշխ եւ եղբայրական մթնոլորտի մէջ։ Խնամատարութիւնը կատարեալ փոխադարձ հաւատքով եւ վստահութեամբ մօտեցած է բոլոր ներկայացող հարցերու քննութեան և առաջնորդուած է միմիայն ընդհանուր չարիքը կարելի եւ գործնական միջոցներով լաւագոյնս դարմանելու մտահոգութենէն։ Հայ խնամատարութիւնը, ծնունդ հայ յարանուանութեանց հոգեւոր պետերու սերտ համագործակցութեան, իր նուիրական պարտականութիւնը կը համարէ գուրգուրալ եւ պահպանել նոյն համազգային միութեան ոգին, հաւատացած որ, ներկայ աղէտալի դրութեան մէջ, միակ եւ ամենամեծ մխիթարութիւնն է այն հանուր հայութեան համար, եւ մեծագոյն գրաւականը թէ թափուած ջանքերը եւ կատարուած զոհողութիւնները, շնորհիւ այս միացեալ ճիգերուն, պիտի արդիւնաւորուին և պիտի կրնան գլուխ հանել, հնարաւորութեան սահմաններու մէջ, աղէտին դարմանումի գործը։ Հայ Խնամատարութիւնը հաւատացած է որ այս միութեան ոգիին պարտի այն սրբտաբուխ եւ առատ օգնութիւնը, որ ամէն կողմէն Հայութիւնը շտապեց հասցնել իրեն, եւ դարձեալ այս միացեալ եւ համերաշխ գործունէութիւնն է որ իրեն պիտի ապահովէ արտասահմանի հայերուն անխտիր եղբայրական օգնութեան շարունակութիւնը, որուն շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ մեղմել այն ծանր կացութիւնը, որուն մատնուած են այսօր մեր գաղթական զանգուածները հրդեհի և գործազրկութեան երեսէն։

Պէյրութ, 28 Մարտ

Դիւան Պէյրութի Հայ Խնամատարութեան

Ատենապետ՝ Գասպար Իփէկեան, Ատենադպիր՝ Նազարէթ Կէրկէրեան, Գանձապետ՝ Արամ Շալվարճեան։

«ՄԱՍԻՍ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Ռումանահայ «Մասիս» Հրատարակչական Անանունընկերութեան Վարչական Խորհուրդս որոշած ըլլալով Մայիսէն սկսեալ հրատարակել մանկական ու պատանեկան գրքոյկներ՝ պատկերազարդ եւ անպատկեր պարբերական պրակներով, կազմած է, համաձայն ընկերութեան հիմնական կանոնագրին յօդուած 16-երորդին, խմբագրական մարմին մը, որ լիազօրուած է կատարելու նիւթերու ընտրութիւնն ու խմբագրութիւնը։

Սոյն նպատակի գործադրութեան համար որոշած ենք պարբերաբար, 10—15 օրը անգամ մը, հրատարակել պրակ մը, բաղկացած 32 էջէ, ընդունելով վարձատրութեան դրութիւնը։

Ուստի կը խնդրենք արտասահմանի բոլոր հայ գրողներէն եւ, առհասարակ մանկական գրականութեան մասնագէտ ու ձեռնհաս ուժերէն բերել իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը մեր այս դրժուարին բայց վսեմ գործին, ղրկելով մեզ մանկական ու պատանեկան գրականութենէն նիւթեր՝ ինքնագիր ու թարգմանուած։

«ՄԱՍԻՍ» ՀՐԱՏ.
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.ԵԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Մեր հասցէն Tipografia «Astoria», Str. Pictor Luchian, 14 Bucaresti։
6 Ապրիլ, 1933 Պուքրէշ

Կարդացէ՛ք,
Կարդացուցէ՛ք
եւ տարածեցէք
«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ը

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱ ԿԸ ՃԱՄԲՈՐԴԷ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ թուրք վարչապետ Ըսմէթ փաշա մտադիր էր պայրամի արձակուրդներէն օգտուելով, տընտեսական գործավարին հետ Զօնկուլտաք երթալ, տեղւոյն ածխահանքերը քննելու համար։ Ճամբորդութիւնը ինքնաշարժով պիտի կատարէր։

Բայց վարչապետը ստիպուեցաւ առայժմ յետաձգել ճամբորդութիւնը, որովհետեւ տեղացող անձրեւներուն հետեւանքով ճամբաները բացարձակապէս թոյլ չեն տար նման ճաբորդութեան մը ձեռնարկել։

ԱՀԱՒՈՐ ՁՄԵՌ ՄՇՈՅ ՄԷՋ

Ահաւոր ձմեռ մը կը տիրէ Մշոյ մէջ, եւ Ապրիլի առաջին օրերուն իսկ տեղացող ձիւնի թանձրութիւնը հինգ մեթրի հասած է։ Ճամբաները զոցուած եւ հաղորդակցութիւնները դադրած են։ Մեծ թիւով կենդանիներ, ձիւնին մէջ բանտարկուած եւ անօթութենէ մեռած են։ Մինչեւ հիմա 21 գիւղերու մէջ ոչնչացած կենդանիները կը հաշուեն՝ 2800 ոչխար, 250 կով եւ կարեւոր թիւով գոմէշներ, ձիեր ու էշեր։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԷՋԱՆԸ ԿՈՒՋԵՆ ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԿԱՐԴԱԼ

Չօրումէն Պոլսոյ թերթերուն կը հաղորդեն թէ էզանի խնդրով ամբաստանուածներէն Պարթընցի ուսուցիչ Ֆէյզուլլահ, ընկերը Հասան և Պիզացի Հաճի Ալի մէյ մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան եւ տարի մըն ալ ոստիկանական հսկողութեան տակ պիտի առնուին։

Մարտինցի Շէյխ Մուսա եւ Թունուզցի Հապիպ հօճան ալ նոյն պատժին արժանացան, բայց իրենց յառաջացած տարիքին պատճառաւ, երկու ամիս կրճատուած է պատիժը։

Արաբերէն էզան կարդացած ըլլալու ամբաստանութեամբ, Իզմիրի գիւղերուն մէջ տասը հոգի ձերբակալուած են։ Նոյն ամբաստանութեամբ ձերբակալութիւններ կատարուած են նաև Թօրպալըի Թէքէ գիւղին մէջ։

Խիստ քննութիւններ կը կատարուին երեւան հանելու համար ամէն անոնք որ հակառակ կառավարութեան հրահանգին, կը շարունակեն... էզանը արաբերէն կարդալ։

ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ԱԼ ՄԱՏ ՈՒՆԻՆ

Եւրոպական մամուլը հաղորդած էր թէ թմրեցուցիչներու մաքսանենգութեան խոշոր ցանց մը երեւան հանած է թուրք ոստիկանութիւնը։

Պոլսական թերթերը լայն տեղեկութիւններ կուտան այդ խնդրոյն շուրջ։

Կատարուած քննութիւնը պարզած է որ էռոյինի մաքսանենգութիւնը ենթադրուածէն աւելի մեծ է եւ բազմաթիւ անձեր մասնակցած են անոր։ Մաքսանենգներու խմբակը իր տրամադրութեան տակ ունէր ոչ միայն ծանօթ անձեր, այլ և վատահամբաւ կիներու եւ այրերու բազմութիւն մը։

Այս խմբակին մաս կը կազմէր նաեւ դեղամթերանոցի մը յոյն սեփականատէրը, որ Պոլսոյ տեղեկատուն էր... Ազգերու Դաշնակցութեան թմրեցուցիչներու դէմ պայքարող յանձնախումբին։

Տեղեկատուն փորձած է Յունաստան փախչիլ ինքնաշարժով, որուն փոխարժէքը ամբողջութեամբ չէր վճարած, բայց ոստիկանութիւնը Եշիլ գիւղին մէջ ձերբակալած է զայն։

Ֆէնէրի մէջ, յոյնի մը տունէն երեւան հանուած են Էռոյինի շինութեան յատուկ մեքենաներ եւ հարիւր քիլոյի չափ արդէն պատրաստ թմրեցուցիչ։ Թարաբիոյ Սրմմրը Փալասի նկուղներուն մէջ ալ գտնուած են զանազան նիւթեր։ Նոյնպէս Ֆէնէրի մէջ, սեղանաւոր Տիմիթրիի տան մէջ էռոյինի գործարան մը երեւան հանուած է, ինչպէս եւ մեծ քանակութեամբ էռոյին։ Գուրթուլուշի մէջ ալ տասը հազար քիլօ էռոյին գտնուած է։

Մաքսանենգները ամերիկեան խմբակի մը հետ բանակցութեան մէջ էին եւ արդէն չորս հազար ոսկի կանխավճար մը գանձած։ Ապրանքը յանձնելու պահուն ձերբակալուեցան։

Ոստիկանութիւնը հարցաքննած է ամբողջ բազմութիւն մը, որոնց մէջ կան սպիտակ ռուսեր, ամէն ազգէ հանրային կիներ եւ ամէն դասակարգէ մարդիկ։

Ձերբակալուած են 14 հոգի, որոնց մէջ կան՝ Արաքսի անունով ցնծուհի մը եւ Արթաքի անունով քիմիագէտ մը, որուն տուած ֆօրմիւլներուն համաձայն կը պատրաստուէր էռոյինը։

Քննութիւնները կը շարունակուին եւ կը կարծուի թէ կարեւոր եւ դիրքի տէր անձնաւորութիւններ եւս ձերբակալել անհրաժեշտ պիտի ըլլայ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հեռագրի մը համաձայն, ամերիկեան զանազան դիւանատուները անդադար կ'աշխատին պատրաստելու համար անհրաժեշտ տեղեկագիրներն ու փաստաթուղթերը որոնց պէտք պիտի ունենայ նախագահ Ռուզվէլթ Պր. Մաքտոնալտի եւ Պր. Էռիոյի հետ ունենալիք իր յառաջիկայ տեսակցութեանց ընթացքին։

Ամերիկեան պետական շրջանակները կը ցաւին որ Մուսոլինի չի կրնար Ուաշինկթըն երթալ։ Կը ցաւին մասնաւորապէս անոր համար որ Իտալիոյ տիրակալին բացակայութիւնը կերպով մը պիտի նսեմացնէ Ուաշինկթընի տեսակցութեանց արժէքը։

Նախագահ Ռուզվէլթ, որ յայտնած է թէ պատրաստ է խորհրդակցելու Տնտեսական Համաժողովէն զատ նաեւ ուրիշ խնդիրներու շուրջ, ըստ բաւականին դժուարին կացութեան մը մէջ պիտի գտնուի միայն Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ տեսակցելով զինաթափութեան ժողովի հարցերով, տրուած ըլլալով որ Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն հետ իր ունենալիք յառաջիկայ տեսակցութեանց նիւթը Տնտեսական Համաժողովը պիտի ըլլայ միայն։

Հակառակ «Սպիտակ տան» ինքնավստահութեան, ամերիկեան Ծերակոյտը վերապահ է Ուաշինկթընի տեսակցութեան արդիւնքին հանդէպ, բայց պատրաստ է ամէն իրաւասութիւն տալու նախագահին որպէսզի ապագային չըսուի թէ խորհրդարանը արգելք եղաւ Ռուզվէլթի՝ իր ջանքերը յաջողութեամբ պսակելու։

ԴԷՊԻ ԱՄԵՐԻԿԱ

Երէկ «Պէռէնկարիա» շրջենաւով մեկնեցան Պր. Մաքտոնալտ եւ անգլիացի փորձագէտները, իսկ այսօր, Պր. Էռիօ ինքնաշարժով Հավռ կը մեկնի, վաղն իսկ «Իլ-տը-Ֆրանս» շոգենաւով ճամբայ ելնելու համար։

Մեկնելէ առաջ, Պր. Մաքտոնալտ Երեսփոխանական Ժողովին առջեւ յայտարարեց թէ Ուաշինկթըն կ'երթայ քանի մը օրուան համար եւ պարզ տեսակցութիւն մը եւ տեսակէտներու փոխանակութիւն մը պիտի ունենայ եւ պիտի չստորագրէ ո եւ է համաձայնագիր։

Իսկ Պր. Էռիօ հինգշաբթի օր մասնակցեցաւ նախարարներու խորհուրդի նիստին ուր մանրամասնօրէն անդրադարձան Պր. Էռիոյի առաքելութեան վերաբերով բոլոր հարցերուն։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

Սըր Օստըն Չէմպըռլէյն, Անգլիոյ նախկին արտաքին նախարարը, որ երկար ատեն կեդրոնական դէմք եղած է Եւրոպայի քաղաքական թատերաբեմին վրայ, առջի օր երեսփոխանական ժողովի նիստին, ճառի մը մէջ ըսած է.

«Ծայրայեղ մտավախութեամբ է որ կը դիտեմ Եւրոպայի ներկայ կացութիւնը։ Երկար տարիներու փորձառութեանս լոյսին տակ, կը կարծեմ որ մեծ պատերազմէն ի վեր խաղաղութիւնը երբեք այսքան ուղղակիօրէն վտանգուած չէր, ի մասնաւորի Եւրոպայի կացութեան, հանրային կարծիքին անորոշութեան եւ կառավարութիւններուն գործունէութեան պատճառաւ։»

Ապա դէմ արտայայտուած դաշնագրերու որեւէ վերաքննութեան, մանաւանդ Գերմանիոյ՝ որուն մէջ վերակենդանացած է «նախկին Բրուսիանիզմը, իր ամենէն վայրենի տրամադրութիւններով։»

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կը յիշուի որ չորեքշաբթի օր Մոսկուայի մէջ բացուեցաւ ձերբակալուածվեց անգլիացի ճարտարագէտներու և նոյն ընկերութեան պաշտօնեայ տասներկու ռուս ամբաստանեալներու դատավարութիւնը։

Բոլոր ռուս պաշտօնեաները ինքզինքնին յանցաւոր խոստովանեցան, իսկ ճարտարագէտներէն հինգը ի սպառ մերժեցին որեւէ յանցանք։ Միայն մէկը, Ուիլեըմ Մաքտոնալտ, դատավարութեան առաջին նիստին խոստովանեցաւ թէ յանցաւոր է, բայց երկրորդ նիստին, վերադառնալով իր յայտարարութեանց հերքեց զանոնք եւ պնդեց թէ անմեղ է։

Անգլիական շրջանակները մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւին դատավարութեան ընթացքին, մանաւանդ Մաքտոնալտի այս հակասական դիրքէն ի վեր։

ԱՅՆՇԹԱՅՆ ՊԻՏԻ ԴԱՍԱԻԱՆԴԷ «ԳՈԼԷԺ ՏԸ ՖՐԱՆՍ»Ի ՄԷՋ

Կը յիշուի որ աշխարհահռչակ հրեայ բնագէտ Այնշթայն որ վերջերս Ամերիկայէն վերադարձած էր, Հիթլէրի հակասեմական հալածանքին պատճառաւ հրաժարեցաւ գերման քաղաքացիութենէն ինչպէս եւ Բրուսիոյ գիտական կաճառի անդամութենէն։

Առջի օր, Ֆրանսայի կրթական նախարար Պ. Անաթոլ տը Մոնզի երեսփոխական ժողովին քուէարկել տուաւ «Գոլէժ տը Ֆրանս»ի մէջ ուսողական բնագիտութեան (physique mathématique) ամպիոնի մը հաստատումը՝ որ պիտի յատկացուի օտար գիտունի մը։

Այդ նորաստեղծ ամպիոնը պիտի յատկացուի Այնշթայնի, որ նախ քան քուէարկութիւնը, իր հաւանութիւնը յայտնած էր նման պաշտօն մը ընդունելու։

Երեսփոխանական ժողովը առանց վիճաբանութեան քուէարկեց այս առաջարկը։ Կը մնայ միայն որ Ծերակոյտը իր կարգին վաւերացնէ զայն, ինչ որ հաւանաբար նոյնքան դիւրութեամբ կատարուի Մայիսին, Զատկի արձակուրդներէն վերջ։

Նման պաշտօնի առաջարկներ եղան Այնշթայնի նաեւ սպանիական կառավարութենէն, ինչպէս եւ Կլազկոյի եւ Փոնըսթընի համալսարաններէն։ Բայց կը կարծուի որ ի վերջոյ հրեայ գիտունը նախապատուութիւն պիտի տայ Ֆրանսայի։

ՏԵՂԱԿԱԼ ՍԹԷՎԸՐՏ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Անգլիացի տեղեկալ Պէյլի Սթէվըրտ որ ամբաստանուած էր Անգլիոյ ազգային պաշտպանութեան մարզին վերաբերող գաղտնիքներ գերման լրտեսի մը ծախած ըլլալու մեղադրանքով եւ որուն դատավարութիւնը մեծ աղմուկ հանեց Անգլիոյ մէջ, պատերազմական ատեանին կողմէ դատապարտուած է հինգ տարի բանտարկութեան եւ զինուորական աստիճանազրկման։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 11-24ի համազգային մեծ սգատօնը Մարսէյլի մէջ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 29ին, Պրէպան Մարսէյէի մէջ, նախաձեռնութեամբ Զ. Ո. Մ. Մարսէյլի Մասնաճիւղին։ Կը խնդուի կազմակերպութիւններէն եւ միութիւններէն որ նկատի ունենան սոյն օրը։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ
(Carte d'identité)
վերաբերեալ ամէն դժուարութեանց համար անգամ մը դիմեցէք
ՍՏԵՓԱՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ
30 Rue Stéphenson, Paris (18e)
ամէն օր, ժամը 8—12, կէսօրէ վերջ 2.30էն 6.30

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ "ՄԱՐՏԿՈՑ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Պ. Պ. Մ. Ծառուկեանի նպարավաճառատունը, 10, rue Francois Garcin, Շաբարեւեանի նպարավաճառատունը, 74, rue Rabelais, Նագաշեանի նպարավաճառատունը, 148, rue Garibaldi, սրճարան Բարձր-Հայք, Մովսեսեանի քով, 4, rue François Garcin, սրճարան Վարդանեան, 14, rue François Garcin, Ս. Թաթեոսեանի մօտ 36, rue Voltaire, Խաչատուրեանի նպարավաճառատունը 150, rue Paul Bert։

Վերոյիշեալ տեղերէն օրը օրին կրնաք ստանալ «Մարտկոց»ները ամենայն դիւրութեամբ։

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Մարսէյլի «ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»ուն կողմէ

Ի նպաստ Հայ Արիներու միջազգային բանակումին (Ճէմպօրի) մասնակցութեան Հունգարիոյ մէջ

6 Մայիս 1933 Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս «Սալօն Լօնշան»ի սրահին մէջ

33, Boulevard Longchamp—Marseille

Հաճելի երեկոյ — Գեղարուեստական մթնոլորտ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ (անտիպ ու տպուած)

ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

Մեծանկար հայելի արտասահմանեան դէմքերու եւ դէպքերու

Ամբողջ ծիծաղ՝ 300 էջ

Երգիծական վէպեր, դէմքեր ու բազմազան էջեր

Գին Ֆրանսա եւ գաղութներ 15 ֆր.

Միւս երկիրներ՝ 20 ֆր.

Դիմել՝ 17 Rue Damesme, Paris (13), Imprimerie A. Der

100ԻՆ 50 ՋԵՂՉ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Վրէժ» գրատունը, իր վերաբացման առթիւ, աննախընթաց զեղջով կը ծախէ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Մինչեւ 15 Մայիս հարիւրին 50 զեղչ նշանակած ենք։ Օգտուեցէք առիթէն:

Մէկ քանի օրինակներ.

Հայ Ժող. Սիրային Երգեր 1 ֆր. 50, Արարատ գրպանի երգարան 5 ֆր, Ոճիրին Պանգոկը (2 հատոր) 7 ֆր. Ֆօմա Կօրտէֆ 7.50, Արսէն Լիւբէն 7.50, Մակաբոյծը 3, Պարելու Արուեստը 3.50, Մեր Խաչը 3, Հայ. Ֆրանս. Խօսակցութիւն 3, Nouvel Alphabet Français-Arménien 2.50, Մանկութեանս Մեղքերը 7.50, Ամենուն հասցէն 1931 (1932ին սպառած է) 3 ֆր. եւլն. եւայլն։

Դիմել՝ Պետրոս Սահաթճեանի, 13-15, Rue Victorien-Sardou, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅ „ԱԴԱՄԵԱՆ" ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄ

17 Ապրիլ 1933, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին

120, Պուլվառ Osso, Շրմեն տր լա Մատրակ, Պար Վէնսանի մէջ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅԻ «ՀՐԱՅՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

Կը ներկայացուի

ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷի լաւագոյն գործերէն — յուզիչ տրամ չորս արար

Բեմի կառավարիչ՝ դերասան Մ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ — Ղեկավար՝ Վ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՏՍՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բոլոր ապրանքներու վրայ հարիւրին 20 զեղչ

Եթէ կ'ուզէք համով հոտով եւ կարագ իւղով չէօրէկներ ճաշակել, որ կը մրցի թօքաթլեանի հետ, դիմեցէք

ՎԱՀԷ ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆԻՆ

9 rue Jouye-Rouve, Paris (20e) Tél. Ménil. 50-09

Métro: Belleville

Ուր պիտի գտնէք նաեւ ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական ուտելիքներ եւ խմիչքներ։

Աժան եւ մաքուր

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն հետ կարենալ մրցելու համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝

EDGARIAN Tricots ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ գներով

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը դրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր échantillonage

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

Փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

ԺՈՂՈՎ

Պէրպէրեան Սանուց Միութեան Ընդհանուր Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 14, այս երեկոյ ժամը 9ին, 51 Rue de Rivoli, Café le Samaritaineի մէջ։

Օրակարգ՝

Ա) Վարչութեան ընտրութիւն։

Բ) Ընթացիկ հարցեր եւ առաջարկութիւններ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

կարող première main մը կանացի նորաձեւութեանց համար: Դիմել՝ A. Anleyan. 31, rue Aumaire. Metro: Arts et Métiers.

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

Տարածման գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքդ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիշները: Կարդա՝ այս թերթը ուշի ուշով եւ կարդացո՛ւր նաեւ ուրիշներուն ալ։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուիխմբագրութեան յատուկ գրութիւնները զրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱԲԷԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

75, Rue Villebois Mareuil, Asnières (Seine)

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ ուտելիքներ, լաւագոյն Կեսարական ապուխ եւ պահածոյ միս, զանազան տեսակ ձկնեղէններ, անարատ ձիթախւղ, ձիթապտուղ, կորկոտ, Հալէպի պուլղուր, թարմ և չոր բանջարեղէններ, միրգեր ու պտուղներ:

Մեր ունեցած ապրանքները առաջնակարգ են ու խնամով պատրաստուած։ Ապսպրանքները կը յանձնուին ցոյց տրուած հասցէին նշդապահութեամբ:

Զատկի առթիւ հարիւրին հինգ զեղչ։

Մեր գիները անմրցելի են

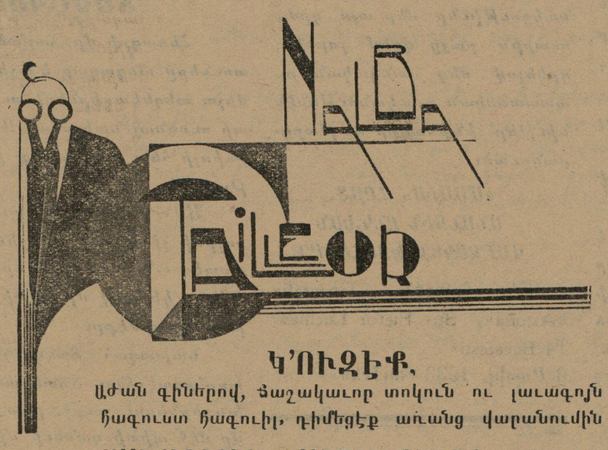

Կ'ՈՒԶԷՔ,

Աժան գիներով, ճաշակաւոր տոկուն ու լաւագոյն հագուստ հագուիլ, դիմեցէք առանց վարանումին

ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

դերձակատունը, որ ներկայ տնտեսական տագնապի առթիւ անհաւատալիօրէն իր գիները զեղչած է:

2, rue des haufourniers — Paris XIX

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՉՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՉՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն:

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé — ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ: Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցողուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը: Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ: Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար:

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է: Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չչփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

իր նշանաւոր Տէօնէր Քէպապը, Փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, ձոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11-12 եւ 2-7.30

ԸՆՏԻՐ ԿԱՐԱԳՈՎ

ՉԱՏԿԱԿԱՆ ՉԷՕՐԷԿ

Շաքարով՝ 20 Ֆրանք)
Անշաքար՝ 22 Ֆրանք) քիլօն

Livraison à domicile

Usine Electrique TCHIT

9, Rue du Progrès LABARRE (S. & O.)

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 87 — ԿԻՐԱԿԻ 23 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ DIMANCHE 23 AVRIL 1933 - 2me Année No. 87

ՄԱՐՏԿՈՑ

ՕՐԿԱՆ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄՆԻ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ԸՆԿԵՐ ՄԸ Կ'ԸՍԷՐ ԱՆՑԵԱԼ ՕՐ

— ՆԱԽԱՆՁԸ ՍԻՐՈՅ ՄԷՋ ՈՃԻՐԻ ԿԸ ՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐԱԴԱՒՈՒԹԵԱՆ...

ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԸ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ

Գրեց՝ ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Մեծ եղեռնին սգատօնը, որուն կը փութանք ամենուրեք ներկայ ըլլալ սրտի դառնութեան նոյն ուժգնութեամբ եւ ցաւի նոյն կսկիծով քան տարիներ առաջ, կարծես այլեւս կը զգենու սովորութիւններու եւ կրկնութիւններու միապաղաղ պատմուճանը։

Որքան ալ մեծ ըլլայ մեր զգացած մորմոքը՝ ահաւոր աղէտէ՝ հայութեան մարմնոյն վրայ բացուած ու տակաւին ո՞վ գիտէ մինչեւ ե՞րբ արիւնածոր վէրքէն, կարծես կը փութանք հոն պարտականութիւն մը կատարելու փութկոտութեամբ, որմէ խուսափիլն անհնար է։

Կը փութանք գիտակից ինքնախաբէութեամբ մը, մեր խռովայոյզ խղճերուն նոյնքան խաբեպատիր հանդարտութիւն մը ընծայելու մտահոգութեամբ եւ կը ջանանք մենք զմեզ համոզել թէ մէկ երկու ժամուան մենախօսութիւններու և նախճիրին առաւել կամ նուազ վերյիշումներուն ունկնդրելով, իրաւունք ունինք այլեւս ամբողջ տարի մը խաղաղ ու անխռով ապրելու, մինչեւ որ այդ իրաւունքը գանք վերանորոգել նոր սգատօնի մը մէջ, նոր տարեշրջանի մը համար։

Այպանելի ու ապերախտ եսասիրութիւն մը, որ երթալով կը տարածուի, կարծես ի վերջոյ բերած հասցուցած է մեզ այն համոզման՝ թէ մեր մեռելները (այս բառին կուտամ իր ամէնէն խոր, իր ամէնէն արդար ու իր ամէնէն նուիրական իմաստը) մեռան, սգատօներու և տարեկան ոգեկոչումներու արժանանալու երանելի ցանկութեամբ։

Եւ ահա այդ գերազանցօրէն նուիրական օրն ալ, այս դաժան ու անբովանդակ տարիներու ընքացքին հետ, միւս տօներուն պէս դարձած ըլլալ կը թուի սովորութիւն մը, տակաւ առ տակաւ պարպուած իր մզիչ ու կենդանարար ուժէնեւ բոլոր սովորութիւններուն պէս, մտքի վարժութեան մը ձեւն առած։

Այս չէր անշուշտ սարքուած սգատօներու նախնական իմաստը, եւ այս չէ անշուշտ տակաւին այսօր, եղեռնէն տասնեւութը տարի վերջ որ կ'ուզեն բազմահազար երիտասարդներ, միակ իրաւատէր ժառանգորդները՝ անցեալ հարստութիւններու եւ ապագայ նուաճումներու։

Որքան ալ անխուսափելի պարտականութեան մը ծանրութեամբ անհրաժեշտ ըլլան սգատօները, այսու հանդերձ անոնք չեն ու չեն կրնար ըլլալ յարգանքի արտայայտութեան եւ կտակի մը գործադրութեան միակ ձեւերը, որովհետեւ մեր զոհերը այլ բան կը պահանջեն մեզմէ եւ մենք մեզապարտ անհոգութեամբ մը ականջ գոցած ենք անոնց պահանջներուն առջեւ։

Սգատօներուն մէջ լալու և հեկեկալու իրաւունքը թող ծերերուն եւ տարիքաւորներուն բաժինն ըլլայ միայն եւ մենք, երիտասարդներս, որոնց մեծագոյն մասը կուգայ անապատէն, իսկ միւսը՝ կեանքի տանջանքէն, միասնաբար հասնելու համար այս դժոխային օրերուն, մենք երիտասարդներս կ'ըսեմ, նըստինք պահ մը մենք մեզի, առանց ծերերու ներկայութեան եւ հաշուեկշիռը կատարենք մեր ըրածին ու մեր ընելիքին։

Տեսնենք թէ ո՞ւր էինք, ո՞ւր հասանք եւ ո՞ւր պիտի երթանք։

Արճիճի ծանրութեամբ մեր վրայ ճնշող բարոյական պարտաւորութիւններ ունինք հանդէպ անոնց՝ որոնք չկան այլեւս և այդ կապակցութեամբ մեր յանձնառութիւնները դարձած են պարտաւորութիւններ նախ հանդէպ մեզ եւ ապա հանդէպ անոնց՝ որոնք պիտի գան վաղը։

Բայց մեր պարտաւորութիւններուն եւ մեր ընելիքին ամբողջտարողութիւնն ու ծաւալը կարենալ չափելու համար, անհրաժեշտ է պայծառ մթնոլորտ, խաղաղ միտք, ուր տխմար քէնն ու սնամէջ բամբասանքը տեղ չունենան։

Թող ոչ ոք յաւակնի թէ ինք ամենակարող է, կրնայ «կրակներ ու ծովեր» ճեղքել, մեզ բերելու համար չես գիտեր ո՞ր երկնատուր պարգեւը։ Նման գերբնական հերոսութիւններու հաւատացողներ չկան այլեւս այսօր, լսողները կը խնդան ու կ'անցնին։

Ոչ ալ «սխալ թարգմանութիւններու» կամ ամէն կարգի «վէզիրներու» երախայական պատմութիւններ հիւսելով է որ պիտի կարենանք բան մը փոխել մեր այս դժուարին օրերէն ուելք մը բանալ այս անելին առջեւ։

Տասնեւութը տարի է անցեր մեծ եղեռնէն, և այդ տարիներու մեծագոյն մասը շրռայլօրէն եւ զարհուրելի անհոգութեամբ մը վատնեցին անոնք՝ որ պարտաւոր էին գործել։ Իսկ մնացորդը, նոյնքան անփութութեամբ կը վատնենք մենք։

Տասնեւութը տարին բաւական է այլեւս եւ զգաստութիւնը անհրաժեշտ։

Այս անփառունակ կացութեան աւելի եւս երկարաձգուիլը անարգանք մըն է միայն, նետուած մեր զոհերու երեսին, որուն հարկ է վերջ տալ այլեւս։

Անցուցինք ճոռոմ բառակոյտերու և հրաչալի երազներով օրօրուելու շրջանը։ Այժմ ձգենք այդ աշխատանքը անոնց որոնք կը սիրեն նման մարզանքներով զբաղիլ ու մենք՝ երիտասարդներս, յանդուգն ու պատրաստակամ գիտակցութեամբ մը վերցնենք բեռը եւ հաստատ ու վճռակամ քայլերով յառաջանանք այն ճամբէն որ մեր մեռելներուն հանդէպ կնքած յանձնառութիւններու իրականացման կ'առաջնորդէ։

(Շարունակութիւնը Գ. էջ)

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

Ո՛Չ ԹԷ ՍԳԱՏՕՆ, ԱՅԼ ՎՐԻԺԱՏՕՆ

Անջինջ թուականէն տարիներ յետոյ՝ տակաւին չգրուեցաւ գեհենածին եղեռնին պատմութիւնը, այն որ փաստացի, առարկայական, վայրագութեան համազօր ճշգրտութեամբ, մեր յաջորդական սերունդներուն պիտի յանձնէ սրբազան սրբագրութեան մը ուխտը։

Ու տարիներ յետոյ, օտար ափերու վրայ, խորթ ու այլասերող ազդեցութեանց յորձանքին առջեւ է որ պէտք ունինք սահմանելու «սուգ»ին ու «վրէժ»ին տարբերութիւնն ու իմաստը, ճշդելու երկուքին միացման գիծն ու չէզոքացնելով մէկուն նահանջական, կրաւորական ներշնչումները, ցայտեցնելու միւսին ներուժ թելադրականութիւնը։

1915ը թուրք պետական դիւայնութեան ու ցեղային ատելութեան յաղթանակը արձանագրեց ընդդէմ հայ ժողովուրդին ազատագրական ձգտումներուն։

Ձենք փնտռեր պետական ժողովուրդի մը՝ Թուրքին եւ հպատակ ժողովուրդի մը՝ Հայուն միջեւ՝ բախումի քաղաքական եւ ընկերային պատճառները։

Կը հաստատենք ահեղ ոճիր մը՝ քաղաքակրթութեան քսաներորդ դարուն, կանխամտածուած, կազմակերպուած ու գործադրուած վայրագ հանճարով մը ու բիրտ ուրախութեամբ։

Կը հաստատենք ոճիրին հիմնական նպատակը,— ընաջնջել զինաթափ ու անպաշտպան ժողովուրդ մը։

Կը հաստատենք ոճիրին հետեւանքը, — Ջարդի եւ աքսորի ճամբաներուն վրայ փլած ժողովուրդ մը՝ կը շարունակէ այսօր հիւծիլ ու սպառիլ բացի իր հայրենական հողէրէն՝ ամէն տեղ, օտարին անբարեացակամ գութովը, աչքը յառած փրկութեան հեռաւոր աստղին՝ որ չի ծագիր...

Այո՛, կը հաստատենք պարզապէս։ Ու կը մերժենք մտնել սոփեստութիւններու եւ տեսաբանական ու վարդապետական նրբութիւններու բաւիղէն ներս։

Թող իւրաքանչիւրը պատասխանատուութիւններ փնտռէ անհատներու, հաւաքականութիւններու, կուսակցութիւններու մէջ, թէ մարդկային ընկերութեան կազմուածքին ու ժամանակակից պայմաններուն մէջ։

Կ'ընդունինք պատասխանատու անհատներու վերագրուած սխալներ, որոնք իրենց հետեւանքներով՝ կը համանշեն որ եւ է ոճիր։ Կ'ընդունինք նոյն իսկ ոճրին հանդէպ՝ վատութեան չքմեղանքներ ու կը հաստատենք դասակարգային շերտաւորումներէ բխող հակամարտութեանց չարիքները՝ բոլոր ժողովուրդներուն համար։

Բայց ոճրին առջեւ որ գործուեցաւ հայ ցեղին վրայ՝ կը մերժենք ի նպաստ Թուրքին՝ արդարացման որ եւ է փորձ։

1915ին ապրող ամէն մէկ Թուրքի ձեռքերուն վրայ՝ մորթուած Հայու մը արիւնը կայ։

Ու այդ արիւնը չի մոռցուիր՝ քանի ոճիրը կը տեւէ իր հետեւանքներով, քանի վերապրող Հայութիւնը տէրը կը մնայ իր անունին։

Ամէն մէկ Հայու տան մէջ՝ ջարդուած սիրելիներու հոգիները կը հսկեն դեռ։

Ամէն մէկ Հայու յիշողութիւն՝ տակաւին կը փոթորկի զարհուրանքի յաճախանքով։

Ու ամէն մէկ Հայ իր հոգիին խորը կը կրէ պարտութեան դառն ծանրութիւնը։

Ու սուգի բոլոր տարրերը տակաւին կենդանի են՝ իրենց ազդեցութեամբեւ ուժով, Հայութեան ու Թրքութեան միջեւ կանգնելով թանձր պատուար մը, որ աւելի քան մէկ միլիոն դիակներով է կազմուած

Ահա ինչ որ չի մոռցուիր։

Ոչ թէ որովհետեւ, միայն, ժողովուրդի մը համրանքէն մէկ միլիոն պակսեցաւ անլուր խժդուժութեամբ. ո՛չ թէ որովհետեւ, միայն, հսկայ հարստութիւններ կողոպտուեցան, կամ հոմեստ այլ ազնիւ քաղաքակրթութեան մը դարաւոր ճիգերու գումարը փճացաւ։ Այլ մանաւանդ, որ ժողովուրդի մը գոյութեան հիմերը խախտեցան։

Բաղդատեցէք Մեծ Եղեռնին հետ՝ համիտեան Ջարդերը որ պարբերաբար կը սարսէին վտիտ հայութիւնը։ Արկածներ էին պիտի ըսենք, այսօր։ Իր սեփական հողին ու բոյնին կպած ժողովուրդը՝ թէեւ սարսափահար, միշտ հալածական, իր տան մէջ իսկ փուշի վրայ նստած՝ կը պահպանէր իր հաւաքական գոյութիւնն ու դիմագիծը՝ լաւագոյն օրերու սպասումով։

Նոյն այդ ժողովուրդին բեկորները, այսօր, արմատախիլ, անկայուն եւ անապահով՝ ցրուած ամէն տեղ, երբ մէկ կողմէ գիտակցութիւնն ու դժուարութիւններն ունին մաքառելու նոր բնակավայրերու այլասերող ուժին դէմ, միայն յիշատակի դառնութեամբ չէ որ պիտի լեցնեն տարուէ տարի կրկնուող սգատօներու սրահները, միայն բարեպաշտութեան տուրք մը հատուցանելու չէ որ պիտի փութան։

Սուգը որ վերապրող հայութեան համար պէտք է ունենայ իր յատուկ իմաստը, այդ կերպով կը կորսնցնէ իր մեծութենէն։

Ան թրքահայ ժողովուրդի ներկայ կացութեան աննիւթական խորհրդանիշն է այլեւս իր ծագման պատճառներով։

Ծնած տմարդի ոճիրէ մը, որ տակաւին չգտաւ արժանի հատուցումը, կը սնանի ի գին ժողովուրդի մը սպառման։

Ահա թէ ինչո՞ւ, Հայուն Սուգը քանի տարիք կ'առնէ, այնքան կը թարմանայ, կը նորոգուի, հոգիներու խորէն կը բարձրացնէ կատաղութեան ու զայրոյթի նոր ալիքներ։ Ահա թէ ինչո՞ւ նաեւ, ան պիտի նետէ հանդիսաւոր արարողութեան մը պերճանքը, ու խորհրդաւոր պարզութեան մը մէջ պիտի փորձէ վերագտնել իր սկզբնական ուժգնութիւնն ու ազդեցութիւնը՝ գառնալու համար աւելի թելադրական, աւելի ներշնչող։

Որովհետեւ անկից, տարուէ տարի թելադրութիւններ ու ներշնչումներ պէտք է քաղել։

Այդպէս միայն Սգատօնը կրնայ արժել եւ պահել իր մեծ իմաստը։

Ժողովուրդի մը բնաջնջման փորձն էր կատարուեր գիտական... վայրագութեամբ ու ձախողեր էր մասամբ։ Բայց այսօր, յաջողած կը տեսնենք ինչ որ սպանդով կը հետապնդուէր։ Կտրուած խարիսխէն, մեր սեփական հողերէն, մեր ամենէն տարրական, ամենէն բնական իրաւունքին՝ քաղաքական ազատագրութեան հետապնդումը եւ հետեւաբար, իբր ազգային հաւաքականութիւն՝ մեր գոյութեան պահպանումը կը ներկայանան առեղծուածային դժուարութիւններով։

Ու քանի՛ վերապրող բեկորներուն մէջ կը հսկէ ազգային գիտակցութեան ոգին, Սուգը կը դառնայ, պէտք է գառնայ հատուցման անզիջելի պահանջի մը անխախտ հիմը։

Այդ համոզումով միայն, արդար եւ անխուսափելի, կրնայ փլիլ ու անհետիլ՝ Թուրքին ու Հայուն միջեւ աւելի քան մէկ միլիոն դիակներով բարձրացած պատուարը։

Այո՛, վրէժ ունինք Թուրքին հանդէպ։

Ու, այդ վրէժը կը յագենայ այն ատեն միայն, երբ թրքահայ բեկորները՝ տէրը կը դառնան իրենց ճակատագրին՝ իրենց սեփական հողերուն վրայ։

1) «ՄԱՐՏԿՈՑ»

ԴԻԶՈՒԷ, ՓՈՇԻ

Այդքան պզտիկ, պզտիկցա՛ծ՝ պէ՞տք է որ դուն, տակաւին,
ֆու խարակէդ ընես մեծ, մե՛ծ շարժումներ՝ կարծելով
Ըլլալ կեդրոնն աշխարհի եւ կարծելով թէ ինքնին
Կրնաս լընուլ, խափանել, ցամքեցընե՛լ ամէն ծով...:

Պզտիկ, պզտի՛կ դուն անկի՛ւն, ո՛չ իսկ անկիւն՝ այլ կէտեր
Ցրուած հոս-հոն եւ որոնց գիծերն, որմերն են ինկած,
Պէ՞տք է յուսաս տակաւին պալատը մեծ՝ զոր կերտեր,
Կանգնե՛ր էր միտքըդ, աւա՛ղ, այդ փոշիով գետնամած...:

Եւ երբ քու շուրջըդ հիմա ամէն հին շէնք վար կ'ինայ
Ու ձեւ կ'առնեն նոր շէնքեր անոնց ինկած տեղին վրայ,
Ի՞նչպէս. փոշի՛, դուն կազմել նըման հին շէնք մը կ'ուզես...:

Մէն մի ցնցում քեզ կրնայ տարանջատել վերջնապէս,
Աշխարհ չընէ՛ր պիտի հոգ. հոգը քեզի է. յուսա՛:
Դիզուէ՛. փոշին լոկ այդպէ՛ս թերեւըս հող, քար ըլլայ...:

1933 ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Պ. ՄԱՔՏՈՆԱԼՏ ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱՍԱԻ

Պ. Մաքտոնալտ, վարչապետ Անգլիոյ, եւ նախագահ Համաշխարհային Տնտեսական յառաջիկայ Խորհրդաժողովին, Նիւ Եորք հասաւ ուրբաթ օր, ուր իր գալուստը ողջունուեցաւ տասնեւինը թնդանօթի հարուածներով։

Պ. Մաքտոնալտ ցամաք իջաւ Նիւ-Ճըրսի, ուր զինք դիմաւորեցին անգլիական դեսպան՝ Սըր Ռընալտ Լինտսէյ եւ Պ. Վարըն Ռոպինս ամերիկեան կառավարութեան կողմէ։

Անգլիոյ վարչապետը առանց Նիւ-Եորքի մէջ կանգ առնելու մասնաւոր չոգեկառքով մը անմիջապէս մեկնեցաւ դէպի Ուաշինկթըն ուր դիմաւորեցին զինք արտաքին գործոց նախարար Պ. Քօստէլ Հըլ եւ դեսպանատան պաշտօնէութիւնը։

Շաբաթ երեկոյ Պ. Մաքտոնալտ ներկայ եղաւ «Սպիտակ Տան» մէջ տրուած մտերմական հացկերոյթի մը, ուր անմիջապէս սկսան խօսակցութիւնները նախագահ Ռուզվելթի հետ։

Ի ԶՈՒՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Պ. Մաքտոնալտ, «Պերենկարիա» չոգենաւը լքելէ առաջ, իր մեկնումէն ի վեր Ամերիկայի եւ Անգլիոյ տնտեսական կացութեան մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւններուն ի տես, յայտարարած է թէ՝ «ճամբորդութեանս ընթացքին պատրաստած աշխատանքի նախագիծս այլեւս աւելորդ կը դառնայ, եւ նոր պայմաններուն առջեւ հարկադրուած նոր ծրագիր մը պիտի պատրաստեմ, նոր տուեալներէ մեկնելով»։

Այսու հանդերձ իր վստահութիւնը յայտնած է անգլեւ-ամերիկեան տեսակցութեան արդիւնքին վրայ եւ իր հիացումը հաղորդած՝ նախագահ Ռուզվելթի որ այս կացութեան առջեւ անմիջապէս արմատական միջոցներու դիմած է։

Կը կարծուի որ Պ. Մաքտոնալտ, այս յայտարարութիւններու հիման վրայ, պիտի երկարաձգէ քանի մը օրով իր ներկայութիւնը Ամերիկայի մէջ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ

Ուաշինկթընէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը արդէն իսկ ճշդած է իր դիրքը նախագահ Ռուզվելթի տեսակցութեանց ընթացքին չօշափուելիք հարցերուն նկատմամբ։

Պատերազմական պարտքերու խնդրոյն մէջ, կառավարութիւնը կը կարծէ թէ ռամկավար կուսակցութեան (որուն կը պատկանի ինք) ծրագիրը կը հարկադրէ զինք վերջնապէս դէմ ըլլալ որեւէ ջնջումի, բայց ոչ յետաձգման կամ զեղչի մը, պայմանաւ սակայն որ խորհրդարանը վաւերացնէ զայն։

Կը կարծուի թէ ամերիկեան կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի պարտական պետութիւնները երկու դասակարգի բաժնել, պայմանաժամի թուականին վճարողները եւ չվճարողները եւ ըստ այնմ բանակցիլ։ Կառավարութիւնը կը նկատէ նաեւ որ պատերազմական պարտքերու խնդիրը, կարեւորագոյն հարցը չէ տնտեսական ներկայ թնճուկը լուծելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն մէջ։

ԱՐԳԵԼՔԻ ԴԷՄ ԱՐԳԵԼՔ

Մոսկուայէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, Խորհրդային Միութեան առեւտրական գործավարը հրատարակած է իր պատասխանը Անգլիոյ կողմէ խորհրդային ներածումներուն վրայ դրուած արգլքին։

Խորհրդային կառավարութիւնը յետ այսու կ'արգիլէ ո եւէ առեւտուր Անգլիոյ հետ ինչպէս եւ կը հրահանգէ խորհրդային հաստատութիւններուն ոեւէ ապրանք չբեռցնել անգլիական նաւերու վրայ կամ չվարձել զանոնք։

Խորհրդային առեւտրական գործավարութիւնը կը հաղորդէ նաեւ իր մտադրութիւնը արգելք հանդիսանալու անգլիական ապրանքներուն իր երկիրներուն մէջէն թռանզիթ անցնելուն։

Խորհրդային արտածումներու համար անգլիական նաւահանգիստներու օգտագործումը պիտի սահմանափակուի եւ ծանր տուրքեր պիտի դրուին խորհրդային ջուրերը մտնող անգլիական չոգենաւերուն վրայ։

(«Միջազգային Լուրեր»ու բաժինը տեսնել Գ. էջ)

«ՍՈՎԵՏԱՅԱՍՏԱՆ» ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ
Գին 4 կոպ. Թիվ 42

ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԻՑ

ՀԵՏ ԿՎԱՇԵ

— Չէ՛, ընկեր Ղազար, ես ոչ մի կերպ չեմ կարող հավատալ, որ դուք, ձեր նման մարդը, կարողանաք ինձ հետ այդպես վարվել։ Ես ձեզ համարում էի ազնիվ, անկեղծ մարդ, որի հետ կարելի է ամեն բան խոսել, ամեն բան անել։ Ես ձեզ համարում էի ընկեր, որի հետ կարելի է ամեն գաղտնիք կիսել։ Ես ձեզ համարում էի մի մարդ, որի հետ կարելի է ամեն գործ անել։ Ես ձեզ համարում էի մի մարդ, որի հետ կարելի է ամեն ինչ

ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԸ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Գիտեմ, տատասկոտ է ճամբան եւ դժուարին։ Ոմանցհանգիստը պիտի խռովի, ուրիշներուփերեզակի հաշիւները պիտի յեղաշրջուին, բայց ի՛նչ փոյթ, ո՞ր անապատէն եկողն է, կամ ո՞ր տաժանքը քամողը՝ որ պիտի ընկրկի ճամբուն վրայ։

Մեռելներու յիշատակը, ապրողներու տանջանքը եւ գալիքներու երջանկութիւնը հրեղէն առաջնորդի մը պէս պիտի լուսաւորեն ճամբան եւ վանեն երկիւղի ու դասալքութեան ամէն տրամադրութիւն։

Այդ իմաստով պիտի նային բազմահազար երիտասարդները այս տարուան սգատօներուն եւ սովորութեան պատմուճանը թօթափելով՝ զգենուն վըճռական արշաւի մը սրբազան պատմուճանը։

Պիտի գիտնայ իր մէջ այս այլափոխութիւնը ընել մեր սերունդը՝ որուն ափին մէջ է մեր ապագան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Ազգակ» հայաթերթի մէջ «Թղթակից» ստորագրութեամբ եւ «Տոհմունի եպիսկոպոսի խառնարանը» վերտառութեամբ հրատարակուած թղթակցութիւնը, ինչպէս ասկէ առաջ նոյն թերթի զանազան թիւերուն մէջ երեւցած թղթակցութիւնները, զարմանքով կարդացած ենք։

Կատարեալ անկողմնակալութեամբ կուգանք յայտարարել թէ՝ չորս տարիներէ ի վեր շնորհիւ Տ. Եփրեմ Սրբազանի ջանքերուն, Լաթաքիոյ թեմս ստացած է այս նախանձելի կացութիւնը, զոր Պր. թղթակիցը կը ջանայ տեսած ըլլալ չորս տարիներ առաջ, երբ զուրկ կազմակերպութենէ եւ արդի ներկայանալի վիճակէն, ձգուած էր իր բախտին։ Անառարկելի է որ իր գալէն վերջ կացութիւնը փոխուեցաւ, սակայն ոչ թէ Պր. թղթակցի տեսնել ուզած ձեւով այլ բոլորովին տարբեր հանգամանքներով, որոնց կարգին հարկ կը զգանք յիշել գիւղօրէից մէջ բացուած նպաստընկալ վարժարաններն ու եկեղեցիները, օտարացումի եւ կորուստի հասած արաբախօս գիւղերու վերազարթումը, թեմական օրինակելի կազմակերպութիւնը, գրեթէ առանց թոշակի քառամեայ ծառայութիւնը, գիւղական վարժարաններու յաճախակի կատարուած այցելութիւնները։

Իր եպիսկոպոսական աստիճան ստանալով՝ «ատելութեան եւ քէնի օրուան նորոյթ դառնալու» պարագան ալ անբարեխիղճ վերագրում մըն է, տրուած ըլլալով որ Տ. Տոհմունի Սրբազան ոչ միայն քէն եւ ատելութիւն չէ սերմանած, այլ առանց իր նախորդներուն օրինակին հետեւելու, հայ եւ տեղացի զանազան տարրերու հետ մշակած է բարեկամական յարաբերութիւններ, վայելելով յարգանքը անխտիր ե՛ւ հայուն ե՛ւ յոյնին ե՛ւ ալէվիին ե՛ւ մահմէտականին։ Տեղւոյն վրայ կատարուած պզտիկ քննութիւն մը բաւական է հերքելու Պր. թղթակցին այն յայտարարութիւնը թէ «Ուսուցիչը՝ ուսուցիչի, քահանան՝ քահանայի, ժողովուրդը՝ ժողովուրդի դեմ լարելով անգոյ վեճեր ստեղծած է»։ Իրականին մէջ նմանօրինակ երեւոյթներ երբեք գոյութիւն չունին եւ «Լաթաքիոյ մէջ ազգային արժանապատուութիւնը ոչ միայն բթացած չէ» այլ անցեալ դեկտեմբերեան ծանօթ հերձուածին ի սպառ ջնջուելով ազգային արժանապատուութիւնը աւելի բարձրացուցած է, Առաջնորդարանի հանդէպ կարծեցեալ անվստահութիւնը վերցուցած։

Հասոյթներու նուազումը, պաշտօնեաներու ամսականներուն ծիծաղելի զեղչերու ենթարկուիլը» նոյնպէս դիտումնաւոր յայտնութիւններ են։

Կ՛երեւի թէ Պր. թղթակիցը անտեղեակ է տիրող տընտեսական տագնապին, վարժարանի պաշտօնէութեան ամսականներու քանակին՝ որ համեմատաբար շատ գոհացուցիչ է։ Դպրոցներու միացումը եւ ժողովրդական համաձայնութեան մեծ մասամբ իրագործումը խոստովանելով հանդերձ, Պր. թղթակիցը կը ժպրհի յայտարարել թէ «Տոհմունի Սրբազանաւոր չի փախցներ նոր կիրքեր լարելու»։ Ուրախ ենք յայտարարելու թէ Խորհուրդս, ինչպէս նաև Տոհմունի Սրբազան դպրոցներու անջատման եւ ժողովրդային համաձայնութեան վտանգուած օրերուն իսկ, ջանացած է բարձր պահել ազգային իշխանութեան հեղինակութիւնը եւ ազգային արժանապատուութիւնը։

Կը խնդրենք Պ. թղթակիցէն, որ իր կրօնական և ազգ. պարտականութիւնները կատարելու բարեմտութեամբ ազնիւ ըլլայ գէթ կիրակի օր մը գալ եկեղեցի ու Առաջնորդարան եւ խզճահարութիւնն ունենայ իր ի լուր աշխարհի գէշ գոյներով ցուցադրած եկեղեցին եւ Առաջնորդարանը տեսնելու՝ իրենց պատուաբեր վիճակին մէջ։

Լաթաքիոյ խաղաղութեան վարժուած ժողովուրդը, դժգոհութեան ոչ մէկ պատճառ ունի Տոհմունի սրբազանէն։ Փաստ՝ երկու ամիս առաջ Լաթաքիա այցելելով Վեհ. Տ. Տ. Բաբգէն Ս. Կաթողիկոսի կողմէ կատարուած քննութիւնը։

Վերջացնելու համար ըսենք թէ ազգ. արժանապատուութեան եւ ժողովուրդի խաղաղութեան տեսակէտով Լաթաքիոյ թեմը մէկ բանի միայն պէտք ունի, որ է՝ անբարեխիղճ գրիչներուն վնասակար գործունէութեան վերջ տրուիլը։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Հայոց Լաթաքիոյ ատենապետ՝ Ս. ՊԱՀՃԷՃԵԱՆ, ատենադպիր՝ Տօքթ. ՄԱԳՍՈՒՏ (կնիք)

ԿՈՉ ԲՈԼՈՐ ՊՐՈՒՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Սիրելի հայրենակիցնե՛ր,

Գրեթէ տասը տարի առաջ լքելով մեր ծննդավայրը, հազիւ յաջողած էինք ապաստան գտնել բարեկամ տարբեր երկիրներու մէջ, ապահովելու համար մեր կեանքերը, եւ օտար հորիզոններու տակ ապրուստի ելք մը գտնելու։

Հայրենակիցնե՛ր,

Երկար ատենէ ի վեր ազգային գործերու մէջ ցոյց տրուած անտարբերութենէն վերջ, ներկայ տնտեսական տագնապը ինքնաբերաբար մըղեց մեզ աշխատանքի լծուիլ։

Այսպէս 26 Մարտ 1933ին Լիոնի Պրուսացիներու խուռն բազմութեամբ՝ հիմը դրուեցաւ Պրուսայի Հայր. Միութեան։

Մեր նպատակն է ի մի հաւաքել բոլոր պրուսացիները, վառ պահել ազգային զգացումը, սատարել մշակութային զարգացման, օգնել կարօտ հայրենակիցներու, եւ օժանդակել դէպի Հայաստան ներգաղթի ծրագրին եւն.։

Ուրեմն կոչ կ՛ուղղենք տակաւին չարձանագրուած մեր լիոնաբնակ հայրենակիցներուն եւ կը հրաւիրենք որ գան ստանալ իրենց անդամատետրերը։

Կոչ կ՛ուղղենք նաև Ֆրանսայի ուրիշ քաղաքներուն, թէ այլ երկիրներու մէջ ընակող բոլոր պրուսացիներուն, որ իրենց տեղւոյն մէջ կազմեն մասնաճիւղեր եւ յարաբերութեան մէջ մտնեն մեզ հետ, յառաջիկային գումարելու համար Պատգամաւորական Ժողով մը եւ ընտրելու համար Կեդրոնական Վարչութիւն մը։

Այն վայրերը ուր կարելիութիւն չունին մասնաճիւղեր կազմելու, կրնան դիմել մեր վարչութեան ստանալու համար հարկ եղած ծանօթութիւնները, ինչպէս նաեւ մեր ծրագիր կանոնագիրը։

Ատենադպիր Ատենապետ
Պ. Սահաթճեան Ս. Փանոսեան
Գանձապահ Ա. Փանոսեան

Խորհրդականներ՝ Ս. Աչքրբացեան, Օր. Մառի Գափթանեան (Ագօղլանեան)։

Միութեանս հասցէն՝ Ֆ. Sahatdjian, 13-15 rue Victorien Sardou, Lyon (Rhône).

Ֆրանսայի եւ արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել սոյն կոչը։

(կնիք)

ԱՇԽԱՐՀԱԿՌՉԱԿ ՀԱՅ ԵՐԳԻՉ ՄԸ

Անցեալ շաբթու, Վիեննայի լրագիրներու թատերական բաժիններուն եւ կարեւոր պողոտաներու ծանուցումներուն մէջ, ամենուրեք կը փայլէր աշխարհահռչակ թէնօր Արմէն Թօքաթեանի անունը։

Պր. Թօքաթեան, որուն ձայնը կ՛ըսեն ամենէն աւելի կը նմանի Քառուզոյի ձայնին, անցեալ շաբթու Վիեննայի օփերային մէջ երգած է «Մանօն», «Անտրէ Շէնիէ» եւ «Գարմէն» ամենամեծ յաջողութեամբ։ «Անտրէ Շէնիէ» երգած գիշերը, Վիեննայի անթելի կայանը տարածած է իր երգը ի սփիւռս աշխարհի։

Յաջորդ առաւօտ, հայ երգիչը տասներեք զանազան քաղաքներու օփերայի վարիչներէ ստացած է իրենց սքանչացումը յայտնող հեռագիրներ։ Վիեննայի «Նայէ Ֆռայէ Փռէսսէ» թերթը, որ միշտ խստօրէն կը քննադատէ բոլոր արուեստագէտները, Թօքաթեանի ձայնին ու արուեստին առջեւ ըսած է թէ՝ «այս տաղանդաւոր երգիչը այնքան դիւրութեամբ կ՛երգէ բեմին վրայ՝ որ կարծես թէ ինք չէ երգողը»։ Իւրաքանչիւր ներկայացումէ վերջ, թատրոնին արուեստագէտներու յատուկ դրան առջեւ, հարիւրաւոր բազմութիւն մը կը սպասէր անոր ելքին եւ «հօխ Թօքաթեան — կեցցէ Թօքաթեան» պոռալով կ՛ողջունէր զայն։

Պր. Թօքաթեան ի մօտոյ պիտի մեկնի Իտալիա եւ ապա պիտի գայ Փարիզ։ Ուրիշ անգամներ երգած է Իտալիոյ մէջ, բայց առաջին անգամ ըլլալով պիտի երեւի Փարիզի Օփերայի բեմին վրայ։ Զեխօսլավիայէն, Եգիպտոսէն եւ ուրիշ զանազան երկիրներէ հրաւէրներ ստացած է հայ երգիչը, բայց մերժած է զանոնք։ Յառաջիկայ ձմրան եղանակին համար Պր. Թօքաթեան պայմանաւորուած է եւ պիտի երգէ Ամերիկայի մէջ։

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Յայտնի դաշնակահարուհի Օր. Տիրուհի Զառափեան, Մայիս 8ին, Երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 9ին, Salle Chopin *ի մէջ պիտի տայ հին եւ նորագոյն երաժշտութեան ռեսիթալ մը։*

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

1920էն մինչեւ 1932, Խորհրդային Միութեան վարած արտաքին քաղաքականութիւնը պարզ եւ ուղիղ գծով մը ընթացած էր, գլխաւոր նպատակ ունենալով հակազդել Ֆրանսական արտաքին քաղաքականութեան։ Տասներկու տարուան ընթացքին խորհրդային դիւանագիտութիւնը երբեք չէր շեղած իր ընդգրկած ուղղութենէն, միշտ մատնանշելով «գաղղիական կայսերապաշտութիւնը» եւ փարիզը նկատելով հակախորհրդային դաւերու մնայուն ու մշտավառ հնոց մը։

Խորհրդային իշխանութիւնը թեւ ու թիկունք եղած էր Գերմանիոյ պահանջներուն եւ անոր հետ կնքած Ռափալլոյի դաշնագիրը։ Մուսոլինիէն շատ առաջ գլխաւոր ախոյեանը հանդիսացած էր զինաթափութեան ժողովին եւ ամենուրեք պնդած դաշնագրերու վերաքննութեան վրայ։ Սերտ բարեկամութիւն մը հաստատած էր նաեւ Ֆաշիստ Իտալիոյ հետ։

Այս բոլորն ըրած էր խորհրդային դիւանագիտութիւնը, պայքարելու համար Ֆրանսայի դէմ, որ կը ջանար ամէն գնով «պահել իր գերիշխանութիւնը Եւրոպայի վրայ»։

Բայց ներկայ տարուան առաջին ամիսներուն իսկ, նշանակալից երկու իրողութիւններ խորապէս ազդեցին Խորհ. Միութեան վրայ՝ որ գլխիվայր շրջեց իր արտաքին քաղաքականութիւնը եւ այսօր ընդգրկած է ցարդ վարածին ճիշդ հակոտնեան, ընդդիմանալով դաշնագրերու վերաքննութեան եւ կանգնելով գաղղիական տեսակէտներու կողքին։

Այդ երկու իրողութիւններէն մին՝ Գերմանիոյ մէջ Հիթլէրի իշխանութեան գլուխ գալն է, իսկ միւսը՝ Մուսոլինիի յղացած չորսերու համաձայնագիրը։

Խորհրդային Միութիւնը այսօր կրակին կուտայ ինչ որ պաշտած էր երէկ։ Հիթլէրական Գերմանիոյ հետ, որ կը հալածէ համայնավարներն ու կը խոշտանգէ խորհրդային քաղաքացիները, իր ունեցած կապերը եթէ ոչ խզուած գէթ շատ թուլացած են։ Ռափալլոյի երազը ցնդած է Նացիներու կոպտութեանց տակ։

Գալով Իտալիոյ՝ որ պաշտպանն ու բարեկամն է «Գերման երրորդ կայսրութեան», իր յարաբերութիւնները սառածեն չըսելու համար անգոյ եւ Մուսոլինիի չորսերու ծրագիրը Մոսկուայի մէջ նոր զէնք մը կը նկատուի, ուղղուած միայն ու միայն Խորհրդային Միութեան դէմ։

Մոսկուա, հակառակ իր տարիներ ամբողջ պաշտպանած կարծիքին, այսօր կը հաւատայ թէ դաշնագրերու վերաքննութիւն մը ադիտաւոր պիտի ըլլայ Եւրոպայի խաղաղութեան համար, որովհետեւ իրենց տիրակալութեան ձգտումներուն մէջ ջախջախուած պետութիւններ՝ առիթ պիտի գտնեն կրկին վաղեմի երազներու ետեւէն վազելու եւ այդ նպատակաւ իսկ առաջին անգամ յարձակելու խորհրդային աշխատաւորներուն վրայ։

Հետեւաբար՝ ոչ մէկ վերաքննութիւն, որմէ օգտուողները պիտի ըլլան «Եւրոպայի ամենէն հակախորհրդային երկիրները», Հիթլէրական Գերմանիան, Խրձական Իտալիան, Հունգարիան եւ Պուլկարիան՝ որ դեռ վերջերս Սոպրանիէէն արտաքսեց համայնավար երեսփոխանները։

Խորհրդային Միութիւնը Ֆրանսայի բարեկամութեան կը ձգտի այսօր։ Ասոր ուրիշ մէկ փաստն ալ այն է որ Լեհաստանի հետ իր յարաբերութիւնները նուազ թշնամական են քան երէկ եւ միւս կողմէ կը բարելաւէ նաեւ փոքր Համաձայնութեան հետ ունեցած կապերը։ Ամէնքն ալ գաղղիական քաղաքականութեան շրջանակին մէջ շնչող պետութիւններ։

Խորհրդային Միութեան այս նոր արտաքին քաղաքականութիւնը կրնայ էական դեր խաղալ յառաջիկայ դէպքերու զարգացման մէջ։

Բ. Գ.

ՃԱՓՈՆՆԵՐԸ ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՅԱՌԱՋԱՆԱՆ ԴԷՊԻ ՓԵՔԻՆ

Փեքինի շրջանին մէջ կացութիւնը օր ըստ օրէ կը բարդանայ եւ ժողովուրդը խռովայոյզ վիճակ մը ունի։ Փեքինի քաղաքապետը պատերազմական վիճակ յայտարարեց, թելադրելով որ ժողովուրդը պահէ իր պաղարիւնը եւ խուճապի տեղի չտայ։

Փեքինի պաշտպանութիւնը ամբացուցած են հակաօդային թնդանօթներով՝ պատրաստ կրակելու։ Քայնկանի եւ Սեռայլիայի նահանգները յայտարարեցին իրենց միացումը Մանչուրիոյ պետութեան։

Զինացիները լքեցին Լուանօ գետակին աջակողմեան ափը։ Իսկ ճափոն բանակը տասը քիլօմէթր միայն հեռու է լքուած ափէն եւ արագութեամբ կը յառաջանայ դէպի Փեքին։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԳԵԼՔԻՆ ԴԷՄ

Կը յիշուի որ Մոսկուայի մէջ անգլիացի ճարտարագէտներու դատապարտութեան իբր հակազդեցութիւն, Անգլիոյ կառավարութիւնը որոշեց ամսոյս 19էն սկսեալ արգելք դնել խորհրդային ապրանքներու ներածման դէմ, ի մասնաւորի ցորեն, դարի, վարսակ, եգիպտացորեն, հաւեղէն, հում բամպակ, քարիւղ եւն.։

Այս կարգադրութիւնը որքան ալ ջերմօրէն պաշտպանուի պահպանողական շրջանակներէն, այսու հանդերձ կը քննադատուի ազատական եւ աշխատաւորական շրջանակներէն, որոնց կը ձայնակցին նաեւ ճարտարարուեստական եւ առեւտրական որոշ խմբաւորումներ եւ մտադիր են լրջօրէն ընդդիմանալ այդ որոշման։

ՊՐ. ԷՌԻՈՅԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

«Իլ-տը-Ֆրանս» շոգենաւին վրայ Պր. Էռիօ իրեն ընկերացող փորձագէտներուն հետ ժրաջանօրէն կ՛աշխատի պատրաստելու համար Ուաշինկթընի իր յառաջիկայ տեսակցութեանց ընթացքին շօշափելիք կէտերու մանրամասնութիւնները։

Նախագահ Էռիօ չի մոռնար նաեւ իր առօրեայ անգլիերէնի դասերը, որոնց կը հետեւի մեծ ուշադրութեամբ։

Պարոն Էռիօ առջի օր, շոգենաւին անթելի կայանին առջեւ խօսեցաւ ի լուր հանուր աշխարհի՝ թէ իր կարելին պիտի ընէ ի նպաստ հայրենիքին եւ խաղաղութեան ամրապնդման։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

ԿԸ ՓՈՐՁԷԻՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԵՒ ՑՈՅՑԵՐ ՅԱՌԱՋ ԲԵՐԵԼ

ՀԱՅ ՄԸՆ ԱԼ ԿԱՅ ՄԷՋԵՐՆԻՆ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ, չորս հինգ տարիէ ի վեր Մայիս մէկը մօտենալուն, կարգ մը համայնավարներ գաղտնի կը հաւաքուին, եւ տպուած թռուցիկներ կը ղրկեն հոս հոն եւ պատերուն վրայ կը փակցնեն։

Այս անգամ ալ նոյնը եղած է Պոլսոյ մէջ։ Վերջին մէկ երկու օրուան ընթացքին, մասնաւորաբար Ճիպալիի, Օրթագիւղի եւ Զափայի նման բանուորական կեդրոններու մէջ, համայնավարական թռուցիկներ ցրուած են։ Համայնավարները թռուցիկներ տուած են դրամով վարձուած կարգ մը տղոց։

— Սինէմայի ծանուցումներ են, հասնողին տուէք։

Համայնավարները այսպէս պատուիրած են եւ տղաքն ալ բաժնած են այդ թռուցիկները, որոնցմով բանուորները կը հրաւիրուէին Մայիս 1ի առթիւ գործադուլ ընել եւ ցոյցեր կատարել փողոցներուն մէջ։ Ցրուիչ տղաքը կը բռնուին եւ խնդիրը կը պատմեն։

Միւս կողմէ, Օրթագիւղի մէջ թռուցիկ բաժնողները, երբ կը տեսնեն որ կը հետապնդուին ոստիկանութեան կողմէ, հանրակառք ցատկելով կը փորձեն փախչիլ, բայց ոստիկանները կը կեցնեն հանրակառքը եւ կը ձերբակալեն զանոնք։

Ուրիշ տեղ մը, ցրուիչ մը, երբ կը տեսնէ թէ կը հետապնդուի, թռուցիկները գետին նետելով կը փախչի։ Բայց սխալմամբ կը նետէ նաեւ իր ինքնութեան թուղթերը, ինչ որ կը դիւրացնէ ձերբակալութիւնը։

Տասնեւհինգ հոգի ձերբակալուած են, որոնց մէջ կան Քեազըմ, Էմին, Օսման, Հայրի, Հիւսէյին եւ Արթին անուն բանուորներ։

ԷՌՈՅԻՆԻ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՆԵՐԸ

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Պոլսէն կը հեռագրուի թէ Սուլթան Ահմէտի պատժական-հաշտարար ատեանին յանձնուեցան Էռոյինի մաքսանենգութեամբ ամբաստանուած հետեւեալ անձերը.— Պէռնար Պլիւմէնթալ, Եօրկի եւ Նիքօ Ճամատանիս, ճարտարագէտ Գաւորի, Տիմիթրի Տիմիթրիատիս, Խարալամպօս, ելեկտրագործ Պիրիճեան, Յովհաննէս, Նիքօ, նպարավաճառ Անտոն, յանձնակատար Քօսթի եւ տղան Սթէլիօ։

Եղեռնադատ ատեանը սկսաւ դատել նաեւ Արամ անուն մէկը, որ առանձինն կ՛ամբաստանուի իբրեւ էռոյինի մաքսանենգ։ Արամ ուրացաւ իրեն եղած վերագրումը, որուն վրայ որոշուեցաւ լսել վկաները։

ԱՄԲՈՂՋ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ՏՕՆԷ ՀԻԹԼԷՐԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ուրբաթ օր, ամբողջ Գերմանիա խանդավառօրէն տօնեց Հիթլէրի ծննդեան քառասունեւչորրորդ տարեդարձը։

Կառավարութիւնը այս առթիւ յայտարարութիւն մը հրատարակած էր, որուն մէջ կ՛ըսուէր թէ ո եւ է պարկեշտ եւ հայրենասէր քաղաքացի չի կրնար ետ մնալ իր երախտագիտական զգացումները յայտնելէ «մեծ առաջնորդին» եւ անմասն մնալ այդ առթիւ սարքուած հանդիսութիւններէն։

Ամբողջ Գերմանիոյ մէջ բոլոր քաղաքները առատութեամբ դրօշազարդուած էին, կայսերական, բրուսական եւ հիթլէրական դրօշակներով։

Հիթլէրի կարգադրութեամբ բոլոր անգործներուն ուտեստեղէն բաժնուեցաւ։ Անոնց համար եւս փողոցներուն մէջ հանդանակութիւններ կատարուեցան եւ էտրլվայս ծաղիկներ ծախուեցան, որովհետեւ կը թուի թէ Հիթլէրի նախընտրած ծաղիկն է այդ։

Պերլինի մէջ, առաւօտուն զինուորական տողանցք մը կատարուեցաւ ներքին նախարարութեան շէնքին առջեւ։ Ապա բոլոր եկեղեցիներուն մէջ գոհաբանական աղօթքներ տեղի ունեցան, իսկ կէսօրէ վերջ Օփերան շքեղ ներկայացում մը տուաւ ի պատիւ վարչապետին։

Բայց Հիթլէր բացակայ էր այդ տօնակատարութիւններէն։ Այդ օրը քաշուած Պավառիոյ իր գեղջկական տան մէջ, հեռու մնալ ուզած էր։

ՊՐ. ԷՌԻՕ ԵՒ ՊՐ. ՔԼՕՏԷԼ ԿԸ ՏԵՍԱԿՑԻՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՎՐԱՅ

Պր. Քլօտէլ, Ուաշինկթընի նախկին դեսպանը, շոգենաւերու անյարմարութեան պատճառաւ հարկադրուեցաւ «Փառի» շոգենաւով մեկնիլ, առանց կարենալ սպասելու Պր. Էռիոյի գալստեան։

Բայց փափաքելով տեսակցիլ Ֆրանսայի պատուիրակին հետ Ուաշինկթընի մէջ քննուելիք խնդիրներուն շուրջ. «Փառի» շոգենաւի ըկերութիւնը իրեն համար շոգենաւին վրայ հաստատեց անթել հեռախօսի գործիք մը եւ Պր. Էռիոյի ճամբորդած «Իլ-տը-Ֆրանս» շոգենաւն ալ նոյն գործիքով օժտուած ըլլալուն, երկու պետական անձնաւորութիւնները կրցան խօսակցիլ ովկիանոսին վրայ, շոգենաւերուն ամենէն նպաստաւոր մերձաւորութեան պահուն։

Պր. Էռիօ Նիւ-Եորք կը հասնի այսօր եւ անմիջապէս Ուաշինկթըն կը մեկնի մասնաւոր շոգեկառքով մը։

ՄԱՐՏԿՈՑԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ
ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ
(Carte d'identité)
վերաբերեալ ամէն դժուարութեանց համար անգամ մը դիմել
ՍՏԵՓԱՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ
30 Rue Stéphenson, Paris (18e)
Մէթրօ, Շաբէլ. Շաթօ Ռուժ
ամէն օր, ժամը 8էն մինչեւ 3։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ''ՄԱՐՏԿՈՑ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Պ. Պ. Մ. Ծառուկեանի նպարավաճառատունը, 10, rue Francois Garcin, Շաստարեանի նպարավաճառատունը, 74, rue Rabelais, Նագաշեանի նպարավաճառատունը, 148, rue Garibaldi, սրճարան Բարձր-Հայք, Մովսեսեանի քով, 4, rue François Garcin, սրճարան Վարդանեան, 14, rue François Garcin, Ս. Թաթեոսեանի մօտ 36, rue Voltaire, Խաչատուրեանի նպարավաճառատունը 150, rue Paul Bert։

Վերոյիշեալ տեղերէն օրը օրին կրնաք ստանալ «Մարտկոց»ները ամենայն դիւրութեամբ։

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. ԼԻՈՆԻ ժողովրդային գրադարանը փոխադրուած է Պ. Կ. Վարդանեանի սրճարանը 14, rue François Garcin։ Բաց է երկուշաբթի չորեքշաբթի եւ ուրբաթ իրիկունները, ժամը 8էն 9։ Ճոխ գրացանկ։ Կարելի է կարդալու համար գրքեր ստանալ շաբաթական 1, ամսական 3 ֆր. վճարումով։

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Մարսէյլի «ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»ուն կողմէ

Ի նպաստ Հայ Արիներու միջազգային բանակումին (Ճէմպօրի) մասնակցութեան Հունգարիոյ մէջ

6 Մայիս 1933 Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս «Սալօն Լօնշան»ի սրահին մէջ

33, Boulevard Longchamp—Marseille

Հաճելի երեկոյ — Գեղարուեստական մթնոլորտ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Տեղի կ'ունենայ կիրակի 23 Ապրիլ, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին

PETIT JOURNALի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

21 rue Cadet, Métro Cadet

Վարժարանին շրջանաւարտները կը ներկայացնեն

ԾՈՎԻՆԱՐ

օրերէթ երկու արար

Հեղինակութիւն՝ ԱՐԱՄ ՉԱՐԸԳԻ

Երաժշտութիւն՝ Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Կը մասնակցին Օրիորդ ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ, Պ. Պ. Ժ. ՄԱՐԻԿԵԱՆ եւ Ժ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Բեմադրութիւն՝ դերասան Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻի

ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ

Երաժշտական բաժնի ղեկավարութիւն՝ յայտնի երաժշտագէտ Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԹԱՓՕՐԸ

(Լապտերներու պարով)

Ղեկավարութիւն վարժարանի մարզանքի ուսուցչուհի Mlle LAHITTEի

Կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. ԱՂԱՉԱՐԵԱՆ

ինչպէս նաեւ ուրիշ ծանօթ արուեստագէտներ

Գին տոմսերու 20, 15 եւ 10 ֆրանք

100ԻՆ 50 ՋԵՂՉ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Վրէժ» գրատունը, իր վերաբացման առթիւ, աննախընթաց զեղջով կը ծախէ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Մինչեւ 15 Մայիս հարիւրին 50 զեղչ նշանակած ենք։ Օգտուեցէք առիթէն:

Մէկ քանի օրինակներ.

Հայ Ժող. Սիրային Երգեր 1 ֆր. 50, Արարատ գրպանի երգարան 5 ֆր, Ոճիրին Պանդոկը (2 հատոր) 7 ֆր. Ֆօմա Կօրտէֆ 7.50, Արսէն Լիւբէն 7.50, Մակաբոյծը 3, Պարելու Արուեստը 3.50, Մեր Խաչը 3, Հայ. Ֆրանս. Խօսակցութիւն 3, Nouvel Alphabet Français-Arménien 2.50, Մանկութեանս Մեղքերը 7.50, Ամենուն հասցէն 1931 (1932ին սպառած է) 3 ֆր. եւլն. եւայլն։

Դիմել՝ Պետրոս Սահաթճեանի, 13-15, Rue Victorien-Sardou, Lyon.

TAILOR EGYPTE

Եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒԶԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. Téléphones Roquette 39_35 « 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՉՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն:

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II եւ III serieները, ինչպէս նաեւ Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՉՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ, ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ: Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք ճիշդ 4 վայրկեանէն եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը: Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ: Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար:

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է: Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. սկզբնատառերով։

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։

Տէր եւ Տիկին Տամկաճեան, Տիար Հրաչ Տամկաճեան, Տիար Ստեփան Տամկաճեան եւ պարագաները, ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն մահը՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳԱՅԵԱՆԷ ՏԱՄԿԱՃԵԱՆԻ

յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, կիրակի, ժամը 3.30ին, Hopital St. Antoineի մէջ։ Մեթրօ Nation.

ԿՈՒԶՈՒԻՆ chemisier վարժ

գործաւորուհիներ եւ entrepreneurներ:

Տեւական գործ։

Ներկայանալ առաւօտները 2, rue St. Philippe, Daronian վաճառատունը։

Métro: Strasbourg-St. Denis կամ Sentier

4—2

Տիգրանակերտի Հայր. Վերաշինաց Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը, Մայիս 6ին շաբաթ գիշեր ժամը 8,30ին Սալօն Շաբի մէջ կը բեմադրէ՝

«ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ»

Հեղինակութիւն՝ Վարդան Տիրատի, ղեկավարութեամբ ամերիկահայ յայտնի դերասան Լեւոն Գավաֆեանի եւ կարող ուժերու։

Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը առաջին անգամն ըլլալով պիտի վայելէ սոյն թատերդութիւնը։

Կը խնդրուի չխաչաձեւել Մայիս 6ի թուականը։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուի խմբագրութեան յատուկ գրութիւնները զրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱԲԷԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

75, Rue Villebois Mareuil, Asnières (Seine)

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ ուտելիքներ, լաւագոյն Կեսարական ապուխս եւ պահածոյ միս, զանազան տեսակ ձկնեղէններ, անարատ ձիթաիւղ, ձիթապտուղ, կորկոտ, Հալէպի պուլղուր, թարմ և չոր բանջարեղէններ, միրգեր ու պտուղներ:

Մեր ունեցած ապրանքները առաջնակարգ են ու խնամով պատրաստուած։ Ապսպրանքները կը յանձնուին ցոյց տրուած հասցէին ճշդապահութեամբ:

Զատկի առթիւ հարիւրին հինգ զեղչ։

Մեր գիները անմրցելի են

Կ'ՈՒԶԷՔ,

Աժան գիներով, ճաշակաւոր տոկուն ու լաւագոյն հագուստ հագուիլ, դիմեցէք առանց վարանումին

ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

դերձակատունը, որ ներկայ տնտեսական տագնապի առթիւ անհաւատալիօրէն իր գիները զեղչած է:

2, rue des haufourniers — Paris XIX

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մեթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն հետ կարենալ մրցելու համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝

Tricots EDGARIAN ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ ԱՆՄՐՑԵԼԻ գներով

ՉԱՆԱՉԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը ղրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր échantillonage

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր ՏԷօնէր Քէպապը, փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, ՃՈՒ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ

Սիլիվրիի մածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11.12 եւ 2-7.30

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 88 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ԱՊՐԻԼ 1933 ՁԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ MERCREDI 26 AVRIL 1933 - 2me Année No. 88

ՄԱՐՏԿՈՑ

ՕՐԿԱՆ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄՆԻ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction - Administration :

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՀԱՆՋ ԿԸ ՄՆԱՆ

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷԻՆՔ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԷՆ

5.— Շարքերուն եւ ժողովրդական հոծ զանգուածներուն վերադարձնելու համար դաշնակցութեան հանդէպ խախտած վստահութիւնը, դատական քննութեան հիմ բռնել 1914 թուականը։

(Շար.) Արտ. Շրջ. Ժողով

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԸ ՈՐ ՄՈՌՑՈՒԵՑԱՒ ԵՒ ԿԸ ՄՈՌՑՈՒԻ

Գրեց՝ ՀԱՅ ԳՆԴՈՒՆԻ

Մոռցուեցաւ, տարուէ տարի եւ օրէ օր կը մոռցուի Մեծ Եղեռնը, հայ կեանքին աննը-կարագրելի Սարսափը, որ Իթթիհատական կառավարութիւնը գործադրեց մեր ժողովուրդին վրայ, զայն բնաջնջելու հրէշային ծրագրով։

Եղեռնը մոռցողները մե՛նք ենք դժբախտաբար, անկէ հրաշքով եւ դիպուածով ճողոպրողներս ու վերապրողներս, որ ցարդ չկրցանք պեղել խորութիւնն ու ահաւորութիւնը թրքահայութեան ապրած Աղէտին եւ կը կարծենք մարդ եղած՝ ազգային արժանապատուութիւն ունեցած ըլլալ, ստրուկի պէս չընչելով նաեւ օտար երկինքներու տակ, թրքական իշխանութիւններէն հեռու, ուր իւրաքանչիւրս սրբազան պարտականութիւնը պիտի զգայինք տարբեր կերպով ըմբռնելու մեր հասարակական եւ ցեղային դերն ու գործունէութիւնը, ի յիշատակ մեր թշուառ ու արդար զոհերուն, որոնց համրանքն ու անիմանալի վախճանին զարհուրանքը՝ պիտի արթնցնէին ամէնէն բութ խղճմտանքներն իսկ եւ ուշքի պիտի բերէին յետին արարածները,— բա՛ն մը ընելու, մեր այս ձրի օրերուն տալու առաքինութեան եւ հատուցումի քաղաքականութեան մը իմաստը վերջապէս, որ իմաստը պիտի դառնար նաեւ մեր պարկեշութեան, մեր նահատակներուն հանդէպ մեր տածած վշտին ու անտահման տառապանքին։

Ռընան կ՛ըսէ, որ ազգային յիշատակներու մէջ սուգերն աւելի կ՛արժեն՝ քան յաղթանակները, որովհետեւ անոնք կը հարկադրեն պարտականութիւններ։

Եթէ իրաւացի է ֆրանսական միտքը՝ իր երկրին եւ միւս ազգերու հաշուոյն, իրաւացի պիտի ըլլայ նաեւ մեզ համար։

Չէ՞ որ Ապրիլեան Եղեռնը մեծագոյն դէ՛պքն է, դադարի եւ մահացումի դժնէ հանգրուանը մեր Ազգային Պատմութեան, աւելի՛ գերիվեր և տիրական՝ քան մեր յաջողութեանց եւ փառքի հին ու նոր գործերը։

Այդքան մեծ սուգ մը մեզի պարտադրող բորենիները անպատիժ մնացին եւ կը շարունակեն անպատիժպտրտիլ, ծաղրելով աշխարհն ու իր արդարութիւնը, աշխարհին ու արդարութեան հետ՝ անարի ու վրիժամոռաց, անհամերաշխ եւ ուխտադրուժ Հայերն ի մասնաւորի։

Միլիոնէն աւելի մարդիկ թշնամիին հուրին ու սուրին մատնող ժողովուրդ մը՝ վերստանալու համար իր ազգային ու քաղաքական կեանքին ազատութիւնը, շտկելու համար իր կոր մէջքը եւ մանաւանդ հաստատելու համար իր հոգեկան, արենակցական և ֆիզիքական կապը իր մեռելներուն, իրմէն յափշտակուած նիւթական ու բարոյական բոլոր տեսակի ժառանգութիւններուն հետ, պէտք է որ նախ պատկառանք ազդէ, երկիւղ առթէ իր դահիճներուն, զինքն իրաւազրկող տարրին եւ ձեռքերուն։

Ոյժի, կամեցողութեան, կազմակերպութեան, հայրենասիրութեան եւ անխարդախ յեղափոխականութեան խնդիր է այս՝ հետեւաբար։ Մինչդեռ մենք չենք զօրանար՝ մեր կամքով, մեր հաւաքականութեամբ, զգացումներով, գիտութեամբ եւ արուեստով։

Ի՞նչպէս կարելի է յարգած ըլլալ մեր նահատակները, ասոնց պայծառ եւ սուրբ յիշատակը, առանց հասկնալու անոնց մեզի կտակած դատին հաշուեյարդարը, որ պէտք է կատարուի, անտարբեր, նահանջական եւ մեղապարտ հայ ղեկավարութեանմը դարձդարձիկ խաղերուն եւ թշնամիին անագորոյն սադրանքներուն հակառակ։

Այսօր ու վաղը, մենք ստիպուած ենք մտածել ու գործել Թուրքերուն կողմէ աքսորի եւ բռնագաղթի դաժան ճամբաներուն երկայնքը, բանտերու, արգելարաններու եւ նկուղներու մէջ խողխողուած, անօթի եւ անսուազ սպանուած անուանի, ծանօթ եւ անծանօթ, մեծ ու պզտիկ հարիւր հազարաւոր սիրելիներու, եղբայրակիցներու նըպատակներուն եւ մեզի կտակած Ուխտին մի՛ակ մղումովն ու կոչումովը, եթէ կեղծ չեն սուգի եւ պաշտամունքի մեր բառերն ու հանդէսները, ի ժամու եւ ի տարաժամու։

Ողջերը ա՛յն ատեն պիտի արժեն Մեռելները, եթէ երբեք ի գլուխ հանուի այդ Ուխտը։

Թո՛ղ թրքահայ աստանդական ժողովուրդը, իր հարազատ զաւակներն ու վրիժածարաւ սերունդները՝ տարբեր հանգանակ ու նշանաբան չունենան։

Մինչեւ այդ երջանիկ թուականը մեր նահատակներուն ոսկորները չպիտի հանգստանան իրենց անյայտ գերեզմաններուն մէջ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ, Թօփհանէի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած է Սեպուհ անուն հայ մը, որ գրավաճառ Վարդանօֆը սպաննած ըլլալուն պատճառաւ Եղեռնադատ Ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուած է։

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՄԷՋ մեռած հայուհի մը, Օր. Մինասեան, իր կտակով 10,000 տոլար ձգած է Պոլսոյ Ռոպէրթ Գոլէճին, 6000 տոլար հայ ուսանողներու և 4000 տոլար թուրք ուսանողներու յատկացուելու համար։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ՈՉ ԹԷ ՍԳԱՏՕՆ, ԱՅԼ ՎՐԻԺԱՏՕՆ

Կ՛եզրակացնէինք մեր վերջին խմբագրականով,— Այո՛, վրէժ ունինք թուրքին հանդէպ։ Ու այդ վրէժը կը յագենայ այն ատեն միայն, երբ թրքահայ բեկորները տէրը կը դառնան իրենց ճակատագրին՝ իրենց սեփական հողերուն վրայ։

Անորակելի Եղեռնէն յետոյ, հաւաքական խանդավառութեան եւ արբշռանքի շրջան մը պէտք եղաւ բոլորել, նոր եւ դառնագոյն յուսախաբութեանց առջեւ՝ կշռելու համար աղէտին մեծութիւնը։

Ու նորաստեղծ Հայաստանով եւ Կիլիկեան բոյնով կրկնապէս հպարտ ու ապահով թրքահայ ժողովուրդը, պէտք եղաւ որ նոր պարտութիւններու եւ խուճապներու աւերներն ալ կրէ իր մորթին վրայ եւ հոգիին խորը, վերջնապէս սթափելու եւ զգաստանալու համար, երբ թերեւս ուշ էր արդէն,— իր գոյութեան անհաշտ թշնամիին ուղղելու շեշտ ու խորաթափանց ակնարկ մը՝ բայց հեռուէն, օտարութեան ափունքէն, արտաքսուելէ յետոյ իր իսկ երկրէն։

Այդ օրերէն, անցեալի նիւթական թէ բարոյական հարստութիւններէն կը մնան լոկ խլեակներ, տխուր յիշատակներ ու հատուցման պահանջներ։ Իսկ վրէժի զգացումը որ հանդիսաւոր առիթներով միայն կը դառնայ հռետորական ելոյթներու անսպառ գանձ, ուրիշ պարտեալ որեւէ ժողովուրդի համար կրնար ըլլալ վիրաւոր արժանապատուութեան հարց մը։

Իսկ մեզ համար է նաեւ ու մանաւանդ գոյութեան պահպանման խթան մը։

Մեր վրէժը անտաշ ու բարբարոս ժողովուրդի մը ընդերքէն բնազդօրէն պոռթկացող կիրքը չէ։

Այլ տարիներ վերջ, իբր անմիջական անդրադարձումը զարհուրելի վայրագութեան՝ կորսնցնելէ յետոյ իր սկզբնական կատաղի թափը, ազնուացած է գիտակցութեամբ մը։ Հայ հոգիները անով պիտի սպառազինուին ճամբուն վրայ, որ զիրենք պիտի տանի իրական նուաճումներու, իրականացմանը այն Մեծ Երազին, որուն նայելով ինկան զինաթափ ու անպարտ ժողովուրդի մը զանգուածները։

Բայց դարաւոր հալածանքներու եւ գերութեան մահացու ազդեցութիւններուն կուրծք տուած ցեղի մը այս հատուածը, այսօր ցամքիլը կը տեսնէ իր կենսական աւիշին՝ ինչպէս արմատէն զարնուած ծառը։ Ո՛չ միայն պիտի մաքառի տակաւին, իր անժխտելի իրաւունքներուն վերստացման, այլ նաեւ, այդ նպատակով իսկ՝ իր գոյութեան պահպանման համար, հակառակ օտարութեան այլասերող ուժերու հակազդեցութեան։ Պիտի թիավարէ հոսանքն ի վեր։ Ո՛չ միայն գուրգուրանքով պիտի հսկէ ազգային բոլոր բարոյական ազդակներուն վրայ, այլ եւ պիտի ջանայ հետզհետէ աւելի կենդանութիւն եւ թարմութիւն տալ ինքն իրեն, ջլդեղել ազգային զգացումի թելը։ Պայքա՛ր ինքն իր մէջ ուրեմն ու ճակատագրին դէմ, պայքա՛ր՝ որուն յաղթանակը՝ գերմարդկային կամքի մը հրաշքը պիտի ըլլայ։

Ու օրհասական ժողովուրդի մը այս պայքարին մէջ՝ երբ գիտենք թէ ամէն բեռ կը ծանրանայ ներկայ երիտասարդ ու չափահաս սերունդին վրայ, թէ վաղուան սերունդը՝ այն որ իր ներշնչումները կը քաղէ օտար միջավայրերու ամէնօրեայ ազդակներէն, գատապարտուած է դառնալու միջակ հայը իր զգացումներով, մեր վրշժի զգացումը պիտի դառնայ փրկութեան ամէնէն հզօր թելերէն մէկը։

Հայ հոգիին փրկութեան լաստը՝ օտար ազդեցութեանց յորձանքին մէջ, հայ դատի հետապնդման հոգեկան լծակը քաղաքական ու տնտեսական դժուարութեանց թնճուկին առջեւ։

Ու ճիշդ ատոր համար ալ, ան պէտք է այլեւս դադրի հռետորական հրապարակային ճամարտակութեանց ու բեմական ցուցադրութեանց հանքն ըլլալէ։ Հայութեան լաւագոյն տրիբունները տուած են ինչ որ կրնան իբր խօսքի ուժ։ Սիամանթոյէն ու Վարուժանէն յետոյ, հայ բանաստեղծը այլեւս իր քնարին պիտի լրսեցընէ այդ լարը։

Ու վրէժը պիտի կազմակերպուի, գործ պիտի դառնայ։

Ու հայութեան բոլոր ուժերը, տնտեսական, քաղաքական, բարոյական թէ մարտական բոլոր տրամադրութիւնները պիտի մշակուին այդ ուղղութեամբ։ Ո՛չ թէ վրէժը վրէժին համար։ «Ակն ընդ Ական»ը կը ձգենք Աստուածաջունչին մէջ ու Հրեաներուն։ Այլ, նպատակին համար, գերագոյն ու կնճռոտ նպատակին համար, որ թրքահայ բեկորներու ամփոփումն է իրենց պատմական հողերուն վրայ։

Ու նպատակի այդ ճամբուն վրայ, մենք՝ տարտղնուած, քայքայուած, անկայուն, անապահով, կաշկանդուած բոլոր օրէնքներու շղթաներով, անտեսուած, արհամարհուած ու շահագործուած բոլոր իշխանութիւններէն, հալածուած ամէն տեղ նոյն թշնամիէն, գերմարդկային փորձը պիտի կատարենք արժեցնելու մեր ձգտումն ու իրաւունքները։

Ու նպատակի այդ ճամբուն վրայ, եթէ վրէժը ինքնին վատ է, մերը պիտի ըլլայ վատթար։ Եթէ հանդիպումն ու բախումը թշնամիին հետ՝ պէտք է ըլլայ անողոք, մերը պիտի ըլլայ նաեւ վայրագ։

Բայց, կը կրկնենք ինչպէս միշտ։ Չափուած, համրուած քայլերով։ Որովհետեւ, այլեւս, մէկ միլիոնի կորուստէն յետոյ, խարիսխէն հեռու, ուժերու այս ցրուումով, աւելորդ ո՛չ մէկ կաթիլ արիւն ունինք մեր երակներուն մէջ՝ թափելիք։

Ահա թէ ինչո՞ւ կը խրաչինք բոլոր արկածախնդրութիւններէն, բոլոր վէպ բուրող ձեռնարկներէն, որոնք ո՛չ միայն անգամ մը եւս մեզ կը հեռացնեն հետապնդուած նպատակէն, եւ անոր դէմ կը լարեն թշնամիին արթնութիւնն ու բոլոր ուժերը, այլեւ անպէտ զոհողութիւններու պարտադրանքով՝ կը քամեն մեր երակները։

Մեր բոլոր ուժերն ուրեմն, այդ նպատակին, բայց կազմակերպուած, խելացի տնտեսումով եւ արդիւնաւորման կանխատեսութեամբ։

Ահա թէ ինչո՞ւ, կ՛ուզենք որ Մեծ Սուգը դադրի այլեւս ըլլալէ հանդիսաւոր արարողութիւն մը, որ տարուէ տարի կըրկնումով, սովորական դառնալու եւ իր մեծ իմաստէն պարպուելու վտանգին կ՛ենթարկուի, մանաւանդ երբ, կազմակերպիչները՝ կը ձգտին՝ «գեղարուեստական փայլ»ի հմայքով սրահ քաշել հանդիսատեսներ...

Ոչ։ Մեր Սուգը՝ սգաւորներու բազմութիւն հաւաքելու համար՝ պէտք չունի անհարազատ խայծերու։

Կը բաւէ միայն անոր տալ իմաստը որ իրը կրնայ ըլլալ լոկ։ Ուանոր իմաստը մէկ բառ է, վրէ՛ժ։

Ու այդ բառը որ տարիներէ ի վեր կը հանգչի բառարաններու մէջ՝ իր կարգին, հանդարտօրէն, իր սովորական նշանակութեամբ, ատենն եկած է որ ստանայ իր մեծ, խորհրդաւոր, ներշնչող ու թելադրող իմաստը՝ մեր թափառական զանգուածներուն համար։

Ու այդ իմաստը, պէտք չունինք ծածկելու աշխարհէն եւ մանաւանդ՝ մեր դարաւոր ու յաւիտենական թշնամիէն՝ որուն դէմ ուղղուած է։

Ի՞նչ է որ կը պահանջենք ու կը հետապնդենք։

Ապրելու իրաւունք մը, բայց ո՛չ ինչպէս որ կ՛ուզեն ուրիշները, այլ ինչպէս կ՛ուզենք մենք, մեր անունին ու անցեալին հպարտութեամբը, մեր ապագային հեռանկարներովն ուձգտումներովը՝ իբր արժանաւոր մէկ թեւը քաղաքակիրթ մարդկութեան (Բ. եւ վերջ) «ՄԱՐՏԿՈՑ»

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԵՒ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Պէյրութէն հեռագրի մը համաձայն, ազգայնականներու ժողովի մը մէջ ֆրանքեւսուրիական դաշնագրի քննութենէն վերջ, ազգայնականները անընդհատ ցոյցեց կատարած են երկու օր։ Երեք ոստիկաններ եւ բազմաթիւ ցուցարարներ վիրաւորուած են։

Խանութները փակ մնացին Դամասկոսի մէջ։

Ազգայնական պարագլուխները որոշած են չմասնակցիլ նախարարներու խորհուրդին եւ խորհրդարանի աշխատանքներուն։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախկին Օսմանեան Հանրային Պարտուց վարչական խորհուրդը կը հաղորդէ թէ 1932 Մարտէն ի վեր շարունակուող բանակցութիւնները յանգած են վերջնական համաձայնութեան մը որ երկուստեք ստորագրուած է ամսոյս 22ին, Փարիզի թրքական դեսպանատան մէջ։

Այդ կարգադրութեան համաձայն, պիտի ստեղծուին «թրքական պարտուց նոր պարտաթուղթեր» 962 միլիոն ֆրանք ամբողջական դրամագլուխի մը արժէքով։

Նոր պարտաթուղթերու իւրաքանչիւրին անուանական արժէքը պիտի ըլլայ 500 ֆրանք, տարեկան եօթուկէս առ հարիւր տոկոսով։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ

Իտալական թերթերը, առաջին էջերուն վրայ եւ խոշոր վերտառութիւններով կը հաղորդեն թէ ֆրանսական կառավարութիւնը ջնջած է աշնան կատարուելիք ռազմափորձերը։

Իտալական բանակի փորձերը տեղի պիտի ունենան այս ամառ Թոսքանայի նահանգին մէջ։

ՀԱԿԱՖԱՇԻՍՏ ԴԷՊՔԵՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ժընեւէն հեռագիր մը կը հաղորդէ.— Իտալիայէն ճամբորդներ կը յայտնեն թէ ամիս մը առաջ քանի մը հակաֆաշիստ դէպքեր պատահած են, մասնաւորապէս Լիվառնօ քաղաքին մէջ։

Քաղաքին խրձական ակումբին դրան առջեւ զետեղուած ռումբ մը պայթելով միայն չէնքին ապակիները փշրած է։ Երկրորդ ռումբ մը պայթած էկոլտոնի հրապարակին վրայ ուր պիտի համախմբուէին ֆաշիստ արհեստակցական անդամները։ Երրորդ մը պայթելէ առաջ երեւան հանուած է նոյն արհեստակցականի չէնքին մէջ իսկ։

Բազմաթիւ կասկածելիներ ձերբակալուած են, որոնք մեծաւ մասամբ նախապէս իբր հակաֆաշիստ կուսակցութեանց անդամ ճանչցուած են։

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ

Զինաթափութեան Խորհրդաժողովի ընդհանուր յանձնախումբը որ իր աշխատանքները դադրեցուցած էր Ջատկի արձակուրդներուն առթիւ, երէկ վերսկսաւ իր նիստերը։

Ժողովի նախագահ Պր. Հենտրսըն Ժընեւ հասաւ երկուշաբթի օրեւ տեսակցութիւններ ունեցաւ գլխաւոր պատուիրակներուն հետ։

ՈՍԿԻ ԿԸ ՏԵՂԱՅ

Եօթը օդանաւեր կիրակի օր Ամսթերտամէն Փարիզ հասան, բերելով 9250 քիլօ ոսկի՝ որուն արժէքն է 157 միլիոն ֆրանք։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏՆԵՐԸ ԼՈՆՏՈՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՆ

Մոսկուայի մէջ դատուած անգլիացի ճարտարագէտներէն երեքը որոնց հանդէպ խորհրդային երկիրներէն արտաքսման վճիռ տրուած էր, առջի օր Պերլինի ճամբով Լոնտոն հասան և արժանացան իրենց հայրենակիցներու սիրալիր ընդունելութեան։

Ճարտարագէտները մերժեցին որեւէ տեղեկութիւն կամ կարծիք յայտնել Մոսկուայի դատավարութեան չուրջ, առանց նախապէս տեսակցելու Մեթրոփոլիթըն Վիքրոս ընկերութեան վարիչներուն հետ եւ որուն ծառայութեան մէջ էին։

ԽՐՈՒԱԹԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՁԷՆՔՈՎ ՁԵՌՔ ՊԻՏԻ ԲԵՐՈՒԻ

Պուտարէշթէն կը հեռագրուի թէ խրուաթ նախկին երեսփոխան Անթօ Բալէվիչ, պատասխանելով Խրուաթիոյ արդի վիճակին մասին իրեն ուղղուած հարցումներուն, յայտարարած է թէ սերպ դիկտատորութեան դէմ սկսուած շարժումը խորապէս արմատացած է Խրուաթներու հոգիին մէջ եւ թէ Խրուաթիոյ անկախութիւնը խիստ մօտալուտ է, հակառակ Պելկրատի կառավարութեան թափած ջանքերուն։

Մ. Բավէլիչ շարունակելով ըսած է.«Խրուաթ ժողովուրդը մեծապէս զայրացած է սոսկալի հալածանքներէն, որոնց ենթարկուած է 12 ամիսէ ի վեր եւ ի պահանջել հարկին զէնքով պիտի պատերազմի, այդ կացութեանառաջքն առնելու համար»։

(«Միջազգային Լուրեր»ու բաժինը տեսնել Գ. էջ)

ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ

Երկրէն ներս ու երկրէն դուրս, հայ կեանքը կը ցնցուի: Ճակատագրական ահեղ ցնցումներն են որ կը կերտեն ժողովուրդներու յաղթանակն ու պարտութիւնը:

Ցնցումի ենթարկուած ոևէ ազգ՝ կամ կը բարձրանայ իր աննշան անկիւնէն, մինչեւ քաղաքակրթութեան բարձրագոյն մակարդակին վրայ տեղ գրաւող ազգերու շարքին եւ կամ ի սպառ կ'ոչնչանայ:

Դիւցազնական ցնցումներու ահեղ որոտին մէջ իր վերջին շունչն աւանդող ազգն է որ պատմականօրէն կ'արժանանայ փառաւոր գրուատիքներու: Մինչ ժամանակի ալիքներուն մէջ յամրաբար գալարուող ազգերն ու ժողովուրդները՝ մոռացութեան գոգը կը նետուին ու կ'անշնչանան առ յաւէտ:

Նախընտրել «պատուաւոր մահը՝ անպատիւ կեանքէն» հայ ժողովուրդի միակ և վերջին ապաւէնն է ու անպայման ան պիտի ըլլայ վերապրող հայութեան առաջին ու վերջին նշանաբանը՝ պարզ ու վճիտ:

«Մեռնիլ ապրելու համար, ապրիլ՝ մեռնելու համար:» Ոչ ոք կարող է յաւիտենական սիւնը ըլլալ երկրագունդին: Ոչ մէկ ազգ կարող է իր փառքի բարձրութեան վրայ կանգնիլ, յաւիտեան:

Օր մը եկանք աշխարհ, առանց իսկ մեր կամքին, օր մըն ալ պիտի երթանք առանց տարակուսանքի... Ու կ'երթանք արդէն՝ այն օրէն երբ առաջին շունչը մեր երակներուն մէջ կաթեցուց կեանքի նիւթը՝ թարմ ու առոյգ, յաղթանակի վառ երգերով վերադառնալու հոն՝ ուր անհունութեան ակունքներն իսկ կը խայտան... Փա՜ռք ինկողներուն:

Կ'երթանք, հանգրուանէ հանգրուան նոր թափ ու նոր կորով կը ստանանք: Սերունդներու վերջին խլեակներն ենք, թօթափած ենք ստրկամտութիւնը՝ ու փշրած կաւէ հերոսներու անարգ կուռքերը: Կ'ուզենք այդ սերունդէն ազգ կերտել, ազգ մը որ հայ ըլլալու է՝ հայ ապրելու է ու հայ մեռնելու է:

Ապրեցանք ու կ'ապրինք, ջարդուեցանք ու դեռ կը ջարդուինք: Երէկ թուրքի եաթաղանը՝ արտաքին թշնամին էր, իսկ այսօր, ներքինը՝ մենք զմեզ, հայու զաւակը՝ հայու որդւոյն... Ու հոս է որ ահեղօրէն կը կռանուի ցեղին մահաշունչ գերանդին: Հոս է որ կը փշրուի՝ արիւններու լճերէն ու արցունքներու հովիտներէն մազապուրծ՝ սա ափ մը վերապրող հայութեան վերջին մնացորդներու գերեզմանը, անոնց որ յանձնուած աշխարհի չորս ծագերէն արշաւող յորձանքներու վէտվէտին՝ դատապարտուած են, ոչ հեռաւոր ապագային osur ափանց վրայ, իրենց հետքերն իսկ կորսնցնելու:

Երբ բանականութիւնն է որ կը պակսի, երբ կիրքն է որ կը խօսի գաղթահայ զանգուածներու ոլորտին մէջ՝ այլ հետեւանք կարելի չէ սպասել:

Ի զո՜ւր են «Ապրիլ կ'ուզենք»ի բացագանչութիւնները, որ ժողովուրդին բերնին մէջ դրուած, օրն ի բուն կ'արձագանգեն: Ի զո՜ւր են և այն մեծաշռինդ պոռչտուքները, որ իբր թէ ուղեկորոյս զանգուածները արթուն պահելու կը ձգտին, ի զուր են այդ բոլորը՝ երբ հասարակութիւնը կը մահանայ, ու ըմբոստացած խղճերն անգամ, հեղհետէ կը թմրին ու խոր քունի մէջ կ'ընկղմին:

Ցնցումներ են անհրաժեշտ՝ այդ մեռնող հասարակութիւնը վերակենդանացնելու ու թըմրած խիղճերը անգամ մը եւս զարթնելու, մեկին կերպով մղելու կենաց եւ մահու այն գերագոյն ճակատամարտը որ փրկութեան ճանապարհը մեզ ցոյց կու տայ:

Այդ ճակատամարտը՝ թագակորոյս իշխանազուններու անապարծ մեծխօսիկութեան դէմ պէտք է մղուի՝ արթուն իմացականութեամբ եւ կատաղիօրէն...

Ժողովուրդի ու աշխատաւորութեան անունով խօսող, սակայն զանոնք դէպի անդունդ ու խորխորատ առաջնորդող եսապաշտ յամառորդիներուն դէմ պէտք է ցըցել պրկուած բռունցքը և ժամանակն է որ մեծ համբր խօսի այլեւս, միանգամընդմիշտ փրկելու այս ժողովուրդը՝ գորշ ամպերու ահեղ տեղատարափէն:

Գաղութներու մէջ ակնարկուած խելակորոյսներու հեռացումը, վտարանդի հայութեան կեանքն է:

Կամ պէտք է մեկուսացնել չէզոքացնել անոնց ձախաւեր գործունէութիւնները ու բարոյական մահուան ենթարկել եւ կամ պէտք է թոյլ տալ որ փորեն գաղութահայութեան գերեզմանը ու իրենք սակաւատիրական խմբակը, անոր վրայ կարգան յուզիչ դամբանական մը:

Բայց, ո՜չ, մենք, վերապրողներս հոս է որ կը ցնցուինք եւ կ'ուզենք ապրիլ, կ'ուզենք մեր արիւնը վոթել ու անոր գոլորշիներուն մէջէն՝ կը սիրենք ցոյց տալ ապագայ սերունդին, Ծիրանի Գօտին՝ Արարատի կատարին...

Ցնցում՝ հրաշակերտ, ցընցում նուիրական՝ որ պիտի տայ կեա՜նք. կեա՜նք մեռնող գաղթահայութեան:

Ցնցուէ՛ աւելի ուժգին, ո՜վ տառապեալ ժողովուրդ Հայոց խեղդէ քու հատուածական «ես»ը, միասնական մտասեւեռումով՝ կեղրոնացուր քու կամքդ Հայաստանի վերելքին ու նկատէ, առանց նախապաշարումի կապէ քու հոգիդ անոր աշխատանքին որովհետեւ անոր ժպիտը՝ քու կեանքըդ է, գաղթահայ եղբայրս ու անոր թախիծը՝ քու մահդ:

Ցնցուէ, քանի դեռ ուշ չէ ու ոտնահարէ քու թշնամիները՝ ներքին ու արտաքին:

Ահա քու փրկութեան ճանապարհը:

Պէյրութ Վ. Տ.

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՏՕՆ

Գրեց՝ Գ. ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ

Պատերազմը դարձակէտ մը եղաւ: Պատերազմէն յետոյ աշխարհականութիւնը աշխարհակալեց: Տօնակատարութեանց առանցքը փոխուեցաւ ու ընկերային, քաղաքական ու ազգային տօները տիրապետեցին ժողովուրդներու ուղեղներուն մէջ: Կրօնականը աւանդութիւն մըն էր միայն, կը կապէր ներկան անցեալին: Ընկերայինը նոր հաւատք՝ դէպի վաղը առաջնորդելու: Ան պիտի կրնար միայն իւրաքանչիւր ազգ ու ժողովուրդ զգաստացնել նոր յոյսերով:

Տօները շատցան և մեր մէջ: Սգատօն ու տարեդարձ՝ որոնք իրենց էութեան մէջ ուրիշ բան չէին եթէ ոչ նոյնը եւ մէկ, լեցուցին հայկական օրացոյցը:

Փետրուարեան ապստամբութիւն, Անդրանիկ, Խանասորի արշաւանք, քսան կախաղաններ, Ապրիլ 11-24, Գէորգ Չաւուշ, և դեռ կարելի է երկարել շարքը բազմաթիւ հերոսներով, եւայլն եւայլն որոնք պիտի տօնուին...

Տարուան օրերը շատ քիչ են Հայոց հերոսներուն համար:

***

Միաստուածութեան գաղափարը տիրապետեց: Դիցաբանութիւնը իր բազմազան աստուածներու ոյժերը յանձնեց անոր: Բնութեան ամէն երեւոյթ որ աստուած մը կը յատկանշէր՝ Աստուծոյ յանձնուեցաւ: Աւելին եւ օրինակ մը: Իրլանտայի մէջ՝ ուր ամբողջ դիցաբանութիւնը տարուան եղանակներու յաջորդական վիճակը կը յատկանշէր, իւրաքանչիւր եղանակ իր հերոսներով, եկաւ նոյնանալ միակ եւ մեծ Սուրբին՝ որ իրենցն էր, իբրեւ իրենց մէջ քրիստոնէութիւնը քարոզող. Սուրբ Բաթրիկ: Հերոսներուն բոլոր հրաշքները հրաշքներն էին այլեւս Սուրբին: Հերոսը ան է դիցաբանութեան մէջ, ինչ որ է Սուրբը կազմակերպուած եւ վարդապետութիւն դարձած կրօնքի մը մէջ՝ որպիսին է քրիստոնէութիւնը: Քրիստոնէութիւնը synthèse մը ըրաւ, նոյնացնելով ամէն ուժ որ ցրուած էր: Կարելի չէ՞ր ընել նաեւ նոյնը՝ մեր կեանքին մէջ՝ փոխանակ ցիր ու ցան, հատ ու կտոր, պզտիկ ու մեծ տօներու: Տօն մը ըլլար միայն, հերոսներու տօնը: Տօն մը՝ ուր ամբողջ հերոսներու ժողովուրդ մը՝ մեր ժողովուրդին, պիտի թեւածէր արեւծագէն մայրամուտ: Պարունակուածին մեծութեամբ մեր տօնը մեծ պիտի ըլլար ու մեծ հաւատքը այդ տօնին հանդէպ՝ որ պիտի տանէր տօնակատարութեան: Հաւատքը պիտի մեծնար մեր մէջտարին անգամ մը հաւաքուած ոգիներուն հաւաքական յիշատակով:

Հերոսը այն է՝ որ կը մեռնի իտէալի մը համար որ իրենը չէ՝ այլ ժողովուրդինը՝ որուն ծոցէն ինք ծնաւ: Ու իբր այդ՝ հերոսը ոգի մըն է, ճիշդ այն ոգին որուն համար ինք մեռաւ: Հերոսը նախերգանքն է իտէալին իրականացման: Ու եթէ կ'ընդունուի որ իտէալը մարմին չունի, անանուն ուժ մընէ ժողովուրդ մը յատկանշող, պէտք է ընդունուի նաեւ որ հերոսը այն չէ որ կազապարուած է իր մարդկային մարմնոյն տակ՝ որ կ'իրականացնէ, այլ այն՝ որ անանուն ոյժին յայտնութիւնն է իր մէջ: Հերոսը յայտնութիւնն է իտէալին ու երբ յայտնութիւնը կը սպառի իր մարմնեղէն ձեւին տակ՝ ոգի կը դառնայ: Ու եթէ այդպէս է ի՞նչ տարբերութիւն՝ անոնց մէջ որոնք յայտնուեցան իբր այդ և կամ յանուն անոր անվերադարձ տարուեցան: Իտէալ մը կար մեզ յատկանշող, ազատութեան իտէալը: Ինչ ձեւի տակ որ ըլլայ, ինչ ձեւի տակ որ եղաւ մահը անոնց, այդ չէ կարեւորը, այդ արդէն «ռօման» կը բուրէ: Իմաստը՝ որ ամենքին մահը բերաւ, մէկ է և միայն մէկ: Փոխանակ կտոր կտորզայն տալու իւրաքանչիւրին, տանք ամբողջը ամբողջին: Հերոսները միացած թող տողանցքի գան տարին անգամ մը մեր էութեան մէջ: Ու իւրաքանչիւր հերոս իր յատկութիւններու եւ առաւելութիւններու բերումով բազմացնէ բերքը միւսներուն ու կերտենք մեր ազգային ուղեղին մէջ մեր «Գեր-հերոս»ը: «Հերոսներու-Տօն»ով մը բարձրացնենք տօնը իր բարձրութեան: Նոյնը չըրի՞նք մշակոյթի օրուան մը մէջ մեր ամբողջ մշակոյթը մէկտեղելով:

***

Եւ ո՞վ ըսաւ սգատօն: Իր ծագման մէջ ու բացատրութեամբ, սուգը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ապրողներուն մասնակցութիւնը մահուան սեղծած վիճակին՝ որուն մեռնողն է մասնակցած: Մեռնողը չէ սուգին պատճառը, այլ մահը: Սուգը կ'ենթադրէ ապրողներուն համար չէզոքացում մը շատ բաներէ, ինչպէս մեռնողն է չէզոքացած: Բայց այդ վիճակը երկար չի կրնար տեւել ու չի տեւեր նաեւ սուգը: Սուգը սրտակցութեան մը արտայայտութիւնն է ընկերութեան մը մէջ՝ որ զարնուած է մահով ու այդ իսկ պատճառաւ կը գիտակցի իր սրտակցի վիճակին: Բայց այդ սուգը մէկ անգամ տեղի կ'ունենայ նոյն անձերով ու անգամ մը գիտակից իր սրտակցի վիճակին՝ ընկերութիւնը կրկին կը քալէ: Տարին անգամ մը զայն յիշել այլեւս սուգ չենթադրեր՝ այլ յիշատակի տօնակատարութիւն:

Ազգային սուգը զոր կը տօնենք, այլեւս ամէն բան է, բայց ոչ սուգ: Մահուան մը սուգը մէկ անգամ միայն կը տեւէ: Իսկ եթէ կը յամառինք դեռ սգատօներ սարքել, պէտք է ընդունիլ որ մենք մեռած՝ զմեզ կ'ողբանք: Եթէ ճիշդ է որ սուգը չէզոքացում մը կ'ենթադրէ բայց դեռ կը յամառինք սգատօնել՝ պէտք է ընդունիլ որ մենք զմեզ կը չէզոքացնենք մեր իտէալէն՝ անկախութիւն, որուն համար էին անոնք մեռած՝ գորս կը սգանք: Ու վերջապէս եթէ ճիշդ է որ սուգը գիտակցութեան մը արտայայտութիւնն է ընկերութեան մը մէջ՝ իր solidaire վիճակին՝ որմէ վերջ կրկին կ'առնէ իր բնականոն ընթացքը՝ պէտք է ընդունիլ որ այսքան տարի վերջ սգալով հանդերձ հոն՝ ուր յիշատակի արարողութիւն մը կար, երբ դեռ չենք կրցած զգաստանալ ու գիտակցիլ, ա՛լ չենք կրնար: Իրաւունք ունինք, կ'արժէ մեզ սգալ...:

***

Յիշատակ մը կը տօնենք որ սգատօն չէ այլ հերոսներու օր:

Եթէ քաղաքական կեանքի մէջ մեր ազատութեան թոիչքը խորտակուեցաւ ու ինկանք, մնաց սակայն ոյժը՝ որ ծնունդ տուած էր անոր եւ որ մերն է, զոր մենք ենք: Մեր իտէալը կը տօնենք տարին անգամ մը՝ յանձինս բոլոր անոնց որոնք մեռան անոր համար, մեզի համար: Անոնց անձին մէջ, մեր իտէալին պա՝պանման համար, տարին անգամ մը զմեզ կը տօնենք:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի օր, «Բըթի Ժուռնալ»ի մեծ սրահին մէջ, հազարեակ մը բազմութեան ներկայութեան, տեղի ունեցաւ Դպրոցասէր Սանուց Միութեան սարքած գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ որ ամէն կերպով կատարեալ եղաւ, եւ կ'ըսուի նաեւ թէ տասը հազարի մօտ հասոյթ մըն ալ ապահոված է Սանուց գործին:

Պատուոյ շարքին վրայ տեսանք Պր. Նորատունկեան, փրոֆ. Տէր Յակոբեան, Մխիթարեան հայրերը, Պարոն եւ Տիկին Միքայէլ Ալէմշահ. Տիկ. Պօյաճեան, օրիորդ Պալթազար, Պր. Հրաչ Երուանդ, Պր. Ահարոն Տատուրեան եւն.:

Հանդէսը բացուեցաւ վարժարանի աշակերտուհիներու երգչախումբի երկու զեղջկական երգերով, զորս յաջողութեամբ երգեցին Գ. Մ. Ալէմշահի խմբավարութեամբ:

Հանդէսի գլխաւոր մասը կը կազմէր «Ծովինար» երկու արարուածով օրերէթը, հեղինակութիւն նոյն երիտասարդ եւ արդէն իսկ լայնօրէն ծանօթ երաժշտին:

«Ծովինար»ի «libretto»ն զոր գրած է Պ. Արամ Զարըք, քիչ մը շատ պարզունակ է, չըսելու համար անկարելի, ուր երջանիկ երկրի մը մէջ, «Տորք հովիւը» ամենայն դիւրութեամբ եւ ծայրայեղ արագութեամբ կը դառնայ «Տորք ասպետ» ու կը տիրանայ Ծովինար իշխանուհիին. բախտ մը՝ որուն կը ձգտէին Հայոց Աշխարհի մեծագոյն տուներէն չորս իշխաններ միաժամանակ: Բայց ի վերջոյ օրերէթի մէջ ամէն հրաշք ընդունելի է առհասարակ:

«Ծովինար»ի երաժշտութիւնը թեթեւ երաժշտութեան մէջ պէտք է դասել, շեշտուած արեւելեան ոճով մը: Հաճելի էջեր շատ ունի, ինչպէս օրինակ առաջին տեսարանի Տորքի «solo»ն եւ երրորդ տեսարանի Տորքի եւ Ծովինարի duettoն: Այս վերջինը մանաւանդ, կատարեալ կառուցուածքով մը, ըստ իս, լաւագոյն մասն է: Շատ սիրուն են նաեւ վերջին վարագոյրի նշանտուքի պարերու եղանակներն ու տեսարանը:

«Ծովինար»ի գլխաւոր դերերը երեք են: Նախ Ծովինարի դերը՝ զոր կատարեց օրիորդ Իրիս Պիւլպիւլեան: Քնքուշ եւ շատ հաճելի ձայն մը, որ անկասկած երթալով պիտի զարգանայ հասնելու համար կատարելութեան: Նըկատելի է նաեւ որ օրիորդ Պիւլպիւլեան դիւրութեամբ երգելու կարողութիւն մը ունի եւ ճիգի հետք իսկ չկայ իր ձայնին մէջ:

Տորքի դերը կը կատարէր Պր. Ժ. Մարիկեան: Այս ձայնը քիչ մը մեղմ բայց տաք ոճ մ'ունի եւ ուշադրութիւն կը պարտադրէ: Ըսին թէ Պր. Մարիկեան նոր սկսած է իբր երգիչ երեւիլ: Եթէ իրօք այդպէս է, այս անունը միտք պահեցէք, ասպարէզ ունի:

Երրորդը, Ծովինարի հօր դերը՝ կատարեց Պր. Ժ. Վարդանեան: Լեցուն եւ սիրուն ձայն մը որ հաճոյքով կը լըսուի:

Գ. Մ. Ալէմշահ յաջող ընտ-

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ ԹԻՒ 43

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

Գրեց՝ ԱՐՆՈԼՏ ՊԵՆԵԹ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՀԱՒՈՒ ԿԱԹԸ

— Ճամբու ընթացքին մսած ըլլալու էք, ըսի անգլիերէն, ֆրանսերէն խօսակցութեան ովկիանոսին մէջ թափելով մեր ազգային լեզուէն առնուած այդ ջուրի փոքր առուակը:

— Ո՛հ, ոչի՛նչ, վայրկեանէ մը կ'անցնի:

Բեմավարը առաջնորդեց զիս դէպի դաշնամուրին քով դրուած աթոռ մը: Քանի մը դերասաններ, անշուշտ կարեւոր անձեր, դուրս եկան խաւարէն, սրահին խորը: Ռօզա հանեց գլխարկն ու ձեռնոցները եւ դրաւ զանոնք դաշնամուրին վրայ: Զղայնացած էր, ինչ որ՝ վերագրեցի երգելու պատրաստ երգչուհիի մը յուզումին: Նուագախումբին երաժշտութիւնը տարածուեցաւ սրահին մէջ եւ ելեկտրական լոյսերուն մէջ «Գառմէն»ի փորձերն սկսան հոնկէ՝ ուր խաղի հերոսուհին կը կատարէ իր առաջին մուտքը:

Ռօզա տատանեցաւ դէպի բեմ յառաջացած պահուն: Կարծես գինով էր: Այն պահուն երբ երգը սկսելու էր, ձեռքը երկարեց յառաջ, ինձ ուղղելով նայուածք մը՝ որ օգնութեան կը կանչէր եւ ինկաւ գետին: Դէպի զինք վազեցի: Անմիջապէս ծայրագոյն իրարանցում մը տիրեց թատրոնի պաշտօնեաներուն մէջ: Յիշեցի որ քանի մը ամիս առաջ նման դէպք մը պատահած էր Լոնտոնի մէջ: Բայց խեղճ աղջիկը չէր կորսնցուցած իր գիտակցութիւնը և նոյնիսկ կը պահէր պաղարիւնը:

— Ջո՛ւր, աղաչեց, պիտի մեռնիմ ծարաւէ եթէ քիչ մը ջուր չտաք:

Թատրոնին մէջ ջուր չկար, բայց ի վերջոյ մէկը հասաւ շիշ մը ջուր եւ գաւաթ մը ի ձեռին: Երկարօրէն խմեց ու ձեռքէն ձգեց գաւաթը՝ որ կոտրեցաւ:

— Լաւ չեմ, ըսաւ: Շատ տաք է եւ կոկորդս կը ցաւի: Պարոն Ֆօսթէր, զիս տուն տարէք: Փորձը կրկին պիտի յետաձգուի, շատ կը ցաւիմ: Տարօրինակ է:

Իմ օգնութեամբս ոտքի կանգնեցաւ: Խռոված ակնարկներ կը պատցնէր չորսդին, բայց ակներեւ էր որ միայն ինձմէ օգնութիւն կը սպասէր:

— Այո՛, տարօրինակ է, կրկնեցի, զինք գրկելով:

— Օրիորդը վերջին անգամ ալ անհանգիստ էր, ըսին համակիր ձայներ սրահին մէջ: Քանի մը կիներ մօտեցած կը գգուէին զայն:

— Դէպի պանդոկ, կրկնեց գրեթէ պոռալով եւ ինձ կառչելով: Գլխարկս... ձեռնոցներս... չո՛ւտ:

— Այո՛, այո՛, ըսի, երթամ կառք մը փնտռելու:

— Ինչո՞ւ ոչ իմ «վիկտորիա»ս հարցուց:

— Որովհետեւ գոց կառքով մը պէտք է վերադառնանք, ըսի վճռական:

— Օրիորդը կը հաճի՞ իմ կառքս ընդունիլ:

Թխադէմ մարդ մը յառաջացաւ: «Էսքամիլլօ»ն էր: Ակնարկով մը շնորհակալ եղաւ: Կիներէն մին վերարկու մը ձգեց Ռոզայի ուսերուն վրայ և պառիթօնն ու ես զայն մէջտեղն առած մեկնեցանք թատրոնէն: Շատ կարճ ժամանակ մը անցած էր, այն պահէն երբ ինքնավստահ ու հպարտ՝ Ռոզա թատրոն մտած էր:

Վերագարձի ընթացքին չխօսեցայ բնաւ, այլ ուշադրութեամբ զինք դիտեցի: Իր մորթը չոր ու ջերմոտ էր, եւ խոր կնճիռ մը կ'ակօսէր ճակատը, իր շրթներն ալ չոր էին եւ կոկորդը անդադար թուքը կլլելու չարժումը կ'ընէր: Իր աչքերը անսովոր փայլ մը ունէին եւ կարծես դուրս պիտի իյնային... յարատեւ ծարաւէ մը կը տրտնջար: Ուզեց նոյնիսկ կանգնեցնել կառքը «Քաֆէ տը լ'Իւնիվէռ» բան մը խմելու համար, բայց բացարձակ ընդդիմացայ: Քանի մը վայրկեան վերջ իր տունը կը հասնէինք: Ռոզա, առանց մեծ դժուարութեան բարձրացաւ սանդուխներէն: Սրահն էինք:

— Անկողին մտէք, խորհուրդ տուի ես, քանի մը ժամէն աւելի լաւ պիտի զգաք:

— Իվէթը կանչեմ:

— Ո՛չ, Իվէթը պիտի չկանչէք: Ե՛ս է որ պէտք ունիմ Իվէթին: Ուրիշ աղախին չունի՞ք ձեզ ծառայելու համար:

— Այո՛. բայց ինչո՞ւ ոչ Իվէթը:

— Վազը կը հարցնէք, առայժմ, կ'աղաչեմ, հնազանդեցէք ինձ: Ես եմ ձեր բժիշկը: Զանգակը պիտի հնչեցնեմ, Իվէթը պիտի գայ, անմիջապէս պիտի հեռանաք սրահէն, պիտի կանչէք միւս աղախինը և անկողին մտնէք: Կրնա՞ք այս ընել: Շատ տկար չէ՞ք:

— Ո՛չ, կրնամ ընել, բայց որքան տարօրինակ է այս բոլորը:

— Ըսիք արդէն եւ ես ալ ձեզմէ վերջ կրկնեցի. տարօրինակ է եւ ձեր կարծածէն շատ աւելի տարօրինակ: Բայց թոյլ տուէք հարցում մը տալ, երբ թատրոնին մէջ այդ տկարութիւնն ունեցաք, առարկաները զոյգ տեսա՞ք:

— Այո՛, ինչէ՞ն գիտէք... Կարծեցի որ թունաւորուած եմ, բայց բան մը առած չէի:

— Ներեցէ՛ք, հաւու կաթ խմեցիք: Ահա բաժակը որով խմեցիք:

Ցոյց տուի բաժակը որ սեղանին վրայ մնացած էր եւ որ դեռ զգալ մը կաթ կը պարունակէր, խառնուած հաւկիթի դեղնուցկին:

Իվէթ, զանգակի ձայնին վրայ, ներս մտաւ:

— Օրիորդը շուտ վերադարձած է, սկսաւ ըսել թեթեւ շեշտով մը:

— Այո՛:

Երկու կիները դիտեցին զիրար: Փութացի բանալ դուռը թոյլ տալով որ Ռոզան անցնի: Ապա գոցեցի ու կոթնեցայ դրան: Բաժակը միշտ ձեռքս էր:

— Եւ հիմա, Իվէթ, քանի մը հարցում ունիմ ձեզ ուղղելիք:

Դէմս կանգնած էր, բազուկները կուրծքին վրայ խաչաձեւած, վայելուչ իր պարզ շրջազգեստին եւ սեւ գոգնոցին մէջ: Իր դէմքը ո եւ է յուզում չէր մատներ:

— Այո՛ պարոն, բայց օրիորդը կրնայ պէտք ունենալ ինձ:

— Պէտք պիտի չունենայ, այլեւս բնաւ երբեք պէտք պիտի չունենայ ձեզի:

— Պարոնը կը կատակէ:

— Կը տեսնէք այս բաժակը. ի՞նչ դրիք մէջը:

— Խոհարարը կաթ ու հաւկիթ դրաւ:

— Կը հարցնեմ թէ դո՛ւք ի՞նչ դրիք:

— Ե՞ս, պարոն, ոչինչ:

— Կը ստէք, աղջիկս, ձեր տիրուհին թունաւորուած է:

— Կ'երդնում...

(Շար.)

բուքիւն մըն էր բրած իր դերակատարներով։

«Մոլինար» օթերէթը, որ յատկապէս գրուած էր Սանուց այս հանդէսին համար, իր արժանի տեղը պիտի ունենայ նման հանդէսներու խազացանկին մէջ։

Բայց տրուած ըլլալով նիւթը, ծաւալը եւ նպատակը, ան չարտայայտեր Գ. Մ. Ալէմշահի կարողութեանց չափանիշը, որոնք լուրջ ձեռնարկներու հաւատիքները կը զգացնեն մօտալուտ ապագայի մը համար։

Միջնարարին, Պ. Հրաչ Երուանդ, տեղմօրէն բացատրեց Դպրոցասէրի գործին արժէքը եւ թելադրեց որ Փարիզի գաղութը գուրգուրայ այդ գործին վրայ։

Դերասան Տրդատ Նշանեան արտասանեց ինքնագիր մը, «իմ նոր Հայաստանին»։

Հանդէսը վերջացաւ ճափոնական լապտերներու երգախառն պարով։ Ներմարգութեան հոգն ստանձնած էր Պ. Շահխաթունի եւ անչուշտ իր ազգեցութիւնն էր՝ որ յաջողութեամբ կատարուեցաւ ան։

*
* *

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱԶԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի գիշեր, Զ. Ո. Մ.ի նախաձեռնութեամբ «Սալկավօ»ի մէջ տեղի ունեցաւ ապրիլեան համազգային ազատօնը, հոգ բազմութեան մը ներկայութեան։

Օրուան նախագահն էր Պր. Յէրեմիենեան Լեօլա, որ յիշեցնելով թէ ինք վերջին միացողն է հայ գաղութի արձագոյնին մէջ, ներկայացուց Ազգային Խորհուրդի Ատենապետ Պ. Ա. Ահարոնեանը, որ ներկայ ատենադպրական վիճակին մէջ, զուրկ մարգկային ու քաղաքացիական տարրական իրաւունքներէն։ Նկատեց որ հոգը առանց ժողովուրդի հայրենիք չէ, ինչպէս ժողովուրդը առանց հայրենիքի չի կրնար ազգ բլլալ։

Թելադրեց երիտասարդներուն անվարան յառաջանալ, դէպի հայրենիքի եւ իրաւանց ատեանը։

Հանդէսի գեղարուեստական մասին կը մասնակցէր չնորհալի երգչուհի Օր. Հայկանուշ Թորոսեան որ երգեց լատիներէն oratorio մը եւ Ադա Պարթեւեանի «Ցէ՛ր Ողորմեա»ն իսկ յայտագրէն դուրս՝ Սպինդիարեանի «Հայրիկ»ը եւ Ռ. Մելիքեանի «Մի վարդ»ը։

Գաղթականներէ կազմուած նուագախումբն ալ մէջ ընդ մէջ նուագեց Beethovenէն եւ Պարթեւեանէն չարական մը։ Ջութակահարուհի մը անանձին նուագեց Malipieroի «Armenia» կտորը, իսկ թաւջութակի վրայ նոյնպէս Ֆրանսուհի մը՝ Debussyէն, Hetveloisէն, եւ Ադա Պարթեւեանի «Հերոսին մահը»։

Հանդէսի վերջաւորութեան Զոմերը մոգական լապտերով ցուցադրեցին մեծ եղեռնէն գրուագներ եւ որբերու խրճանկարներ։

ԴԷՍ

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

ԼԻՈՆ, 18 Ապրիլ.— Բարի սովորութիւն մը որ՝ Ազգային Միութիւնը սկսեցած է։ Ամէն տարի, Զատկի տօնին առթիւ տարբել ընտանեկան խնջոյք-հաւկթախաղ մը։ Այս տարի եւս ձեռնարկած էր։ Ճիշդ Զատկի կիրակի օրը, հաւկթախաղը յայտարարուած էր, կէսօրէ յետոյ ժամը 2,30ին։ Ժամանակէն առաջ սրահը գրաւուած էր։ Ճիշդ ժամանակին խնջոյքը բացուած յայտարարեց Պ. Ա. Մելքոնեան, որ անդրադառնալով տարբուած ընտանեկան հաւաքոյթի մը իմաստը, չեշտեց նաեւ թէ, Ազգային Միութիւնը, եղած է առաջինը միութիւններէն՝ որ չեն գոհանար խօսքով եւ խոստումներով, այլ կը գործեն։ Փաստը որ այսօր Հայաստանի մէջ ունի աւան մը «Նոր Արաբկիր»։ Պ. Ա. Մելքոնեան, ծանրանալով ազգապաշտպանման ամենակարեւոր կէտին վրայ, յորդորեց ներկաները, որ վառ պահեն իրենց մէջ ազգային եռանդը։ Սոյն բանախօսութենէն յետոյ նուագախումբը սկսաւ նուագել հայկական ընտիր եղանակներ։ Ներկաներէն Պր. Ժ. Զուլճեան, իր ֆանթէզիով, կուչտու կուռ խնգացուց։ Տեղի ունեցան հայկական «թամզարան» ու եւրոպական պարեր։ Հաւկթախաղը վերջացաւ իրիկուան ուշ ատեն։

Հայրենակիցները եւ հիւրերը մեկնեցան ուրախ տպաւորութեամբ։

Ա.րաբկիրցի

կը խնդրուի ձեռագիրները գրել նեղ թուղթի եւ մէկ երեսի վրայ, մեւանով եւ դիւրընթեռնելի։

Մանաւանդ հայ հայ գրել՝ հասցէներ, անուններ եւ թուանշաններ։

ՄԻ ՄՈՌՆԱՐ ՍԱՏԱՐԵԼ ՄԱՐՏԿՈՑԻ

Ցարաձգման գործին

Բաժանորդագրուէ նախ ինքդ, բաժանորդագրէ յետոյ ուրիշները։ Կարդա՛ այս թերթը ուշի ուշով եւ կարդացո՛ւր նաեւ ուրիշներուն։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏԱԼԱՏԻԷԻ ՃԱՌԸ

Կիրակի օր, Օռանժի մէջ, որուն երեսփոխանն է, վարչապետ Տալատիէ քանի մը նախարարներու ներկայութեան քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ։

Վարչապետը, նախ գործակցութեան կոչ մը ուղղեց բոլոր ձգտումներով հանրապետականներուն, միասնաբար դիմագրաւելու համար այն բոլոր վտանգներուն որոնք կուտակուած՝ կը սպառնան ամբողջ Եւրոպայի, եւ միասնաբար պաշտպանելու համար ազատութեան իրաւունքը։

Ապա ակնարկ մը նետելէ վերջ տնտեսական ներկայ դրժուարութեանց, վարչապետը հետեւեալը ըսաւ Ուաշինկթընի տեսակցութեանց առթիւ։

— Եւրոպական կարգ մը երկիրներէ վերջ, Ֆրանսայէն եւ Անգլիայէն վերջ, Միացեալ Նահանգները եւս կը ճանչնան դրամական անկայունութեան չրջան մը։

Մեր ֆրանքը ոեւէ վախ չունի միւս դրամներու ելեւէջէն ազդուելու եւ կը մնայ ամենէն ապահովը եւ ամենէն կայունը։ Ամբողջ աշխարհը կը ձգտի այսօր այդ կայունութեան։

Կը յուսանք որ Ուաշինկթընի տեսակցութիւնները, ուր կառավարութիւնը լիազօրեց Պր. Հոհօ՝ այնքան յարմար մեր երկիրը ներկայացնելու, հնարաւոր պիտի դարձնեն որ մեր Անգլիացի եւ Ամերիկացի բարեկամները դուրս ելնեն դրամական դժուարութիւններէն եւ պատրաստեն Տնտեսական Վեհաժողովի յաջողութիւնը։

Պ. ՀՈՒՈ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Մինչ Անգլիոյ վարչապետ Մաքտոնալտ կը չարունակէ իր տեսակցութիւնները նախագահ Ռուզվելթի հետ, Ֆրանսայի պատուիրակ Պ. Էտուար Հոհօ չաբաթ օր հասաւ Նիւ Եորք եւ նոյն օրն իսկ մասնաւոր չոգեկառքով մեկնեցաւ Ուաշինկթըն։

Պ. Հոհօ Միացեալ Նահանգներ հասած պահուն անթելով յայտարարութիւն մը ուղղեց ամերիկեան ժողովուրդին, ուր ի միջի այլոց ըսաւ.

— Պիտի աշխատիմ որպէս մէկը՝ որ համոզուած է թէ խաղաղութեան հաստատման ազդակները պէտք է փնտռել թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական մարզին մէջ։ Պիտի չկանամ կարելիս ընել արտայայտելու համար Ֆրանսայի իսկապէս խաղաղասիրական ձգտումները։

Ի հարկէ, այն դէպքերը որ պատահեցան եւ որոնց տեղեակ եղայ ճամբորդութեանս ընթացքին, որոշ չափով փոխած են հարցերուն ժամանակիտական տեւականները, բայց անխախտ կը մնան քաղաքական եւ բարոյական տեւականները։

Մասնաւորապէս ուրախ եմ որ Ուաշինկթընի մէջ պիտի հանդիպիմ Անգլիոյ վարչապետ Ռեմսէյ Մաքտոնալտ բարեկամիս, որուն հետ աշխատակցած եմ ազգերու մերձեցման գործին, ի մասնաւորի 1924ին Լոնտոնի մէջ եւ 1932ին Ժընեւի մէջ։

ՍՊԱՆԵԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԵՒՏՐ. ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Էլ Սօլ» սպանիական կիսապաշտօն թերթը կը հաղորդէ թէ Մայիսին Սպանիա պիտի գայ Օսթռովսքի Խորհրդային կառավարութեան պատուիրակը։

Օսթռովսքի պաշտօն պիտի ունենայ նոր բանակցութիւններ սկսելու, յանգելու համար Ռուսիոյ կողմէ սպանական չոգեկառքերու եւ չոգենաւերու գնման, փոխարէն տալով նաֆթ եւ փայտեղէն։

Հաւանական կը նկատուի նաեւ որ առեւտրական դաշինք մըն ալ տորագրուի, որովհետեւ Սպանիոյ կողմէ խորհրդային կառավարութեան պաշտօնապէս ճանչցուիլը կախում ունի այդ բանակցութեանց ելքէն։

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Մոսկուայէն մեկնող զինուորական կառախումբ մը, որ դէպի արեւելք կ'ուղղուէր, Ռոժխաչեօ եւ Զլաթուստ կայարաններուն միջեւ գծէն ելնելով չախչախուած է։ Եօթանասուն մեռեալ եւ երկու հարիւրէ աւելի վիրաւորներ կան։

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆ ԱԼ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

Պ. Պենէթ, Գանատայի վարչապետը առջի օր Ուաշինկթընի մեկնեցաւ, տեսակցելու համար նախագահ Ռուզվելթի հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ
ԹՐՔԱԿԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆ ՄԸ
ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԵՑԱՒ

Սօֆիայէն Անատոլուի գործակալութեան մասնաւոր թղթակիցը կը հաղորդէ.—Ամսոյս 17ի գիշերը, Տէլի Օրմանի կեդրոնն եղող Բազկրատ գիւղաքաղաքի Թրքական գերեզմանատունը քանդուած է 200 հոգինոց կազմակերպուած պուլկար բազմութեան մը կողմէ։ Գերեզմանատունը գիւղաքաղաքին մէկ ծայրն է։

Ցարձակողները նախ կը քանդեն գերեզմանատան պահպանին խուցը, եւ մինչ Թուրք ժողովուրդը յուզումով եւ վախով կը սպասէր, երկաթէ փչաքելերը կոտրելով գերեզմանատուն կը մտնեն, բոլոր տապանաքարերը կը կոտրեն, թարմ գերեզմանները կը բանան եւ 150ի չափ դիակներու ոսկորները դուրս կը հանեն։

Այս խիստ եղերական դէպքը խոր յուզում առաջ բերած է Տէլի Օրմանի Թուրքերուն մէջ։ Թուրք ժողովուրդը ամբողջ գիշերը հաւաքուեցաւ ազատուած եւ անճանաչելի դարձած գերեզմանատան չուրջը եւ լացաւ իր մայրերուն, հայրերուն, եղբայրներուն եւ զաւակներուն քանդուած դամբարաններուն առջեւ։ Բազկրատի միւֆթիին, համայնքին պետին եւ Թուրք ժողովուրդին ստորագրութեամբ հեռագիրներ ղրկուեցան պուլկար նախարարներուն, խորհրդարանի խմբակցութեան պետերուն եւ պուլկար թերթերուն։

Այս առթիւ «Միլլիէթ» կը գրէ.— Անատոլուի գործակալութեան Սօֆիայի թղթակիցը, անհաւատալիօրէն եղերական լուր մը հաղորդեց։ Պուլկարիոյ Բազկրատ գիւղաքաղաքին մէջ, Պուլկարները կազմակերպուած ձեւով մը մտած են Թրքական գերեզմանատունը եւ գերեզմաններու մէջի ոսկորները ցիրուցան ըրած են։

Թէեւ եկած լուրին մէջ ուեւէ մանրամասնութիւն չկայ, բայց դէպքը ինքնին զարմանալի է։ Այս միջոցին, երբ այնքան կ'ուզենք զօրացնել մեր բարեկամութեան զգացումները, Պուլկարները ի՞նչպէս պիտի բացատրեն այս դէպքը։ Աչխարհի ո եւ է երկրի մէջ ո՛չ տեսնուած, ոչ ալ լսուած է այսչափ մարդկայնութեան հետ կապ չունեցող եւ մազերը փչաքաղող դէպք մը։ Մենք գարձեալ կ'ենթադրենք թէ Պուլկարիոյ կարգ մը գրգռիչներուն գործն է միջնադարեան այս դէպքը, որ բարեկամութեան չրջանակէն ոչ միայն դուրս է, այլ եւ շատ հեռուները կը գտնուի։ Կ'ուզենք հաւատալ թէ պուլկար կառավարութիւնը պիտի ձերբակալէ եւ խստօրէն պիտի պատժէ հեղինակները այս դէպքին, որ ամօթալի եւ զզուելի է ո՛չ միայն քաղաքակիրթ աչխարհին, այլ նոյն իսկ պուլկար ազգին համար։

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն.— Տէլի Օրմանի դէպքը ցաւով ընդունուեցաւ հոս։ Սօֆիայի մեր դեսպանին պաշտօն տրուեցաւ դէպքին մասին ձեռնարկներ կատարել պուլկար կառավարութեան մօտ։

*** Դեսպան Թէվֆիք Ռեշիտ պէյ, պատասխանելով «Ճիւմհուրիէթ»ի հարցումին Սօֆիայէն հետեւեալը հեռաձայնած է.

«Մենք ալ դէպքին վայրէն տեղեկութիւն սուինք պատահածին մասին։ Լուրը պիտի ստուգենք եւ բնականաբար հարկ եղածը պիտի ընենք։ Տակաւին չենք գիտեր դէպքին տարողութիւնը, բայց անոր գոյութիւնը անկասկած է։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԿԱՐԴԱՑՈՒԱԾ Է ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻԻ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ չորս հազարի մօտ օտար զբօսաչրջիկներ եկած էին, ներկայ գտնուելու համար Թագմանի եւ չարութեան արարողութեանց։ Սթէնքի փողոցները լուսաղէն վտակներու կը նմանէին որովհետեւ առնուազն կէս միլիոն հաւատացեալներ տողանցք կատարելիին, վառուած մոմեր ձեռքերնին։ Լուսազարդուած Ակրօպոլը կը լրացնէր այս տեսարանը։

Աթէնքի եկեղեցիին մէջ Ցարութեան աւետարանը կարդացուեցաւ յունարէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, թուրքերէն եւ ռումաներէն լեզուներով։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԸ Ի ՎԻՃԱԿԻ Է ԹՐԱԿԻԱՆ ԳԻՐԱԻԵԼՈՒ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ ԻՐԵՐԵՒ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ ՈՉԻՆՉ ԹՈՂՈՒԻ, ԱՀԱ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Վագըթ» կը գրէ այս խորագիրներուն տակ.— Կ'երեւի թէ էմիրնէի ազատագրութեան ոճնակատարութեան ժիջոցին մաս մը ժողովուրդին ցոյց տուած յուզումը չատ ազդած է Պուլկարներուն վրայ, որ պուլկար թերթերը տակաւին կը չարունակեն երկարօրէն խօսիլ անոր մասին։

Պուլկարիոյ մէջ կան Րօտնա Զաչիթիա եւ Քուպրաթ ներգաղթի միութիւնները, որոնց նպատակն է Պուլկարիոյ մէջ ոչ մէկ հետք թողուլ փոքրամասնութիւններէն։ Անոնք ամէն առթիւ հրատարակութիւններ կ'ընեն հարեւան երկիրներու դէմ եւ պուլկար իշխանութիւններն ալ ձայն չեն հաներ։

«Վօրկազքա Փօչթա» թերթին մէջ նորէն մանրամասն հրատարակութիւններ տեսանք էմիրնէի ոճնակատարութեան մասին։ Թերթը կ'ըսէ թէ վարչապետ Մուչանօֆ այս խնդրի մասին բացատրութիւններ տուած է արտաքին չանձնաժողովին մէջ, թէ բազմութիւնը քարկոծած եւ կոտրած է պուլկար հիւպատոսարանին ապակիները, և փորձած է բռնի ներս մտնել։

Անցեալ Սեպտեմբերին, ճամբորդութիւն մը կատարեցինք Պուլկարիոյ մէջ։ Պուրկազէն Սօֆիա գացած ատեն, կառախումբին մէջ կը գտնուէին նաեւ յիշեալ թերթին խմբագրապետը, կրօն Իվանօֆ եւ երկրագործական երեսփոխան մը։ Երբ խօսքը Թուրքիոյ մասին անցաւ, խմբագրապետը ըսաւ.

— Մուչանօֆ էնկիւրի գնաց եւ Թուրքեւպուլկար բարեկամութիւնը հիմնեց։ Բայց դուք ալ գիտէք որ այս բարեկամութիւնը հակազդեցութիւն առաջ բերած է Պուլկարներուն մէջ։ Ձեզի հետ երբեք չենք կրնար բարեկամ ըլլալ, որովհետեւ մեր միջեւ ահագին Թրակիա մը եւ էմիրնէն կան։ Մեր քաղաքականութիւնն է՝ կարելի եղածին չափ համաձայնիլ եռակօսլաւներուն հետ որոնք կրօնքով եւ ցեղով աւելի մօտ են մեզի։ Այսօր չկայ պուլկար մը որ հաւատայ թէ մեր բարեկամութիւնը կրնայ իրական ըլլալ, քանի ձեր ձեռքը կը մնան էմիրնէն եւ Թրակիան։

Ինչպիսին եւ դիտել տուինք թէ Թրակիոյ երազը վտանգաւոր է եւ թէ Պուլկարիա չի կրնար ասիկա գլուխ հանել։ Երկուքն ալ չատ բարկացան եւ ըսին թէ «պուլկար բանակը չատ լաւ կարող է Թրակիան առնել»։

— Բայց ո՞ր պուլկար բանակի մասին կը խօսիք,— ըսինք — այն 40,000 զինուորնե՞ն որոնք Նէօյիի դաշնագրով ձգուած են եւ պաշտօն ունին ձեր երկրին անդորրութիւնը պահպանելու։ Գոցենք այս խօսքը, որովհետեւ եւ է ուրիշ տեղ մը կրկնէք, կը խնդան ձեր վրայ։

Բաւական լռէն յետոյ, պուլկար խմբագրապետը երբ իմացաւ որ լրագրող ենք, փոխեց լեզուն եւ սկսաւ բարեկամութեան մասին ճառել...։

Պուլկարիա լեցուն է այս տեսակ անձերով։ Հարեւան երկրի մը մէջ բնական արտայայտութիւն մը տեսա՞ն.— անվիջապէս կը սկսին ազմուկ փրցնել եւ փորձանք (պելա) կորիլ իրենց հպատակ փոքրամասնութեանց գլխուն։ Տարօրինակը այն է որ, իշխանութիւնը ձեռք բերելու համար, ամէն կուսակցութիւն ասիկա առիթ կը նկատէ եւ կ'օժանդակէ այս մարդոց։

ՄԱՐՏԿՈՑԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ
ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ

(Carte d'identité)

վերաբերեալ ամէն գժուարութեանց համար անգամ մը դիմել

ՍՏԵՓԱՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

30 Rue Stéphenson, Paris (18e)

Մէթրօ, Շաբէլ. Շաթօ Ռուժ

ամէն օր, ժամը 8էն մինչեւ 3։

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԸ

ԿԻՐՔԵՐՈՒԻ ՀՈՍԱՆՔԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ

Ֆրանսահայ գաղութին մէջ պատահած միջկուսակցական կռիւներու առիթ «Պայքար» կը խորհրդածէ.

Այս ամբողջ տխուր, ցաւալի եւ վարկաբեկիչ վիճակին վրայ կը ցաւինք։ Թէեւ, ի՞նչ օգուտ ունի ցաւիլը, որքան ատեն որ մեր ժողովուրդին, մեր զանգուածներուն մէջ կը տիրէ անգիտակցութիւն, իսկ չատ մը ողջմիտներ դեռ կը հաւատան որ հարկ է խափել չվարուիլ չարիքը յառաջ բերողներու հետ։ Բայց ո՞ր ընթացքը գովելի պէտք է նկատել.— կրաւորականն հանդիսաւո՞ր ընթացքը, որ իրապէս կը նշանակէ սխալ գործողներու մեղակից գտնուիլ լռութեամբ եւ կամ գտնենք արդարացնող պատճառներու եռեւ ապաստանիլ, թէ ընթացքը պայքարողի՝ որ ուժեղ, հզօր ու միանուագ ազգային կարծիք մը կրնայ յարուցանել՝ կլքուող, խռովարար եւ եղբարասպան կուսակցականութեան դէմ։ Կուսակցականներ՝ որոնք իրենց հակառակորդները լռեցնել կը խորին անոնց ժողովները խանգարելով, իսկ ուրիշ կուսակցականներ ալ որ խռովարարութեան միայն ատեանը ցուց. «Թող մեր լեզուն մեր քիմքին փակի, եթէ մոռնանք քեզ, հայրենի՛ք»։

Երկրորդ խօսողը, Լ. Զորմիսեան, փորձեց քննական ակնոցով եւ հայ զգացումնեռու ազդեցութենէն դուրս ելնելով օտարի մը եւ անկողմնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ա. Ահարոնեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայող բանախօս Մ. Վարանդեանը չօժարած էր փոխարինել, չեշտեց որ հայ ժողովուրդը ամբողջովին մեղսակից է անկումնակալի մը պէս դիտել եղեռնը։ Մոգերու տրամաբանական չաղկապով բանախօսը եզրակացուց որ հայը պատասխանատուութեան նուազագոյն բաժին մը իսկ չունի եւ չէ տեց որ ամէն քայլ արդարանալի է, ըլլան անոնք յեղափոխական թէ արտայեզափոխական, պայմանաւ որ նպատակ ունենան հայութիւնը դուրս բերել իր ներկայ անբնական կացութենէն։

Ֆրանսահայ գաղութին մէջ պատահած միջկուսակցական կռիւներու առիթ «Պայքար» կը խորհրդածէ.

Այս ամբողջ տխուր, ցաւալի եւ վարկաբեկիչ վիճակին վրայ կը ցաւինք։ Թէեւ, ի՞նչ օգուտ ունի ցաւիլը, որքան ատեն որ մեր ժողովուրդին, մեր զանգուածներուն մէջ կը տիրէ անգիտակցութիւն, իսկ չատ մը ողջմիտներ դեռ կը հաւատան որ հարկ է խափել չվարուիլ չարիքը յառաջ բերողներու հետ։ Բայց ո՞ր ընթացքը գովելի պէտք է նկատել.— կրաւորականն հանդիսաւո՞ր ընթացքը, որ իրապէս կը նշանակէ սխալ գործողներու մեղակից գտնուիլ լռութեամբ եւ կամ գտնենք արդարացնող պատճառներու եռեւ ապաստանիլ, թէ ընթացքը պայքարողի՝ որ ուժեղ, հզօր ու միանուագ ազգային կարծիք մը կրնայ յարուցանել՝ կլքուող, խռովարար եւ եղբարասպան կուսակցականութեան դէմ։ Կուսակցականներ՝ որոնք իրենց հակառակորդները լռեցնել կը խորին անոնց ժողովները խանգարելով, իսկ ուրիշ կուսակցականներ ալ որ խռովարարութեան միայն ատեանը

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶԻ Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, Անիէռ Place Comèteի սրճարանին վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։

Ներկայ կ'ըլլան կ. կ.ի անդամները։

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլ—Պուլվար Օտտոյի «Հրայր» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր խումբերու ընկերները կիրակի, 30 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրերով։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. Կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները, այսօր չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր խնդիրներ։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Համազասպ», «Կայծակ», «Կուկունեան» եւ «Մարզպետ» խումբերու ընկերները, ինչպէս նաեւ Սէն Մոռիսի եւ Փոն տը Շէռիի ներկայացուցիչները շաբաթ 29 ապրիլ, երեկոյեան ժամը 8ին Պ. Վարդանեանի ճաշարանը, 14, Rue François Carcin։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԼԻՈՆԻ «Կայծակ» խումբի եւ «Քէնբ»ի (rue du Beugin) շրջանին մէջ բնակող բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին կիրակի 30 ապրիլ, կէսօրէ ետք ժամը 2ին ընկեր Սահաթճեանի բնակարանը՝ 13-15, Rue Victorien-Sardou։

Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի կողմէ ընկ. Ժիրայր Ծառուկեան։

Լիոնի մէջ կը ծախուի

ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻի «Թիւրքիզմը» եւ «Անգորայեն Բագու», գին 20 ֆրանք։

Մ. ՍԱՐԵԱՆի «Դէթ Ագոմբլի կամ Ասուծոյ դեմ պատերազմ» իրական կեանքէ առնուած, գին 5 ֆրանք, արտասահման 7.50 ֆր.։

Այս գիրքերը գնելու համար դիմել՝ J. Zaroukianի 10 Rue François Garcin կամ «ՎՐԷԺ» գրատունը 13—15 rue Victorien Sardou, Lyon (Rhône)։

Salle des Concerts du Conservatoire

2 bis Rue du Conservatoire — Metro Cadet

29 Ապրիլ 1933, Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին

Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ *կը ներկայացնէ*

Ի նպաստ **Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ**

(Վիրաբուժական գործողութենէ իր ապաքինման առթիւ)

ՏՐԻԼԲԻ

յայտնի տռամը 4 արար

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Մ. Սուրաբեան, Հ. Պետրոսեան, Պարոններ՝ Ա. Շահխաթունի, Ս. Թորոսեան, Ա. Կոթիկեան, Նիկողոսեան, Պաղտասարեան, Տէրվիշեան, Սարաֆեան, Գ. Վահան, Գազանճեան։

ԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Մարսէյլի «ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»ուն կողմէ

Ի նպաստ Հայ Արիներու միջազգային բանակումին (Ճէմպօրի) մասնակցութեան Հունգարիոյ մէջ

6 *Մայիս* 1933 *Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս*

«Սալօն Լօնշան»*ի սրահին մէջ*

33, Boulevard Longchamp—Marseille

Հաճելի երեկոյ — Գեղարուեստական մթնոլորտ

100ԻՆ 50 ԶԵՂՉ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Վրէժ» գրատունը, իր վերաբացման առթիւ, աննախընթաց զեղջով կը ծախէ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Մինչեւ 15 Մայիս հարիւրին 50 զեղչ նշանակած ենք։ Օգտուեցէք առիթէն:

Մէկ քանի օրինակներ.

Հայ Ժող. Սիրային Երգեր 1 ֆր. 50, Արարատ գրպանի երգարան 5 ֆր, Ոճիրին Պանդոկը (2 հատոր) 7 ֆր. Ֆօմա Կօրտէֆ 7.50, Արսէն Լիւբէն 7.50, Մակաբոյծը 3, Պարելու Արուեստը 3.50, Մեր Խաչը 3, Հայ. Ֆրանս. Խօսակցութիւն 3, Nouvel Alphabet Français-Arménien 2.50, *Մանկութեանս Մեղքերը 7.50, Ամենուն հասցէն 1931 (1932ին սպառած է) 3 ֆր. եւլն. եւայլն։*

Դիմել՝ Պետրոս Սահաթճեանի, 13-15, Rue Victorien-Sardou, Lyon.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *flou* կարի լաւ գործաւորուհիներ։
Դիմել *Bezazian 25 Fbg. Montmartre*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒԶԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒԻԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. **Téléphones Roquette 39_35**
« 60_92

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱ՛Կ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուծախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր սպասարկութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 տոկոս կը բերեն:

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի I, II *եւ* III serieները, *ինչպէս նաեւ* Anatolie et Rumélie chemin de Ferները։

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԱՑՔԸ ՁՈՐՍ ՎԱՅՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈԵՒԷ ՅՈԳՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. *ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ*

ՈՐ ԱՌՏՆԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé *ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ*

1.— Տաք ջուրի մէջ կը խառնէք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնէք քանի մը ակնթարթի մէջ: Կը լեցնէք ձեր ճերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուաք *ճիշդ 4 վայրկեանէն* եւ կը ցօղուէք։

2.— Գործիքը բռնելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ճերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը: Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ: Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար:

Առտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է: Կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դեմել «Մարտկոց»ի միջոցով եւ S. T. B. *սկզբնատառերով։*

ԾԱՆՕԹ.— S. T. B. *գործիքը չշփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միակտուր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել Փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։*

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան 2րդ վիճաբանական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս ուրբաթ 28 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8.30ին Մարի-Նուպար Տան հաւաքասրահին մէջ։ Նիւթ՝ «Քրիստոնէութիւնը օգտակար եղա՞ւ հայ ազգի պահպանման» թեր՝ Արմիկ Իսահակեան, դէմ՝ Ա. Մանուշեան։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ *chemisier* վարժ

գործաւորուհիներ եւ *entrepreneur*ներ:

Տեւական գործ։

Ներկայանալ առաւօտները 2, *rue St. Philippe, Daronian* վաճառատունը։

Métro: Strasbourg-St. Denis *կամ* Sentier

4—3

Տիգրանակերտի Հայր. Վերաշինաց Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը, Մայիս 6ին շաբաթ գիշեր ժամը 8,30ին Սալօն Շաբի մէջ կը բեմադրէ՝

«ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ»

Հեղինակութիւն՝ Վարդան Տիրատի, զեկավարութեամբ ամերիկահայ յայտնի դերասան Լեւոն Գավաֆեանի եւ կարող ուժերու։

Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը առաջին անգամն ըլլալով պիտի վայելէ սոյն թատերգութիւնը։

Կը խնդրուի չխաչաձեւել Մայիս 6ի թուականը։

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղութներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումներու հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN
11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Կրխնդրուի խմբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՅՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱԲԷԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

75, Rue Villebois Mareuil, Asnières (Seine)

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ ուտելիքներ, լաւագոյն Կեսարական ապուխս *եւ պահածոյ միս, զանազան տեսակ ձկնեղէններ, անարատ ձիթաիւղ, ձիթապտուղ, կորկոտ, Հալէպի պուլղուր, թարմ և չոր բանջարեղէններ, միրգեր ու պտուղներ:*

Մեր ունեցած ապրանքները առաջնակարգ են ու խնամով պատրաստուած։ Ապսպրանքները կը յանձնուին ցոյց տրուած հասցէին ճշդապահութեամբ:

Զատկի առթիւ հարիւրին հինգ զեղչ։

Մեր գիները անմրցելի են

Կ'ՈՒԶԷՔ,

Աժան գիներով, ճաշակաւոր տոկուն ու լաւագոյն հագուստ հագուիլ, դիմեցէք առանց վարանումին

ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

դերձակատունը, որ ներկայ տնտեսական տագնապի առթիւ անհաւատալիօրէն իր գիները զեղչած է:

2, rue des haufourniers — Paris XIX

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 2—8, Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն հետ կարենալ մրցելու համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝

Tricots EDGARIAN ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ ԱՆՄՐՑԵԼԻ գներով

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը ղրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր *échantillonage*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ հաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք անմիջապէս հռչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

Իր նշանաւոր Տէօնէր Քէպապը, Փիտէլի Քէպապը, Եօղուրտլու Քէպապը

Լաւ Օղի, ձոխ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ *ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը սպասարկէ*

Սիլիվրիի ժածունը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Ընդունելութեան ժամեր 11.12 եւ 2-7.30

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, *Բիւ տէ Տօմինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ*

Վաճառատանս մէջ բացառիկ եւ անհաւատալի զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաթին, ադամանդ *եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապարանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ Կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։*

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (փլաք) մթերք։

Le Gérant: M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris

Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 90 — ԿԻՐԱԿԻ 30 ԱՊՐԻԼ 1933 ԶԵՌՔԷ 50 ՍԱՆԹԻՄ DIMANCHE 30 AVRIL 1933 - 2me Année No. 90

ՄԱՐՏԿՈՑ

ՕՐԿԱՆ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄՆԻ

Mardgotz

Journal arménien

Paraissant trois fois par semaine

Rédaction-Administration:

11, Rue Louis-Blanc, PARIS (10e)

Téléphone : Nord 47-50

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դ. էջ

Մարտկոցականութիւնը նախանշանն է, ուրուագիծը կու տայ այսօրուան ու վաղուան նոր ու յաղթական ՀԱՅՈՒՆ։ Այդ նոր ՀԱՅԵՐԸ պիտի կերտուին մեր սալին վրայ, մեր մուրճերով եւ հակառակ բոլոր ամբարտակներուն։

ԻՆՉՊԷՍ ԵՒ Ե՞ՐԲ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍԵՆՔ

Գրեց՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Այո՛, մենք կը նախատեսենք պաշտօնական դաշնակցութեան հետ հանդիպման կէտ մը, ոչ հեռու ապագայի մէջ թէեւ, ՍԱԿԱՅՆ ՈՉ ԱՅՍՕՐ։

Դայթակղալից բաժանումէն յետոյ, երբ տակաւին, ոչ հայ հանրութիւնը եւ ոչ ալ պաՏնեՏին միւս կողմը մնացող մեր հարազատ ընկերները՝ ստուգապէս և սպառիչ կերպով չեն գիտեր (չկրցանք հասկցնել) մեր իսկական շարժառիթները, նպատակները, հանդիպման կէտը այսօր չէ։

Հանդիպման կէտը երէկ կրնար ըլլալ, երբ ԺԲ. Ընդհ. Ժողովը բացուած էր ու կը ներկայանար իբրեւ «տէր ու տիրական»ը Դաշնակցութեան։

Կրնար (մեր կարծիքով պարտաւոր էր) մտնել մեր ու Բիւրոյին մէջ կամ իբրեւ դաՏաւոր կամ իբրեւ իրաւարար։

Դաշնակցութեան բարիքն ու հայ ժողովուրդի շահերը մտածող պատգամաւորի եւ պատգամաւորներու համար տարբեր ելք, տարբեր լուծում չկար։

ԺԲ. Ընդհ. Ժողովը դատաւոր չկրցաւ ըլլալ, քանի որ ամբաստանողը չկանչեց, իրաւարար չէր կրնար ըլլալ քանի որ կողմերը գէթ մէկ անգամ դէմ առ դէմ չբերաւ։

Զկամութի՞ւն էր թէ թերագնահատութիւն, շարք մը ազդակներուն ու մեր ներքին բնական դժուարութեանց գերագնահատումը՝ ժօտիկ ապագան կը ճշդէ։

Այսօրուան համար պարզ ու չոր իրողութիւնը այն է որ ԺԲ. Ընդհ. Ժողովը չկրցաւ մեր ու շարքերուն ընծայած միասնական ճակատի առաջադրութեան պատեհութենէն օգտուիլ։

Երկրորդական ազդակներու եւ անկարեւոր հաւաստիքներուն վրայ աւելի հաշուեց քան թէ վճռական ազդակի եւ առաջնակարգ հարցերու վրան։

Հոն տիրեց միամտութիւն։ Կարծեցին ժողովը գումարած ըլլալ չորս պատերու մէջ։ Մեզի համար ապակիներու ետին կը գումարուէր այդ ժողովը։

Իրենց տեսակէտներուն, վերաբերումներուն տուն տրւող հոգեբանական պատճառները կը կռահէինք, գիտէինք։ «Թասիպ»ի խնդիր եղած էր, որովհետեւ, նոր խօսք կ՚ըսէինք բոլորովին նոր ձեւով ու նոր թափով։

Երկու ծայրերը, որ շատ մօտիկցած էին, գրեթէ ստոյգ կը թուէր հանդիպման կէտը՝ Ընդհ. Ժողովը անիմանալի յանձնապաստանութեամբ հեռացուց մօտիկցող ծայրերը և ժխտեց հանդիպման կէտը։

Հեռացուց զայն անորոշ ժամանակի համար։

Արդ՝ երբ եւ ի՞նչպէս կըրնայ նորէն հանդիպման կէտը մօտիկնալ։

Ասիկա արդէն կամեցողութեան խնդիր չէ, զիջման խնդիր՝ երբե՛ք։

Ընդհ. Ժողովը իր ամենէն պերճախօս անդամը շարժման մէջ դրաւ եւ իբրեւ առաքեալ ղրկեց ըմբոստացած շարքերուն։

Կարծելով անշուշտ որ շարքերը գեղեցիկ ճառերու դիւթանքով ոտքի ելած են։ Այդ պարագային՝ մէկ հոգի պիտի չունենայինք, որովհետեւ բանին (խօսքը)ոլոր վարպետները պատնէշին միւս կողմն էին և են։

Պերճախօսութիւնը՝ նոյնիսկ տաղանդաւոր, միայն ամրապնդեց շարքերուն կորովը, եւ առանց լուրջ, իրական երաշխիքի այսօր ոչ ոք խաղաղութեան մասին կը մտածէ։

Ինչ որ տագնապները ստեղծած էին, խօսքերը չէին կրնար մեղմել։ Շարժման շարժառիթներուն առարկայութիւնը՝ ենթակայականութեան առջեւ տեղի չէր կրնար տալ չտուաւ։

Հ. Յ. Դաշնակցութեան ժառանգէն մեր բաժինը առած մենք գաղթեցինք օտար երկիր մը։ Մեր հօր անունով ու մականունով հիմնեցինք նոր տուն մը։ Մեր հօր անէծքին եւ ատամներու կճրտումներուն հակառակ լծուած ենք նոր գործի, նոր հաւատքով եւ անսահման խանդավառութեամբ։ Այնպիսի խոր վստահութեամբ՝ որ մեր բաժին ժառանգը պիտի ճոխացնենք, շատցնենք եւ նոր նուաճումներով իսկական հարստութիւն պիտի դարձնենք։

Այս է էականն ու հիմնականը։

Մնացածը ժամանակի, զոհողութեան ու յեղափոխական յանդգնութեան խնդիր է։

Կամ այն է որ անպէտ մարդոց պէս մեր ստացած ժառանգը պիտի հատցնենք, սպառենք եւ օճառի պղպջակներու պէս պիտի կորսուինք եւ կամ այն է որ մեզի բաժին ինկած փոքրիկ ժառանգը պիտի շատցնենք, բազմապատկենք, իրական ու պատկառելի հարստութիւն դարձնենք։

Մեր բոլոր ընկերներուն մտահոգութիւնն է շատցնել, դիզել, կուտակել։

Մեր բոլոր ընկերներուն անդառնալի կամքն է Դաշնակցութեան փառաւոր այլ փլած յեղափոխական չէնքը վերակառուցանել։ Ամրացնել։

Զայն, նոր պայմաններու տուեալներուն համաձայն, ցեղային զմայլելի դաշինքի մը փոխել։ Դարերէ ի վեր ստեղծագործող, քրտինքի չափ արիւն, քրտինքէն աւելի արիւն թափող մեր ցեղը առուգացնել, վերամկրտել, վերանորոգել, նոր, նոր դարձնել։

Ինչ ճիգ է այս, եւ ինչ յաւակնոտութիւն մեր բանուոր ընկերներուն կողմէն, ինչ յանձնապաստանութիւն, որքան յուզիչ։

Այս յանդուգն, վերասլաց ու հպարտ ճիգին մէջ մեր ընկերները կը հաշուեն որ բանաստեղծը, մարգարէն ու հերոսը մեզի պիտի հակին։

Բեղուն արշալոյսի պէս մարդիկ պիտի ժայթքին այս նոր երգը երգելու. սրբազան միւռօնով օծուն մարգարէներ այս գալիքը պիտի ազդարարեն, եւ չանթարձակ հերոսներ հնագոյն դիցաբանութեանց աստուածներուն նըման մեր այս յոյսերուն եւ հաւատքին վիթխարի գունդը պիտի նետեն սկաւառակի մը պէս դէպի խորը գալիքին։

Այն ատեն մենք կը հանպինք մեր հին ընկերներուն։

Մենք բոլորովին նոր մարդեր ենք։ ՆՈՐ ՀԱՅԵՐ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԸ

ՀԱԿԱՌԱԿ ԲՈԼՈՐ ԱՄԲԱՐՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

Ի մասնաւորի Ֆրանսայի հայաբնակ գաւառներուն մէջ, լայն զանգուածներուն հետ կատարուած մօտիկ շփում մը կը հաստատէ որ, Մարտկոցականութիւնը՝ իրապէս, իսկապէս ցեղին խորունկ ընդերքէն բարձրացած է։ Անիկա ազաղակն է կողէն զարնուած, սրտէն վիրաւոր, անիրաւուած ու խաչուած մեր ժողովուրդին։

Անիկա ցասումն իսկ է, զսպուած գալարուն զայրոյթը՝ արդարութեան տեսիլքին մէջ պատրանահար, ազատութեան ձգտումին մէջ խորտակուած, եղբայրութեան հաւաստիքներուն վայրկեանին իսկ Յուդայի համբոյրով զարհուրելի Գողգոթայի մատնուածի մը՝ որուն կսկծոտ սարսուռներուն յաճախանքն է որ կը սնուցանէ մեր շարժումը։

Գաղափարապաշտ եւ իր թռիչքին մէջ խաբուած ցեղին վիրաւորուած հպարտութիւնն է որ ոտքի կանգնած է անցեալին հետ անհրաժեշտ հաշուեփակ մը կատարելու, ներկան ափին մէջ առնելու եւ ապագան բռնելու համար։ Դէպի հսկայ, անհուն ապագան քայլեր նետելու համար։

Պատերազմէն ի վեր, պարտուած թէ յաղթական բոլոր ազգերը, խաղաղութեան կարճատեւ ու պատրալից շրջանէ մը յետոյ, ոգեմարտի մը բռնուած են, յանուն իրաւահաւասարութեան, մակարդակի նոյնութեան, միութեան։

Աշխարհացոյցի հաստատած երեւութական փաստերուն ետին, ցեղերն է որ ոտքի ելած են, եւ ցեղերուն հանճարները կը բախին իրարու։ Ցեղերուն այս գաղափարամարտին մէջ, նոր աշխարհ կառուցանելու, անոնց տենդոտ եւ այսահար տեսիլքին մէջ, քանակին չափ, քանակէն աւելի, նոյնիսկ, որակն է որ փլուզումներուն կը հակադրէ վերկառուցման շքեղ իտէալ մը։ Հոն ուր շղթայազերծ կիրքը միայն աւերակներ ձգեց, այս անգամ նոր կեանքի եւ նոր աշխարհի մը կախարդող երազը պուտ մը կանաչ յոյս կը կաթեցնէ։

Ներքին այս ոգեմարտը, արտաքնապէս ինչ դրսեւորումներ ալ ներկայացնէ, յափշտակիչ խորք մը ունի՝ որ ազատութեան ու հաւասարութեան միեւնոյն պայմաններուն մէջն է որ ազատ, գերիշխան ցեղերը ազատագրուիլ կ՚ուզեն անցեալի կապանքներէն, ներկայի ցնցող քաղաքական-տնտեսական տագնապներէն։

Մարդիկ կը հաւատան ու կը սպասեն աշխատանքի գալոց թագաւորութեան։ Ինչպէս ամէն անհատ իր տան մէջ, նոյնպէս ամէն ցեղ իր հողերուն ու հայրենիքին վրայ, իր սիրած ու նախասիրած պայմաններով կ՚ուզէ զարգանալ ու բարգաւաճիլ։

Մարդկային այս խոր եւ ապացուցուած ձգտումներուն անդրադարձը կամ տարբերակն է մեր շարժումը։ Կողէն վիրաւոր, սրտէն զարնուած եւ հայմաթլոս մեր ցեղը՝ ամենէն ընդունակներէն մէկը բոլոր ցեղերուն մէջ, ցեղերու որոնումներով լեցուն ոգեշարժին իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ, կը բերէ յանձինս Մարտկոցականութեան։

Հնագոյն, անյիշատակ դարերուն քաղաքակիրթ կեանքի հիմնադիրներէն մէկն եղաւ արմէններու ցեղը, հոն ուր բնութեան կատաղանքն ու աւերիչ տարերքը միացած մարդոց քանդիչ կիրքերուն աւեր եւ աւերածութիւն կը սփռէին, մեր ցեղը Քսենոփոնեան օրերէն շինարար կամք մը աշտարակեց, լեզու, գիր, գրականութիւն, քանդակ ու նկար ստեղծեց համաձայն պաՏկերի իւրում, ու դարերուն ու ժամանակներուն դէմ զանոնք պաշտպանեց քաջութեամբ եւ արիութիւնով։

Հայ յեղափոխութիւնը հակառակ իր աններելի եւ անքաւելի սխալներուն ու վրիպումներուն, թերագնահատումներուն ու գերագնահատումներուն ստուկէն ազատ հայու տիպարը վերակերտեց։ Այսօր, ազատ հայէն ստեղծագործող եւ արի, յանդուգն հայու նոր տիպար մը պիտի վերակերտենք։

Աշխարհ որոնումի մէջ է, խարխափումները բացայայտ են, սայթաքումները ստոյգ, նոյնիսկ մոլորութիւններ կան։ Կառուցումի տենդը կրնայ յաճախ քանդումի յանգիլ, բայց մէկ բան ստոյգ է՝ որ ցեղերուն հանճարները, միտքերը, գաղափարներն որ կանգնած՝ ոտքի կը բախին իրարու։ Միջազգային այդ գաղափարամարտին, նոր կեանքի մը առաւօտին վրայ (ինչպէս անյիշատակ անցեալին) մարդկայնութեամբ մենք մեր սրտակցութիւնը կը յայտարարենք։

Մարտկոցականութիւնը տակաւին լոկ ազդանշան մըն է, լուսաբացն է մեր ցեղին վիրաւոր հպարտանքի արշալոյսին։

Արշալոյսը յետոյ պիտի գայ լրիւ եւ ամբողջական։

Այսօրուանը պեղումի աշխատանքն է, ճիգը՝ խորանալու մեր ցեղին ոգիին մէջ։

Փնտռտուքը դարաւոր ակին՝ որ կորսուած է ժամանակներուն դիզած ահագին աւերին տակ։

Ի հարկէ դժուար է այդ փնտռտուքը, քանի որ մեր դէմ կանգնած կը տեսնենք հին դպրոցը, հին մտայնութիւնը, հին սերունդը՝ անկարող հասկնալու եւ չափելու մեր անկշռելի թռիչքին տարողութիւնն ու թափը։

Բայց, ճշմարիտ յեղափոխութիւնները ե՞րբ եւ ո՞ւր է որ մէկ անգամով ու մէկ հարուածով յաջողած են։

Աւելի դիւրին է յեղափոխել մարդոց հաստատած տնտեսակարգերը, վարչակարգերը, քաղաքական սիստէմները, քան թէ մարդոց հոգեկան աշխարհը։

Մեր յեղափոխութիւնը կրկնապէս դըժընդակ է, քանի որ մենք կ՚ուզենք յեղափոխել մեր ցեղին հոգին ու գաղափարներուն աշխարհը։

Քանի որ արտակարգ զգայնութեամբ հին ոգին արթնցնելու ճիգը կը փորձենք, նոր մտքով ու նոր մտածելակերպով։

Մեր ցեղին առաջ նոր հորիզոն, նոր հեռապատկեր կը գնենք։

Անոնք որ իրենց տխուր ղեկավարութեամբ մեզ այստեղուանքը բերին, անոնց խորտակումը ծրագրած ենք։

Անոնք որ արի եւ կտրիճ արմէնները քաղաքական իմաստով մուրացկանութեան վարժեցուցին, անոնց վախճանը կը գուշակենք։

Անոնք որոնք ցեղին ոգին քնացուցին, պերճ ու լիալիր ժայթքումի մը, յորդ ու գեղեցիկ մակընթացութեան մը արգելք եղան, անոնց դափնիները մեր ու ձեր ոտքերուն տակ կը փռենք։

Անոնք որոնք ցեղին դարաւոր ու բոցոտ երկունքին պահուն համբակ ու տրխմար մանկաբարձներ եղան, ու վիժեցուցին երկունքը՝ անոնց ասպարէզէն քշուիլը վճռած ենք։

Անոնք որ Գողթան արի երգերը հընչեցնող հայ քնարին լարերը արցունքոտեցին, անոնց հանճարին մեր արհամարհանքը կը նետենք։

Անոնք որ մեր խարիսխէն զրկեցին մեզ, արեւելքի մէջ եւ արեւելքցիներուն հետ մնալու, ապրելու, պայքարելու եւ ստեղծագործելու փոխարէն, Եւրոպային եւ Ամերիկային դռները բացին մեր առջեւ, կ՚ամբաստանենք մենք։

Այսքան բարդ ու բազմատեսակ հարցերուն մէջ, դժուար թէ մեզի հետ մարդ ունենանք հիներէն, դժուար թէ ապաշաւի, ստրջանքի եկողներ ըլլան, պէտք ալ չունինք անոնց, անոնք իրենց ոսկորներուն խոնջէնքը ու բաբախումէ դադրած սրտերուն ցուրտը պիտի բերեն մեզի։

Հետեւաբար, մենք կը մնանք մինակ մենք մեզի ու մեր ցեղին ոգիին հետ, որ ահա մեզմով կը բարձրանայ կոհակ առ կոհակ, թաւալ առ թաւալ։

Մենք մեզի ապաւէն։

Գաղթաշխահի նոր սերունդը, ի՛նք պիտի կատարէ, ի՛նք պիտի տքայ, ի՛նք պիտի պայքարի եւ ստեղծագործէ նոր հայու տիպարը։

Նոր հայը որ շատ ու խորապէս պիտի նմանի մեր պատմութիւնը կերտող հնագոյն եւ արդէն մոռցուած հայերուն, բայց երբե՛ք պիտի չնմանի երէկուան նոյնիսկ ամենալաւ հայուն՝ որ մեր պարտութիւնը պատրաստեց ու մեզ մեր խարիսխէն զրկեց։

Մարտկոցականութիւնը նախանշանն է, ուրուագիծը կու տայ այսօրուան ու վաղուան նոր ու յաղթական ՀԱՅՈՒՆ։ Այդ նոր ՀԱՅԵՐԸ պիտի կերտուին մեր սալին վրայ, մեր մուրճերով եւ հակառակ բոլոր ամբարտակներուն։ «ՄԱՐՏԿՈՑ»

«ՄԱՐՏԿՈՑ» իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ԸՆԿ. ՕՀԱՆ ԿԱՐՈՅի դառնաղէտ մահուան առթիւ։ Պարկեշտ եւ ուղղամիտ՝ երիտասարդ ընկերը համակրանքի լայն շրջանակ մը կը վայելէր Եւրոպայի շարքերուն մէջ։ Զգայուն խառնուածքով մտաւորական մը՝ կ՚աշխատակցէր Դաշնակցական մամուլին, սիրուն էջեր տալով յաճախ։ Տարաբախտ ընկերը կուսակից էր բիւրոյական ուղղութեան։

ԴԱՌՆ ԱՂՕԹՔ

Կ՚ատեմ հեղուկը բաշխել գինովութեան, թմբիրին
Ու երազին խմբական, կ՚ատե՛մ սրտովը բոլոր։
Կ՚ուզեմ սրուակն իր կոտրել ու կ՚աղօթեմ որ անոր
Իբրեւ դեղթափ տաս մեզ, Տէ՛ր, ճշմարտին ցունցը ուժգին...։

Չի մինչեւ ե՞րբ, վերջապէս, ոխն ու վրէժն անկարող
Պիտի գգուենք ուժի տեղ, եւ ճանկերով կատուի
— Ան ալ՝ կոտրած — ըսպառնանք ու ըսպասենք որ բացուի
Դուռը մըթին այս բանտին՝ մեր վրայ մե՛զ նախ գոցող...։

Աստուա՛ծ, այն տենչը տո՛ւր մեզ՝ որ կ՚ամփոփուի, կ՚ամրանայ.
Որ չի ցնդիր բառերով. որ հոգին, միտքը ամբողջ
Իրմով տակաւ կը պրկէ. որ արցունքին ակամայ

Կուտայ իսկոյն յաջորդել ժպիտին ճիգը առողջ.
Որ կը մերժէ ամէն յոյս՝ եկած դուրսէն, միջոցէն
Եւ կը պայթի՝ երբոր զինք ա՛լ ըսպառած կը կարծեն...։

1932 ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԶԶՈՒԱՆՔՈՎ ԵՒ ԶԱՅՐՈՅԹՈՎ ԸՆԴԴԷՄ ՐՃՐԱԳՈՐԾ ՁԵՌՔԵՐՈՒՆ

Կարգացինք ընկեր Շահան Նաթալիի անձին դէմ կատարուած մահափորձին լուրը եւ փոթորկուած սրտով նզովք կը կարդանք մանկունակ մտքերուն դէմ, որ կը շարունակեն դաւել, վտանգելով մեր կուսակցութեան բարոյականը։

Այնքան սխալներէ եւ պատասխանատուութիւններէ չքաշուող խմբակը, կը շարունակէ վատ սերմեր ցանել եւ կ՚ուզէ եղբօր արիւնը եղբօր ձեռքով թափել տալ, ի՞չահ չենք գիտեր ինչի՞։

Այսպիսով ցոյց կուտայ թէ մեր փառաւոր անցեալ ունեցող կուսակցութիւնը, ի՛նչ ձեռքերու մէջ կը գտնուի։ Չարաղէտ խմբակը իր դաւերը Միջերկրականի վրայէն անցուց Ամերիկա, հարուածելու համար Շահանը որ հայութեան արատաւորուած պատիւն ուզած էր մաքրել։

Լաւ ճանչնալով Սուլթանօֆերու ուխտակիցները, կ՚ուզենք որ իրենք ալ մեզ լաւ ճանչնան, մենք՝ Քրիստափորներու, Հրայրներու եւ Անդրանիկներու հարազատ ուխտակիցներս, և մեր զզուանքը կը յայտնենք իրենց սարքած հակադաշնակցական եւ հակահայ դաւերուն եւ քսութիւններուն։

Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օսցոյի Հրայր ենթակոմիտէ
Դիւան ընկ. ընդհ. ժողովի

Մարսէյլ

Պ. ԷՌԻՈՅԻ ԵՒ ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Էռիօ Ուաշինկթընէն մեկնելէ առաջ, նախագահ Ռուզվէլթի հետ ստորագրեց հետեւեալ յայտարարութիւնը՝ որ յանձնուեցաւ մամուլին, ինչպէս եղած էր նախապէս Պ. Մաքտոնալտի հետ։

«Մեր տեսակցութիւններուն նիւթն ու նպատակը եղաւ ըստ կարելւոյն լիակատար հասկացողութիւն մը մեր երկու երկիրներուն կողմէ երկուստեք շահագրգռող խնդիրներուն վերաբերմամբ, համաձայնութիւններու կնքումը վերապահելով Համաշխարհային Տնտես. Ժողովին։

«Երբեք Ֆրանսայի եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ փոխադարձ համաձայնութիւն մը այնքան անհրաժեշտ չէ եղած որքան հիմա, ապահովելու համար խաղաղութիւնը, աշխարհի յաջորդական եւմիաժամանակ զինաթափութիւնը եւ վերահաստատելու համար գրամական կայուն պայմաններ՝ ընդհանուր ապահովութեան մէջ,

Կարգ մը բացատրութիւններէ վերջ, յայտարարութիւնը կը վերջանայ ըսելով.

«Եզրակացնելով, մեր տեսակցութիւնները, այնքան սիրալիր հաստատեցին մեր երկու երկիրներուն ունեցած կամքը շարունակելու համար գործակցութիւնը, ջանալով զայն տարածել միւս ազգերուն եւս, ապահովելու համար ամենուն աշխատանքի պայմաններ, իրական խաղաղութեան մը մէջ։»

Պ. Էռիօ երէկ մեկնեցաւ Նիւ-Եորքէն եւ Ֆրանսա կը հասնի հինգշաբթի օր։

ՀԻԹԼԷՐԻ ԴՐՕՇԱԿԸ ԱԶԳԱՅՆԱՑԱԾ

Գերմանիոյ կառավարութիւնը դիւանագիտական ճանապարհով տեղեկացուցած է Ֆրանսայի կառավարութեան թէ «կայսրութեան» ազգային դրօշակին հետ (սեւ-ճերմակ-կարմիր) Հիթլէրի դրօշակն ալ (կարմիր խորք եւ ճերմակ սկաւառակի մը վրայ պոչաւոր սեւ խաչ) ազգային դրօշակ հռչակուած է։

Հետեւաբար Ֆրանսայի հողին վրայ գտնուող գերման չէնքերը, որոնք օտար հողի առաւելութիւնները կը վայելեն, ինչպէս դեսպանատունն ու հիւպատոսարանները, պիտի կարենան յետ այսու երկու դրօշները պարզել միաժամանակ։

ՔՈՍ ԿՂԶԻՒՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Քոս կղզիէն Ռէօյթէռ գործակալութեան տրուած հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ երկրաշարժի զո՛երէն ցարդ հարիւր յիսուն դիակներ հանուած են փլատակներու տակէն։

Վեց հարիւրէ աւելի վիրաւորներ կը խնամուին հիւանդանոցներուն մէջ։ Փնտռտուքի աշխատանքները մեծ թափով յառաջ կը տարուին եւ կը կարծուի թէ մեռելներու թիւը երեք հարիւրէ աւելի պիտի ըլլայ։

ԱՅԼ "ԱՆՓՈՐՁ" ԵՆ...

Գրեց՝ Ն. Ս.

Իբրեւ «անփորձ» դատապարտուած էր Ե. Կ. Կոմիտէսը Թիւնը, որով դատապարտողները «փորձառու» եղած կ'ըլլային։

Այս փորձառուներու յառաջապահն է Ս. Վրացեան։

Ս. Վրացեանի գործնական աշխատանքը կը սկսի Հայոց ատեանի անկախութենէն վերջ։ Իր նշանաւոր գործը եղաւ փետրուարեան ապստամբութեան գլուխն անցնիլ եւ հերոսանալ. ապստամբութիւնը թէեւ ի վերջոյ, զօրաւոր ճնշումի մը տակ տեղի տուաւ եւ նահանջեց մինչեւ Թրքական սահմանը. հոն սակայն, իր պարագլուխին նոր արշալոյս մը բացուելուն, Թուրքիոյ սառցաւ զինամթերք, կրցաւ քիչ մը եւս դիմադրել եւ վերջապէս պարտուեցաւ։ Եւ հիմա որ իր հերոսութիւնը վերջ գտած է, քննենք թէ իսկապէս «փորձառու» եղա՞ւ այս կռուէն։

Վրացեանին հարցուցին թէ ինչո՞ւ Թուրքերէն զէնք առնելով կռուեցաւ կարմիր զինուորներուն դէմ. նա պատասխանեց.— «Եթէ հայրենիքիս համար է սատանայից էլ կ'օգուտմ»։

Պատասխանը չատ գնահատելի է, գանելով անոր մէջ հայրենասիրական բարձր ոգի։ Բայց երբ գիտենք թէ Թուրքը ինք հրամցուցած է այդ օգնութիւնը, կը տեսնենք որ իսկապէս սատանայի մը օգնութիւնն է. Թուրքը զէնք տալով, օգնել ուզած չէր մեզի։ Այլ կռիւին չարունակութիւնը ապահովելով, ժամանակ տալ կարմիրներուն որ յառաջանան եւ միւս կողմէ գըրգռել վրացին եւ աւարպկչեցին Թէ հայգիւղացին է օգնողը ըմբոստաններուն։ Եւ ահա, աւելի, աւելիով։ Վրացեան իր աչքերով տեսած է այս բոլորը եւ իրեւ «փորձառու» այնպէս մը վախցած է որ երբ փետր. 18 կը լսէ, սարսափէն Քրիստոսի պէս «Ձէր հեռացուր այս բաժակը ինձմէ» բսած ըլլալու համար կ'ըսէ.— «Անգամ մըն ալ Թող չկրկնուի փետր. 18ը»։ Այս մտածումը նկատի պէտք է առնենք, գիտնալու համար Թէ ինքն ալ տեղեակ եղած է իր կռնակէն «սատանայ»ին տրած աշխատանքներուն, որոնց հնթարկուեցաւ ու մինչեւ որ հասաւ հոն՝ ուրայլեւս անոր օժանդակութեան պէտք չունէր։

Եւ ահա Վրացեանի փորձառութիւնները։ Արդեօ՞ք իր եւ իր խմբակին փորձառութեան մաս կը կազմէր Չեկայի մէջ տուայտող ընկերներուն թղթակցութիւնները տեղով և թուականով գետեղել «Դրօշակ»ի մէջ, անտեսելով հետեւանքները։

Չէ՛, երբեք մեր ծոցին մէջ նման խորթ ու միջազգայնացած Հայեր պէտք չեն, իրենց խունկը մամը պէտք չէ, մեր ժամը Թող չգան անոնք, Թոյլ չտանք որ հայ գինուորը գնդակ արձակէ Թուրք բռնատիրութեան գինուորներուն վրայ։ Անոնք որոշած էին կարսի բերդերը քանդել, որպէս զի Հայուն եւ Թուրքին միջեւ կռուախնձոր չըլլայ։ Եւ իր այս քայքայումնութիւններուն համար բազմեցաւ Դաշնակցութեան գահին վրայ չարունակելու համար իր գաւառնութիւնները։

Այս եւ նման սրսրածներ ի՞նչ կը հասկնան հայրենիքէ եւ հայրենիքի պաշտպանութենէն։ Անոնք չէի՞ն որ, երբ Զօր. Նազարբէկեան Հայաստանի երեսփ. Ժողովէն գաւաիք գինուորին մահուան պատիժ խնդրեց, ծաղրեցին ու մերժեցին, եւ այսօր առանց ամչնալու, կարսի աղէտին պատասխանատուութիւնը կ'ուզեն բեռցնել գինուորին ուսին, ըսելով. «գինուորը չի կռուեց»։ Ինչո՞ւ կռուի գինուորը, երբ զեկավարները կռուեցնել չուզեցին։ Անոնք աղուոր խաղացին իրենց խաղը. իսկ մենք ուշ արթնցանք. մեր իրենց վրայ ունեցած վստահութիւնը չարաչար զրկած ծեցին եւ մեր գաւառը երաշը օգը հանեցին յանձնելով Ժողովուրդը չորս հովերուն։

Կը տեսնէք Թէ իրենց «փորձառու»ի դիւանագիտութեամբ ինչ դժբախտ պայմաններ ստեղծեցին մեր չուրջը, միայն անոր համար որ կըռուելու չէին ուզեր...

Ո՞ւր էր խորհրդաւոր համբաւով Ռուբէն փաշան, երբ Զօր. Նազարբէկեան կը մերժուէր երեսփ. Ժողովէն։ Ինչո՞ւ չզայրացաւ, ինչո՞ւ գումբաթակ մը գինուորներով այդ «փորձառու»ներուն ժողովը չցրուեց, անոնց ցոյց տալով՝ հայրենիքի պաշտպանութեան իսկական եղանակները, եթէ սակայն գիտէր ինքն ալ։

Ուրեմն ա՞յդ էր երկար տարիներու հայգուկային կռիւը։ Ձեռք բերած իր փորձառութիւնը՝ որով գիտէ պարծենալ։ Բայց ի՞նչ սպասել իրմէ երբ կը յայտարարէ Թէ հայգուկային կռիւները անպատակ բաներ էին։

Եւ ահա հայելին։ Բայց այդ պայքարները լսող բոլոր Հայերու կրծքին տակ կայծեր բռընկեցան։ Վանի եւ անոր պէս վայրերու հերոսամարտները, Թուրք-Թաթարական կռիւները, Սարտարապատի ճակատամարտը, հեռաւոր Ամերիկայէն հասնող հայկական լէգէոնները Արարայի ճակատին վրայ դառաւոր Թշնամիին զարկին՝ յաղթեցին եւ զինադադար ստիպեցին եւ Հայաստանը չունէր քաչել սկսաւ։ Եթէ այս հարուածը չընդունէր Թուրքը, Հայաստանի գոյութիւնը վտանգի տակ էր տակաւին։ Որովհետեւ կռիւը չէր կրնար վերջացած նկատուիլ։ Թուրքը կարող էր իր յարձակումները կրկնել։ Ով էին անոնք։ Տաթիներով մարզուած կանոնաւոր զինուորնե՞ր էին Թէ հայգուկներ էին. ցանուած սերմերն էին որ Թշնամիին դէմ յանկարծ հասակ կը նետէին։ Որքա՞ն հեռու էր պատերազմական պետութենէ, երբ մանաւանդ կը համաձայնէր քանդել կարսի բերդերը եւ մեզի կը սորվեցներ Թէ կռիւը «ախմախութիւն» է, չըսէ՞ք որ երթային մեր պատանիները մէջ քաչուէին։

Երբ Հայաստանի մէջ ներկայ էին հայ համբաւաւոր զինուորականներ, ինչպէ՞ս արհամարհեցիք զանոնք եւ ըստանձնեցիք պատերազմական նախարարութիւնը, ուզեցիք հրամայել անոնց։ Արդեօք զիտէի՞ք հրամայել։ Հրամայելու համար պէտք է մասնագիտական պաչար ունենալ։ Հակառակ պարագային ծիծաղելի է եւ արհամարհելի։

Այդպէս չեն հիմա մեր զգացական պայմանները։ Վրացին եւ Սարպէյեանցին աւելի բարձր գիրք ունին, իսկ հայութիւնը արհամարհուած՝ ոտրոհուեւ հայը չդիտցաւ խօսիլ ձեռքը սուրին վրայ. եւ կողը զարկաւ ու տապալեց. հիմա ո՞վ է պատասխանատուն որ հայ ժողովուրդին բեկորները կը առւայտին օտարութեան մէջ։

Դուք կը զգուչանաք։ Ա-

ՁԻՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷՆ

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԵՏ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ի՞ՆՉ ԸՍԱԾ ԵՆ ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, ԱԿՆՈՒՆԻ ԵՒ ԻՇԽԱՆ ՍԱՊԱՀԷՏԻՆ

«Վաքթ» ամսոյս 20ին պոլսոյ մէջ լոյս ընծայած է 500է աւելի էջնոց հատոր մը «Ձէմալ փաշայի ցիշատակները» խորագրով։

Ձէմալ փաշա Իթթիհատի կեդր. կոմիտէի անդամ էր, եւ ծովային նախարար։

Այդ ուղղութեամբ իսկ, կարեւոր արժէք մը կը ներկայացնեն իր յուշերը, որոնց մէջ յաճախ կը խօսի նաեւ Հայոց մասին ու տեղեկութիւններ կուտայ այդ օրերուն եղած կատերուն վրայ։

Յատնաւոր գլուխ մը յատկացուած է նաեւ «Հայկական Խնդրին» որմէ կը քաղենք ստորեւ հրատարակուածը.

Սահմանադրութեան հռչակումէն անմիջապէս յետոյ, Իթթիհատի կեդրոնական կոմիտէն (Մէրքէզի ումումի) փափաք յայտնեց Օսմանեան երկրին մէջ գտնուած զանազան քաղաքական-յեղափոխական կազմակերպութիւնները միացնել «Օսմանեան հատաքականութեամբ» մը, որ պիտի ունենար քաղաքական կազմակերպութեան մը բնոյթը։

Այս պատճառաւ նախ բանակցութեան մտանք զանազան պուլկար յեղափոխական կազմակերպութեանց հետ, եւ բանակցեցանք հռչակաւոր Սանտանսքի Զերնօբոյէֆ խրմբակին եւ անոնց ընկերներուն հետ։

Մինչ մենք օսմանցիութեան գաղափարին չուրջ կը խօսէինք, վերոյիշեալ պուլկար յեղափոխականները ամենափոքր չափով իսկ չէին ուզած հրաժարիլ Մակեդոնիոյ անկախութեան գաղափարէն։

Մէյ մը Աւստուած, մէյ մըն ալ մենք գիտենք Թէ Թալէաթ պէյին հետ ինչ֊ո՞ր քաչեցինք Պուլկարներուն հետ բանակցելու առեն։ Երբեք պիտի չմոռնամ այն օրերը՝ զորս Սանտանսքիի հետ անցուցի Մէնլիքի, Բէլբրիչի, Օսմանիլի և Ճուսա Պայրլի մէջ՝

ւելի ճիշդ իբր Թէ չէք գիշանիր հաշիւ տալ։ Այդ մասին ժամանակին տեղեկացանք Վրացեանի զեկուցումէն որ յայտարարեց. «Մենք մեր հաչիւները կուտանք Հայաստանի պետութեան, երբ Հայաստանի պետութիւնը կազմուի. մենք պատրաստ ենք այդ հաչիւները պետութեան ներկայացնելու»։

Զեր այս յայտարարութիւնը այսինքն պատասխանատուութենէ խուսափումը չի նչանակեր արդեօ՞ք Թէ դուք իսկապէս յանցաւորներ էք։

— Ի հարկէ պիտի երդէք «Գարմէն»ը։ Զերբակալել պիտի տամ երկու կիները եւ ապա զձեզ չերչապատել պիտի տամ անհրաժեչտ ապահովութիւններով։

— Չեմ ուզեր որ ոտիկանութիւնը միջամտէ։

— Դայթակղութենէ՞ կը վախնաք։ Այդ մասին մտածած էի արդէն։

— Դայթակղութենէն վախնալուս չէ, այլ կ'արհամարհեմ Տէչանն ու իվէթը, անոնց նկատմամբ ունէ միջոց ձեռք առնելու համար։ Չէի կրնար մտածել Թէ կիները կրնան այդպէս վարուիլ ուրիչ կնոջ մը հանդէպ։

Չեռքերուն մէջ պահեց դէմքը։

— Բայց այդ չէ ձեր պարտականութիւնը... սկսայ խորհրդածել ես։

— Պարոն Ֆօսթեր, կ'աղաչեմ, մի վիճիք։ Ինձմէ վեր է այդ կիներուն դէմ դատ բանալ։ Ըսիք Թէ Իվէթ բանտարկուած է սրահին մէջ։ Գացէք եւ ըսէք Թէ պիտի չհետապնդեմ, Թէ չեմ ատեր զինք, բայց յետայուս չեմ ալ ճանչնար։ Թող իմ կողմէս նոյնը կրկնէ Բառլօթթա Տէչանին։

— Եթէ նորէն դաւադրեն։

— Ակնհայտ են դաւադրեր։ Ի՞նչպէս պիտի վերակոչին անգամ մը երեւան եղնելէ վերջ։ Նոյնիսկ եթէ ո՛րիչ ձեւով մըն ալ չյանան ճչտասել ինձ, կը նախընտրեմ ամբողջ կեանքս չարունակ վտանգուած տեսնել քան Թէ նման վատ լակներու գոյութիւնը խոստովանիլ։ Գացէք բսած ընելու։

— Ինչպէս որ կ'ուզէք։

Դուրը բացի։

— Պարոն Ֆօսթէր։

Ետ կը կանչէր զիս։ Բռնելով ձեռքս չոյզ ձեւով մը, զիս պարուրեց այնքան վստահօրէն անուշ, վառ ու ջերմ նայուածքի մը մէջ, որ ուրախութենէս սիրտս խայտաց։ Իր մտածները սեղմեցին իմ մտածներս։

— Ձեմ կրնար գտնել բառերը որ բաւական պիտի ըլլային չնորհակալութիւնս յայտնելու ձեր ըրածին ու ընելիքին համար։ Բայց կը զգաք, չէ՞, իմ երախտագիտութիւնս։

Արցունքները աչքերս խուժեցին։

— Ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ է ըրածս մըրճիչներ եւ դուրս նետուեցայ սենեակէն։

Սրտի հասնելուս, նախ չկրցի տեսնել իվէթը, հակառակ ելեկտրական լոյսի փայլին՝ զոր անչուշտ ինք վառեր էր։ Ապա պատուհանին վարագոյրը չարժեցաւ ու եռեւէն դուրս ելաւ Իվէթ։

— Ա՛հ, դո՞ւք էք, ըսաւ հանդարտութեամբ եւ սառն ժպիտով մը։

Ցայտնի էր որ վերագտած էր իր բոլոր կարողութիւնները եւ վճռած՝ դիմագրել իր խաղով մինչեւ վերջ, ընդունելով պարտութիւնը հեզնանքի եւ նոյն իսկ ուրախութեան երեւոյթով մը։ Անկասկած Իվէթ սովորական կին մը չէր։ Իր դէմքը, խոժոռ բայց ապաւորիչ նոյն առեն, արտասովոր կամք մը կ'արտայայտէր։ Իր չարժուձեւերը զուրկ չէին որոշ կրթութենէ։ Ինչ եւ խորամանկութիւն ալ չէին պակսեր։ Կը կարծեմ Թէ կատարելապէս ընդունակ էր տուեալ որոշ պայմաններու մէջ մեծ ոճիր մը գործելու կամ ողբերգական ու ցաւագին անձնազոհութեամբ մը նուիրուելու։ Բայց այսօր իսկ կ'անդիտանամ Թէ ի՞նչ էր իր ծագումը եւ ի՞նչ եղաւ իր ճակատագիրը։

Օդի հոսանք մը իմաց տուաւ ինձ Թէ պատուհանը բաց է։

— Նչմարեցի Թէ, ըսի, կասկածելի երեւոյթով մարդ մը կը սպասէր դուրսը։ Ձեր ժեղսակիցներէն մէ՞կն է։ Իր հետ հաղորդակցութիւն հաստատեցիք։

Բաղկաթոռի մը մէջ նստաւ եւ գլուխը հակ նեուելով սկսաւ եղանակ մը մռլտալ. լա՛, լա՛, լա՛։

(Շար.)

ԻՄ ՑԵՂԸ

Նուէր՝ Ազրիկեան Սահեռուն

Ի՛նչ անուն տամ քու այն կրաճ տառապանքիդ մահացու
Որ Թունաւոր վէրքի մ'ինանգոյն սրտիդ խորն է անՀեղուած,
Ցեղ կը տանջէ, կը չարչարէ, եւ երազներդ դարերու
Հովին կու տայ աչնան անՀիւ տերեւներուն պէս դեղնած։

Դեռ երէկ էր, «վաս» կոչելով սեւցած շղԹան բունուԹեան
ԸնգԹօքէն վգիդ դրին, որ տառապիս ու մեռնիս
Մինչեւ անգամ հրաչակերտ, վեհ անունդ սրբազան
Ուզեցին որ ոչնչանայ, որպէս վարդն իմ պարտէզիս։

Ու դուն լացիր, անմեղուԹեան մարգարտափայլ արցունքներդ
Կաթիլ-կաթիլ կարմրագոյն այտերդ ի վար հոսեցան,
Աղայեցիր, որ շղԹայէն ազատ ձգեն ձեռքերդ
Ազատ կեանքդ ալ, որ կը մաշէր լուծին տակը գերուԹեան։

Սակայն աւա՛դ, արցունքներուդ կաթիլները հոսելով՝
Աղերսանքիդ հեւքերուն հետ՝ եՀերին մէջ սառեցան,
Ու ճարահատ որպէս ստրուկ շղչապատուած սուրերով
Ֆալէգիր դէպ՝ երազն սրտիդ *արիւնի ծով Գողգոթան*։

Դուն հոն տեսար որ *փարոսներդ* եւ *կանԹեղներդ* բազմաթիւ
Շարան-շարան կոտրուեցան փչող դաժան հովերէն,
Ու աշխարհին ինք անհոգ, անփոյԹ իր պատեանէն գիշեր տիւ՝
Դիտեց միայն, գործուած անգուԹ ոճիրները հեռուէն։

Դիտեց միայն, խոհուն, լուին, անմեղ արեանդ հեղեղին
Որ կը հոսէր գետերու պէս դաշտ ու արօտ ներկելով,
Հեռուն կեցած չուզեց օգնել, ու Թողուց որ դուն ինքնին
Ասպետի պէս ոտքի կանգնած՝ օգնես քեզի քու ձեռքով։

Ու դո՛ւն ինքդ, մերկ ու բոկոտն, արիւնԹաԹախ մոլորուն,
Գողգոթայի խաչը ուսիդ՝ Թափառեցար անձանձիր,
Մինչեւ ան օրն, ուր հաւատքով մ'մահիուան ձորին մէջ տժգոյն
Ծունկի եկար մեռելներուդ անԹաղ շիրմին՝ ու ըսիր.

— Պէտք է մեռնինք որ վաղն ապրինք տարիներու երազած
Ցաւերժափայլ չինչ արեւի ցոլքերուն տակ անխռով,
Պէտք է մեռնինք, որ օր մը նոր այս նշխարներն հոս ցրուած
Փոխադրենք հայ երկրի հողին վրայ վառ սրտով։

Ոտքի՛ ուստի, հե՛դ մ'ալ ոտքի նախնիքներուդ պէս արի
Ու անվհատ ճամբուդի պես խլէ կատարը *խաչալիդ*.
Խլէ կամքով, քալէ յուսով, քալէ սրտով կորովի
Մինչեւ կերտես փառոսն անեզ... *փառք եւ պատիւ անունիդ*։

Փարիզ, ԾԱՏՈՒՐ Ս. ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ

ցատրեցինք այն անպատեհութիւնները, զորս Օսմանեան կայսրութեան համար կը ներկայացնէր ապակեդրոնացման դրութիւնը։

Եւ որովհետեւ իշխան Սապահէտտին պէյի ու «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան տեսակէտները քիչ Թէ շատ իրարու կը յարմարէին, անոնք նոյն ձեւով պատասխաններ կու տային։

Զարմանալին այն է որ Տօքթ. Նիհատ Րէշատ պէյ, հայ յեղափոխական կազմակերպութեան պահանջած առանձնաշնորհներէն աւելի ընդարձակ առանձնաշնորհներ տալու կուսակից կը գտնուէր եւ երբեք չէր ընդուներ անոր առաջ բերելիք անպատեհութիւնները։

Ի վերջոյ, Մալումեան էֆենտի Դաշնակցութեան կողմէ հետեւեալ առաջարկը ներկայացուց.

«Իթթիհատ և Թէրաքքը» կուսակցութիւնն ու «Դաշնակցութիւն» կուսակցութիւնը կը գործակցին Օսմանեան կայսրութեան մէջ սահմանադրականները վարչաձեւը չվտանգելու տեսակէտով, բայց երկուքն ալ ազատ կ'ըլլան՝ ապահովելու համար իրենց հիմնական ծրագիրներու նպատակները։ Այսինքն «դաշնակցութիւն» կուսակցութիւնը իրեն մէջ կը պահէ իր յեղափոխական կազմակերպութիւնը սա տարբերութեամբ որ՝ ցարդ գաղտնի բնոյթ կրող այդ կազմակերպութիւնը այսուհետեւ բացայայտօրէն քաղաքական կուսակցութեան մը ձեւը կը առնայ եւ անոր անդամները բացէ ի բաց կը գործեն։»

Բնականաբար այս առաջարկը ընդունելէ տարբեր միջոց չկար մեզի համար։ Եզրակացնելով, երեք-չորս աւիւ չարունակ տեղի ունեցած բանակցութեանց հակառակ ոչ մէկ ազգի յեղափոխական կուսակցութիւն կրցած էինք «Իթթիհատ Թէրաքքը»ի մէջ անոնլ, որովհետեւ հիմնական տարբերութիւններ կային անոնց եւ մեր նպատակներուն միջեւ։ (1)

«ՄԱՐՏԿՈՑ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ Թիւ 45

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

Գրեց՝ ԱՐՆՈՒԼՑ ՊԵՆՆԵԹ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ

Չինք կը դիտէր։ Անհեթեթ կը Թուէր ինձ կարենալ օր մը իմս կոչել զայն։

— Աւելի լաւ չե՞մ։

— Այո՛... զարկերը... աւելի լաւ էք։

Ապա վառարանէն քիչ մը հեռացուցի աթոռս եւ յիչեցի Թէ քանի մը բաներ ունէի ըսելիք եւ ընելիք։

— Կը սպասէի արդէն որ ձեր տկարութեան տապնապը չուտ անցնէր, ըսի։

— Ուրեմն գիտէք Թէ ի՞նչ է տկարութեանս պատճառը, գոչեց իր երկարաթոռին կէս չրջան մը ընելով տալով իմ ուղղութեամբս։

— Գիտե՛մ, ըսի հանդիսաւոր։

— Ի՞նչ է։

Լուռ մնացի։

— Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, Թէ ի՞նչ է։

Կը խնդար, բայց իր ձայնը վարանոտ էր եւ յուզուած։

— Կը մտածեմ Թէ արդեօ՞ք կրնամ ձեզ ըսել։

— Չիս մանո՞ւկ կը կարծէք, ըսաւ հպարտութեամբ։

— Կին մըն էք եւ կ'ուզեմ խնայել ձեզ կեանքի դժուարութիւնները։

— Ա՛հ, ամէնքն ալ ձեզ պէս չեն մտածեր։ Եւ կ'ուզեմ որ այդպէս չիօսիք։

— Բայց այդպէս կը մտածեմ։ Այնքան կը փափաքէի խնայել ձեզ աւելորդ վիչտ մը։

— Այդ պարագային, ես կը պնդեմ հչմարտութիւնը գիտնալու համար, յարեց բարկութեամբ։ Չեմ ուզեր որ այդ դիրքը բռնէք ինձ հանդէպ, կը հասկնա՞ք։ Չեմ ուզեր։ Ես կաւէ արձանիկ մը չեմ եւ չեմ ուզեր որ իբր այդ վարուին հետս, ամէն պարագայի չեմ ուզեր որ այդ ըլլայ գէթ ձեր վարմունքը։ Հասկնալի՞ է...։

Եօթներորդ երկինք հասրարձած էի։

— Լաւ ուրեմն, քանի որ անպայման կը պնդէք, գիտցէք որ Թունաւորուած էք։

Ցայտնեցի կասկածներս եւ Թէ ի՞նչպէս Իվէթի խոստովանութիւնները հաստատեցին զանոնք։ Ամբողջ մարմնով գոգաց, ապա ոտքի կանգնելով ինձ մօտեցաւ։

— Այսպէս ուրեմն, կը վստահեցնէք Թէ Բառլօթթա Տէչանը եւ իմ աղախինս համաձայնած են զիս Թունաւորելու համար, եւ այս պարզապէս՝ որովհետեւ որոշ Թատրոնի մը մէջ որոշ դե՞ր մը պիտի երգեմ։ Անկարելի է։

— Բայց ճչմարիտ է։ Տէչան մտադրութիւն չէ ունեցած զձեզ սպաննելու։ Կ'ուզէր միայն ձեր երգելը արգիլել։ Բայց մահուան վտանգին տակ դրած էր ձեզ եւ ես վստահ եմ Թէ կատարելապէս գիտակից էր իր րրածին։

Ռոզա սկսաւ լալ։ Դէպի երկարաթոռը վերադարձաւ։ Ցանկացի զինք։

— Պէտք չէր որ այս իրիկուն ըսէի ձեզ այս բանը։ Բայց պէտք է ոստիկանութեան լուր տալ, ինչ որ չէի կրնար ընել առանց ձեր արտօնութեան։

Աչքերուն արտասուքը դադրած էր, բայց կը չարունակէր գողդողալ։

— Կուգամ երգել «Գարմէն»ը ըսաւ Թեամբ։

— Ի հարկէ պիտի երգէք «Գարմէն»ը։ Զերբակալել պիտի տամ երկու կիները եւ ապա զձեզ չերչապատել պիտի տամ անհրաժեչտ ապահովութիւններով։

— Չեմ ուզեր որ ոտիկանութիւնը միջամտէ։

— Դայթակղութենէ՞ կը վախնաք։ Այդ մասին մտածած էի արդէն։

— Դայթակղութենէն վախնալուս չէ, այլ կ'արհամարհեմ Տէչանն ու Իվէթը, անոնց նկատմամբ ունէ միջոց ձեռք առնելու համար։ Չէի կրնար մտածել Թէ կիները կրնան այդպէս վարուիլ ուրիչ կնոջ մը հանդէպ։

Չեռքերուն մէջ պահեց դէմքը։

— Բայց այդ չէ ձեր պարտականութիւնը... սկսայ խորհրդածել ես։

— Պարոն Ֆօսթեր, կ'աղաչեմ, մի վիճիք։ Ինձմէ վեր է այդ կիներուն դէմ դատ բանալ։ Ըսիք Թէ Իվէթ բանտարկուած է սրահին մէջ։ Գացէք եւ ըսէք Թէ պիտի չհետապնդեմ, Թէ չեմ ատեր զինք, բայց յետայուս չեմ ալ ճանչնար։ Թող իմ կողմէս նոյնը կրկնէ Բառլօթթա Տէչանին։

— Եթէ նորէն դաւադրեն։

— Ակնհայտ են դաւադրեր։ Ի՞նչպէս պիտի վերակոչին անգամ մը երեւան եղնելէ վերջ։ Նոյնիսկ եթէ ո՛րիչ ձեւով մըն ալ չյանան ճչտասել ինձ, կը նախընտրեմ ամբողջ կեանքս չարունակ վտանգուած տեսնել քան Թէ նման վատ լակներու գոյութիւնը խոստովանիլ։ Գացէք բսած ընելու։

— Ինչպէս որ կ'ուզէք։

Դուրը բացի։

— Պարոն Ֆօսթէր։

Ետ կը կանչէր զիս։ Բռնելով ձեռքս չոյզ ձեւով մը, զիս պարուրեց այնքան վստահօրէն անուշ, վառ ու ջերմ նայուածքի մը մէջ, որ ուրախութենէս սիրտս խայտաց։ Իր մտածները սեղմեցին իմ մտածներս։

— Ձեմ կրնար գտնել բառերը որ բաւական պիտի ըլլային չնորհակալութիւնս յայտնելու ձեր ըրածին ու ընելիքին համար։ Բայց կը զգաք, չէ՞, իմ երախտագիտութիւնս։

Արցունքները աչքերս խուժեցին։

— Ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ է ըրածս մըրճիչներ եւ դուրս նետուեցայ սենեակէն։

Սրտի հասնելուս, նախ չկրցի տեսնել իվէթը, հակառակ ելեկտրական լոյսի փայլին՝ զոր անչուշտ ինք վառեր էր։ Ապա պատուհանին վարագոյրը չարժեցաւ ու եռեւէն դուրս ելաւ Իվէթ։

— Ա՛հ, դո՞ւք էք, ըսաւ հանդարտութեամբ եւ սառն ժպիտով մը։

Ցայտնի էր որ վերագտած էր իր բոլոր կարողութիւնները եւ վճռած՝ դիմագրել իր խաղով մինչեւ վերջ, ընդունելով պարտութիւնը հեզնանքի եւ նոյն իսկ ուրախութեան երեւոյթով մը։ Անկասկած Իվէթ սովորական կին մը չէր։ Իր դէմքը, խոժոռ բայց ապաւորիչ նոյն առեն, արտասովոր կամք մը կ'արտայայտէր։ Իր չարժուձեւերը զուրկ չէին որոշ կրթութենէ։ Ինչ եւ խորամանկութիւն ալ չէին պակսեր։ Կը կարծեմ Թէ կատարելապէս ընդունակ էր տուեալ որոշ պայմաններու մէջ մեծ ոճիր մը գործելու կամ ողբերգական ու ցաւագին անձնազոհութեամբ մը նուիրուելու։ Բայց այսօր իսկ կ'անդիտանամ Թէ ի՞նչ էր իր ծագումը եւ ի՞նչ եղաւ իր ճակատագիրը։

Օդի հոսանք մը իմաց տուաւ ինձ Թէ պատուհանը բաց է։

— Նչմարեցի Թէ, ըսի, կասկածելի երեւոյթով մարդ մը կը սպասէր դուրսը։ Ձեր ժեղսակիցներէն մէ՞կն է։ Իր հետ հաղորդակցութիւն հաստատեցիք։

Բաղկաթոռի մը մէջ նստաւ եւ գլուխը հակ նեուելով սկսաւ եղանակ մը մռլտալ. լա՛, լա՛, լա՛։

(Շար.)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՔԱՐԻՒՂԻ ՊԱՑՔԱՐԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Ցայսնի է թէ դրամական աշխարհին մէջ, քարիւղը ի՛նչ դեր կը խաղայ եւ ի՛նչ սադրանքներու տեղի կու տայ: Պէյրութէն՝ գերմանական «Պէրլինէր Թակէպլաթ» թերթին ուղղուած չահեկան թղթակցութենէ մը կը քաղենք հետեւեալ հատուածները:

— Մինչդեռ ցարդ, Միացեալ Նահանգները կը պահէին քարիւղի մենաշնորհը, վերջին տարիներս, Անգլիա յաջողեցաւ զգալի կերպով տարսել ամենազօրեղ Սթանտարա-Օյլի մենաշնորհը՝ ապահովելու համար կարեւոր բաժին մը՝ քարիւղային հողերուն վրայ:

Ցայսնի է թէ Միջագետքի հողերը մաս կը կազմեն աշխարհի ամենէն աւելի խոստարկուած հողերուն: Սակայն, Մուսուլի հորերուն արտադրութիւնը գնահատուած է տարեկան 20 միլիոն թոնօ: Պատերազմէն առաջ, Տէօյչ-Պանքը, իրաքի մէջ կարեւոր պեղումներ կատարելու արտօնագիր ունէր: Ցետ պատերազմեան հաչուեյարդարի ընթացքին, գերմանական չահերը բաժնուեցան երկու կողմերը բաժնելէ, Շէլլ ընկերութիւնը եւ անգլեւպարսկական ընկերութիւնը, ֆրանս. խմբակ մը՝ որուն կեանքը կը գտնուին իրականութեան մէջ՝ կառավարութիւնը եւ ամերիկեան Սթանտարտ Օյլը: Նոր ընկերութիւնը, իրաքի Փէթրոլէումը 1931ին, իրաքի կառավարութենէն ստացաւ վերջնական բաժին մը եւ անկից ետքին, մեծ կորովով ձեռնարկած է չահագործման աշխատանքներուն:

Այս պահուս, այս ընկերութիւնը նաւթամուղ մը կը հաստատէ, Տիգրիսի արեւելքէն՝ Քէրքիւքէն մինչեւ Միջերկրական: Այս նաւթամուղը Հաիֆէն կը բաժնուի երկու ճիւղի՝ մէկ կողմէն երկարելու համար դէպի Տրիպոլիս՝ անցնելով Փալմիրէն՝ սուբիական հողին վրայ, միւս կողմէն դէպի Անգրյորդանան, Ռութպայի ճամբով դէպի Հայֆա:

Ցատկացուած դրամագլուխին կարեւորութեան մասին կարելի է գաղափար մը կազմել, նկատի առնելով որ քարիւղատար խողովակը արժած է 200 միլիոն մարք (1200 միլիոն ֆրանք) եւ թէ ամբողջ դրամագլուխը կը գնահատուի 400 միլիոն մարք:

Կարելի է ըսել թէ մօտ ապագայի մէջ, Իրաք աշխարհի չուկային վրայ պիտի նետէ տարեկան 8 միլիոն թոնօ քարիւղ,—արտադրութիւն՝ որ կը գտնուի սպառման երկիրներուն մօտը: Հայֆայի եւ եւրոպական ցամաքամասին միջեւ հեռաւորութիւնը գրեթէ քառորդն է Ափատանի (Անգլեւպարսկականի նաւահանգիստը) եւ վեցերորդն ու հօթներորդը Ամերիկայի հեռաւորութեան: Հետեւաբար, Իրաքի հորերը առաւելութիւնն ունին փոխադրութեան աւելի քիչ ծախքի եւ կրնան իրենց քարիւղը ծախել Թոնօն 10 մարք աւելի աժան քան ամերիկեանը: Այս կերպով, գոնէ ամերիկեան մրցակցութիւնը հեռացուած կ'ըլլայ այն պահուն, ուր Ռումանիոյ մէջ արտադրութեան գիները կը բարձրանան եւ Ռուսիա ստիպուած է կուրծք տալ քաղաքական գժուարութեանց: Մինչդեռ Իրաքի քարիւղային հողերը 300 կամ 400 մղոն հեռու են միջերկրականէն, ընկերութիւնն ստիպուեցաւ 600 մղոն երկարութեամբ խողովակ հաստատել: Այս տարբերութեան վնասը կը հատուցուի արտադրութեան նուազ ծախքերով: Անգլեւպարսկական ընկերութեան արտադրութիւնն ալ պիտի կրնար որոշ վնասներ կրել այս նոր հորերէն: Բայց այս ընկերութեան բաժնեհարերը կրնան միխթարուիլ որ իրենց ընկերութիւնը Իրաքի քարիւղին կը մասնակցի մօտ 15 առ հարիւր բաժինով:

Ցգնենք արդէն, որ ռազմագիտական պատճառներով՝ Պարսկաստանի արտադրութիւնը երբեք պիտի չընդհատուի: Որովհետեւ, Անգլիոյ համար չատ կարեւոր է ունենալ տեղ մը, ուր կարենայ քարիւղ հայթայթել Սուէզի ջրանցքէն անդին:

Քարիւղին կ'իյնայ գլխաւոր դերը՝ ծովու վրայ ապահովելու համար Անգլիոյ գերակշռութիւնը: Իր պահեստներուն մէջ, Անգլիա ունի մօտաւորապէս 6 միլիոն թոնօ քարիւղ, որ կը բաւէ 60 օրուան պահանջին համար: Պատերազմի ատեն, Անգլիա կրնայ ստանալ 2 միլիոն թոնօ քարիւղ ամէն ամիս, Միջագետքի հորերէն: Ուրեմն, Անգլիա կրնայ ունենալ 6 միլիոն թոնօ քարիւղ, պատերազմի առաջին վեց ամիսներուն: Ասկէ զատ, Անգլիա կրնայ ստանալ քարիւղ Ռումանիոյ հորերէն, Միջերկրականի մէջ գտնուող նաւերէ եւ Ամերիկայի հորերէն:

Ցամերիկա կը մատակարարէ աշխարհի քարիւղի 70 առ հարիւրը: Ամերիկա ունի 300 միլիոն թոնօ քարիւղ, որ կը բաւէ 3 տարուան պահանջին համար: Ամերիկա կրնայ ամէն տարի արտադրել 200 միլիոն թոնօ քարիւղ: Ամերիկա ունի 1,200 միլիոն թոնօ քարիւղ, որ կը բաւէ 18 տարուան պահանջին համար: Ամերիկա կրնայ ամէն տարի արտադրել 200 միլիոն թոնօ քարիւղ: Ամերիկա ունի 1,200 միլիոն թոնօ քարիւղ, որ կը բաւէ 18 տարուան պահանջին համար: Ամերիկա կրնայ ամէն տարի արտադրել 200 միլիոն թոնօ քարիւղ:

*Ցամերիկա կը մատակարարէ աշխարհի քարիւղի 70 առ հարիւրը: Ամերիկա ունի 300 միլիոն թոնօ քարիւղ, որ կը բաւէ 3

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլ—Գուլվար Օտտոյի «Հրայր» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր խումբերու ընկերները այսօր կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատոմսերով։

Հ.Ց.Դ. Լիոնի «կայծակ» *խումբի եւ* «Բէնք»ի (rue du Peugin) *չրջանին մէջ բնակող բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 2ին ընկեր Սահաթճեանի բնակարանը՝* 13-15, Rue Victorien-Sardou։

Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի կողմէ ընկ. Ժիրայր Ծառուկեան։

Լիոնի մէջ կը ծախուի

ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼիի «Թիւրիզմը» եւ «Անգորայեն Բագու», *գին* 20 *ֆրանք*։

Մ. ՍԱՐԵԱՆի «Ֆե բ'Ագոմբլի կամ Աստուծոյ դեմ պատերազմ» իրական կեանքէ առնուած, գին 5 *ֆրանք, արտաստման* 7.50 *ֆր.*։

Այս գիրքերը գնելու համար դիմել՝ J. Zaroukianի 10 Rue François Garcin *կամ «Վրէժ» գրատունը* 13—15 rue Victorien Sardou, Lyon (Rhône)։

ԹԱՐԲԵՐԴի Հայր. Միութեան նախաձեռնութեամբ եւ Լիոնի կարող ուժերու մասնակցութեամբ Տեսիլի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ կը ներկայացուի՝

«ՍԱՍՈՒՆԸ ՑՅՐԻՈՒՄ Է»

3ցցող տրամ 5 *արար*

Կիրակի 30 *Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը* 2ին։

ՄՈՒՏՔ 4 ԵՒ 3 ՖՐ.

ԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

Մարսէյլի «ՀԱՑ ԱՐիՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»ուն կողմէ

ի նպաստ Հայ Արիներու միջազգային բանակումին (Ճէմայօրի)

մասնակցութեան Հանգարիոյ մէջ

6 Մայիս 1933 *Շաբաթ երեկոյ ժամը* 9էն *մինչեւ լոյս*

«Սալօն Լօճեան»ի սրահին մէջ

33, Boulevard Longchamp—Marseille

Հանդիսի երեկոյ — Դեղարուեստական մասնոլորտ

կ'ՈՒԶՈՒԻՆ flou կարի լաւ գործաւորուհիներ։
Դիմել Bezazian 25 *Fbg. Montmartre*

TAILOR EGYPTE

եթէ կ'ուզէք, որ ձեր հագուստները ըլլան ճաշակաւոր, տոկուն ու լաւ կարուած, առանց վարանելու, դիմեցէք բծախնդիր

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻՆ

փարիզի առաջնակարգ դերձակատունը

6, rue du Delta, Paris 9e : Métro Barbès

100ԻՆ 50 ՋԵՂՁ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Վրէժ» գրատունը, իր վերաբացման առթիւ, աննախընթաց զեղչով կը ծախէ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Մինչեւ 15 *Մայիս հարիւրին* 50 *զեղչ նշանակած ենք։ Օգտուեցէք առթէն։*

Մէկ քանի օրինակներ.

Հայ ժող. Սիրային երգեր 1 *ֆր.* 50, *Արարատ գրպանի երգարան* 5 *ֆր., Ոճիրին Պանդոկը* (2 *հատոր*) 7 *ֆր. Ջամա կօրատֆ* 7.50, *Արսէն Լիւպէն* 7.50, *Մակաբոյծը* 3, *Պարկուս Արուեսատը* 3.50, *Մեր Խաչը* 3, *Հայ. Ֆրանս. Խօսակցութիւն* 3, Nouvel Alphabet Français-Arménien 2,50, *Մանկութեանս Մեղքերը* 7.50, *Ամենուն հասցէն* 1931 (1932ին *սպառած է*) 3 *ֆր. եւլն. եւլն։*

Դիմել՝ Գեորգ Սահաթճեանի, 13-15, Rue Victorien-Sardou, Lyon.

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՁԵՐ ԲԱԽՏԸ

Վահէ Իշգալացեանի «ԵՓՐԱՏ» նպարավաճառատունը (9, rue Jouye-Rouve Metro: Belleville) *իւրաքանչիւր ֆրանքի մը գնումին՝ իբր նուէր կուտայ Ռիւ Պլվիւլի «Ֆէթ»ին վիճակահանութեան տոմսակներէն հատ մը։*

Բազմաթիւ արժէքաւոր նուէրներ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՁԵՐ ԲԱԽՏԸ ԶՐԻՕՐԷՆ

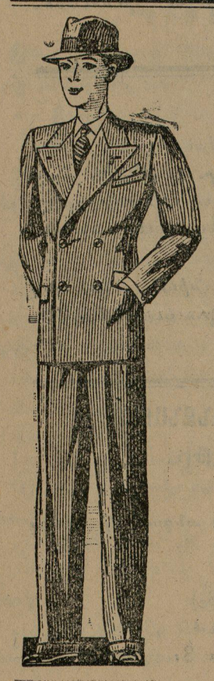

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Կ'ՈՒԶԷՔ

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱԳՈՒՍՏԻ,

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

J. Zaroukian

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

10, Rue François - Garcin - LYON

Ուր կը կարուին ամէն եղանակի յարմար արանց եւ կանանց հագուստներ՝ միշտ վերջին նորաձեւութիւններով։ Մեր կերպասները ֆրանսական, անգլիական ընտիրեւ տոկուն ապրանքներ են։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

BANQUE ED. DJEZIRIAN

(Maison fondée en 1920)

Capital 400,000 fr.

10, Bld. des Filles du Calvaire, Paris XIe. **Téléphones Roquette 39_35 « 60_92**

Adresse Télégraphique - DJEZIRIAN Paris

ՄԻԱՒԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

62 ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶՈՐՍ ԿՈՂՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ԵՐԵՔ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առուճախ ամէն օտար եւ ֆրանսական արժէթուղթերու cotés et non cotés։

Մասնաւոր ապահովութիւն մը ունինք ուսումնասիրելու կարեւոր եւ հաստատ դրամարժէքները, որոնք կը հետաքրքրեն մեր հայրենակիցները։

Առաջնակարգ արժէթուղթեր կը ծախենք, որոնք տարեկան հարիւրին 12—15 *տոկոս կը բերեն։*

Կը գնենք անմրցելի գիներով Crédit Foncier Egyptienի 1, II *եւ* III serieները, *ինչպէս նաեւ* Anatolie et Rumélie chemin de Fer*ները։*

Կը փոխանակենք ամէն դրամարժէքներ՝ լաւ պայմաններով։

Կը փնտռենք հայ թղթակիցներ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Ամէն տեսակ գործառնութեանց համար հաճեցէք դիմել մեր խորհուրդին։

ՎԱՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ՀԶՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ՋՐԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԳ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՄԲ

ԲԱՑԱՌԻԿ solde ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 7

5 ՓԼԱՔ 25—27 *սանթիմէթրոց* **50 ՖՐԱՆՔ**

Ծանօթ ընկերութեանց Հայէրէն, Ցունարէն եւ Թուրքերէն փլաքներէն

Bellevilleի Fêteին ԱՌԹԻԻ

ՄԷԿ ՓԼԱՔԻՆ 20 ԹՕՄՊՕԼԱՅԻ ՏՈՄՍԱԿ ՆՈՒԷՐ

Շահող թիւերը կը սահանան Ռըճօ օթոմոպիլ, կարի մէքենայ, հեծելանիւ, TSFի գործիք եւ այլ արժէքաւոր տան կարասիներ։

Ց. ԱՐԹԻՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

26, Rue Lesage, Paris 20e. **ՄԵԹՐՕ Belleville**

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԲԱՑԱ ԻՐԱԿԱՆ ԼՈՒԱՑՔԸ ՁՈՐՍ ՎԱՃՐԿԵԱՆԷՆ

ԱՌԱՆՑ ՄԱՇԵՑՆԵԼՈՒ, ԱՌԱՆՑ ՈՒԻՒ ՑՈՑՆՈՒԹԵԱՆ,

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՀԱԳԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՆՈՐՀԻՒ S. T. B. *ՆՈՐԱՀԱՆԱՐ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԻՔԻՆ*

ՈՐ ԱՌՏԵՒՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ Է

Modèle déposé ԳԻՆ՝ 70 ՖՐԱՆՔ

1.— Ցաք ջուրի մէջ կը խառնենք քիչ մը օճառի փոշի կամ մանրուք եւ ձեր գործիքով լաւ մը կը փրփրցնենք քանի մը ակնթարթի մէջ։ կը լեցնենք ձեր ցերմակեղէնները լուացքի ամանը, կը լուանք ճիշդ 4 *վայրկեանէն* եւ կը ցօղուտէ։

2.— Գործիքը բունելով իր կոթէն, ուղղահայեաց կերպով՝ այսինքն վերէն վար իջեցնելով կը մխրճէք լուացուելիք ցերմակեղէնին ջուրին մէջ, մինչեւ ծայրը։ Ետ բարձրացնելու ատեն թեթեւապէս կը ծռէք դէպի մէկ կողմ, որպէսզի օդը աւելի դիւրաւ թափանցէ անոր մէջ։ Այս գործողութիւնը կը կատարէք 4 վայրկեան անընդհատաբար։

Աւտնին կեանքը եւ լուացքի նահապետական ձեւը յեղաշրջելու կոչուած մեր գործիքը՝ իւրաքանչիւր ընտանիքի համար անփոխարինելի եւ անյետաձգելի պէտք մըն է։ կը յանձնարարենք նաեւ ամուրիներուն։

Դիմել «Մարակոց»ի միջոցով եւ S. T. B. *սկզբնատառերով։*

ՇԱՆՕԹ.— S. T. B. *գործիքը չփոթել նմանողաբար հրապարակ հանուած միաւոր եւ անկատար տեսակներուն հետ, ինչպէս նաեւ մեր բացառիկ գինը բաղդատել փարիզեան կարեւոր հաստատութեանց մէջ ծախուած ապրանքներուն փոխարժէքին հետ, նախ քան գնումը։*

ՄԱՐՏԿՈՑ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	
Ֆրանսա եւ Սուրիա	70	40	ֆրանք
Ամերիկա	5	2,50	տոլար
Անգլիա եւ Գաղուքներ	120	65	ֆրանք
Զուիցերիա, Իտալիա	120	65	ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	100	55	ֆրանք

Դրամական առաքումները հասցէ՝ M. TAKEMDJIAN

11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ԿԱՐԵՒՈՐ.—*Կը խնդրուի համբագրութեան յատուկ գրութիւնները ղրկել ՄԻՄԻԱՆ «ՄԱՐՏԿՈՑ»ի հասցէով՝*

Mardgotz 11, Rue Louis - Blanc, PARIS (10e)

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ «Այգ» երիտասարդաց Միութեան Փարիզի Մասնաճիւղին տարեկան ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, 30 *Ապրիլ, կէսօրէ վերջ, ժամը* 2.30ին *Ֆլօրիա ճաշարանի վերնայարկը։* 61, Rue Monsieur le Prince, Paris (5)։

Օրակարգ. *Տարեկան ընդհ. հաշուետուութիւն,*

Նոր Վարչութեան ընտրութիւն։

Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ կը հրաւիրուին նաեւ համակիրները եւ անդամագրուիլ փափաքող սերտատհայ երիտասարդները։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ *chemisier*

*վարժ գործաւորուհիներ եւ entrepreneur*ներ։

Տեւական գործ։

Ներկայանալ առաւօտները 2, *rue St. Philippe, Daronian* վաճառատունը։

Métro: Strasbourg-St. Denis *կամ* Sentier

4—4

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՍԲԷԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

75, Rue Villebois Mareuil, Asnières (Seine)

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ ուտելիքներ, լաւագոյն կեսարական ապուխս եւ պահածոյ միս, զանազան տեսակ ձկնեղիններ, անարատ ձիթապտուղ, կորկոտ, Հալէպի պուլղուր, բարմ և չոր բանջարեղիններ, միրգեր ու պտուղներ։

Մեր ունեցած ապրանքները առաջնակարգ են ու խնամով պատրաստուած։ Ապսպրաճիներ կը յանձնուին ցոյց տրուած հասցէին ճշդապահութեամբ։

Ձեռակի առթիւ հարիւրին հինգ զեղչ։

Մեր գիները անմրցելի են

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՄՆԱԴԷՍ՝ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔԻՍԻ ԵՒ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34, Bld de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր 2—8, կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՒԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարշէներու մէջ ձեր մրցակիցներուն դէմ կարենալ մրցելու համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝

Tricots EDGARIAN ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

12, Rue Rebeval. Paris (19e)

Ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ թրիքօներ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳՆԵՐով

ՁԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն կ'ընդունինք ապսպրանքներ, կը դրկենք նմոյշներ, իրենց իսկական գիներէն հարիւրին 20 զեղչերով իբր *échantillonage*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓԱՓԿԱՁԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը սիրէք լաւ ու համեղ ճաշ մը ընել, մի վարանիք, գացէք ամենջապես ռեչակաւոր

Կ. ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

10, RUE DE SAULE - MARSEILLE

ԱՌԱՏ, ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ ԲՈԼՈՐ ՔՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏՉԵԼի

Իր նշանաւոր ՏԷՕՆԷՐ ՓԷՂԱՓԼԸ, ՓԻՏԷԼի ՓԷՂԱՓԼԸ, ԵՕղուրտլու ՓԷՂԱՓԼԸ Լաւ Օղի, ԳՈՆ Աղանդերով

ՃՕՇԿՈՒՆ *ինք իր ձեռքով կը պատրաստէ եւ կը ապահարկէ*

Սիլիվրիի ժաճուկը միայն այս ճաշարանը կրնաք գտնել

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՏՕՔԹ. Բ. ՓԻՓՓԼԷԼԵԱՆ

34, rue du Tapis Vert Marseille Tel. Col. 83-57

Բիւ տիւ Թափի Վէր թիւ 34

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ — ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ընդունելութեան ժամեր 11_12 եւ 2-7.30

ՈՍԿԵՐԻՉ - ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

28, Բիւ աէ Տամինիքէն — ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաճառատունս մէջ բացառիկ եւ անհատական զեղչերով կը ծախուին երաշխաւորեալ ոսկի, փլաքին, ադամանդ եւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ։ Ապառանջան, օղ, ժամացոյց, չղթայ, այլ եւ այլ զարդեղէններ։ կը ստանձնենք արագ նորոգութիւններ։

«Պօն տը Քրէտի»ներ կ'ընդունինք։

Ունինք նաեւ ձայնագրի (Ֆօնօկրաֆ) հայերէն եւ թուրքերէն սկաւառակներու (վլաֆ) մեծերք։

Le Gérant : M TAKEMDJIAN
Imprimerie ALBA 11, Rue Louis Blanc Paris